

В А

С. Р. V.

1503

АНТРОПОЛОГІЯ

САВ

ФРЪЦЪТЪРЯ

ДЕСПРЕ

О М

Colțea

BIBLIOTECA
Centrală a „Astrei”
SIBIU

Inv. 234

АНТРОПОЛОГІА

с а 8

СКЪРТА КЪНОЩІИИЩЪ

Д Е С П Р Е С О М

ШИ ДЕСПРЕ АСЪШИРИЛЕ САЛЕ

А ТОКМИТЪ ШИ АТРЪ АЧЕСТ РЪНА АДЪСЪ

Д Е

ПАУЕЛ ВАСИЧ-УНГЪРІАН

АА МЕДІЦІНЕЙ АЗЪИТОРЮ

Anthropologie.

А Б У Д А

ла Кръїаска Тїпографїа Унїверситатей Унгѳрецій

1 8 3 0.

—, —; Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

Horatius.

—, —; Де ай кѣноскѣт чева май дрепт де
кѣт ачестѣ,
Олокод апарцаше; їарз де нѣ, атребинцѣхъ
ачестѣ кѣ мине.

Хораціѣ.

ОТРЪЛУЧИТЕЛЬ ШИ АНАЛЪ ЛВЪЦАТЕЛЬ

Д О М Н

АНДРЕЙ ВАСИЧ - УНГЪРІАН

ПРИН ЦАРА УНГЪРЪСКЪ, ШИ ЦИНЪТЪРИ-
ЛЕ КЪ ДЖИСА ЛЕГАТЕ

ЖУРАТ ЯА КЯХОВЛОР АДВОКАТЪ, ПРЪКЪМ
ШИ ЯА ЧИНЪТИТЪА МАГІСТРАТЪ ЯА
ВЪРШЕЦЪАХЪ В. НОТАРІЪ

ИЗЪСТРАНА ТЪЯНА НИИ ИЗЪСТРАНА

И Н О Д

ИВІУТИУ - РНОКА НІАДИИ

БЪНЛАИ СЪЗ МЕНАС ШИ ФРАТЕ СЕ ДЕДІКЪ

ачаста карте

• МЕНАЧЕ ТИЧОВА РОБАЧУНИ БЪ ТІАЧЕ

БЪ ТІАТОІІМ БЪТІОНИИ БЪ НИИ

ЗІАТОИ .А ИЗЪСТРАНА

*)

10 Т Ъ 10
АТРЪ АША КЗМП КЪ А ЦІЙНЦЕЛОР ФЛОРИ
АКОПЕРИТЪ, ПРЕ КАРЕ ПЪЦИНИ ФІЙ РО-
МАНИ АЪ УМБЛАТЪ, ШИ ПЪЦИНИ АЪ ГЪ-
СТАТЪ ДИИ ИЗВОРЪЛА АДЪКЪТОАРЕЛОР ДЕ
СЪНЪТАТЕ ШИ УЧИГАШЕЛОР ДЕ БОЛЛЕ А-
ВЪЦЕТЪРІ; НЪ МЪЛАТЪ ТРЕБЪЕ АМЪ ХО-
ТЪРЖ СПРЕ АЛЪЦЕРЪ МАТЕРІЙ АМИ А-
ПЛИНИ СКОПЪЛА ЧЕЛ ДОРИТЪ. АЛЕГ ДАРЪ
ПРЕ ОМ МАЙ ПРЕЦЪИТЪ, МАЙ АФРЪМ-
СЕЦАТЪ, ШИ МАЙ НОБІЛЪ А ФЪКЪТОРЮ-
ЛЪИ ФЪПЪТЪРЪ, ПРЕ АЧЕСТА ВРЕДЪ АДЪПЪ
ПЪТИНЦЪ АЛ АРЪТА ЧЕ ЄСТЪ, АИ АРЪ-
ТА ЦЕСЕТЪРА, СТЪРЪКТЪРА, ОРГАНЕЛЕ,
СУСТЕМЕЛЕ ШИ АЧЕСТОР ФЪНКЦІЙ. Кар-
тѣ

тѣ, а карѣ лам дескрип, о ам кемат
Андропологіа, Фіинд обіектѣ
ей омѣл.

Аичѣ дарѣ прѣ юките фрате, аи-
чѣ хик се каде а арѣта бѣнѣцеле а-
дѣрарѣ ши мѣлта а Та мїе фачерѣ
де бине; аичѣ се кѣбине а адѣче да-
рѣриле, ши дин анѣскѣта драгостѣ
фрѣцаскѣ даторинцеле челѣй пѣс а
аплинї пентрѣ мине; аичѣ нѣмѣ а-
доеск а стрига ши кѣтрѣ алѣй фрѣцї,
урмаѣй фаптелор бѣнѣлѣй меѣ фра-
те! — Фіинд акѣ а Схѣола норма-
лѣ, моарѣтѣ чѣ не рѣшинаѣтѣ орѣин-

ДѸМЪ ДЕ ПЪРИНТЕ, АМ РЪМАС НЕПЪТИН-
ЧОС, ФЪРЪ ДЕ АЖЪТОРЮ, ШИ ФЪРЪ ДЕ МИ-
ЛЪ, ПЕНТЪРЪ АЧЕА ВРЪМ АМЪ ДЕПРИНДЕ ЛА
ВРЕО МЪЕСТРІЕ, АСЪ ТЪ ПЪРИНЦЪЩЕ КЪЦЕ-
ЧЪНД, НЪ АЙ АГЪДЪИТ АЧЕА, ЧИ ВРЪНД
АМЪ ФАЧЕ ПАТЪРІЕН ШИ НЪМЪЛЪИ ВРЪД-
НИК ЧЕТЪЦАН, ТОАТЕ АЧЕЛЪ, ЧЕ АЙ ПЪ-
ТЪТ ПЪНЕ ПЕНТЪРЪ МИНЕ, ФЪКЪНД, ПРЕ
КАЛЪ МІНЕРВІЙ МАЙ АДРЕПТАТ, НЕ БЪ-
ГЪНД АСЪМЪ АЧЕЛЪ, ЧЕ ЦІЕ АЪИ СЪБ-
ТРАС. ДЪПЪ ЧЕ АМ ГЪТАТ СЪХОЛЛЕЛЕ
ЧЕЛЪ МИЧІЙ, ІАРЪ ПРИН АЖЪТОРЮА ТЪ
АМ ФОСТЪ ТРИМИС АМЪ АФЪРЪМСЕЦА ШИ
КЪ ЦІЙИЦЕЛЕ ФІЛОСОФІЧЕЩІ, КАРЕ АРЪ-

ТЪН-

тѣмъ лѣмина чѣ фирѣскѣ, мѣдъ
датъ окасѣе а мѣ хотѣрѣ спре чѣ а-
джикѣ, ши маре цѣинѣ, адекѣ спре
Медѣцѣинѣ, ши ѣатѣ акѣма ал тѣрилѣ
анн кѣрѣе, декѣнд мѣ нѣмѣр лѣтрѣ
фѣи лѣи ѣскѣлапѣе. Пентѣрѣ ачѣа цѣ-
инѣ Тѣ бинѣ чѣ ѣстѣ датѣоринѣца у-
нѣи Докѣтор, кѣрѣѣа бѣаца, чѣл май
прецѣнтъ бѣн ал омѣлѣи, ѣстѣ акѣре-
динѣцѣатѣ, дин тоатѣ пѣтерилѣ Т алѣ
тѣи остѣнитъ а лѣпини тоатѣ ачѣ-
лѣ чѣ сѣнтъ де липѣсѣ, касѣ потъ фи
сѣрачилор спре мѣнѣгѣѣаре, болѣнавѣ-
лор спре ушораре, Патѣрѣеи спре анѣх-
раре

раре ши нѣмѣлѣй спре фолос, ши бѣ-
кѣрїе, сав а лплини даторинца док-
торѣскз. Кѣм акѣма, вѣзжнд еѣ а-
тжта юбире фрѣцаскз л Тине, вою
тжчѣ? Кѣм вою аскѣнде бинеле, че
тот дѣсна лай фѣкѣт, лл фачи
ши акѣма, ши пѣрѣрѣ лл вей фаче,
пзнз вою ажѣнѣе скопѣл, спре каре
мам хотѣржт? кѣм нѣ вою аржта
ши алтора бѣнѣцеле, клзндѣцеле,
дарѣриле, дрептѣл, ши калдѣл фрѣ-
цеск сѣнѣе? Кѣм лѣи вою мѣлѣемї?
Че дарѣри лѣи вою адѣче? кѣм те-
вою лѣѣда? чеѣи вою кѣвжнтѣ? Пѣ-

те-

ТЕРИЛЕ АМИ СЛЗБЕСК, МЖНА АМ ТРЕ-
МЪРЪ, КОНДЕЮЛ МИСЕ ТЖМПѢЩЕ, КЪНД
ВРѢЪ СЕ СКРІЪ АЧЕЛѢ, ЧЕ ЦІЕ ЦИСЕ КЪ-
ВИН, ЧЕ КЪЦЕТЪЛ ПОФѢЩЕ ШИ НИИ-
МА ДОРѢЩЕ. ВЪЗЖНДЪМЪ ДАРЪ НЕПЪ-
ТИНЧОС АЦІ АДЪЧЕ АЛТЕ ДАРЪРИ, СИЛИТ
СЪНІТ А КЪВЪНІТА КЪ АЦЕЛЕПѢЩА ВШІ-
НЕС ДІСЦІПЪЛА МАРЕЛЪИ ФІЛОСОФ СО-
КРАТЪ „АЦІ ДЪРЪЕСК УНА ЧЕ АМ
„ПРЕ МИНЕ АСЪМ.“ АЧЕСТЪИ ДАР
АДАОГ ШИ АЧАСТЪ КАРТЕ, А КАРѢ ВРѢЪ
СЪ ФІЕ НЪМЕЛЕ ТЪЪ НЕМЪРИТОРІЮ ШИ
ЛА ТОЦІ КЪНОСКЪТ, ПРЕ АЧАСТА ДАРЪ
КЪНЪЛЕ ФРАТЕ, МЖКАР ШИ МАЙ ПЪЦИН

пер-

перфектѣ, щїи на кѣ ачелѣ грѣле де-
стѣла естѣ нѣмѣи а вѣрѣ, Тѣ кѣ фа-
ца воїоасѣ, ши кѣ фрѣцаскѣ драгостѣ,
ка сео примеши, пофѣтескѣ, рѣгѣна пре
дѣмнезѣ чѣл де треи ори бѣи ши
маре, сѣцѣ дѣрѣїаскѣ тоатѣ феричи-
рѣ, ши норочирѣ, ши сѣте а вѣредни-
часкѣ, касѣ ажѣнѣи сѣнѣтѣс амѣ ве-
дѣ ши кѣ кѣнѣна докторѣскѣ а-
фѣрѣмсецѣт рѣмѣнѣна аа Тѣѣ.

Пѣца а 1. Сѣпѣтемвѣрїѣ 1829.

ЮБИТ ФРАТЕ

ПАВЕЛ.

Спре скрієрѣ ачестій Кзрцій дин доаз
 причини мам хотзржт: атжїа єстє юбирѣ
 кзтрз Нація мѣ (спре а кзріа Кзлтзрз тоцій
 Ромзній лвзпзіацій сжнт); їар а доао сфа-
 тѣл Тинерїмей Романецій дин ачастз Універ-
 сїтате (акзріа нѣ мик нзмзрѣл) лсз ничи
 бине нѣ мз апѣкай де джнса мѣлтз греотате
 симцій лпрефачерѣ термїнелор, кѣ каре лде-
 скрієрѣ єї сзмз пот ажѣтѣра, фїїнд кз пз-
 нз акѣма ничи О Карте аша ллимба ноастрз
 нѣ се афлз, де унде сз фїѣ пѣтѣт чеѣа скоа-
 те. Пентрѣ ачеѣ юбите четиторю май наин-
 те де че вей жѣдека деспре ачастз Карте, Те
 роѣ, бине воїаще атжю алѣа л самз прекѣм
 пѣтериле мѣле, аша шї лпедекзрилe каре ла
 чѣле май аджнчї а мз слобозї маѣ Оприт.
 Вѣ кжт ам пѣтѣт, адеврѣта лсемнаре Тер-
 мїнелор а да мам остениѣ, лтрєвѣнцінда
 мѣлте (прекѣм шї алте Націй фак) шї латї-
 нецій; їарз Тѣ де вей вєдѣ ачеѣ лсзмнаре а
 нѣ фї де плин, шї алѣа май десвзлитз, сѣѣ
 май апрїатз вей афла, вржнд амз лдрєпта,
 кѣ үрекилє аплєкѣте, шї кѣ мѣлцзмире те вей
 аскѣлта. Май де парте де вей кѣѣета кѣ Тер-
 мїнеле

мінеле саз квинтеле че лѣм атребѣнцат
 май вжртос атрѣ фѣнкціиле сексале нѣ ар
 авѣ лок, саз кѣ ар фѣ прѣ грос скрѣсе, те-
 ро҃г сѣ іай лсамѣ а фѣ обѣектѣл ачестїй
 кѣрцї омѣл, а старѣ са чѣ натѣралѣ;
 шї а ом прекѣм о парте, аша шї алта аре
 скопѣл, аре фолосѣл сѣѣ, ба шї нѣмеле сѣѣ.
 — А Дескрѣерѣ ачестїй кѣрцї ачест рѣнд ам
 урмат: Ярѣтѣнд атѣю пре скѣрт їсторїа о-
 мѣлѣй, шї дескрѣїнд трей сѣстеме генерале
 прекѣм: 1. сѣстема оаселор 2. а мѣшкилор, а
 3. а пѣлей; ам апѣрцит тоатѣ картѣ атрѣ
 дескилинирѣ фѣнкціилор атрей пѣрцї, дин
 каре партѣ I. кѣпринде фѣнкціиле вегетатїве,
 саз а вїецїй трѣпещїй, кѣ органеле сале: а
 II. фѣнкціиле анїмале саз а вїецїй сѣфлещещїй
 кѣ органеле сале. а III. фѣнкціиле сексале
 саз а пломѣдирей, кѣ органеле сале. Кѣро-
 ра ллок де апендїче (адѣогаре) фїїнд кѣ о-
 мѣл нѣ нѣмай дин трѣп чи шї дин сѣфлет
 є алкѣтѣит, ам адѣс скѣртѣ кѣноцїїнцѣ шї
 деспре сѣфлет. — Спре кѣноцїїнца фїещекѣ-
 рѣїа сѣрган, ам дескрїат цесѣтѣра лор чѣ май
 дин афарѣ, лѣсѣнд чѣле май адѣнчїй анато-

мілор. Тоате ачестѣ сжнт атокмите дѣпз
 прелекціиле Д. Шордан ал медіціней Доктор;
 а ачастѣ Універсітате а фісіологіей, ши Ана-
 томіей май аналге Професор; пре кѣм ши ал
 міеѣ фогтѣл немѣриторію а възцѣторію. При-
 мѣще дар юбите четиторію ачест пѣцин, ши
 а тѣюл фрѣкт ал остентѣлелор мѣле, ши Те
 фолосаще кѣ джнѣл, тар єѣ мѣ вой бѣкѣра
 възжнѣ фолосѣл, ши юбирѣ Та кѣтрѣ мине
 фїинѣ тот дѣзна спре шербире гата

Павел Васич-Унгѣріан.

ІСТОРІЯ ОМЪЛЪЙ

§. 1.

Омъл май новїлѣ, май перфектѣ, ши май фромодсѣ фѣптѣрѣ алѣй дѣмнезѣ се наше пажнѣндѣ, а порѣнчи челора алѣте вецѣитоаре; фѣрѣ де фѣцѣтѣрѣ ничѣй а кѣвѣнта. ничѣй а се нѣтри цѣе; крѣще мерѣѣ, ши мѣлт дѣж-торѣ стрѣнн ацѣкѣтѣ, пѣнтрѣ ачѣка прекѣм фѣ-сїчаскѣ, аша ши моралѣ кѣлтѣрѣ лѣй єстѣ де липсѣ. Ятѣта єстѣ де сѣпцире рѣсѣритѣл а май мѣрецѣлѣй вецѣиторѣ.

§. 2.

Ясѣмѣнарѣ ши дѣскилинирѣ омѣлѣй де алѣте вецѣитоаре.

Де вом кѣѣта трѣпѣл омѣлѣй ал вом асѣ-мѣнѣ анімалѣлор челор сѣгѣтоаре (mamalia); тарѣ де вом кѣѣтѣ сѣфлетѣл алѣй, килинѣ лѣпѣ-рѣцїе нсе кѣбине (лѣцелѣпѣцѣскѣ, ши моралѣ); лѣсѣ

макъркъ зисъй, а авѣ омѣл кѣ трѣпѣл асемъ-
наре кѣ анѣмалеле чѣле сѣгътоаре, тотѣши асѣши
трѣпѣл мѣлтѣ дескилинире аратѣ, аша: омѣл
аре доаѣ мѣни, (*) ши доаѣ пичоаре; омѣл
мѣрѣе арѣпт рѣдикънд окѣй сѣй ла черѣ, ши
мѣлцъмина фѣкѣторѣлѣй кѣ ѣаѣ дат фирѣ
(ratio) сѣ стѣпѣнѣскѣ тот пѣмѣнтѣл, ши
тоате вѣцѣитоаре пѣмѣнтѣлѣй; чѣле лалте
вѣцѣитоаре пѣшеск кѣ капѣл кѣтрѣ пѣмѣнт,
кѣѣтънд нѣтрѣцѣл сѣѣ чѣл де тоате зилеле.

§. 3.

Омѣлѣй дела Натѣрѣ се кѣвине пѣшире
дирѣптѣ.

ѣфѣ омѣлѣй дела Натѣрѣ арѣпта ши а-
налта статѣрѣ дѣрѣитѣ, кѣ ачестѣ арѣтѣм:
1. Мѣниле а ом сѣнт кѣ мѣлт май скѣрте де
кѣт пичоаре, пѣнтрѣ ачѣа умѣлѣнд омѣл
ка алте докѣтоачѣ ар трѣкѣи сѣ се трагѣ пре
ценѣнкѣй. Мѣниле сѣнт май мишкѣторѣ де кѣт
пичоаре, сѣнт май де парте де ла Олалтѣ а-
шеѣате; дѣцѣтеле лор сѣнт май лѣнѣй, ши
май мишкѣтоаре. 2. Мѣшкѣй, карѣй подѣртѣ пи-
чоаре-

(*) Мѣна се нѣмѣѣе атѣича, кѣнд поликарѣл, сѣѣ
дѣцѣтѣл чѣл марѣ се поате опѣне чѣлора лалте;
ѣарѣ де нѣ, се нѣмѣѣе пичор.

чоареле, сѣнт май пѣтѣрничй, де кѣт ачел каріи поартѣ мѣниле, ши грѣмазѣл. 5. Яшехарѣ инимей; карѣ аратѣ греотатѣ дѣпт кѣтрѣ пѣмѣнт а мерѣе, ши аша дела натѣрѣ а фи алкѣтѣитѣ. 4. Васѣле сѣнѣелѣй, каре мерѣ кѣтрѣ Кап, ꙗ Ом нѣ сѣнт ꙗ аша мѣлѣе рамѣрей ꙗ пѣрѣците, преѣм ꙗ алѣе вѣѣѣитоаре; пѣнтрѣ ачел мерѣѣнѣ ной ка алѣе доѣитоаче, сѣнѣеле дин инимѣ, кѣ маре пѣтѣре ар мѣрѣе кѣтрѣ креерѣй, ши аша ловирей де гѣтѣ (der Schlag) тот дѣѣна ам фи сѣпѣшй. 5. Яшехарѣ окилор, ши а насѣлѣй, каріи ар кѣѣта ꙗ пѣмѣнт, нѣ наинѣте, ꙗсѣ ачаѣта ничй ꙗтрѣн анімал нѣ ведем. 6. Пѣрѣл, каре еѣте спре апѣрарѣ разѣлор фѣкѣт, ꙗ ачел лок ал трѣпѣлѣй ꙗфіеѣекаре анімал, крѣѣе, пре каре разѣле соарелѣй май таре каѣ, ꙗсѣ ачѣст пѣр май маре еѣтѣ ꙗ Ом пре Кап, аша дарѣ омѣлѣй, се кѣвине пѣшире дѣѣптѣ. 7. Прѣнѣй кѣм сѣмѣѣѣск ꙗсине оѣѣрѣ пѣтѣре, се рѣѣѣѣѣ, ши стаѣ дѣпт, макѣр ниме сѣй ꙗвѣѣе. 8. Ничй ун попор де кѣнѣ еѣтѣ лѣмѣк, макѣр сѣ фіе фост май варбар, наѣ умѣлат ꙗпатрѣ пичоаре; ꙗсѣ ачел, че ла тоате поѣоаре еѣтѣ асѣменѣк, трѣеѣе сѣ фіе дела натѣрѣ дѣрѣѣѣѣѣ; аша дарѣ омѣлѣй дела Натѣрѣ ꙗй еѣтѣ дѣрѣѣѣѣѣ дѣѣпта статѣрѣ.

§. 4.

Май де партѣ а омѣлѣи дескилинире де алте
вещитоаре.

1. Трѣпѣл омѣлѣи май маре парте естѣ
гол, ши фѣрѣ де арме, тоате фкеетѣриле, ши
тот трѣпѣл форте мишкѣторѣ. 2. Омѣл естѣ
лѣкѣиторѣл а тоатѣ лѣмѣ, сѣе черѣ стрѣин
ушор се фѣаѣ, ши пѣцин се мѣтѣ; мѣлте
примѣждѣи кѣ мѣлте мѣѣстрѣи дѣла сине рѣ-
пѣѣ. 3. Фѣрѣка, сѣе цесетѣра трѣпѣлѣи о-
менеск естѣ май сѣкѣире, де кѣт ф алте ве-
щитоаре, Боалелор е омѣл кѣ мѣлт май сѣ-
пѣс, де кѣт алте вещитоаре, дин мѣлте Боа-
ле нѣмай кѣ ал натѣрей аѣѣторѣ скапѣ (фпрѣѣ-
нѣ кѣ алте вещитоаре) 4. Мѣнкѣриле прѣѣм
кѣрноасе, аша ши ерѣѣроасе ушор ле рѣжнѣше,
ши поате трѣи кѣ чѣле май симпле мѣнкѣрѣ,
макѣр кѣ ши гѣтирѣ, ши мѣлцимѣ лор кине
о раѣѣ. Прин пѣтериле лѣмѣи омѣл май
пѣцин се фѣрѣпѣтѣ де кѣт алте вещитоаре. 5.
лѣнгѣ естѣ а омѣлѣи Прѣнѣа, ши жѣнѣа, фѣ-
рѣ ничѣ вѣаѣа нѣе скѣртѣ, (кѣ карѣ тотѣи
де мѣлте вещитоаре се фѣвинѣе). Пофта вѣне-
рѣи ф ом нѣ е легатѣ фтрѣ дѣпт тимп, прѣ-
кѣм ф алте вещиторѣ. Мѣерѣ ф тоатѣ лѣна

дин

дин пзрциле нащерій кѡрцере де сжнѣ пзти-
мѣще, ши кѡ тотѡл алт мод ал нащерій аратѡ.
6. Ворѣа нѡмай омѡлѡй се кѡвине (лѣѡширѣ
а о гѣси ши а о лтрѣѡвѡнца) лтрѡ липса вор-
кей кѡ мѡлте фѣлѡрѡй де сѣмне се ажѡтѡ. 7.
Фирѣ, нед май преѡзит Дар а лѡй дѡмнеѡѡѡ,
ши моралітатѣ пре ом де тоате анімалеле де-
скилинѣще, чѣ май маре алѡй парте дела леѡи-
ле липсей рѡскѡмпзрѡ, ши килинѡ лпзрѡѡіе
лї агонисаще. Чѣле лалте лѣѡ прерогатіѣе ал
омѡлѡй аколо ал траг, ка омѡл скопѡл фїин-
ѡій фїреѡій, ши морале сѡл подѡтѡ ажѡиѣе.

§. 5.

Дескилинирѣ оаменилор лтрѡ сине.

Макѡр кѡ кѡ характерій чей май сѡс а-
ѡѡшї тоѡї омѡни лтрѡ сине сжнт асѣменѣ,
фїинѡ дела о пзрѣе де пзринѡї нѡскѡї; то-
тѡшї маре дескилинире нѡ нѡмай лтрѡїле
Гинте, чи ши дѡй оамѡнї лтрѡ сине аратѡ:
кѡ мѡримѣ, ши конформаѡїа трѡпѡлѡї, їарѡ
май вѡртѡс а капѡлѡї, ши а фѡлчилор, кѡ ко-
лоарѣ (фарѡа) пѣлей, ши а пзрѡлѡї, кѡ пѡтѣ-
рѣ трѡпѡлѡї, ши кѡ лѣѡшириле сѡфлетѡлѡї.

1. Май маре естѡ мѡримѣ трѡпѡлѡї л зона
кѡлѡѡроасѡ, їарѡ май микѡ л зона фрігѡроа-
сѡ; лтрѡ тот мѡримѣ трѡпѡлѡї оменеск май
маре

маре єсть де 8, іаръ чѣ май микъ де 5 урме.
 2. Конформація трѣпѣлѣй дин афаръ адѣсх
 Орь фїецекарїи Гинтѣ пропрїе єсть, май вѣр-
 тос конформація Капѣлѣй, ши а фѣлѣй дин
 жос: Яша ла Ярапй Капѣлѣ єсть тѣртит ꙗ ла-
 тѣрї, іаръ ла Хїнехї ꙗ жос, 3. Колоарѣ пѣлей
 єсть ꙗ унїй алеѣ, ꙗ алѣй галѣхнѣ, нѣгрѣ
 ш. а. карѣ дѣла клїмѣ, ши дѣла крѣцере нѣ-
 май дѣспре о парте вине, кѣ колоарѣ пѣлей є-
 стѣ легатѣ Колоарѣ пѣрѣлѣй, ши ал кѣрѣкѣлѣ-
 лѣй дин окїй. 4. Прин пѣтерѣ мѣшкїлор, ши
 пѣртарѣ греотѣцїлор нѣ нѣмай дой оменї ꙗ-
 трѣ сїне, чи ши ꙗтрѣцїле Гинтѣ се дѣскїли-
 неск. ꙗтрѣ тот Бѣропѣнїй сѣнт май тарї,
 іаръ унїй дин Монголи май слави. 5. Лѣшїри-
 ле сѣфлетѣлѣй ꙗфїецекаре ом маре дѣскїлинире
 аратѣ, аша ведем кѣ унѣл уна, алѣл алѣа
 май ушор ꙗвацѣ.

§. 6.

Фѣлїорїле саѣ мѣтѣрїле оаменилор.

Де комѣн єсть май а тѣтѣрор оменилор
 кѣцѣт, кѣм кѣ тоцї оаменїй дѣла о пѣрѣке
 де Пѣрїнцї сѣнт нѣскѣцї. Неасѣмѣнїрїле, чѣ-
 ле чѣ ꙗфїецекаре Гинтѣ ведем, аша сѣнт де
 мичї, кѣт нѣ пот стрїка ачѣст кѣцѣт, фїїна
 кѣ нѣмай прин кѣрѣлѣ тимпѣлѣй саѣ пѣтѣт
 на.

наше п. є. прин некѣлтивирѣ трѣпѣлѣй ши а
сѣфлетѣлѣй, прин клѣмѣ, прин крѣщере, прин
мѣнкѣрѣй, ши прин Датинѣй, каре а се наше
пѣрѣрѣк ши асѣтѣтѣй бедем. Ячестѣ Неасемѣнѣрѣй
а оаменилор атѣта саѣ лѣцит, кѣт пѣтем
чинѣй фѣлѣурѣй де оаменѣй дескилини; прекѣм
1. Фѣлѣл Каѣкаѣтѣк, саѣ Еврѣпѣкѣн 2. фѣлѣл
Монголѣк. 3. Фѣлѣл Ямерѣікан. 4. Фѣлѣл Мала-
тѣк. 5. Фѣлѣл Бѣлѣопѣк, саѣ Арѣзпеск.

1. Фѣлѣл Каѣкаѣтѣк саѣ Еврѣпѣкѣн
(Varietas Caucasica) ѣтѣтѣра де мѣжлок, рѣр
марѣ, пѣлѣк алѣк, рѣмѣнѣк, кѣхѣлѣ ши фаѣа
рошѣе, кѣхѣа дин жѣс май лѣтѣ, пѣрѣл галѣкѣн
алѣ, рошѣ, арѣре Орѣй негрѣ; Оѣтѣй вѣжнѣтѣй саѣ
негрѣчѣошѣй, рѣр негрѣ; фаѣа лѣнгѣ, фрѣнтѣк
арѣкѣатѣ, насѣ сѣпѣцѣре, карѣа рѣтѣндѣ. Ха-
ракѣтерѣл оменѣск; Кѣлѣтѣра марѣ. Апѣрѣцѣтѣа
лѣжнѣкѣ ачѣст фѣлѣу єстѣ. Ячѣкѣ нѣмѣтѣрѣм тоѣтѣй
Еврѣпѣкѣнѣй аѣарѣ де Фѣтѣнѣй, ши де Гренланѣтѣй,
брѣокѣжѣтѣйѣа лѣжѣбитѣорѣй дин Яѣтѣа, ши Яѣрѣіка.

2. Фѣлѣл Монголѣк (Varietas Mongo-
lica) ѣтѣтѣра мѣжѣ, пѣлѣк галѣкѣнѣк кан нѣ-
грѣ, пѣрѣл рѣр, негрѣ, скѣрт, арѣпт, карѣа
рѣрѣ; Канѣл апѣсѣат; фаѣа лѣтѣ, аѣѣменѣк,
фрѣнтѣк скѣхѣѣтѣ; насѣ мѣк, рѣдикѣат; Оѣтѣй
делѣа синѣе арѣпарѣтѣе; трѣпѣл ѣшѣор. Кѣлѣтѣра пѣ-
ци-

цинз, ла уній фоарте бзтржнз, азз статорни-
кз; ла алцій маре (Хінезі) Яича нзмзрзм по-
подреле Ясіей, афарз де Малаїчй. Дин попоа-
реле Буропей, ши ал Амерїчей нзмзрзм Фїній,
Бскїмотеле, ши Гренланзїй. Непоцій чей май
сзлєатичй ачестбї фклї де Оамени де трей
Орї лбмк Квлатївїтз ас предат.

3. Фклїа Амерїкан (*Varietas Ameri-
cana*) Статвра маре; Пклк ка арама, пзрбл
рар, негрз, дрепт, сбецире: карма рарз фоар-
те, фаца латз; фрвнтк сквртз; фалка дин
жос єшитз, насз л жос спжнзврат, єшит, ка-
пбл апзсат. Квлатвра кжнд саб гзсит ачестз
парте а лбмї ла мблцї ас фост маре, азз кз-
тржнз. Яича нзмзрзм Поподреле Амерїчей а-
фарз де Гренланзїй.

4. Фклїа Малаїк (*Varietas Malaica*)
Статвра де мижлок; Пклк ка Кзстана; пзрбл
негрз, крецї, моале, кзтвчит; капз лгвст;
фрвнтк єшитз; насз лат; фалка дин сбе тра-
сз; гвра маре. Уній динтрз ачестк сжнт фоар-
те сзлєатичй, алцій май блжнзї, Квлатвра пз-
цинз; ла алцій се гзззск рзмжшицзле Квлатв-
рїй кзтржне. Нзмзрзм анчк поподреле Яс-
стралїей.

5. Фклїа Баїопїк, саз Арзпеск
(*Vaeirtas Aethiopica*) Статвра де мижлок, пк-
лк

лѣ нѣгрѣ; пѣрѣ негрѣ; скѣрт, креци, лѣнос,
капѣлѣ тѣртитѣ ллатѣри; фрѣнтѣ траѣз, фѣл-
чилѣ ѣшитѣ; динѣиѣ марѣ, лѣци, костѣиѣ,
окѣиѣ ѣшиѣиѣ, негрѣи, насѣ лат, рѣдикат, нѣ-
рилѣ марѣ; Креерѣлѣ тарѣ, нерѣиѣиѣ грошѣи, Ор-
ганѣлѣ гѣстатѣлѣиѣ, мирѣсѣлѣиѣ, ши а Нѣшерѣиѣ
винѣ форматѣ. Нѣлатѣрѣа фѣартѣ пѣцинѣ. А Ін-
дѣа унѣдѣ ѣ май марѣ; ѣстѣ лпрѣмѣтатѣ дѣла
ѣвропѣкѣиѣ. Нѣмѣзрѣм аичѣ лѣкѣиторѣиѣ афрѣ-
нѣи, ши мѣлѣиѣ аѣиѣиѣ.

Тоатѣ ачѣстѣ фѣлѣорѣи а Оамѣнилорѣ саѣ нѣ-
скѣт дин чѣлѣ Каѣказѣиѣ, дѣла карѣ принѣ некѣл-
тѣиѣрѣкѣ трѣпѣлѣиѣ, ши а сѣфлѣтѣлѣиѣ аѣ скѣ-
зѣт, ши сѣлѣ мѣтатѣ.

§. 7.

Апѣзрѣирѣкѣ Трѣпѣрилорѣ Пѣмѣнтѣлѣиѣ.

Тоатѣ трѣпѣрилѣ пѣмѣнтѣлѣиѣ нѣстрѣ, ка-
рѣ лѣ кѣноаѣѣм, саѣ сѣнтѣ генѣралѣ; саѣ спецѣиѣ-
алѣ. Чѣлѣ генѣралѣ сѣнтѣ аѣша хѣсѣ ѣлѣмѣнтѣрѣилѣ
ѣзтрѣжнилорѣ: Фѣокѣ, аѣерѣ, аѣпа, ши Пѣм-
ѣнтѣ. Чѣлѣ спецѣиѣалѣ сѣ лпарт л Ор-
ганѣчѣ, ши Нѣорганѣчѣ; чѣлѣ динѣ тѣжѣ
сѣ нѣмѣск ши вѣиѣиѣ, іѣарѣ чѣлѣ дѣпрѣ урѣмѣ ши
мѣартѣ. Дѣскилинѣирѣкѣ лтрѣ Трѣпѣрилѣ Органѣ-
чѣ, ши Нѣорганѣчѣ ѣстѣ л крѣкѣ ѣѣерѣ, ши л ци-
нѣкрѣ; чѣлѣ Органѣчѣ крѣск динѣ лѣнтрѣ, іѣарѣ
чѣлѣ

чкѣле неорганіче дин афарз; чкѣле Органіче се нѣтреск прин матерій май мѣлт, саѣ май пѣцин компѣсе; іарз чкѣле неорганіче нѣ се нѣтреск. Трѣпѣриле чкѣле Органіче се апарт а Планте, ши а анімале саѣ вецѣитоаре, дескилинирѣ а трѣ планте, ши а трѣ анімале єстѣ: мишкарѣ де бое ши симцирѣ, а анімале. — аша дарз тоатѣ натѣра се апарте а трей апарзцій. 1. а апарзціа Мінерала; 2. Веgetатївъ. 3. анімала; чкѣ дин тѣю цине тоате трѣпѣриле че ле нѣмим Мінере; (металеле, пѣмѣнтѣриле, сарѣ, ши петриле арзѣтоаре) а доаз цине тоате трѣпѣриле че ле нѣмим Планте; (Помїй, ши єрѣриле); а треа тоате трѣпѣриле че ле зичем анімале саѣ вецѣитоаре (дела вѣрмеле чел май мик ачепѣнд пѣнѣ ла ом) Трѣпѣриле тоате каре ачестѣ трей зисе апарзцій се кѣпринд, сѣнт алкѣтѣите дин май мѣлте, саѣ май пѣцине пѣрцій симпле, саѣ елементѣри.

§. 8.

Пѣрциле трѣпѣлѣй нострѣ.

Ка сѣ авем арѣпта кѣношїнѣз деспре пѣрциле трѣпѣлѣй нострѣ, делипсѣ єстѣ але дескилини апарциле хемїче май де парте, (remotissimae) саѣ каре ши а трѣпѣриле неорганіче

нїче се афлз, ачестѣ се нѣмек ши симпле
саѣ елементѣри; аша сѣнт дин дѣре: Ок-
сїгенїѣ, Хїдрогенїѣ, Карконїѣ, ши
Язоѣ; дин метале: Ферѣ, Манганѣ. — цим-
пор, фосфорѣ; дин пѣмѣнтѣри: вар, маг-
незїе, крѣмене; дин саре: Галїтрѣ ши
мѣлте алте флѣурї. 2. Апѣрциле хемїче
май апропѣ, (propiores) саѣ каре нѣмай
пѣрѣпѣриле Органїче се афлз, ачестѣ сѣнт
компѣсе дин челѣ патрѣ дин тѣю, ши сѣнт:
Мѣкѣ, Котороацѣ, (Клеюл) алѣшѣ,
Фїкрїна, ши унтѣра. (улоюл) Се дескили-
нек ачестѣ пѣрци де кѣтрѣ сине нѣмай прин
пропорцїа елементѣрилор, аша: фїкрїна пѣр О-
сѣтѣ де пѣрци цине 20, їарѣ алѣшѣл 24 де
пѣрци де Оксїгенїѣ, ачѣ май мѣлте пѣрци
пѣк се нѣмѣрѣ, каре фїнда май пѣцин кѣно-
скѣте, нѣ есте де липсѣ а ле пѣшира. 3. Апѣр-
циле анїмале саѣ каре нѣмай анїмалелор,
се кѣвин; динтрѣ ачестѣ їарѣшї унеле се нѣ-
мек симпле ши сѣнт: умеѣала пѣтегѣ-
тоаре (liquor coagulabilis) ши глобѣри;
(globuli) їар алтеле сѣнт компѣсе ши се
нѣмек ши анатомїче; (каре пѣ урмѣторї
се бор веѣѣ) Глобѣрїле прин умеѣала пѣтегѣ-
тоаре унїндаѣсе ла олаатѣ фак фїкреле, саѣ
фї-

Фіреде Органелор, дин каре май мѡлте ажнѣз
олаалтѣ, ши прѣсте олаалтѣ уните, се наск
органеле трѡпѡлѣй, ачестѣ май мѡлте спре
ун скоп фѣкѡте фак сѡетемеле трѡпѡлѣй; ка-
ре тоате ла олаалтѣ уните алкѣтѣск трѡпѡл,
саѡ Органіѣсмѡ, саѡ Індіѡіѡѡ. Аѡкрарѣ саѡ
слѡжа, карѣ фіѣшекаре сѡстемѣ а трѡпѡлѣй
аре а о аплини ла ун скоп трѣгѣнѡ, фак бі-
аѡа Органіѣсмѡлѣй.

§. 9.

Пѣрциле трѡпѡлѣй нострѡ анатоміѣе, саѡ
май бине кѡноскѡте унеле сѣнт ѡа пене. Іар
алтеле пикѡрѣ тоаре. Дин чѣле ѡа пене іарѡшій
унеле сѣнт тарій, іар алтеле мой. Атрѣ чѣ-
ле дин тѣю нѡмѣрѣм оа селеле, ши гѣрѣѡ-
рилеле; іар атрѣ чѣле де пре урмѣ нѡмѣрѣм
мѡшкій, Тинѡилеле, мемѣранеле, ле-
гѣтѡрилеле, нервій, баселеле, гѣлчилеле
ши алтеле. — Пѣрцилор трѡпѡлѣй пикѡрѣ тоаре
нѡмѣрѣм сѣнѡеле, каре сѣтѣ умеѣала трѡ-
пѡлѣй де кѡпетеніѣе, дин карѣ чѣле лалте се
наск, ши сѣнт: Клею л урекилор, лакрѣ-
милеле, умеѣклелеле окѡлѣй, ѡкѡйпи-
тѡ, мѡкѡ, сѡкѡл гастрѣікѡ, сѣнтерѣікѡ,
панкрѣтѣікѡ, фѣрѣ, сѣмѣнѡа, ун-
ѡѡра, сїновїа, мѣѡѡѡа оаселор, сѡ.
доа-

доарѣ, сѣла пѣлей, зерѣ, апа, пи-
шатѣ; ши л каре (сѣнце) се мѣтъ хѣмѣ,
хѣлѣ, ши лѣмфа. Акѣ май сѣнт лтрѣпѣл
нострѣ ши пѣрци аѣброаѣ прекѣм: аѣбрѣ
пѣлей, плазмѣнелор, ши аѣбрѣ зѣроа-
ѣ. Ичестѣ тоате пѣрци ла локѣриле сале се
вор аѣскрѣа. Вредничѣа пѣрцилор пикѣрѣтоаре
ѣстѣ май марѣ аѣ кѣт аѣелор цапене, пентрѣ
кѣ аѣчестѣ, аѣн аѣелѣ се наск.

§. 40.

Деспре Сустемеле трѡпѡлѡй Генерале.

СѸСТЕМА ТРѸПѸЛДИ СЕ НѸМѢЩЕ АДѸНАРѢ
А МАЙ МѸЛТОР ОРГАНЕ СПРЕ УН СКОП ФѢКѢТЕ,
П. Е. ОАСЕЛЕ ТОДТЕ, ФѢИНА СКОПѸЛ ЛОР А ЦИНѢК
ТРѸПѸЛ, ФАК СѸСТЕМА ОАСЕЛОР. АИЧА ЛѢСѢИД
ЧѢЛЕ ЛАЛТЕ СѸСТЕМЕ АЛЕ НѸМѢЩА ЛА ЛОКѢРИЛЕ СѢ-
ЛЕ, НѸМАЙ ТРЕЙ, МАЙ ТАРЕ АТРѸП ЛѢЦИТЕ, СЕ
ВОР ДЕСКРѢА, НѸМИНАДѸЛЕ ГЕНЕРАЛЕ, АЧЕСТѢ СѢИТ
1. СѸСТЕМА ОАСЕЛОР, 2. СѸСТЕМА МѸШКИЛОР.
3. СѸСТЕМА ПѢЛЕЙ.

§. 11.

Система Оаселор

ОАСЕЛЕ (ossa) сѣнт пѣрциле трѣпѣлѣй
чѣле май тарѣ, темерѣл челоралалте, ши орга-
неле мишкѣрѣй пѣтимитѣаре, крѣерѣл, ши мѣ-
аѣха

дѣха спинзрїй май прецѣтите а трѣпѣлѣй пѣрцї
 лкиа, ши ле пѣхзск. Се кѣпринд Оаселе дин
 доаз пѣрцї, прекѣм дин партѣ че О нѣмим
 матерїа а нїмалѣ (алѣѣш лтѣрит) ши
 дин пѣмѣнт; (вар) чѣ дин тѣю Оаселор лѣ-
 пенирѣ, їарѣ чѣ де пре урмѣ лнковїарѣ адѣче,
 Оаселе ла Оалтѣ легате де нѣмим Оке-
 тѣл. (Sceleton) ачеста се лпартѣ л Кап,
 трѣнкѣ, мѣнї, ши пичоаре. — Л Кап
 їарѣши дескилиним фаца, ши кѣпѣцина. Капѣл
 аре 61. де Оасе, динтрѣ ачестѣ кѣпѣцина аре
 8, каре фак голичѣнѣ кѣпѣциней. Л уреки се
 афлѣ 6. Оасе; л фацѣ 14; нѣмѣрѣм лкѣ л-
 трѣ Оаселе фѣцей 52 де динцї, ши Осѣл
 лимбей. — Л Трѣнкѣ сѣнт 53. де Оасе, дин
 каре 24. фак спинарѣ. Оѣк спинаре сѣтѣ Осѣл
 Крѣчїй, саѣ Осѣл сфѣнт, сѣк ачеста сѣтѣ но-
 да. Ллатѣрї дѣкѣпра пичоарелор сѣнт доаз
 Оасе марї (л тоатѣ партѣ кѣте унѣл) ши се
 кїамѣ Оаселе ненѣмите, каре кѣ челѣ доаз
 май сѣс нѣмѣратѣ (кѣ крѣча ши ноада) фак
 голичѣнѣ шолѣилор. Май нѣмѣрѣм аича лкѣ
 24. де коаѣте, ши Осѣл пѣптѣлѣй. — Л мѣнї
 нѣмѣрѣм 64. де Оасе: 2. спѣте, каре кѣ кеѣциле
 2. фак умѣрѣл, дин умѣр спѣнѣѣрѣ Осѣл у-
 мѣрѣлѣй. Л брѣнка де наинте (вѣї май жос
 §. 26.

§. 26. Апзрцирѣ трѣпѣлѣи) сѣнт 2. Оасе: ко-
тѣл, ши Раха. А рѣдѣчина мѣнѣи сѣнт 8 Оа-
се А доах ширѣри ашехате. А мижлокѣл мѣней
се афлѣ 5. Оасе, каре наинте фак палма, їарѣ
напой спателе мѣнѣи. Децетеле сѣнт алкѣтѣ-
ите дин трей дѣраѣри де Оасе, саѣ Аке-
тѣри фѣецекаре, афарѣ де поликари, каре нѣ-
май доах Акеетѣри аре. — А пичоаре нѣмѣрѣм
60, де Оасе. Ацимпи, Осѣл цимпѣлѣи. Афлѣри
сѣнт кѣте трей Оасе: доах лѣнѣи, каре жос фак
нодѣеле, ши унѣл микѣи; Ротица Аценѣнке.
А Рѣдѣчина пичорѣлѣи сѣнт 7. Оасе, А ми-
жлокѣл пичорѣлѣи 5. Оасе, каре дѣсѣпра спа-
теле пичорѣлѣи, їарѣ дин жос талпа фак. Дѣ-
цетеле, прекѣм А мѣнѣи, сѣнт алкѣтѣите дин
треи Акеетѣри, афарѣ де дѣцетѣл маре, каре
нѣмай доах аре. Яша дарѣ А трѣпѣл нострѣ
сар афла 258. де Оасе, Асѣ фѣрѣ де ачестѣ
Оасе, каре А фѣеече Ом се афлѣ, май сѣнт
ши алте Оасе микѣи Акап ши ла дѣцетеле
марѣ, А унѣи май мѣлте, їар Аалѣи май пѣци-
не, Атрѣ тот ле пѣтем нѣмѣра пѣнѣ ла 16,
каре челор дин тѣю адѣрѣите ба фи нѣмѣ-
рѣл Оаселор $258 + 16 = 254$. Треѣе цѣт кѣм
кѣ мѣлте динтрѣ ачестѣ Оасе А прѣнѣи дин
май мѣлте дѣраѣри сѣнт алкѣтѣите, ши
нѣмай

нѣмаѣ тѣрѣѣ унѣнѣсе ꙗтрѣ сѣне фак ун
ос, ши пентрѣ ачеа ꙗ прѣнчѣ май мѣлте дѣ-
равѣрѣ де оасе се гѣсек, де кѣт ꙗ чѣй крескѣцѣй.

§. 12.

Оаселе ꙗмѣлте фѣлѣурѣ се унеек ла ола-
тѣ, аша 1. прин мѣрѣнѣй дѣнцоасе, ачаеа у-
нѣре естѣ немишкѣтоаре ши се зѣче Косѣтѣ-
ра, (sutura) се афлѣ ꙗ оаселе кѣпѣцинѣй. 2. прин
Гѣрѣрѣй, ачаеа унѣре ꙗтрѣ естѣ немишкѣтоа-
ре, ши се афлѣ ꙗ оаселе Шолѣилор, ши а спи-
нѣрѣй. 3. прин ꙗкѣетѣрѣй; ꙗтрѣ ачест кип се
лѣгѣ тоате оаселе мишкѣтоаре. Се наск ꙗкѣ-
етѣрилѣ прин унѣрѣ оаселор ла олалтѣ кѣ а-
ша зѣсе лѣгѣтѣрилѣ трѣпѣлѣй. Аша дарѣ че
естѣ лѣгѣтѣра трѣпѣлѣй? Ка се кѣноаѣем лѣ-
гѣтѣрилѣ трѣпѣлѣй де липсѣ не естѣ ꙗтѣю се
ѣим че естѣ мемѣрана? Мемѣрана (mem-
brana) естѣ опѣле алѣтѣбитѣ дѣн май мѣл-
те пѣлишоаре сѣвѣирѣй, ши се ꙗпарте ꙗтот трѣ-
пѣл. Дѣнтрѣ ачестѣ мемѣране унѣле сѣнт май
гроасе, ꙗр алтеле май сѣвѣирѣй. Дѣкѣ мемѣрана
е гроасѣ, тарѣ, еластикѣ (жилабѣ) се кѣамѣ
лѣгѣтѣра. Аша дарѣ лѣгѣтѣрилѣ трѣпѣлѣй
(ligamenta) сѣнт мемѣране тарѣ, гроасе, е-
ластикѣ; карѣ парте прѣлѣнгѣ оаселе немишкѣ-
тоаре, парте ла капѣтеле оаселор мишкѣтоаре.

сѣнт

сѣнт ашезате. Легѣтѣриле униле сѣнт" а форма
 бакѣлѣй, ши аеракѣ капетеле оаселор май
 тарѣ мишкѣтоаре, прекѣм сѣнт: умѣрѣл, ко-
 тѣл, кличѣл, ценѣнкѣле, акеетѣриле дѣцете-
 лор, ши а фѣлѣй дин жос; алтеле сѣнт афор-
 ма фѣнилор, іар алтеле аформа фѣшіилор, ши
 се афлѣ ла тоате акеетѣриле. Ачестѣ легѣтѣрѣй
 май бѣртос чѣле аформа сакѣлѣй сторк о у-
 межалѣ бѣлоасѣ, унѣброасѣ, алеѣ, ши се нѣ-
 мѣще унтѣра акеетѣрилор саѣ сѣно-
 вѣа; (synovia) фолоѣл ачести естѣ а умеѣй
 капетеле оаселор, ка май ушор сѣ се миѣе.
 Дѣкѣ се гатѣ ачаста умежалѣ аверо акеетѣрѣ,
 ачеа саѣ кѣ грѣѣ, саѣ ничѣ кѣт нѣ се под-
 те мишка.

§. 13.

Оаселе унеле сѣнт лѣнѣй, лате, скѣрте,
 іар алтеле местекате, чѣле лѣнѣй се афлѣ а-
 мѣнѣй, а пичоаре, ши апенѣт; чѣле лате се а-
 флѣ а кап; чѣле скѣрте се афлѣ а рѣдѣчина
 мѣнелор, ши а пичоарелор. Оаселор местекате
 нѣмѣрѣм оаселе спинѣрѣй. Оаселе лѣнѣй
 сѣнт афѣлѣнтѣрѣ гоале, ачестѣ голичѣнѣй кѣ-
 принд асѣне мѣдѣѣха оаселор, (medulla
 ossium) карѣ естѣ о матерѣе галѣзнѣ кам ро-
 шѣе, унѣброасѣ, фолоѣл еѣ нѣ е кѣне кѣно-

скѣт се вѣде а фи спре нѣтрирѣ, ши ꙗпеде-
карѣ фрѣнцериꙗ оаселор фѣкѣтъ. Оаселе се
акопѣр кѣ о пелѣщѣз сѣбѣцире плинѣ де вѣсе,
каре вѣсе прин гѣдрилѣ оселор трек ꙗлонтрѣ
спре стоарчерѣ мѣдѣхей, ши се нѣмѣще ачагта
пелѣщѣз пѣлѣ о а с е л о р; (periosteum) ꙗфѣ-
щилѣ оаселор се вѣдѣ млѣте апѣсѣри, ши рѣ-
дикѣри.

§. 14.

АКАПЕТЕЛЕ ОАСЕЛОР, МАЙ ВЪРТОС ЛА АКЕ-
ТЪРЪИ СЕ АФЛЪ ГЪРЧЪРЪИ; (Cartilago) СЪНТ А-
ЧЕСТЪ ФОАРТЕ ЛЪНЕКЪТОАРЕ, ШИ УШОРЪЪЗ МИШ-
КАРЪ ОАСЕЛОР, СЕ УМЕХЪСК ПРИН СІНОВІЕ, ШИ СЕ
АФЛЪ АМАЙ МЪЛТЕ ПЪРЦЪ А ТРЪПЪЛЪИ. ПРЕКЪМ
ОАСЕЛЕ, АША ШИ ГЪРЧЪРИЛЕ СЕ АКОПЪР КЪ ОПЕЛ-
КЪЦЪ СЪПЦИРЕ, КАРЪ СЕ ХИЧЕ ПЪЛЪ ГЪРЧЪ-
ЛЪИ (perichondrium)

§. 15.

Тодѣ Оаселе май атѣю аѣ фост Гѣрчѣри
каре се мѣтѣ мерѣ, мерѣ а Оасе. Гѣрчѣри-
ле, ка ши чѣле лалте пѣрци а тѣрѣлѣи, се наск
дин умеѣалѣ, карѣ атѣгѣндѣсе се мѣтѣ а Гѣр-
чѣри, ши се вѣд ачестѣ Гѣрчѣри пре ла ачѣпѣ-
тѣл а додеи лѣнѣ дѣпѣ атѣрѣпарѣ; Дин ачестѣ
Гѣрчѣри пре ла 7. саѣ а 8. сѣптѣмѣнѣ а зѣми-
слѣрей ачѣп а се арѣта Оаселе, атѣрѣ ачѣст кип;

СЯНЦЕЛЕ АДЪКЪНАДЪСЪ А МАЙ МАРЕ УНАДЪ ЛА ГЪР-
 ЧЪРЪ, СЕ НАСК А АЧЕСТЪКЪ НИЩЕ ПЪНКЪТЪРЪ АЛЕ,
 АТЪНЕКАТЕ, ШИ СЕ НЪМЕСК ПЪНКЪТЪРЪ ИЛЕ О-
 СИРЕЙ (Puncta ossificationis) АЧЕСТЪКЪ ПЪНКЪТЪРЪ
 НЪ СЯНТ А ТОАТЕ ОАСЕЛЕ АСКМЕНЪ, ЧИ А ОА-
 СЕЛЕ ЛАТЕ СЯНТ СОЛХОАСЕ, ПРЕ УРМЪ ГЪРЪРИТЕ;
 АЧЪЛЕ ЛЪНЦЪ ОАСЕ СЕ АФЛЪ ЛЪНГЪІАТЕ ЛА АМЪН-
 ДОАДЪ КАПЕТЕ ГЪРЪРИТЕ; А ОАСЕЛЕ ЧЪЛЕ СКЪРТЕ СЕ
 ГЪСЕСК А ФОРМА БОАМБЕЛОР. АЧЕПЪНАД А АЧЕСТЪКЪ
 ПЪНКЪТЪРЪ АСЕ ФОРМА ОСЪЛ, САЪ АСЕ ОСИ ГЪР-
 ЧЪЛ, МЪРЪЦЕ ОСИРЪКЪ ПРИН ПЪРЦИЛЕ ВЕЧИНЕ ДИН
 ЛОНТРЪ АФАРЪ ПЪНЪ ЧЕ ТОТЪ ГЪРЧЪЛ СЕ ОСЪ-
 ЦЕ. ТИМПЪЛ АТРЪ КАРЕ СЕ НАСК ГЪРЧЪРИЛЕ; А-
 ТРЪ КАРЕ СЕ НАСК ПЪНКЪТЪРИЛЕ ОСИРЪЙ; ШИ АТРЪ
 КАРЕ ГЪРЧЪЛ КЪ ТОТЪ СЕ МЪТЪ А ОС, ЄСТЕ КИЛИН
 АКИЛИНЕ ОАСЕ, АША ТОТЪШЪ КА ГЪРЧЪРИЛЕ ІАР
 АТРЪ АЧЕЛ КИП СЪ СЕ ОСЪСКЪ, ПРЕКЪМ САЪ НЪ-
 СКЪТ, ШИ ПЪНКЪТЪРИЛЕ ОСИРЕЙ АЧЕЛА ЛОК ДА ГЪР-
 ЧЪЛЪЙ АТЪЖЪ СЕ АПЪЧЕ, КАРЕ МАЙ АТЪЖЪ САЪ ВЪ-
 ЗЪТ А ФОРМА ГЪРЧЪЛЪЙ. ОСИРЪКЪ АЧЕПЕ АКЕЮЦЪ,
 ШИ А ФАЛКА ДИН ЖОС. ОАСЕЛЕ ЧЪЛЕ ЛЪНЦЪ МАЙ
 ЮТЕ, АЕКЪТ ЧЕЛЪ ЛАТЕ, АЧЕСТЪКЪ МАЙ ЮТЕ АЕКЪТ
 ЧЪЛЕ СКЪРТЕ СЕ ОСЕСК.

§. 16.

ОСИРЪКЪ НЪ СЕ СФЪРШЕЦЕ АФЪТ, ЧИ ШИ А-
 ПРЪНЧИ ПЪРЧЪДЕ, БА НЪ ДЕ ПЪЦИНЕ ОРЪ ЦИНЕ
 ПЪНЪ

пхнх ла 20. дѣ ани. Лоамѣни тинхри Оаселе сѣхнт май лковіетоаре, май мой, ши май грѣкле дѣкхт лчей Бхтрхни; фїинд кх лчей дин тхю матерїа анїмалх, їарх лчей дѣ пре урмх пхмхнтѣл стхпхнѣще. Окелетѣл Бхрехтеск лтрѣ тот есте май грѣд дѣ кхт чел фхмеек. Оаселе сѣхнт май унгїоасе, май гроасе, ши май тарї. Дескилинїре аратх Оаселе нѣнѣмїте, коастеле, ши кеюца.

§. 17.

Сѣстема Мѣшкилор.

Мѣшкїй (Musculi) саѣ Карнѣ сѣхнт органеле мышкхрїй лѣкрхтоаре, сѣхнт алкхтѣнций дин фїбре форте ацицхтоаре, ши л маре легхтѣрх кѣ сѣстема Оаселор. Ое л парт Мѣшкїй л Мѣшкїй воїнцїй (вїецїй сѣфлетецїй), ши л Мѣшкїй невоїнцїй (вїецїй трѣпещїй); чей дин тхю се мышкх прин воїноастрх, їарх чей дѣ пре урмх се мышкх фїинд дѣ алте причинїй ацицхцїй. Отрѣктѣра Мѣшкилор есте ачаства: Дин умехала лтегхтоаре, ши дин глобѣрї се наск фїреле, саѣ фїврїлеле, ачестѣ май мѣлте ла оалта адѣнате, фак фїбреле, каре лтре сїне легате фак снопїй, дин каре се наск мѣшкїй; прекум тот мѣшкїл, аша ши фїе-

фіецекаре сноп, фіецекаре фікрз, ши фіецека-
ре фір се лвхлѣше лтро пелкѣцз фодрте сѣ-
цире. (цесетѣра целѣлоасз) Прин сѣвѣшанціа
мѣшкилор фодрте мѣлте васе се лпзрцеск, ши
макзр кз ачестѣ мѣлт сѣнѣ ааѣк л мѣшкїй;
тотѣшї рошаца мѣшкилор нѣ вине дела сѣн-
ѣ, чи естз лор пропрїе. Первї ашиждерѣ сѣнт
мѣлцї принтрз мѣшкї лпзрцицї. Форма ши
мзримѣ мѣшкилор естз де мѣлте фѣлурї,
нѣмзрѣл пзнз ла 256. де пзрекї, ши унѣл
фзрз пзрѣке (а лимѣѣрѣшѣлѣї) Пзрциле мѣш-
килор алкѣтѣитоаре сѣнт: алѣѣш, фосфор, бар,
салитрѣ, ши алте фѣлурї де саре. Мѣшкїй
пзнз естз трѣпѣл вїѣ сѣнт фодрте жилави,
їарз лтрѣпѣл морт ушор се рѣмп.

§. 18.

Мѣшкїй воицїй

Мѣшкїй воицїй (Musculi voluntarii)
фак чѣ май маре а трѣпѣлѣї парте; лтрѣ тот
сѣнт легацї де Оасе, пре каре кѣ пѣтѣрѣ са
ле мишкз. Лѣгѣтѣра лор кѣ Оаселе нѣ естз
асѣменѣ; чи унїй дин трѣнши кѣ амѣндоаз
капете се липеск де Оасе, ши ле мишкз; алцїй
ашиждерѣ се липеск де Оасе, лсз нѣ ле миш-
кз, чи лсине лторкѣнѣсе, фак аша зисе и-
нѣ-

нѣлеле кѣрно а се, (sphincteres) каре ла фї-
еще гаѣрѣ а трѣпѣлѣи се афлѣ, ши кѣ пѣ-
тѣрѣ са лѣрѣск, ши стринг гѣѣриле пре лѣнѣ
каре сѣнт ашеѣате, де унде се вѣде а фи фо-
лоѣла лор фоарте маре. Унїй динтрѣ ачестѣ
мѣшкїй нѣмай кѣ ун капѣт се лѣгѣ де о а се,
їарѣ кѣ челалаат капѣт се липеск де партѣ
моале пре карѣ вѣрѣ се о миште, аша сѣнт
мѣлѣи динтрѣ мѣшкїй фѣѣей. Капѣтѣла мѣш-
кюлѣи кѣ каре се липѣѣе де о се се нѣмѣѣе
ка пѣла, мижлокѣла се зиче трѣпѣла, їарѣ
челалаат капѣт се кїамѣ ко а да мѣшкюлѣи.
Мѣшкїй воинѣи унїй сѣнт лѣнѣи, алѣи лѣи,
їар алѣи скѣрѣи. Чей дин тѣю се афлѣ май
мѣлат л мѣнїи ши лпичоаре, дин карїи унїи
сѣнт л тингѣторї; (tensores) їар алѣи л-
ковїеторї, (flexores) чей дин тѣю л тинѣ,
їарѣ чей де пре урмѣ лковїе мѣна саѣ пичо-
рѣла. Ячестѣ мѣшкїй фак май мѣлате аѣернѣ-
тѣрї аша престе олаалѣ ашеѣате, ка мѣшкїи
чей май лѣнѣи, чел май дѣѣѣпра; їарѣ чей
май скѣрѣи чел май дин жос аѣернѣт сѣ факѣ.
— Мѣшкїи чей лѣи саѣ лѣѣшїи єи фак пѣрѣи
голичѣнелор трѣпѣлѣи, саѣ лѣракѣ о а селе чѣле
лате, каре фак ачестѣ пѣрѣи. Оѣнт тоѣи а-
честѣ аѣѣменѣ де сѣѣѣири, аѣѣменѣ де лѣи,

ши

ши асѣменѣ де лѣнцѣй, фак май мѣлате ащере-
нѣтѣрѣ прѣсте олаалѣ, саѣ прѣсте чей лѣнцѣй
ашехате. Динѣтрѣ ачестѣ мѣшкѣй де кѣпетенѣ
сѣхнт б. пѣркей, ши се нѣмѣск мѣшкѣй фодле-
лѣй, карѣй кѣ пѣлѣ фодлелѣй, фак аша хис
тѣскѣл фодлелѣй; (prelum abdominale)
ааѣче ачѣста тѣск фодрте мѣлат спре скрѣме-
ре, май вѣртос ла нащере. — Мѣшкѣй чей скѣрѣцѣй
сѣхнт грошѣй, тарѣй, ши пѣнѣтрѣ ачѣж ачелѣ пѣрѣцѣй
а трѣпѣлѣй кѣпринѣ, карѣ лѣтрѣ фѣнкѣцѣиле са-
ле мѣлатѣ пѣтѣкре чер; п. ѣ. лѣкетѣра фѣлѣцѣй
дин жос, а цимпилор, ши а спинѣрѣй. — Мѣш-
кѣй лѣчѣп, саѣ се сѣхрѣшѣск кѣ капѣцѣй алѣкѣ кан
вѣхнѣцѣй, тарѣй, грошѣй, ши се нѣмѣск ачѣстѣ
капѣцѣй Тинѣцѣй, (tendines) май мѣлате се афлѣ
лѣмѣхнѣй ши лѣпичодѣре ла мѣшкѣй лѣтинѣхторѣй,
ши лѣковѣиторѣй, унѣде май кинѣ се ши вѣдѣ
Фолосѣл ачѣстѣра мѣшкѣй ѣсте мишкарѣ де вѣе
(вѣхѣй май жос §. 116.)

§. 19.

Мѣшкѣй Невоинѣцѣй

Мѣшкилор Невоинѣцѣй (Musculi involuntarii) нѣмѣхрѣм фѣкрѣле кѣхрѣодѣсе а инѣмѣй, а
васѣлор, а каналѣлѣй нѣтрѣцѣлѣй, (цѣвѣа мѣхнѣх-
рѣй, фолѣкѣцѣ, ши мацѣле) а кѣшинѣй пишѣтѣлѣй,
а пѣхнѣчѣлѣй, кѣ унѣкѣхнѣнт ал оргѣнѣлор вѣѣцѣй
трѣ-

пърци. А Партѣ дин афаръ саѣ а взшмѣнтѣл
комѣн; ши а партѣ дин лѣнтрѣ саѣ Мембра-
неле мѣкоасе, фаца дин афаръ а пѣлей естѣ
слободѣ плинѣ де папіле, іарѣ чѣ дин лѣнтрѣ
се унѣще кѣ мѣшкѣй. Ащериѣтѣриле дин каре
пѣлѣ е компѣсѣ сѣнт трей 1. Пѣлѣ гроасѣ, 2.
мѣкѣл лѣй Малпѣгіе, 3. Пелѣца. Пѣлѣ атрѣ
тот е жилаѣѣ, ши пентрѣ мѣлцимѣ нерѣілор
форте симѣитоаре, саѣ атрѣ взтѣмаре фодрте
рѣѣ доаре.

§. 22.

Взшмѣнтѣл Комѣн

Взшмѣнтѣл комѣн (Integumentum com-
mune) саѣ пѣлѣ дин афарѣ, се дескилинѣще
де чѣ дин лонтрѣ, прин гросимѣ ши дескили-
нирѣ ащериѣтѣрилор, прин май маре цесѣтѣрѣ а
ей, прин мѣлцимѣ васелор, ши прин натѣра
гѣлчилор, каре ле аре. Ащериѣтѣриле ей сѣнт
трей, ши тот дѣѣна се дескилинеск:

1. Пѣлѣ гроасѣ (Corium) естѣ ащери-
ѣтѣл чел май дин жос, ши май грос. Май
гроасѣ естѣ а партѣ пѣроасѣ а кѣпѣциней, а спа-
те, а тѣлпѣй, а пѣлмѣй, а фаца дин напоѣ а
цимпилор. Май сѣѣцире естѣ а цице, а кое,
а мѣдѣларѣй, а вѣѣзѣле рѣшиней, а партѣ дин
наинте а мѣнелор. Фаца ей чѣ дин афарѣ се
унѣ-

унѣще кѣ мѣкѣл лѣй Малпигіе, ши есте плинѣ
 де апѣсѣрй, ши рѣдикѣтѣрй, каре апѣсѣрй ши
 рѣдикѣтѣрй се нѣмек Папїлїе атинде-
 рїй (Papillae tactus), ачестѣ папїле сѣнт май
 екскѣлте ꙗ вѣрѣѣриле дѣцетелор, ꙗ вѣзѣле гѣ-
 рїй, ꙗ звѣркѣл цицелор, ꙗ гинда мѣдѣларю-
 лѣй, ши ꙗ линдик, пентрѣ ачѣа спре пипѣире
 саѣ атиндере ачестѣ пѣрѣй сѣнт май алѣсе.
 Вѣе ачаста пѣле есте ун ачѣернѣт де унтѣрѣ,
 каре се нѣмѣще пѣнѣра унѣрѣоасѣ (Papilli-
 culus adiposus)

2. Мѣкѣ лѣй Малпигіе (Mucus Malpi-
 ghii) есте липит де пѣле, ашеѣат ꙗтре дѣнѣа
 ши ꙗтре пелѣѣѣ. Вѣтѣ компѣс дин вѣсе ши
 дин нерѣй (карїй фак о мѣѣѣ сѣпѣире прѣсте
 папїлеле пѣлей ꙗпѣрѣитѣ); ши дин лѣѣпѣдѣ
 мѣкоасѣ, карѣ ꙗ килинїй оаменїй килинѣ колоа-
 ре аре, дела ачаста лѣѣпѣде мѣкоасѣ вине колоа-
 рѣ пѣрѣлѣй, ши а пѣлїй де есте ꙗ унїй нѣѣрѣ,
 ꙗ алѣїй алѣѣ. ш. а. м. д. фолосѣл мѣкѣлѣй ачѣ-
 стѣа есте а умеѣи папїлеле Пѣлїй, ши а мѣри
 симѣирѣ. ꙗ Ярапїй есте ачест мѣк неѣрѣ, кѣро-
 ра ле естѣ фоарте де липѣѣ фїинд ачестїй лѣѣѣ-
 иторїй пѣрѣилор май кѣлѣѣроасѣ, ши фїинд кѣ
 колоарѣ нѣѣрѣ сорѣе рѣѣиле, ши аша фѣѣнѣѣн-
 дѣле пѣтѣрѣ, нѣ пот се арѣѣ тѣрѣл ачѣстора.

3. Пел-

3. Пелкѣца (epidermis) фаче ащернѣтѣл
 чел май дин афарѣ, є асѣменѣ ꙗ тѣт трѣпѣл
 де гроасѣ, афарѣ де тѣлпѣ, ши де пѣлмѣ, ꙗ
 каре ши ꙗ фѣт, се афлѣ май гроасѣ, ачаста
 пелкѣца ничѣ басе, ничѣ нерѣѣ аре, пентрѣ а-
 чѣла фѣрѣ дѣрѣ се поате тѣл, стрикатѣ ушор
 се префаче, фолосѣл єѣ єсте а пѣзѣ чѣле лалте
 пѣрѣѣ, ши а ажѣта асѣрарѣ пѣлей. Оѣк пѣле
 се афлѣ мѣлте гѣлчѣ, каре се нѣмек Гѣлчи-
 ле сѣоасе, (glandulae sebaceae) ачестѣ гѣлчѣ
 сторѣ сѣл Пѣлей, каре моасе пѣлѣ. Пѣлѣ дин
 афарѣ ꙗтѣл лѣнѣ а фѣтѣлѣ єсте мѣкоасѣ,
 дѣпѣ ачел се деѣвѣлѣше, колоарѣ єѣ єсте вѣ-
 нѣтѣ, єсте акоперитѣ кѣ неше матерѣе вѣрѣ-
 зѣасѣ. Дѣпѣ 40. де анѣ ꙗ чеп баселе ꙗ трѣнса
 асе ꙗ пѣцина, ꙗчѣпе а се ꙗтѣрѣ, ши а се ꙗ мѣл-
 ци крѣѣрилѣ ꙗ трѣнса.

§. 23.

У Н Г І И Л Е

Де пѣлѣ дин афарѣ се цин унгѣиле, ши
 пѣрѣл, каре прин ꙗтѣрѣ пѣлей се наск. Ун-
 гѣиле (ungues) спателе вѣрѣѣрилор дѣцетелор
 аконоѣр, се ꙗпарт ꙗ рѣдѣчинѣ, трѣпѣл кѣ лѣ-
 нѣца, ши ꙗ вѣрѣ. Фолосѣл лор єсте а пѣзѣ
 Папѣлеле атинѣрѣѣ, ши а аѣѣче спре симѣире.
 Унгѣиле се аратѣ ꙗ фѣт кѣтрѣ сѣѣѣшитѣл а 3.
 лѣнѣ

лѣний фоарте мой, дѣпѣ нащере се лѣтѣреск, лѣ
вѣтрѣний лѣцепенеск, стрикате ушор се наск, нѣ
дѣ пѣцине Орий пикѣнд, саѣ тѣиндѣсѣ лѣеетѣ-
ра дѣсѣпра адецетѣлѣй, акопере лѣеетѣра адоа.

§. 24.

П з р ъ л

Прин пзр (pili) се лѣелег фире сѣцирѣле,
тарй, асеменѣ, каре тот трѣпѣл, афарѣ дѣ
пѣлмй, ши дѣ тѣлпй, май мѣлт саѣ май пѣ-
цин акопѣр; рѣсаре пѣрѣл дин пѣнѣра унѣсѣроа-
сѣ лѣтрѣ ачѣст кип, лѣтѣю се аратѣ нище бе-
шикѣце лѣнгѣїате, май гроасе дѣ кѣт пѣрѣл, ши
май мой. Дин ачѣстѣ бешикѣце се наще пѣ-
рѣл, каре пѣтрѣнѣнѣд ащѣрнѣтѣрилѣ пѣлей сѣсѣ
афарѣ ши креще. — Тот пѣрѣл аре доаѣ фѣ-
люрий дѣ матерїе, уна кожоасѣ, карѣ фаче цѣѣва
пѣрѣлѣй, саѣ пѣрѣл гѣѣрит; їарѣ алѣа унѣсѣроа-
сѣ, карѣ фаче мѣдѣхѣ пѣрѣлѣй, ши се кѣприн-
дѣ лѣ цѣѣва пѣрѣлѣй. Дела ачѣста мѣдѣхѣ вине
колоарѣ пѣрѣлѣй. — Пѣрѣл лѣсѣшй нѣ аре вѣсе
ничй нерѣй, пѣнѣтрѣ ачѣѣ се поате тѣїа фѣрѣ
ничй о дѣрѣре. Лѣсѣ рѣдѣчина лѣй аре, ши
пѣнѣтрѣ ачѣѣ дин рѣдѣчинѣ смѣлт пѣрѣл, марѣ
дѣрѣре аѣѣче. Пѣрѣл лѣ унїй є негрѣ, лѣ алѣїй
рошѣ, лѣ алѣїй галѣѣн; лѣ унїй моалѣ, лѣ алѣїй
аспрѣ; лѣ унїй дѣрѣпт, лѣ алѣїй креѣ. — Пѣрѣл

↑

А ФЪТ ПЪЛА МИЖЛОКЪЛ АГРЕОНЪРІЙ АЧЕПЕ А КРЕЩЕ,
 ШИ АЧЕСТА ПЪР СЕ КІАМЪ НЪСКЪТ; ІАРЪ АЛТЪЛ
 ТЪРЪІЪ КРЕЩЕ (ФЛОЧІЙ, МЪСТЕЦЕЛЕ, БАРЕКА) ШИ СЕ
 КІАМЪ КЪПЪТАТ; АЪПЪ ЧЕ ОМЪЛ АЧЕПЕ А А-
 БЪТЪРЪНІЙ, ПЪРЪЛ А ЧЕПЕ А РОШИ, АЪПЪ АЧЪА ГЪ-
 ТЪНДЪСЪ МЪДЪХА ДИН ТЪРЪНЪСЪЛ, АЛЕКЪЩЕ, СЪДЪ
 КЪРЪНЦАЩЕ, ІАРЪ МАЙ ПРЕ УРМЪ ЛЕГЪТЪРА АТЪРЪ
 ПЪР, ШИ АТЪРЪ РЪДЪЧИНА СЪ СТРИКЪНДЪСЪ ПИКЪ.
 — ТРЪПЪЛ ФЪМЕЕСК АФАРЪ ДЕ ПЪРЪЛ КАПЪЛЪЙ Є
 МАЙ ПЪЦИН ФЛОКОЄ ДЕ КЪТ ЧЕЛ БЪРЪКЪТЕСК, АСЪ
 ТОТЪШІЙ НЪ Є НИЧІЙ О ПАРТЕ А БЪРКАТ ФЛОКОАСЪ,
 КАРЪК А МЪРЕ СЪ ФІЄ ПЕЛЪГЪ. ФОЛОСЪЛ ПЪРЪЛЪЙ
 НЪБЕ БИНЕ КЪНОСКЪТ, СЕ ВЪДЕ АПЪХІЙ, ШИ А АКЪЛ-
 ЗІЙ ТРЪПЪЛ, АШИЖДЕРЪ А АЖЪТА АБЪРАРЪК ПЪЛЕЙ.

§. 25.

МЕМБРАНА МЪКОАСЪ

ПЪЛЪ ДИН ЛЪВНТЪРЪ СЪДЪ МЕМБРАНА МЪ-
 КОАСЪ (membrana mucosa) ЄСТЪ АДЪОГАРЪК
 ПЪЛЕЙ ДИН АФАРЪ, АБРАКЪ ОРГАНЕЛЕ ВІЕЦІЙ ТРЪ-
 ПЕЦІЙ, ШИ ОРГАНЕЛЕ СЕНСЪЛЪЙ. О ПАРТЕ АТЪРЪ А
 ЛОНТЪРЪ ПРИН ГЪРЪ, ШИ АБРАКЪ ЛИМБА, ЦИНЦЕИ-
 ЛЕ, ЧЕРЮЛ ГЪРЕЙ, ШИ ГОЛИЧЪНЪКЪ ФЪЛЧИЛОР; АЧИ СЕ
 ДЕСПАРТЕ, ШИ УН ДЪРАБ МЪРЦЕ А НАС, ШИ АБРА-
 КЪ НЪРИЛЕ, БЪЛЪВЪ ОКЮЛЪЙ, КАНАЛЕЛЕ ШИ СЪЧІЙ ЛА-
 КЪРЪМИЛОР, ШИ ТОАТЪ УРЪКЪКЪ ДИН ЛОНТЪРЪ; АЛ-
 ТЪЛ АНТЪРЪ А АГИЦИТОАРЕ, ШИ О АБРАКЪ, ДЕ
 ачи

ачи Опарте м'крце прин гят а беригатъ, ши а
 плазмжнй, унде се сфжршеце а бешичеле аерџ-
 лбй. Я доаъ парте м'крце прин цебѣа мжнкзрѣй
 а фолкџцй, ши амаце пре каре ле аеракъ, ши
 се сфжршеце а габра кџрџлбй, динтръ ачаста
 парте м'крце ун дзрав ла сплинъ, ла Гжака фол-
 кџцџлбй, ши ле аџлџще. Я треа парте атръ прин
 габра мџдџларюлбй а ом, ши аеракъ пишъ-
 тоарѣ, бешика пишатџлбй, бешичиле сџмжн-
 цѣй, васеле пџртџтоаре де сџмжнцъ. Пишъто-
 рѣй, ши рџрџнкѣй; ѣаръ а мџерѣ аерџкжнд кџ-
 зхле рџшиней атръ прин доаъ гџџрѣ, О пар-
 те прин пишътоаре, ши аеракъ ачаста, бешика
 пишатџлбй, пишъторѣй, ши рџрџнкѣй; ѣаръ
 алта парте атръ прин габра џџгџџнѣй, ши а-
 еракъ џџгџџна, пџнтечиле, цебиле лбй Фалопѣе,
 ши Оварѣиле. Яша даръ бедем кџ сџнтем а-
 пѣле кџ атрџн сак аерекацй. Яре ши ачаста
 пѣле трей аџернџџрѣ, динтръ каре нџмай пѣлѣ
 гроасъ е дескилинитъ. — А пѣлѣ дин лонтрџ
 ашиждерѣ пре кџм а чѣ дин афаръ се афлџ
 мџлте гжлчй, ши се нџмек Гжлчиле Мџ-
 ко а се, (glandulae mucosae) сторк мџкџ, каре
 пџџаџе Органеле, ѣаръ май џџртџс мацеле, (а
 каре май мџлте се афлџ), де юџимѣ мжнкзрѣ-
 лор, сџџ алтор аџиџзрѣ, ши мишкарѣ лор аџџ-
 тџ.

тѣ. Ичаста пѣле афѣт се наще одатѣ кѣ ор-
ганеле салѣ, пре карѣ лѣ авракѣ. Принтрѣ пѣле,
карме, ши оасе сѣнт афѣрците баселе, нервѣй,
ши гѣлчилѣ, аспре карѣ ла локѣл сѣѣ се ба арѣта.

§. 26.

Депре Фѣнкѣилѣ Органѣсмѣлѣй Оменѣск.

Май наинте дѣ а пѣши спре аскрѣерѣ фѣнк-
ѣйлор Органѣсмѣлѣй нострѣ, ка сѣ пѣтем а
трѣѣдинѣа ачѣстѣ термине, вой афѣрци трѣпѣл
нострѣ, сокотинѣл ка о афѣрѣѣ, а май мѣл-
те цинѣтѣрѣй, сал пѣрѣй, а кѣрора нѣме ла
тоатѣ аскрѣерѣ Органѣлор се ба цинѣ. Дѣпѣ
ачѣа вой арѣта чѣ естѣ Органѣсмѣ, чѣ естѣ Ор-
ганѣл, ши чѣ естѣ фѣнкѣѣа.

Афѣрѣирѣ Трѣпѣлѣй Оменѣск.

Трѣпѣл омѣлѣй се поатѣ сокоти ка о а-
фѣрѣѣ, карѣ амай мѣлте цинѣтѣрѣй (Regio-
nes) се афѣрѣаще. Ве а парте трѣпѣл омѣнѣск
а кап, а трѣнѣкѣ, а мѣнѣй, ши а пѣчоаре.

Капѣл се а парте а фаѣѣ, ши а партѣ кѣ
пѣр аѣоперитѣ; а фаѣѣ сѣнт ачѣстѣ пѣрѣй: фрѣн-
тѣ, тѣмпилѣ; (Окѣй Орѣй) Гѣра, Барѣа, ши
Бѣѣлѣ, карѣ доаѣ депре урмѣ ла вѣрѣаѣй сѣнт
кѣ пѣр аѣоперитѣ. — Апартѣ кѣ пѣр аѣоперитѣ
сѣнт ачѣстѣ пѣрѣй: Партѣ дѣ наинте, крѣѣѣтѣ,
чафа, ши доаѣ латѣрѣй.

Трѣнкѹ се апарте, а Грѣмаз, а пепт, ши
 а фоале; а грѣмаз дескилиним партѣ дин на-
 инте, а карѣ есте Гѣтѣл; Партѣ дин напоѣ, а
 карѣ есте гроапа чафей, ши доаѣ пѣрцѣй ала-
 тѣрѣй. — А пепт дескилиним партѣ дин наин-
 те, а карѣ заѣ цѣцѣле; сѣѣ Осѣл пептѣлѣѣ е-
 сте Огроапѣ, карѣ се нѣмѣѣе Гроапа Ини-
 мей. (serobiculus Cordis) Партѣ дин напоѣ,
 карѣ се нѣмѣѣе спателе, ши доаѣ пѣрцѣй а-
 латѣрѣй.

Фоалеле се апарте а партѣ дин наинте,
 саѣ аша зѣс фоалеле, а партѣ дин напоѣ, саѣ
 шалеле, ши доаѣ латѣрѣй, фоалеле саѣ партѣ
 дин наинте се аѣѣрѣѣѣ а патрѣ цѣнѣтѣрѣй.

1. Цѣнѣтѣл фоалелѣѣ дин сѣс
 (Regio epigastrica) акѣрѣ латѣрѣй се нѣмѣск
 Олѣбѣнеле (Hypochondria) се траѣѣ дела
 Гроапа инимей пѣнѣѣ ѣѣ трѣй поликарѣй аѣнѣѣ
 ѣѣрик.

2. Цѣнѣтѣл ѣѣрикѣлѣѣ (Reg. um-
 bilicalis) акѣрѣ латѣрѣй се нѣмѣск цѣнѣтѣ-
 рѣле шалелѣѣ, (Reg. Lumbales) аѣѣп кѣ
 трѣй поликарѣй ѣѣѣѣѣѣѣ, ши се сѣѣѣрѣѣск кѣ
 трѣй дин жос ѣѣ ѣѣрик.

3. Цѣнѣтѣл фоалелѣѣ дин жос
 (Reg: hypogastrica) акѣрѣ латѣрѣй се нѣмѣск
 цѣнѣѣ.

цинѣтѣриле Шолдѣлѣй (Reg: iliacaе) ꙗчеп
кѣ трей дѣцетѣ сѣкѣ вѣрик, ши се траг пѣнѣ
ла цинѣтѣл рѣшиней.

4. Цинѣтѣл рѣшиней (Reg: Pubis)
се зиче ачела цинѣт, каре ꙗчей крескѣцѣй єстѣ
акоперит кѣ флочѣй, акѣрѣла латѣрѣй се нѣмек
пѣрциле мой. (inguina) вѣкѣ цинѣтѣл рѣ-
шиней сѣнт пѣрциле наѣерѣй дин афарѣ. ꙗ Пар-
тѣ дин напой сѣнт вѣчиле кѣрѣлѣй, (nates) ꙗ
латѣрѣй коапселе, (coxae) докѣл ꙗтрѣ пѣрциле
наѣерѣй, ши ꙗтрѣ кѣр се нѣмѣше дѣлама,
саѣ карнѣ дин ми-жлок. (perinaeum).

Мѣна се ꙗпарте ꙗ ѹмѣр (humerus),
сѣкѣ каре єстѣ сѣкѣїора, ꙗ вѣжнкѣ (bra-
chium) кѣ котѣ; вѣжнка дѣ наинте
(antibrachium) ши ꙗ мѣна дин капѣт (ma-
nus extrema) ꙗ карѣ дѣскилиним спателе, ши
палма, мѣна дин капѣт се ꙗпарте; ꙗ рѣдѣ-
чина мѣнѣй (carpus) ми-жлокѣл мѣ-
ней (metacarpus) ши ꙗ дѣцетѣ (digiti) дѣ-
цетеле сѣнт чинѣй: Полѣкарѣй; (pollex) арѣ-
тѣторѣй, (Index) ми-жлокарѣй, (midius) и-
неларѣй, (annularis) ши ѹрекѣрѣй (auricula-
ris). — Пичорѣла се ꙗпарте ꙗцимѣй (femur)
акѣрѣла пѣрѣй дѣкѣпра ши дин афарѣ се нѣ-
мек цинѣтѣриле шеѣтѣлѣй; (Reg: I-

shiadicae) ↑ флаґер (crus) ↑ каре се афлз це-
нґнкиле кґ гроапа са, ши Пґлпиле; (surae)
ши ↑ пичорґл дин капзт (pes extremus)
↑ каре дескилиним спателе, ши талпа, іарз
дѣсґпра лґй нодѣиле. (malleoli) Пичорґл дин
капзт се апарте а рз дзчина пичорґлґй;
(tarsus) мижлокґл пичорґлґй: (metatar-
sus) ши а дѣцете (digiti)

§. 27.

ГОЛИЧҌНЕЛЕ Трґпґлґй

Голичґнеле трґпґлґй (Cava corporis) де кз-
петеніе сґнт трей 1. Голичґнѣ кзпз ціней
(Cavum cranii) єстз алкзтґитз дин опт оа-
се, кґпринде ↑ сине креерґл. де ачаста голичґне
се цине ши каналґл спинзрїй, (canalis
spinalis) каре ачѣпе дела габра маре а кзпз-
циней, ши єстз алкзтґит дин 24. де оа-
се а спинзрїй, кґпринде ↑ сине мздґха спи-
нзрїй. 2. Голичґнѣ пептґлґй (Cavum
pectoris) єсте алкзтґитз дин 27. де оа-
се (12. коасте, 12. оа-се а спинзрїй, оґґл пептґ-
лґй, ши 2. кеюце) престз каре се атинг мґш-
кїй пептґлґй, ши а спателґй; се апарте де
Голичґнѣ фоалелґй прин пѣлѣ фоалелґй, кґприн-
де ↑ сине инима кґ васеле чѣле марї, пазмґ-
ниле, гґака пептґлґй, цевїа мґнкзрїй, ши
пѣ.

пѣлѣ фодлелѣй. 3. Голичѣнѣ фодлелѣй
 (Cavum abdominis) єстѣ алкѣтѣитѣ дин 19.
 Оасе (12. коасте, 5. Оасе а спинѣрїй, 2. Оасе а
 шодѣлѣй) дѣсѣпра дин пѣлѣ фодлелѣй, де на-
 инте дин мѣшкїй фодлелѣй: кѣпринде а сине
 пѣнѣша, бижѣрѣ, мѣрѣжа, фолкѣцѣ, мацѣле,
 баселе лаптѣлѣй, гѣлка фолкѣцѣлѣй, сплина,
 фикатѣл кѣ вешика фѣрей, ачестѣ тоате сѣнт
 дѣвлите дѣпѣнѣшѣ. — Яфарѣ де пѣнѣшѣ, сѣнт
 рѣрѣнкїй кѣ гѣлчиле сале, пишѣторїй, лѣдѣца
 лаптѣлѣй, Яоарта погорѣтоаре, ши вѣна гоалѣ
 дин жос. Партѣ дин жос а голичѣней фодлелѣй,
 карѣ є алкѣтѣитѣ дин Оаселе нѣнѣмите, дин
 Осѣл кѣрѣй, ши дин ноадѣ, се нѣмѣще го-
 личѣнѣ шолѣилор (cavum pelvis) кѣприн-
 де а сине а вѣрѣацїй вешика пишѣтѣлѣй, веши-
 кѣцѣле сѣмѣнѣїй, ши мацѣл кѣрѣлѣй. А мѣ-
 ерїй вешика пишѣтѣлѣй, мацѣл кѣрѣлѣй, пѣнте-
 чиле кѣ легѣтѣрилѣ сале, цевиле лѣй Фалопїе,
 Оварїиле, ши вѣгѣѣна. Яфарѣ де ачестѣ голи-
 чѣнїй дѣкѣ май сѣнт унеле май мичїй, прекѣм:
 голичѣнѣ гѣрїй (cavum oris) дин 15. Оа-
 се алкѣтѣитѣ. Дин афарѣ се мѣрѣцинѣще прин-
 доаѣ рѣдѣнкѣрїй кѣрѣноасе пѣнне де вѣсе, ши де
 нѣрѣїй, ши пѣнѣтрѣ ачѣла сѣнт рѣмене ши се нѣ-
 мѣск вѣѣѣале, (labia) ачестѣ се дѣрѣакѣ кѣ О

пелкѣцъ сѣпцире (мембрана мѣкоасъ) карѣ се
 дѣче кѣтръ цинцей, ши дин лонтрѣ ꙗмжлок
 фаче ун крец, каре се нѣмѣще фрѣнѣцѣ еѣ-
 зѣлор, (frenulum labiorum) ꙗ голичѣнѣ гѣ-
 рей се афѣз цинцейле (gingivae) каре ꙗвѣлѣ-
 еск фѣлчиле, ши динѣй пѣнѣ ла кѣнѣнѣ. Це-
 сѣтрѣ лор естѣ дин о пѣле гроасъ, рошѣе,
 плинѣ де вѣсе, ши дин о сѣкѣнѣнѣ гѣѣноасъ.
 ꙗкѣ се май афѣз ꙗ голичѣнѣ гѣрей черѣл гѣрѣй,
 лимѣа, ши лимѣѣрѣшѣл. 2. Голичѣнѣ фѣл-
 чилор (cavum faucium) дин 10. Оасе аѣкѣтѣи-
 тѣ, ꙗ чепе напоѣ лимѣей, ши а черѣлѣй гѣрей
 моѣле, ши се гѣтѣ ꙗ ꙗгиѣитоѣре. 3. Голичѣнѣ
 наѣѣлѣй (cavum nasi) дин 14. Оасе аѣкѣтѣитѣ.
 4. Голичѣнѣле окилор (orbitae) дин 7. Оа-
 се аѣкѣтѣите, кѣпринѣ ꙗ сине оѣѣй. 5. Го-
 личѣнѣле тимпанѣлѣй (cavitas tympani)
 деѣпре каре ла лѣкѣриле сѣле се вѣ май мѣлѣт
 ворѣи.

§. 28.

Чѣ естѣ органѣсмѣл?

Тот трѣпѣл каре се кѣпринѣ дин пѣрѣй
 спре нѣтрѣрѣ, спре цинѣрѣ, ши спре пѣѣмѣѣрѣ
 лѣй фѣкѣте, се нѣмѣще органѣсмѣ (organismus)
 п. е. ун аѣѣмѣл естѣ о органѣсмѣ, пѣнтрѣ
 кѣ аре пѣрѣй спре нѣтрѣрѣ, спре цинѣрѣ, ши
 спре

спре плазмздирик лий фзкѣте, ашиждерѣ о план-
тз есте органиѣмѣ пентрѣ кз аре пзрций спре
нѣтрирѣ, (фрѣнззле рзззчинеле) спре цинерѣ,
(сзкѣриле) ши спре плазмздирик лий фзкѣте
(фрѣктѣл ши сзмжнцз)

Че есте органѣл?

Органѣл (organon) се нѣмѣще тоатз
партѣ трѣпѣллий вѣѣ, карѣ спре хотзржт скоп
ѣ фзкѣтз. п. ѣ. Окул есте орган, пентрѣ кз
естз спре хотзржт скоп фзкѣт, сз баѣз. Мж-
на, сз принѣз; инима естз органѣл черкѣи-
рѣй сжнцеллий, ꙗ плантз: фрѣнззле, рзззчини-
ле сжнт органе.

Че есте фѣнкѣїа?

Фѣнкѣїа (Functio) есте кѣрѣерѣ вѣеѣй,
саѣ даторинца карѣ фѣеѣекаре орган, ꙗ орга-
нѣмѣл сзѣ аре ѣе а о ꙗплини. п. ѣ. Трѣпѣл о-
мѣллий есте органиѣмѣ, инима есте органѣл,
даторинца инимей, карѣ се кѣпринѣе ꙗ мжнз-
рѣ сжнцеллий ꙗ тот трѣпѣл, ши ꙗрзѣѣчерѣ лий
дин тот трѣпѣл, есте фѣнкѣїа инимѣй.

§. 29.

Фѣнкѣїиле се ꙗпарт ꙗ фѣнкѣїиле анї-
мале, саѣ а вѣеѣй сѣфлетеѣй, ши ꙗ
фѣнкѣїиле вегетатїве, саѣ авѣеѣй
трѣ-

т р ъ п е щ и — ачестѣ де пре урмъ іаръши сав
 савжеск спре цинерѣ трѣпѣлѣй, ши се нѣмеск
 їндѣвѣдале; сав спре пдомъдѣре, ши се
 нѣмеск сексѣале, чѣле анѣмале фкѣ сѣнт тоате
 ши їндѣвѣдале пентрѣ анѣа чѣле сексѣале
 май пре урмъ се вор пропѣне.

П А Р Т Ъ I.

Деспре фѣнкціиле вегетатѣве їндѣвѣдале.

§. 30.

Фѣнкціиле вегетатѣве їндѣвѣдале, сав фтрѣ
 асемънаре (assimilatio) сав фтрѣ стоарчере (ex-
 cretio) ф сенеѣ май лат лѣате, се кѣпринѣ
 май мѣлт. їнстрѣментѣл кѣ каре асемънарѣ,
 ши стоарчерѣ се фаче, ши кѣ каре. Фѣнкціиле
 ачестѣ лѣкрѣ, есте сѣстема васелор (инима,
 артерѣиле, ши вѣнеле)

В А П Ъ Л І.

Деспре Пофтир'к Мѣнкзрїй, ши Бѣтѣрей.

§. 31.

Фїинд трѣпѣл оменеск алкзтѣит дин мате-
рїй ушор стрикзтоаре, ши фїинд кз прин а-
саши пѣрчедер'к бїеций (мѣлте пѣрций дин трѣн-
сѣл се род, ши се стрикз (каре стрикате
прин мѣлте локѣрїй фїинд фѣрде ничї о-
трѣкз, се скот афарз, ка сѣ нѣ стриче, ши че-
ле сѣнзтоасе) пентрѣ ачел, де липсѣ есте, ка
матерїе ноаз, дин каре пѣрциле челе стрикате
сѣ се наскз, а Органїсмѣ сѣ се аѣѣкз, ачаста
матерїе окзпзтѣл дѣла нѣтрѣц, аша дѣрз че
есте нѣтрѣцѣл?

Нѣтрѣцѣ (nutrimentum) асѣнѣ лат се нѣ-
мѣще тоатѣ матерїа, карѣ аре аша фелїо де аѣѣ-
шире, ка а Органїсмѣ аѣѣсѣ а асаши матерїа
Органїсмѣлїй сѣ се мѣте. Матерїа нѣтрѣцѣ
а трей форме фїинд: а форма таре, пикѣрзтоаре,

ши

ши еластїкѣ, саѣ аевроасѣ, прин тот трѣпѣл
поате атра ꙗ Органїсмѣ. Аворѣа де комѣн
нѣтрѣцѣл нѣмим ачеле матерїи мой, саѣ пикѣ-
рѣтѣоаре, карѣ прин гѣрѣ се кѣприндѣ, ши ꙗ ка-
налѣл нѣтрѣцѣлѣй се рѣжнѣск, саѣ мѣнкарѣкѣ,
ши кѣтѣѣра — Мѣнкарѣкѣ Органїсмѣлѣй пѣрѣцїле
челе атѣгѣтѣоаре, саѣ кѣм ле нѣмим пластїче,
їарѣ кѣтѣѣра челе апѣтѣоасѣ ꙗпѣрѣцеѣ.

§. 32.

М ж н к а р ѣ

Дин м ж н к ѣ р ѣ (cibus) ѣнеле сѣнт веге-
тавїле (легѣмї, ерѣѣрї) їарѣ алтеле анїмале,
(карнѣкѣ) челе вегетавїле нѣтрѣск кѣ клеѣл, зѣ-
харѣл, атѣрѣкла, алѣѣшѣл ши ѣлоѣ, карѣ ꙗл
цин, сѣнт ачестѣ атрѣ тот, май пѣцин саѣїѣ-
се, май кѣ грѣѣ се рѣжнѣск, ши май пѣцин нѣ-
трѣск, Органїсмѣ фоартѣ пѣцин аѣцїѣ, ꙗсѣ
матерїа Пластїкѣ май статѣрнїкѣ, ши май пѣ-
цин стрїкѣтѣоаре дѣѣ. Челе анїмале нѣтрѣск кѣ
мѣкѣ, алѣѣшѣ, ѣнтѣѣра, ши фїѣѣра, карѣ ѣ-
цин; атрѣ тот сѣнт мѣлт сѣѣїѣсе, май ѣшѣр
се рѣжнѣск, ши май мѣлт нѣтрѣск. Органїсмѣ
мѣлт аѣцїѣ, ꙗсѣ матерїа пластїкѣ май пѣ-
цин статѣрнїкѣ, ши ѣшѣр стрїкѣтѣоаре дѣѣ.

§. 33.

Я фи омѣла дѣла натѣрѣ фѣкѣт а се хрѣ-
ни кѣ амѣндоаѣ фелюри дѣ мѣнкѣри 1. Не а-
баѣѣ експеріенціа (черкарѣ) чѣ дѣ тоатѣ хилелѣ,
бедем кѣ май марѣ партѣ а омѣнилор се хрѣ-
нѣѣ кѣ мѣнкѣри мѣстекатѣ фѣрѣ нѣчѣ о стрѣ-
карѣ; ба аѣѣ фѣг мѣлатѣ коалѣ, карѣ ушор нѣр
лѣкѣи, дѣ ам трѣи нѣмай кѣ ун фелю дѣ нѣ-
трѣѣ п. ѣ. дѣ ам трѣи нѣмай кѣ карнѣ скорѣѣ-
тѣ, саѣ коала гѣрей тарѣ ар стѣпѣни а трѣ нѣи.
2. Не абаѣѣ стрѣктѣра дѣнѣилор, мишкарѣ
фѣлѣилор, пѣтерѣ стомахѣлѣи, лѣнѣимѣ ши
лѣѣимѣ маѣелор, кѣ карѣ омѣла а трѣ анѣмалѣ-
лѣ фѣтофаѣѣ (мѣнкѣтоарѣ дѣ ѣрѣѣри), ши сар-
кофаѣѣ (мѣнкѣтоарѣ дѣ карнѣ) мишлокѣлѣ цѣнѣ.
а 3. Конформаѣѣ капѣлѣи, іарѣ май прѣ урмѣ
а 4. Фѣнѣд кѣ омѣла ѣстѣ лѣкѣиторѣл а тот
пѣмѣнтѣл фѣрѣ дѣ сокотѣнѣѣ лѣкрѣ ар фѣ сѣ
сѣ хрѣнѣѣкѣ нѣмай кѣ ун фелю дѣ мѣнкарѣ.

§. 34.

Б е ѣ т ѣ р а.

Бѣѣтѣрѣ (rotus) май бѣнѣѣ, ши май
кѣратѣ не аѣ апа. апа май бѣнѣѣ ѣстѣ а иѣ-
воарѣлор, аѣпѣ аѣѣ ѣстѣ а рѣѣрилор, ши а
фѣнтѣнѣилор. ѣѣлѣ лалѣ бѣѣтѣри а трѣ аѣѣѣ
сѣ пот нѣми бѣѣтѣри, аѣѣт аѣѣ аѣнѣ кѣпрѣнѣд.

Дѣн

Дин кѣтѣри унеле сѣнт нѣтрѣце, (кѣрѣ) унеле
 ацицетоаре, (кафеа, дею) унеле дѣтѣтоаре, (ви-
 нѣл, рѣкѣа, кѣрѣ) ѣарѣ алтеле стѣмпѣрѣтоа-
 ре (оцетѣ, ашаѣ саѣ стѣмпѣрѣ кѣлѣбра.) —
 Май нѣмѣрѣм нѣтрѣцѣлѣй фѣкѣ Кондѣментѣри-
 ле, карѣ нѣ нѣтрѣск чи мѣрѣск кѣнѣтѣтѣ мѣн-
 кѣрилар, лѣ кѣрѣцѣ дѣ пѣрѣиле вѣтѣмѣтоаре,
 ши ацицѣндѣ Органеле рѣжнѣрей, лѣ дѣтѣ ф-
 трѣ фѣнкѣа са. Чѣл дѣ кѣпетѣнѣе Кондѣмент
 естѣ сарѣ кѣ карѣ Оменѣй май ф тоатѣ лѣмѣ
 се фолосѣск.

§. 35.

Не дѣитѣ спре мѣнкаре, ши кѣтѣрѣ О сим-
 цѣре непѣкѣтѣ а Органелар рѣжнѣрѣй, саѣ фоа-
 мѣ, ши сѣтѣ. Амѣндѣаѣ ачѣстѣ симѣирѣй ла
 фѣпѣт нѣ сѣнт несѣферѣте, ши пер кѣм мѣн-
 кѣм, ши бѣм. Фѣѣ не пѣтѣндѣ, саѣ неабѣндѣ а
 мѣнка, ши а бѣ, аша се мѣрѣск, кѣт дѣ нѣ
 бѣм кѣѣта сѣ фѣчѣм дѣрѣлѣй нѣтѣрѣй дѣстѣл,
 ла чѣле не кѣѣетѣте не рѣпѣск. Шѣѣтѣл фѣамѣй
 фѣѣ естѣ стомахѣл; се наѣѣ фѣтрѣ мѣлта а
 фѣамѣй рѣѣдѣре ф ачѣст Орган Осимѣѣре не-
 пѣкѣтѣ кѣ дѣрѣл мѣнкѣрѣй лѣгатѣ, кѣрѣа се
 фѣѣѣѣ кѣрѣѣрѣ бѣлелар, кѣскѣ, фѣѣѣѣрѣ пѣ-
 терѣлар ш. а. Тоатѣ ачѣстѣ симѣирѣй непѣкѣ-
 те, кѣм мѣнкѣм се аскѣндѣ, пѣтерѣиле се фѣно-
 еск,

еск, ши се нащѣ алтѣ симцире пазкѣтѣ а са-
 щѣлѣи хнѣх. Іарѣ де се ва траце фоамѣ, нѣ
 нѣмай стомахѣ, чи тоате пѣрциле ациѣхнѣ-
 се кѣ челе май марѣ крѣчѣй (кинѣрѣй) ши кѣ че-
 ле несѣферите а стомахѣлѣи дѣрерѣй, апѣне бѣ-
 аца. Фоамѣ нѣ вине ла тот омѣл асемеѣе, а-
 трѣ тот, май юте аѣзрѣат, дѣкѣт аѣмѣере;
 май юте а прѣнчѣй, дѣкѣт аѣрескѣщѣй; май ю-
 те а пѣрциле фриѣрѣоасѣ, дѣкѣт аѣхлѣдѣрѣоасѣ;
 май юте іарѣна дѣкѣт бара', май юте аѣей скѣ-
 лѣцѣй дин воалѣ, дѣкѣт аѣей сѣхнѣтошѣй. Мѣзреск
 фоамѣ кѣѣтѣрѣилѣ амаре, тарѣй, ши юцѣй пѣцин
 а трѣвѣинѣцѣте; стрѣкѣ фоамѣ аѣрѣл некѣ-
 рѣт, ши бенѣнѣл; кѣѣтѣрѣилѣ тарѣй, ши юцѣй
 мѣлат а трѣвѣинѣцѣте. Пентрѣ аѣеа оѣменѣй бѣ-
 щѣй пѣцин мѣхнѣкѣ.

Оѣтѣ осимцим аѣжѣу аѣголичѣонѣк фѣлѣчи-
 лор, де унде трѣче а стомах, ши а гѣрѣх. Аѣча-
 ста непѣзкѣтѣ симцире дин неавѣрѣк апѣй нѣ-
 скѣтѣ, кѣ арѣѣрѣк пѣрцилор прѣ карѣ апѣкѣ, ши
 кѣ аѣрѣл апѣй лѣгатѣ, се стѣнѣе кѣм кем, се
 стѣмпѣрѣ тот трѣпѣл ши се ашаѣхѣ. Іарѣ де
 ком лѣнѣи сѣтѣк, гѣра, ши фѣлѣчилѣ се аѣтинѣ,
 ши се аѣхлѣзѣск, сѣ ускѣ ши арѣ, се аѣрѣоашѣ
 калѣлѣ, ши се амѣзреск, се фѣрѣхнѣ пѣтерѣилѣ, се
 аѣхлѣзѣще трѣпѣл. се рѣмѣе, ши се аѣпѣщѣнѣх
 рѣ-

рзсѣфларѣ, се апринде стомахѣл, ши пѣрциле
вечине, їарѣ май пре урмѣл атрѣ челе май марї
кинѣрї, ши дѣрерї а трѣпѣлѣй че се пот кѣце-
та атрѣ мѣриторї вїаца лшї є сфѣршитѣл.
Се мѣреце сѣтѣ прин кѣлѣдѣрѣ, прин некѣрѣ-
цїа аерѣлѣй, прин мѣлтѣ воркїре, прин сѣтѣ-
раре, їарѣ май вѣртос прин сѣрѣтѣрї, ши прин
фрїгѣрї. Се лѣѣцинѣѣ прин кѣрѣцїрѣ аерѣ-
лѣй, при фрїг, ши прин акрїтѣрї. Сѣнт мѣл-
те вецѣитоаре каре пот лѣнг тимп, атрѣ сло-
коженїе, фѣрѣ апѣ трѣи, сѣл де ши кѣѣ нѣ є-
сте спре цїнерѣ вїецїй, аша сѣнт пїтѣлѣцїй,
вѣлтѣрїй, Папагаї, гонцїле, шоречїй, ши май
мѣлте, ба ши атре оменї сѣл афлат мѣлцї,
карїй фѣрѣ апѣ лѣнг тимп, фѣрде нїчї о скїм-
каре, аѣ трїнт.

§. 36.

Деспре Местекаре ши лѣгїцїре.

їнстрѣментѣл местекѣрїй сѣнт дїнцїй,
ши фалка дїн жос, карѣ кѣ пѣтерѣ мѣш-
кїлор, лѣсѣ, л жос, лнаїнте, ши лнапой є-
сте мїшкѣтоаре. Фалка дїн сѣс нѣмай кѣ тот
капѣл се поате мїшка. Л тоатѣ фалка л оа-
менїй крескѣцї сѣнт 16. дїнцї, ши сѣнт де
трїей фелюрї чей дїн мїжлок 4. дѣсѣпра 4.
дїн жос се нѣмек дїнцїй тѣеторї, (den-

tes

tes incisores) дѣпх дѣнши урмхторй 2. дин
 жос, 2. дѣсѣпра се нѣмек аскѣцицй, саѣ
 кѣнещй, саѣ колцйй, (cuspidati) чеїалалцй
 лтоатѣ фалка кѣте 10. се нѣмек мѣселе,
 (Molares) аша дарѣ авем 8. динцй тѣеторй,
 4. кѣнещй, ши 20. дѣ мѣселе. Динцйй сѣнт
 чѣле май тарй пѣрцй а трѣпѣлѣй, шербекк спре
 местекаре, ши спре борбире; ꙗ фїеѣекаре дин-
 те дескилиним рѣдѣчина, грѣмазѣл, ши
 кѣнѣна динтелѣй. Динцйй сѣнт дин
 доаѣ сѣѣѣанцйй алѣхтѣицй, дин ос, ши дин
 класѣ рѣ саѣ зѣмалѣл динцилор, осѣл дин-
 цилор фѣче рѣдѣчина, грѣмазѣл, ши тѣ
 май маре парте а кѣнѣней, їарѣ класѣра ꙗвракѣ
 кѣнѣна, ши адѣче спре фрѣмсѣца динцилор,
 фїинд ачестѣ пѣрциле фрѣмсѣцей дѣ кѣпетенїе.
 Динцйй ꙗ мижлок сѣнт гѣѣрицй, ꙗрин каре
 гѣѣри мѣрг баселе, ши нервїй динцилор спре нѣ-
 трире, ши лѣгѣ динцйй кѣ цинцїїле. Динцйй
 ꙗрин мѣлатѣ лтрѣѣдинцаре се роѣ, пикѣ дѣпх
 дѣншїй класѣра, ши вїинд вѣтрѣнѣцеле ба-
 селе се уѣкѣ, кѣториле се асѣпѣ, ши динцйй
 пикѣ афарѣ.. Рѣдѣчина динцилор тѣеторй, ши
 кѣнещй єсте симплѣ, а мѣселелор доаѣ дин тѣю
 ꙗ амѣндоаѣ пѣрциле, єсте кѣ доаѣ кракѣри,
 ꙗчелелалте кѣ трей саѣ патрѣ.

Рѣсѣрирѣ динцилор: Лкѣ фїида фѣ-
тѣл ꙗ пѣнтечеле майчїй сале кѣтрѣ а зѣна сѣп-
тѣмѣнѣ ꙗчѣп а рѣсѣри динцїй. Лтѣю рѣсѣр ни-
цѣ бѣшикѣце, каре кѣпринѣ ꙗсине О умѣзѣлѣ
рошїе, дѣпѣ ꙗчѣїа кам галѣзнѣ. Дин ꙗчесте бѣ-
шикѣце дѣпѣ лѣна а 4. дела ꙗтрѣпаре сѣсѣ кол-
цѣл динцилор моале, рошѣ, каре кѣрѣнѣ се ꙗ-
тѣрѣцѣе, ши се ѹнѣцѣе прин баселе, ши нервїи
динцилор кѣ цинцїа. ꙗчестї колцї ꙗтѣю пѣ-
цинѣ асѣмѣнѣаре аѣ кѣ динцїй, ꙗсѣ нѣмѣлат
тимп трекѣнѣ, ши фѣкѣнѣдѣсе ꙗтѣю кѣнѣна,
дѣпѣ ꙗчѣл грѣмазѣл, ши рѣдѣчина динцилор,
кѣ тотѣл се асѣменѣѣзѣ; кѣтрѣ мижлокѣл ꙗгрео-
нѣрїй ꙗчѣп а се Оси динцїй, аша прѣкѣм ам
арѣтѣт дѣ Оасе. (§. 15.)

Бширѣ динцилор. ꙗ прѣнѣкѣцїй дин-
цїй сѣнт кѣ цинцїа акоперицїй, май тѣрѣїѣ ꙗ-
чѣп а сѣши. Динцїй тот ꙗтрѣ ꙗчѣлашї кип рѣсѣр
прѣкѣм сѣѣ Осит, ꙗсѣ май ꙗтѣю ꙗ фалка дин
жос, ши апой ꙗчѣ дин сѣсѣ, ла ꙗчѣпѣтѣл а 7.
лѣнѣ дѣпѣ нацѣре (май юте сѣѣ май тѣрѣїѣ)
сѣе ꙗфалка дин жос пѣрѣкѣкѣ дин мижлок а дин-
цилор тѣеторї, дѣпѣ вѣео кѣтѣва сѣпѣтѣмѣнї
їарѣшї ꙗчѣл динцї ꙗфалка дин сѣсѣ. дѣпѣ О
лѣнѣ сѣѣ май мѣлат сѣсѣ пѣрѣкѣкѣ дин лѣтѣрї а
динцилор тѣеторї ꙗфалка дин жос, нѣмѣлат
май

лелор май де пре урмз, саѢ а 5. пзрѣке а мх-
 селелор. Дин колцій ачестѣ, карій дин колцѢ-
 риле динцилор лаптелѢй пѢіаѣе, рѣсѣр дин-
 цій чей статорничй, аша прекѢм колцій саѢ а-
 рзтат. Динцій лаптелѢй май наинте де кѢде-
 рѣ лор се мѢтѣ, баселе лор се ускѣ, ши ачеп
 акѢдѣ, причина ачестор стрѣмѢтѣрй парте а-
 крещерѣ динцилор статорничй сѢе динцій лап-
 телѢй, пре карій апинг афарѣ; парте адепли-
 на ачестора бѣтрѣнѣцѣ а о кѢѣта липѣѣше. Б-
 ширѣ динцилор статорничй есте атрѢ ачест
 рѣнд. Май тоцій динцій лаптелѢй фѣинд аѣѣ
 атрѣй, ал 6. саѢ 7. ан дѢпѣ нашере есѣ а-
 треа пзрѣке а мхселелор, дѢпѣ ачѣа тѣеторій
 тот атрѢ ачѣа рѣнд, прекѢм чей дин тѣѢ.
 дѢпѣ ачѣа атѣа, май тѣрѣіѢ адоа пзрѣке а
 мхселелор се аратѣ; пѣла анѢл ал 12. саѢ 14.
 се аратѣ динцій кѣнещй, май тѣрѣіѢ саѢ тот
 одатѣ апатра пзрѣке а мхселелор, іарѣ май
 пре урмз атрѣ анѢл ал 18. ши а 30. ачинчѣ саѢ
 чѣ де пе урмз пзрѣке а мхселелор есѣ, карій дин-
 цій де пре урмз се нѢмѣск динцій аѣелеп-
 чѢней. (dentes sapientiae) ачаѣта се кѣамѣ а
 доа динциме (dentitio secunda) ачѣй
 динцій кѢ нѢмѣрѢл 32, саѢ 8. тѣеторѢ, 4. кѣ-
 нещй, ши 20. де мхселе пѣнѣ ла аѣѣнчй бѣ-

тѣхъ нече потъ съ се цинъ, ае се воръ грижи, спъ-
лхнѣи атоатъ диминѣца къ прѣдъ динъ кѣр-
еѣни фѣкътъ, ши къ апъ нѣ башъ рече.

§. 37.

М е с т е к а р ѣ

Нѣтрѣцѣа къ мѣниле, саѣ принъ алте инстрѣ-
ментѣри се аѣѣче ла гѣрѣ, карѣ, слободинѣ-
съ фалка динъ жос, се аекиде, ши примеѣе
нѣтрѣцѣа; аича пѣнъ че иѣрѣ фалка динъ жос
принъ пѣтерѣ мѣшкилор се рѣдикъ, се цине нѣ-
трѣцѣа принъ пѣтѣрѣ еѣзѣлор, ши а еѣчилор.
Акиѣхнѣѣсе гѣра, ши аѣѣнгѣна мишкарѣ
лимѣей, пѣрѣиле челе тарѣ динѣилор се сѣпѣи,
къ акѣрора пѣтѣре, аѣѣтѣна ши пѣтерѣ фѣл-
чѣй динъ жос, се сѣарѣмѣ. Динѣй тѣетѣри пѣр-
ѣиле челе марѣ, каре нѣле пѣтемъ аѣтрѣй а гѣрѣ
къпринѣе, ле рѣмп мѣшкѣна, ши ле тѣе кашѣ
форѣечиле. Чѣй кѣнеѣй динѣй чѣле май жи-
лаѣе пѣрѣй ле рѣмп; иѣрѣ мѣсалеѣе, аѣѣна май
маре пѣтѣре, челе май тарѣ пѣрѣй ле сѣарѣмѣ.
Принъ местѣкаре мѣнѣѣрилѣ се ѣнескъ къ мѣлте
фѣлѣурѣ ае ѣмеѣалѣ аша, кѣт мѣнѣкарѣ а гѣ-
рѣ аѣѣ фѣйна динъ о парте се мѣтѣ а матѣ-
рѣа оргѣниѣсмѣѣѣи. Чѣ ае кѣпетѣнѣе ѣмеѣалѣ,
спѣре местѣкаре ае липѣѣ, еѣте скипитѣа саѣ
ѣалеѣе (saliva) карѣ а гѣлѣиле ѣалеѣлор

(glandulae salivales) се стоарчѣ. Ячестѣ гжлчй сѣхнт кѣ нѣмзрѣл шасе, трей де опартѣ, ши трей де алта пре лѣнгѣ фалка дин жос ашззате, аша, ка сѣк местекаре прин вѣчинеле пѣрцй сѣ се апѣсе, ши се стоаркѣ балеле ꙗ гѣрѣ. Балеле сѣхнт о умезѣлѣ клеіосѣ, дин апѣ, мѣк, ши дин мѣлте фелюрй де саре компѣсе, каре ши афарѣ де местекаре ꙗжѣгат се сторк, ши фѣрѣ ничй о симцире ле ꙗгицим. Се сторк балеле ꙗ 24. де часѣрй пѣхнѣ ла 1. ꙗ. Сѣхнт ши алте причинй, каре ацицѣнд гжлчеле балелор, сторк май мѣлте, аша сѣхнт дорѣл мѣнкѣрйй, Грѣца, саѣ вѣзѣнд пре алтѣл чева акрѣ мѣнкѣнд ш. а. т. ꙗ мѣнїе, ши ꙗ тѣрѣаре ашасе мѣтѣ балеле, кѣт каши вѣнинѣл лѣкрѣ ꙗ ом. Фолосѣл балелор есте спѣлѣнд, ши монд мѣнкѣриле, ꙗсѣширѣ лор чѣ вѣтрѣхнѣ а о мѣта, ши аша алѣ асѣмѣна организмѣлѣй. Де аичѣ се вѣде урмѣриле, каре пот вѣнй прин неместекарѣ мѣнкѣрилор, прин пердѣрѣ динцилор, саѣ прин мѣлта вѣрсарѣ балелор. Сѣхнт ꙗкѣ ши алте гжлчй ꙗ гѣрѣ, каре сторк мѣкѣ ши алте умезале.

§. 48.

ꙗ г и ц и р ѣ

Челе май сѣетїле а мѣнкѣрилор пѣртичеле се сорѣ ꙗкѣ ꙗ гѣрѣ фїинд, ꙗрѣ челе лалте прин

мишкарѣ мѣшкилор спре ачест скоп фѣкѣцѣй,
се мѣнѣ афолкѣцѣ. Ячаства фѣнкѣцѣе се нѣмѣше
агицирѣ (deglutitio) Органеле агицирѣй
сѣнт 1. лимба (lingua) карѣ прин мѣшкѣй
сѣй есте фоарте мишкѣцѣоаре, чѣ май латѣ а
лимбей дескрѣере сева да ла сенсѣ гѣстѣтѣлѣй.

2. Черюл гѣрей моале Янтѣ касѣ а-
бем май бѣнѣ кѣнощѣйницѣ деспре челе чесе а-
флѣ а голичѣнѣ гѣрей, трекѣе дескрѣят тот
черюл гѣрѣй. Черюл гѣрей (Palatum) есте
партѣ гѣрей дин сѣс, карѣ а чѣпе дела дин-
цѣй дѣкѣпра, ши се гатѣ ла лимбѣрѣш. Се а-
партѣ ачерюл гѣрѣй таре (Palatum durum)
ши ачерюл гѣрѣй моале (Palatum molle)
Черюл гѣрѣй таре есте фѣкѣт дин доаз Оасе а
фѣлчѣй дин сѣс, каре сѣнт акоперите кѣ О
пѣкле гроасѣ плинѣ де крецѣрѣй; ла сфѣршитѣл
ачестор Оасе се словоаде О пѣкле кѣрноасѣ, плинѣ
де гѣлчѣй микѣтѣкле, карѣ атре нѣриле дин
апой, ши атре гѣрѣ а голичѣнѣ фѣлчилор
спѣнѣрѣ, ши се нѣмѣше черюл гѣрѣй моале,
сѣ пѣнѣа черюлѣй гѣрѣй (velum
pendulum). Ячаства пѣнѣа а тоатѣ партѣ фа-
че доаз аркѣрѣй, динтрѣ каре чѣкле диндинте
май мичѣй, ши май сѣпцирѣй, се гатѣ алим-
бѣ, іарѣ челе доаз динапой май марѣй, се га-

тѣ ꙗзгыцитоаре; ꙗмжлокѣл аркѣрилор челор
марй се словоаде ꙗмжѣрѣшѣ. (uvula) ꙗ
фѣецекаре парте ꙗтре аркѣриле челе марй, ши
ꙗтре челе мичй сѣнт ашѣхате доаѣ гѣлчй, ка-
ре дела форма са се нѣмек мѣгдале (ton-
silae) ачестѣ гѣлчй де мѣлте Оры се ꙗфлѣкѣ-
рѣѣ, ши ле жичем атѣнчй ꙗѣтѣрой (angina).

3. ꙗзгыцитоарѣ (pharynx) есте ун-
сак кѣрнос ꙗ форма унѣй толчерѣ; ꙗ ачеста
сак се унеск Органеле рѣѣфлѣрей, рѣжнѣрей,
гѣстатѣлѣй, мирѣѣлѣй, ши а аѣѣлѣй. Се ꙗ-
парте ꙗ партѣ, дин сѣѣ, саѣ а насѣлѣй (pars
nasalis) ꙗ карѣ нѣрилѣ динапой, ши цѣвилѣ
лѣй ѣвстахѣе; ꙗ партѣ дин мжлок саѣ а гѣ-
рей (oralis) ꙗ карѣ тречерѣ фѣлчилор
(isthmus faucium) карѣ се жиче уша фѣлчилор;
ши ꙗ партѣ дин жѣѣ, саѣ а гѣтѣлѣй (la-
ryngea) ꙗ карѣ гѣтѣ, ши цѣвѣа мѣнкѣрѣй, се
дескиде.

4. Цѣвѣа мѣнкѣрѣй (oesophagus). Май-
наинте де че ком кѣноаѣе ачеста Орган; тре-
ѣѣ кѣноскѣт Каналѣл нѣтрѣѣлѣй. Аче-
ста Канал ѣ цѣвѣа ачѣл, карѣ ачѣѣ ꙗ гѣрѣ,
ши се гатѣ ꙗ кѣр. Кѣпринде ꙗсине цѣвѣа мѣн-
кѣрѣй, фѣлѣѣѣ, ши маѣѣѣ. ꙗша дѣрѣ цѣвѣа
мѣнкѣрѣй есте О парте а Каналѣлѣй нѣтрѣѣ-
лѣй, карѣ ачѣѣ ꙗ гѣрѣ, ши се гатѣ ꙗ фѣлѣѣѣ.

ВЪЗЖНА ОРГАНЕЛЕ АГИЦИРЕЙ СЪ ВЕДЕМ КЪМ
СЕ ФАЧЕ АЧАСТА: АА АГИЦИРЪ МЪНКЪРИЛОР ТРЕЙ
КЛИПЕЛЕ СЪНТ ДЕ ЛИПСЪ 1. БЪКЪТЪРА ДИН ГЪРЪ
МЕРЦЕ А АГИЦИТОАРЕ. 2. СЕДЪ ЦЕВЕЙ МЪНКЪРІЙ.
3. СЕ МЪНЪ А ФОЛКЪЦ.

КЛИПЪЛА 1. АША СЕ ФАЧЕ. АКИЖНА ГЪ-
РА, ШИ СТЪТЖНА ДЕ А МЕСТЕКА, ЛИМКА АМИЖ-
ЛОК СЕ ГОЛЪЩЕ, ШИ ПРИН АЪКРАРЪ МЪШКИЛОР
РЪДИКЪНАДЪСЪ, МЪНЪ БЪКЪТЪРА А ТРЪЧЕРЪ ФЪЛ-
ЧИЛОР; АЧАСТА АКЪМА ПРИН ПЪТЪРЪ МЪШКИЛОР
СЕ ЛЪЦЕЩЕ, ШИ АКИДЕ НЪРИЛЕ ДЕ НАПОЙ (КАРЕ
СЕ ДЕСКИД А ГЪРЪ), ШИ АША БЪКЪТЪРА ФІИНА
ОПРИТЪ А АТРА А НЪРІ, МЕРЦЕ А АГИЦИТОАРЕ.
КЛИПЪЛА 2. АЪКРЖНА АКЪМА МЪШКІЙ (СПРЕ
АЧЕСТ СКОП ФЪКЪЦІЙ), ШИ РЪДЪЧИНА ЛИМБЕЙ,
ТРЪЧЕРЪ ФЪЛЧИЛОР СЕ СТРИНЦЕ, АГИЦИТОАРЪ,
ПРИН АЪКРАРЪ МЪШКИЛОР КЪТРЪ ЧЕРЮЛ ГЪРЕЙ МОА-
ЛЕ АПЪСАТЪ ФІИНА, А КИДЕ НЪРИЛЕ ДИН НАПОЙ,
ШИ ЛЪЦИНАДЪСЪ, ПРИМЕЩЕ БЪКЪТЪРА. СЪБЕ АЧА-
СТА КЛИПЪЛЪ ГЪТЪЛ, КЪ ОСЪЛ ЛИМБЕЙ СЕ РЪДИ-
КЪ, ФЕДЕВЪЛ ГЪТЪЛЪЙ СЕ А КИДЕ, ШИ АША ОПРЕ-
ЩЕ АТРАРЪ БЪКЪТЪРЕЙ А ВЕРИГАТЪ, АЧЕСТЪ ТОА-
ТЕ ФЪКЪНАДЪСЕ, БЪКЪТЪРА СЕ СЛОКОАДЕ А ЦЕВІА
МЪНКЪРІЙ. ДИН МІГДАЛЕ МЪЛЪТ МЪЮ СЕ СТОАРЧЕ
АТРА АЧАСТА КЛИПЪЛЪ, КАРЕ МЪК УДЪ БЪКЪТЪ-
РА, ШИ ФАЧЕ КА СЪ АЪНЕЧЕ МАЙ УШОР, ФІИНА КЪ

СЕ ОПРЕЩЕ АИЧА ОЦХРХ РХСФЛАРК. 3. КЛИПКА-
 ЛХ. БЖКЗТВРА ДИН ЦЕВІА МЖНКХРІЙ ПРИН СТЯН-
 ЦЕРК, ШИ СЛОВОХИРК АЧЕСТІА СЕ МЖНХ А ФОЛ-
 КВЦ. ЯШИЖДЕРК ШИ БЕВТВРА СЕ А ГИТЕ, АСХ
 МАЙ УШОР, ШИ МАЙ ЮТЕ. — ДЕ АИЧІ СЕ ВЪДЕ
 КЖМ КХ МЖНКАРК ШИ БЕВТВРА НВ ДИН А СА ГРЕ-
 ОТАТЕ СЕ ДВЧЕ А ФОЛКВЦ, ЧИ ПРИН ЛВКРАРК
 МВШКИЛОР, ШИ А ОРГАНЕЛОР СПРЕ АЧЕСТ СКОП ФХ-
 КВТЕ. АЧАСТА БЕДЕМ, ШИ А ОАМЕНІЙ, КАРІЙ
 СТЯТЯНА А КРКЩЕТ АВ АВЗАТ СЕ АГИТХ, А-
 ШИШДЕРК, ШИ А ДОКИТОАЧЕ.

К Л П Ъ Л П.

ДЕСПРЕ РЖЖНИРК НВТРЕЦВЛВЙ.

§. 39.

Х І М І Ф І К А Ц І А.

НВТРЕЦВЛ А ФОЛКВЦ АДХС, ПРИН АЧЕСТВА НВ-
 ТЕРЕ СЕ МВТХ АТРВ О МАТЕРІЕ ПИСАТВЛВЙ, САВ
 СКРОВВЛВЙ АСЕМЕНК, ШИ СЕ НВМЪЩЕ ХІМВ (Chy-
 mus), ІАРХ ФВНКЦІА АЧАСТА СЕ КІАМХ ХІМІФІ-

кацїа (chymificatio) саѣ префачерѣ хїмѣлѣй.
 Органѣ хїмїфікацій єсте фолкѣцѣ. — Фол-
 кѣцѣ (ventriculus) саѣ стомахѣ (Ѣѣрфа ꙗ
 докиточє, рѣнѣ ꙗ пасерї) єсте партѣ чѣ
 май латѣ ꙗ каналѣ нѣтрєцѣлѣй ꙗ форма у-
 нѣй сак ꙗ цинѣтѣл дин сѣс а фолелѣлѣй аше-
 зат. Дєскилиним ꙗтрѣнѣл (кѣнѣ єсте гол)
 фаѣа дє наинтє, ши фаѣа дє напой; аркѣл
 дѣсѣпра, ши аркѣл дє дин жос. Ёарѣ дє сє ум-
 плє, атѣнчѣ мѣтѣ похїїїа сѣ, фаѣа дє наин-
 тє сє фачє дин сѣс, ши чѣ дє напой сє фачє
 дин жос, ёар аркѣрилє нѣ сє вѣд. Лѣѣ май
 дєскилиним ꙗ трѣнѣл доѣѣ вѣторї, унѣ дин
 сѣс, (ꙗ карѣ цєвїа мѣнѣкѣрїй), ши алѣа дин жос,
 (ꙗ карѣ маѣл сє унѣѣ кѣ дѣнѣл). Ёѣ тоѣ-
 тѣ гаѣра ꙗ фолкѣцѣ єсте ун пѣтєк, карє ꙗ
 кнѣѣнѣсѣ Опрѣѣ єширѣ мѣнѣкѣрїй дин
 трѣнѣл. Ёстє фолкѣцѣ кѣ тот каналѣ нѣтрє-
 цѣлѣй, дин фїѣрє кѣрноѣсє, ши дин трєй мєм-
 єранє компѣс, сє лѣгѣ дє пѣрѣилє вєчинє прин-
 вѣсє, ши прин нєрѣй. Лфолкѣцѣ сє афлѣ О ма-
 тєрїє апѣтоѣсѣ, карѣ дин ѣалєлє ꙗгиѣитє, дин
 мѣкѣ цєвїй мѣнѣкѣрїй, ши дин ѣѣрѣ, карє ꙗ
 стоѣрчє фолкѣцѣ сє наѣѣ, ши сє нѣмєѣѣ Ѣѣ-
 кѣл гастрїѣкѣ (succus gastricus) саѣ сѣкѣл
 фолкѣцѣлѣй.

§. 40.

ДѢПЪ ЧЕ СЕ УМПЛЕ ФОЛКѢЦЪ, ПРЕКЪМ ВЪ-
ЗЪРЪМ, АШИ МЪТЪ ФІГЪРА, ШИ ПОЗІЦІА СА, ШИ
АПАСЪ ВЕЧИНЕЛЕ ПЪРЦІЙ, МАЙ ВЪРТОС СПЛИНА, ШИ
ПЪЛЪ ФОАЛЕЛЪИ, ПЕНТРЪ АЧЪА, КЪНД НЕ СЪТЪ-
РЪМ МАЙ ГРЕЪ РЪСЪФЛЪМ. ТРЕКЪНД ФОАМЪКЪ, СЕ
НАЩЕ А НОЙ СИМЦИРЪКЪ САЦІЪЛЪИ, КАРЪКЪ СИМЦИРЕ,
ДЕ СЕ БА УМПЛЕ ФОАРТЕ ТАРЕ ФОЛКѢЦЪ, ЄСТЕ КАН
НЕПЛЪКЪТЪ, ШИ НЕСЪФЕРИТЪ, КА НЪ ДЕ ПЪЦИНЕ
ОРІ АДЪЧЕ О ФРЪЖНЦЕРЕ А ПЪТЕРИЛОР, О ГРЪЦЪ,
ХЪРГЪЗИРІ, БА ШИ ВЪРСАРЕ. МЪНКЪЗРИЛЕ СЕ ЦИН А
ФОЛКѢЦЪ, КА СЕ НЪ МЪРГЪ ПЪНЪ ЛА ТИМПЪЛ СЪЪ
А МАЦЕ, ПРИН ПЕТЧЕЛЕЛЕ МАЙ СЪС НЪМИТЕ. ДѢ-
ПЪ ЧЕ СЕ УМПЛЕ ФОЛКѢЦЪ, СЕ СТРИНЦЕ А МИЖЛОК,
ШИ СЕ А ПАРТЕ А ДОДЪ ПЪРЦІЙ, А ПАРТЪКЪ ДРЪПЪТЪ
МЪНКАРЪКЪ, ІАРЪ А ЧЪКЪ СТЪНГЪ БЕТЪБРА МЪРЦЕ.
ДИН ПЪРЦИЛЕ ПИКЪРЪЗТОАРЕ МЪЛАТЕ СЕ СОРЕ А А-
СЪШІ ФОЛКѢЦЪ СЪБЕ РЪЖНИРЕ, ЧЪЛЕЛААТЕ САЪ СЕ
МЪТЪ А ХІМЪ, САЪ НЪМАЙ СЕ МЪСТЕКЪ КЪ ДЪН-
СЪЛ, (АЦЕЛЕГ ПЪРЦІЙ ПИКЪРЪЗТОАРЕ) ЧЪЛЕ МАЙ ТАРИ
ПЪРЦІЙ МАЙ МЪЛАТ СТАЪ А ФОЛКѢЦЪ, БА УНЕЛЕ
НИЧІ НЪ СЕ ПОТЪ РЪЖНИ, ЧИ СТЪНД ЛЪНГ ТИМП
А ТРЪНСЪЛ, АДЪКЪ МЪЛАТЕ КОАЛЕ, АША СЪНТ СО-
РИЧИЛЕ, АША А ПЪНЪКЪ, КАРЪКЪ НЪ Є ДОСПИТЪ, СЕ
ФАЧЕ ПРЕ ЛЪНГЪ КОАЖА ДИН ЖОС ЛА МЕЖІ О ДЪН-
ГЪ, КАРЪКЪ Є ФОАРТЕ ПРИМЕЖДІОАСЪ ДЕ СЕ БА МЪН-

КА.

ка. Атрѣ тот челе пикѣрѣтоаре пѣрѣй $\uparrow \frac{1}{2}$ де час, іарѣ чѣле тарѣ дела 2. пѣнѣ ла 8. часѣрѣй; аша дѣрѣ $\uparrow$ 8. часѣрѣй се дѣк тоате дин фолкѣц $\uparrow$ маце.

Кѣм се фаче рѣжнѣрѣ, бине $\uparrow$ кѣ нѣчим. Ажѣторѣл єй єсте: 1. Оѣкѣ гѣстрѣкѣ, каре топѣще мѣнкѣрилѣ, ши ле асеменѣхѣ оргѣнисмѣлѣй. — Асѣ сѣнт ѹнеле матерѣй, каре нѣсе пот прин сѣкѣл ачѣста топѣ, аша сѣнт: пѣлѣ анѣмѣлѣ, (соричеле) а легѣмѣлор, ши а поамѣлор, мѣлѣ сѣмѣнѣ, ши алѣтеле, каре аша пре кѣм лѣм $\uparrow$ гѣцит, ле цѣпѣм пре дѣнапой афарѣ. — Асѣ нѣ де мѣлѣ Орѣ петрилѣ, сѣлѣ ферѣ $\uparrow$ гѣцит, топѣще ачѣста сѣк, май вѣртос $\uparrow$ тѣтке, $\uparrow$ каре нѣчилѣ атрѣцѣй $\uparrow$ гѣците, сѣлѣ кѣюрѣй де фер, ле зѣробѣще, ши ле топѣще. 2. мишкарѣ фолкѣцѣлѣй, карѣ є де доѣлѣ фѣлѣрѣй, ѹна актѣвѣ, сѣлѣ лѣкрѣтоаре, карѣ се фаче прин стрѣнѣцѣрѣ; ши слобѣзѣрѣ фѣкрѣлор кѣрнодѣ а фолкѣцѣлѣй дин сѣс $\uparrow$ жос; ши дин жос $\uparrow$ сѣс. Ачѣстѣ стрѣнѣцѣрѣй а фолкѣцѣлѣй аша сѣнт де пѣтернѣче, кѣт чѣле май мѣчѣй трѣпѣрѣй $\uparrow$ фолкѣцѣ кѣпрѣнѣсе, кѣм сѣнт перѣй, ачилѣ ш. а. ле скоате афарѣ. Фолосѣл ачѣстѣй мишкѣрѣй єсте а цѣнѣ, а фрѣмѣнтѣ мѣнкѣрилѣ, ши алѣ дѣче $\uparrow$ маце.

Ал-

Ялта мишкаре есте пасівъ, сав пѣтимитоаре,
 карѣ се наще прин тѣскѣла фолелѣй. Яшижде-
 рѣ, ши мишкарѣ атот трѣпѣла кѣ самъ, мѣлт
 аѣще спре рѣжнире, пентрѣ ачѣла ꙗ сомн,
 ши ла одиѣнъ май мерѣ се рѣжниск мѣн-
 кѣриле. 3. Яерѣла каре їарѣ де доаз фелюри
 се афѣла ꙗ фолѣѣц, ѣнѣла а-мосферик, їарѣ ал-
 тѣла дин мѣнкѣри нѣскѣт. 4. Кѣла дѣра, ка-
 рѣ ꙗ партѣ фолѣѣѣлѣй сѣк рѣжнире тот дѣѣ-
 на є май маре деѣѣт ꙗ алте пѣрѣй, пентрѣ май
 марѣ мѣлѣиме де сѣнѣ, че се аѣще атѣнѣѣ
 ꙗ фолѣѣц. 5. Пѣтѣрѣ нервилор, кѣриѣ
 тот челалѣлт аѣѣторѣ а рѣжнирѣй єсте сѣпѣс,
 ачѣста не аратѣ ꙗѣѣѣѣѣѣ фолѣѣѣлѣй кѣ пѣр-
 ѣиле чѣлѣ лѣлте а трѣпѣлѣй, слѣѣѣѣѣѣ чѣлора
 лѣлте фѣнѣѣй сѣк рѣжнире, ѣрмѣриле бенинѣ-
 лѣй, ши експериментѣриле кѣ каре сав арѣ-
 тѣт, кѣ дѣкѣ се тѣе нерѣй, карѣй мерѣ ла
 фолѣѣц, стѣ хѣмѣѣѣѣѣѣ. — Кѣ ачѣста аѣѣ-
 торѣ мерѣ, мерѣ се мѣтѣ мѣнкѣриле ꙗѣ а-
 ша, ка мѣтарѣ сѣ ꙗѣѣѣ лѣнѣ пѣрѣѣй фол-
 ѣѣѣлѣй, ши се мѣрѣ кѣтрѣ мѣѣлок пѣнѣ че
 тоатѣ мѣнкарѣ се мѣтѣ ꙗ хѣмѣ. Яша фѣѣѣт
 хѣмѣ слѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, ши деѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 рѣшѣла, сав пѣтѣѣѣла, каре аѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
 ѣѣѣѣлѣй дин жѣс, мѣѣѣ ꙗ маѣѣла де доѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣѣ
ѣѣѣѣ

зѣчедѣцете, уна кѣ пѣрциле чѣле пикѣрѣтоа-
ре, каре ꙗ фольцѣ аѣ рѣмас несорѣнте. Оѣе
тоатѣ ачаствѣ лѣкѣрѣ а хѣмѣлѣи оменѣи сѣ-
нѣтошѣи ничѣи о симѣцире стрѣинѣ нѣ пѣцѣск,
ѣарѣ чѣи слакѣи неѣе непѣлѣчерѣ ꙗ форма фри-
гѣрилор симѣск. Нѣ даѣ тоате матерѣиле хѣ-
мѣ, чи нѣмай чѣле пластиче. Бѣѣтѣра аша
дарѣ ꙗтѣрѣ тотѣ фѣартѣ пѣцин хѣмѣ аѣ. Дин
ачаствѣ, апа, ши рѣкѣа ничѣи ун пик.

§. 41.

Оѣ ꙗтѣмпѣлѣ кѣте одѣтѣ, де мѣнкѣри-
ле нѣ се аѣк ꙗ маѣе дин фольцѣ, чи прин-
цевѣа мѣнкѣрѣи напоѣ ꙗ гѣрѣ се ꙗторѣ, вѣ-
митѣ. (vomitus) ачаствѣ ꙗтоарѣере а мѣнкѣ-
рилор макѣр кѣ нѣ се цине де сѣнѣтѣте, то-
тѣшѣи де сине нѣ се поате нѣми вѣтѣшѣг, о-
мѣл фѣрѣ вѣе, ши май мѣлт ꙗ вѣтѣшѣг воаме,
ꙗсѣ де мѣлте Оѣи вѣмирѣ ꙗ фѣартѣ лесне п. ꙗ.
ꙗ прѣнкѣцѣи сѣгѣторѣи. Ялѣи оменѣи лесне, ѣарѣ
алѣи фѣартѣ грѣѣ, ши прин мѣлте кинѣрѣи кѣ-
приншѣи вѣм; се поате вѣмирѣи ациѣа прин мѣл-
те причинѣи аша сѣнт: кѣѣтарѣ ла чеѣа скѣр-
вѣс, сѣѣ ꙗкинѣѣирѣи лор, гѣѣѣларѣи ꙗгиѣиѣтоа-
рѣи, ꙗѣѣртирѣи, уѣѣларѣи, ши алѣеле. де вѣ-
мѣт се цине, ши рѣкѣи рѣи (rucus) сѣѣ ѣширѣи
аѣрѣлѣи дин маѣе кѣ аѣѣрилѣ мѣнкѣрилор ꙗ
гѣео-

греонат. Наинте де че ачкпе комирѣ не їа
 о грѣцз, карѣ є апетитѣлѣй а контрз, (асз
 нѣ тот дѣзна дѣпз грѣцз вомзм) дѣпз ачеа
 се наще а ной о гроахз, пхлирѣ пелей, мик-
 шорарѣ пѣлѣлѣй, фригѣ мѣнилор, ши пичод-
 релор, апѣнерѣ пѣтерилор, кѣрцерѣ балелор,
 стринцерѣ фолкѣцѣлѣй, їарз май пре урмз
 сѣк скрѣмере маре, ши рѣгнире, мѣнкарѣ прин
 гѣра кѣскалтз, де мѣлте Орей, ши прин нѣрей
 єсе афарз.

§. 42.

Атре тоате мѣтѣриле, каре ле пѣцеск мѣн-
 кѣриле, а каналѣ нѣтрѣцѣлѣй, рѣжнирѣ а
 тѣял лок кѣпринде. Прин ачаста се фаче, ка
 мѣнкѣриле асѣшириле сале чѣле кѣтрѣне сѣ
 ле цѣпе, ши алте ной сѣ аерѣче, кѣ каре ор-
 ганїсмѣлѣй сѣ се поатз май ушор асемзнѣ.
 Маре дарз єсте вредничїа рѣжнирїй а хїмїфї-
 кацїе, ѣжнцернме, нѣтрире, ши а стодрчере,
 ба фїинд кѣ органїсацїа, ши пѣрчедерѣ вїе-
 цїй сѣнт кѣ маре легѣтѣрз ла олалтз уни-
 те, тоате фѣнкцїиле трѣпѣлѣй май мѣлт, сѣд
 май пѣцин дела кондїїа фолкѣцѣлѣй атѣрнх.
 Яичѣ асѣ мѣлт адѣче ацелѣцерѣ фолкѣцѣлѣй
 кѣ пѣрцїиле чѣле лалте аша, ка челе май де
 парте органе вѣтѣмѣриле фолкѣцѣлѣй се сѣм-
 цѣ-

цѣккх. Де унде се вѣде кѣтѣ бредниче аре
 фолкѣцѣ, прекѣм атрѣ сѣнѣтѣте, аша ши ат
 вѣтешѣг.

§. 43.

Х і л і ф і к а ц і а.

Мѣнкѣриле ат фолкѣцѣ прин пѣтѣрѣ аче-
 стѣа се мѣтѣ ат хіѣм, каре мѣрѣе ат маѣе, ун-
 де кѣ тотѣа се мѣтѣ. Партѣ лѣи нѣтрѣцѣ се
 дѣспѣрѣцѣе де кѣтрѣ чѣ нѣнѣтрѣцѣ; чѣ дин
 тѣю кѣ чѣле лалте уѣеѣзѣи се унѣе, ши се
 поартѣ ат чѣле дин лонтрѣ ал Органіѣмѣлѣи;
 іарѣ чѣ де пре урѣмѣ прин тоатѣ атковѣрличирѣ
 маѣелор уѣелѣнд, мерѣе мерѣе пѣрѣе матеріа
 чѣ нѣтрѣцѣ, че атѣ пѣцинѣ се афлѣ ат трѣн-
 са, пѣнѣ че немик дин дѣнѣа авѣнд, се скоа-
 те афарѣ ат форма иматѣлѣи. Ячаѣа а доаѣ
 мѣтѣре амѣнкѣрилор се нѣмѣе хіѣлѣфѣка-
 ціа (Chylificatio) іарѣ матеріа че се наѣе се
 кіамѣ хіѣлѣ. (Chylus) Органеле хіѣлѣфікаѣи
 сѣнт маѣѣа сѣеѣире, фикатѣа, гѣѣѣа фолкѣ-
 цѣлѣи, ши сплина.

1. Маѣѣа сѣеѣире (intestinum tenue)
 сѣе нѣмѣе маѣелор се атѣеѣе аѣеа партѣ ат
 каналѣа нѣтрѣцѣлѣи, карѣ дѣла фолкѣцѣ ат-
 чѣе, ши се гатѣ ат кѣрѣ. Маѣеле унеле сѣнт
 сѣеѣириѣ, іарѣ алѣеа грѣѣе, атѣ нѣ сѣнт де-
 спѣрѣ-

спзрците де олаалтз, чи нѣмай ꙗ лѣвнтрѣ пѣ-
не марцинѣ ꙗтре мацѣл чел свѣцире, ши ꙗ-
тре чел грѣс ун петечел ꙗ форма лимѣвѣрѣшѣ-
лѣй. Яича нѣмай де мацѣл свѣцире се ва вор-
ви. — Мацѣл свѣцире се ꙗ партѣ ꙗ трей пзрцй.
Партѣ дин тѣю се нѣмѣше Мацѣл де дой спре-
зече децете (*intestinum duodenum*) аре нѣ-
ме дела лѣнцимѣ са, ꙗчѣпе ꙗ фолкѣц, ши
се сфѣршеше ꙗ мацѣл ажѣн; ꙗ мижлокѣл лѣй
кѣпринде дѣктѣл сторкѣторѣ а фикатѣлѣй, ши
а гѣлчйй фолкѣцѣлѣй; ꙗ фаца дин лонтрѣ аре
мѣлте петечеле, ши крецѣрй, кѣ каре соарке хѣлѣ.

2. Мацѣл ажѣн (*Iejunum*) аре нѣме
дела голирѣ са, пентрѣ кѣ дѣпѣ моарте май
мѣлт гол, ка ши кѣнд тот ар ашѣна, се гѣ-
сеше. ꙗчѣпе ꙗ мацѣл де дойспрезече децете,
ши се сфѣршеше ꙗ мацѣл крецй. Петече, ши
крецѣрй ꙗ партѣ дин лонтрѣ аре май пѣцине
декѣт чел дин тѣю.

3. Мацѣл крецй (*Pneum*) ꙗчѣпе ꙗ мацѣл
ажѣн, ши се сфѣршеше ꙗ мацѣл грѣс. Петече,
ши крецѣрй аре май пѣцине декѣт мацѣ ажѣн.
Мацѣле сѣнт компѣсе, ка ши фолкѣцѣ дин фѣ-
бре кѣрнодсе, ши дин трей мемѣране. Се гѣ-
сеск ꙗ мацѣ ꙗкѣ нише гѣлкѣце, каре сторк мѣ-
кѣ, ши уѣз мацѣле (вѣзй май сѣс мемѣранеле
мѣ-

мѣкоаце) Мацелѣ аѣ артерій, вѣннй, васелѣ лап-
телѣи, ши нервій, ꙗ маце се стоарче о уме-
залѣ, карѣ се нѣмѣше сѣкѣл ентѣрїѣ
(succus entericus) саѣ сѣкѣл мацелор. Ма-
целѣ, ши тоате пѣрцилѣ, саѣ оргanelѣ фоал-
лелѣи се фѣракѣ кѣ о мембранѣ сѣвѣирѣ лѣне-
коасѣ, карѣ се нѣмѣше пѣнѣша (peritoneum)
ѣчаствѣ пѣнѣшѣ, карѣ фѣракѣ тоате оргanelѣ
фоаллелѣи, ши лѣ фѣвлѣше ка атрѣн сак, есте
плинѣ дѣ васѣ, ши дѣ нервїй. Фолосѣл ѣй есте
а пѣзїй оргanelѣ, їарѣ май вѣртос мацелѣ се нѣ
се сѣрѣпе.

Оѣ ачаствѣ мембранѣ есте алѣ май
гроасѣ плинѣ дѣ унтѣрѣ, ши се нѣмѣше дѣла
форма са мѣрѣжа (epiploe) есте плинѣ дѣ
васѣ, ши дѣ нервїй. Фолосѣл ѣй есте а пѣзїи,
ши а фѣвлѣши мацелѣ.

Мацелѣ се лѣгѣ ла олаалѣ прин о мем-
бранѣ гроасѣ плинѣ дѣ унтѣрѣ, васѣ, нервїй,
ши гѣлѣи, ши се нѣмѣше мѣзѣрѣѣ (mesen-
terium) фолосѣл лѣи есте а цинѣ мацелѣ ла
локѣл сѣѣ, ши а фѣче дѣрѣм васелор пѣртѣтоа-
ре дѣ хїл.

II. Фикатѣ (hepar) есте ашезат ꙗ пар-
тѣ дѣрѣптѣ сѣвѣ пѣклѣ фоаллелѣи, дѣ карѣ ѣ ши
легат, кѣпринѣ тоатѣ слѣвѣнна дѣрѣптѣ, ци-
нѣ.

нѣтъл фоалелѣй дин сѣс, ши о партѣ дин
 слѣкина стѣнгѣ. Дескилиним ꙗ трѣнсѣл о фа-
 цѣ дин сѣс, ши уна дин жос, ꙗ карѣ прин
 доаѣ ерѣѣде лѣнѣй (уна дирѣптѣ, кѣпринде
 ꙗсине бешика фѣрей, ши вѣна гоалѣ; алѣ
 стѣнгѣ, кѣпринде ꙗ сине вѣна еѣрикѣлѣй ꙗ
 фѣт, карѣ дѣпѣ нащере се мѣтѣ ꙗ легѣтѣра
 фикатѣлѣй; ши дѣктѣл вѣнос) ши уна ко-
 стишѣ, (поарѣта фикатѣлѣй) се ꙗпартѣ ꙗ патрѣ
 дѣзраеѣрѣй, аѣекѣ: ꙗчел дѣрепт, стѣнг, пѣтрат,
 ши ꙗ дѣзраеѣл лѣй Ѣпѣгелѣ. Тоатѣ сѣвѣшанѣѣа
 фикатѣлѣй се кѣпринде дин артерѣй, вѣнѣй
 баселе лапѣтелѣй, ꙗрѣ май мѣлт, дин баселе
 фѣрѣй, карѣ бѣсе есе дин сѣвѣшанѣѣа фикатѣ-
 лѣй, ка ши фѣреле де сѣвѣцирѣй, ши стрингѣн-
 дѣсе ла Олаатѣ фак доаѣ каналѣрѣй марѣй, ка-
 ре униндѣсе ꙗ поарѣта фикатѣлѣй фак дѣк-
 тѣл фикатѣлѣй. (ductus hepaticus) ачѣста
 словоѣина дѣктѣл фѣрѣй (ductus cysticus)
 (карѣ умфлѣзндѣсе фаче бешика фѣрѣй) мѣрѣе
 ꙗ дѣктѣл холеѣдохѣ (ductus choledochus),
 се нащѣ дѣр ачѣста дѣкт дин дѣктѣл фика-
 тѣлѣй, ши дин дѣктѣл фѣрѣй ла Олаатѣ у-
 ниѣй, ши ꙗтрѣ ꙗ маѣѣл де доѣспреѣзѣчѣѣ-
 ѣете, фолосѣл ачѣстор дѣктѣрѣй есѣте: фѣрѣ ꙗ
 фикат фѣкатѣ а о пѣрѣта ꙗ бешика фѣрѣй (дѣк-
 тѣл

тѣл ф'крій) іарѣ сѣ рѣжнире прѣдм дин ке-
шика ф'крій, аша ши дин фикат а о стоар-
че ꙗ мацѣл де доиспрежечедецете. (дѣктѣл
холодохъ).

Бешика ф'крій (*cystis fellea*) есте ꙗ пар-
тѣ дин жос а фикатѣлѣй ашезатѣ, аре форма
уней парѣ тѣртите. Фолосѣл ей есте ф'крѣ ꙗ
фикат стоарѣ, а о сприжини, ши а о ꙗгро-
ша, іарѣ сѣ рѣжнире а о стоарче прин дрѣ-
мѣл сѣл, ꙗ мацѣл де доиспрежечедецете.

Ф'крѣ (*bilis*) есте о умежалѣ верде, кан
галѣхнѣ, аре мирос неплажѣт, есте амарѣ, ꙗ
аер пѣтрежеце, ши фоарте грѣ пѣте. Фолосѣл
ей есте а ажѣта хіліфікаціа, ши есте ажѣто-
рюл чел де кепетеніе ачестіа. Ф'крѣ чѣ дин фи-
кат стоарѣ есте май сѣвцире, декѣт чѣ дин
кешика ф'крій. Пѣрциле ф'крій сѣнт: Япѣ, Ял-
ѣш, рѣшинѣ, ши мѣлѣ фелюрі де саре. —
Ф'крѣ се стоарче ꙗ фикат, ши се наѣе дин
сѣнцѣле вѣнній порцій. Мѣлцимѣ ей есте ки-
линѣ ꙗтрѣ дескилинирѣ пѣтерилор, каре фика-
тѣл май пѣцин, сѣл май мѣлѣ ацице. ꙗтрѣ
тот ꙗ 24. де часѣрї пѣнѣ ла 48. де лоцій се
стоарче. Яфарѣ де тимпѣл рѣжнирій май марѣ
а ф'крій парте се стоарче ꙗ кешика ф'крій, ꙗ
ши ꙗ мацѣл де доиспрежечедецете, чи фоар-

ТЕ ПЪЦИНЪ, ІАРЪ СЪБ РЯЖНИРЕ МАЙ МАРЕ ПАРТЕ
 СЕ СТОАРЧЕ А МАЦЪЛ АЧЕЛА. СТОАРЧЕРЪКЪ ФЪРІЙ
 ПРИН ТОАТЕ ПЪТЕРИЛЕ, КАРЕ ФИКАТЪЛ АЦИЦЕ, СЕ
 МЪРЪКШЕ. АСЪ ДЕ ВОР ФИ АЧЕСТЪКЪ АЦИЦЪРІЙ ФОАР-
 ТЕ МАРІЙ, КЪ ТОТ СЕ ОПРЪКШЕ. ПЪТЕРИЛЕ, КАРЕ
 АЦИЦЕ ФИКАТЪЛ, СЯНТ КЪЛАДЪРА, АЕРЪЛ РЪЪ,
 МЯНКЪРІЙ АНІМАЛЕ ГРАСЕ; КЕЪТЪРІЙ ЮЦІЙ, МИРО-
 СИТОАРЕ, ЛЪНЪКЪ, Ш. А. СЕ МИКШОРЪКЪХЪ СТОАРЧЕРЪКЪ
 ФЪРІЙ ПРИ АЕРЪН, ФРИГ, МЯНКЪРІЙ ЛЕГЪМОА-
 СЕ, КЕЪТЪРІЙ АКРЕ, МИШКАРЪКЪ ТРЪПЪЛЪЙ; Ш. А.
 СТОАРЧЕРЪКЪ ФЪРІЙ АКЪ АЖЪТЪ РЪСЪФЛАРЪКЪ, СТОАР-
 ЧЕРЪКЪ ПИШАТЪЛЪЙ, ШИ АЕЪРИМЪКЪ ПЪКЛЕЙ. ПЕТРИЛЕ,
 КАРЕ СЕ АФЛЪ АНОЙ, СЕ НАСК ДИН ФЪРЕ А РЪРЪНКИ,
 ШИ СЕ СТОРК А КЕШИКА ПИШАТЪЛЪЙ. ФИКАТЪЛ
 НЪ НЪМАЙ А СТОАРЧЕ ФЪРЪКЪ, ЧИ ШИ А АЖЪТА АСЕ-
 МЪНАРЪКЪ МЯНКЪРИЛОР А ОРГАНІСМЪ, ЄСТЕ ФЪКЪТ.
 ЛЕГЪТЪРА АТРЕ ФИКАТЪ, ШИ АТРЕ ФЪНКЦІЙЛЕ СЪ-
 ФЛЕТЪЛЪЙ ЄСТЕ МАРЕ, АША МЯНІА, СПАЙМА, У-
 РЪТЪЛ ФОАРТЕ АЦИЦЕ ФИКАТЪЛ, АШИЖДЕРЪКЪ КОЛА
 ФИКАТЪЛЪЙ АДЪЧЕ АТЪНЕЧИМЪКЪ МИНЦІЙ, МЯНІЕ,
 АТРИСТАРЕ, БА ДЕ МЪЛТЕ ОРІЙ, ШИ ДЕСНЪДЪЖ-
 АДІРЕ, ПРЕКЪМ БЕДЕМ АЧЕЙ КЪ ШЪЕ.

ІІІ. ГЪЛАКА ФОЛКЪЦЪЛЪЙ (Pancreas)
 ЄСТЕ АШЕХЪТЪ ЛЯНГЪ ФОЛКЪЦЪ, ШИ ДЕЛА СПЛИНЪ
 ПЪНЪ ЛА МАЦЪЛ ДЕ ДОЙСПРЕХЪЧЕДЕЦЕТЕ (А КАРЕ
 АТРЪ) СЕ АТИНДЕ, АРЕ ФІГЪРА УНЕЙ ЛИМБІЙ КЪ-
 НЕЦІЙ.

НЕЩІЙ. ЯЧАСГА ГЯЛКЪ МАРЕ С КОМПЪСЕ ДИН МАЙ
МЪЛТЕ МИЧІЙ, КАРЕ СТОРК НЕЩЕ УМЕХАЛЪ КАЛЕ-
ЛОР КЪ ТОТ АСЕМЕНКЪ, ШИ СЕ НЪМЕЩЕ **СЪКЪЛ**
ПАКРЕАТІКЪ, (succus pancreaticus) САЪ СЪ-
КЪЛ ГЯЛЧІЙ ФОЛКЪЦЪЛЪЙ, АЧЕСТА СЪК СЕ
СТОАРЧЕ А МАЦЪЛ ДЕ ДОЙСПРЕЖЧЕДЕЦЕТЕ ПРИН
ДЪКТЪЛ ПАНКРЕАТІКЪ (ductus pancreati-
cus) АДЕКЪ ПРИН УН КАНАЛ, КАРЕ ПРИН МИЖЛО-
КЪ АЧЕСТІЙ ГЯЛЧІЙ ТРЕКЪНД, АТРЪ А МАЦЪЛ ДЕ
ДОЙСПРЕЖЧЕДЕЦЕТЕ. СПРЕ ФАЧЕРКЪ ХІЛЪЛЪЙ А-
ЧЕСТ СЪК МЪЛТ АДЪЧЕ, ШИ СЕ СТОАРЧЕ А 24. ДЕ
ЧАСЪРІЙ ПЪНЪ ЛА 18. ЛОЦІЙ.

IV. Сплина (Splen) есте ꙗ сазбина стѣн-
гѣ ашегатѣ лѣнгѣ фолкѣц. Ши есте аша
Орган, каре нѣ нѣмай ꙗ клиний оамей, чи
ши ꙗ ун ом ꙗсѣши, ꙗтрѣ дескилинирѣ тим-
пѣлѣй, аре клинѣ мѣриме, ши фѣгѣрѣ. Аре
мѣлте вѣсе, ши нервѣй. Обѣщанціѣ ей се асе-
менѣхѣ кѣ сѣнѣеле чел ꙗтегат. Фѣнкціѣ спли-
ней ꙗкѣ є некѣносѣтѣ. Эксперѣментѣриле кѣ
анѣмале фѣкѣте, ꙗ каре сѣс скос сплина, а-
честѣ семне не аратѣ: унеле анѣмале аѣ трѣх-
ит ши фѣрѣ сплинѣ, ꙗсѣ фѣкатѣл сѣс ун-
флат ꙗтрѣнѣеле, фѣрѣ сѣс ꙗгрошат, ши аѣ
фост май амарѣ; алтеле сѣс пишѣт май де
мѣлте орей; унеле аѣ фост сомнѣроасе, ши аѣ

тарѣ лор ꙗ хїм, нѣ о шим. Яжѣторюа хїлі-
фікацій 1. есте мѣкѣ, ши сѣкѣ мацелор сѣ-
цири, сѣкѣа панкреатїкѣ, їарѣ май вѣртос
фѣрѣ. Я фи фѣрѣ чел де кепетенїе ажѣторю
аа хїліфікацій не аѣаѣа ачесте: (а) де се ва
опри стодрчерѣ фѣрїй, макѣр прин че причи-
нѣ, ши хїліфікація се опрѣще. (б) де вом ме-
стека фѣрѣ кѣ хїмѣ дин анїмале вїй скоѣ,
се мѣтѣ ꙗ хїл; ꙗсѣ кѣм мѣтѣ фѣрѣ хїмѣ
ꙗ хїл лѣсѣм непоцилор а хотѣрѣ. 2. Мишка-
рѣ мацѣлѣй сѣцире, карѣ есте де доаѣ фе-
лѣрїй, актївѣ прин фїбреле кѣрноасе а маце-
лор фѣкѣтѣ, ши пасївѣ прин тѣкѣа фоа-
лелѣй нѣскѣтѣ. 3. Аерѣа, каре се афлѣ ꙗ
маце. 4. Пѣтерѣ, ши актївїтатѣ нервїлор.
— Яша нѣскѣт хїлѣ есте о матерїе алѣѣ,
сѣратѣ, асеменѣ сѣнѣелѣй дела каре нѣмай
прин колоаре, ꙗтегаре, ши май марѣ мѣлѣ-
мѣ апей се дескилинеще. Есте компѣс прекѣм
ши сѣнѣеле дин глоѣрїй, ши дин ѣѣр, глоѣ-
рїле ꙗ аерѣа а.а.мосферїк рошеск, ши се мѣтѣ
ꙗ плаѣчинтѣ. Хїлѣ есте килин, ꙗтрѣ дескили-
нирѣ пѣрцилор ꙗ каре се афлѣ, ши ꙗтрѣ
дескилинирѣ мѣнѣѣрилор, дин каре аѣче ꙗ
чепѣтѣа, ши се поате нѣми сѣнѣе алѣ.

§. 10.

Деспре фѣнкціа мацѣлѣи грос.

Рѣмѣшицелѣ мацѣлѣи сѣвѣцире се даѣ мацѣлѣи грос; акѣрѣѣа фѣнкціѣ есте а фѣрѣмѣнта ачестѣ пѣрѣи, а стоарѣе дин трѣнѣзле хѣлѣ чел май рѣмас, пре ачестѣа ал соарѣе, ѣарѣ рѣмѣшицелѣе, фѣрѣ ниѣи О трѣѣѣ фѣинѣа, але скоатѣ афарѣ.

Мацѣл грос; карѣ пре чел сѣвѣцире асине кѣпринѣе, ши ал ачинѣе ка кѣ О кѣнѣнѣ, есте май скѣрт дѣкѣт чел сѣвѣцире, асѣ май ларѣ. Се аѣрѣѣе преѣм чел сѣвѣцире атрѣи пѣрѣи: а мацѣл Орѣ, а мацѣл колѣчитѣлѣи, ши а мацѣл дрѣпт, саѣ мацѣл кѣрѣлѣи.

1. Мацѣл Орѣ (intestinum coecum) арѣ нѣмѣле ачестѣа дѣла форма са, фѣинѣа кѣ се сѣѣрѣѣе кѣ фѣнѣа; каши саѣл, саѣ Орѣ, есте чѣ май скѣртѣ, ши чѣ май ларѣѣ парѣе а мацѣлѣи грос. Ачѣе а мацѣл крѣѣ, ши се сѣѣрѣѣе Орѣ. Унѣе мацѣл крѣѣи, мацѣл Орѣ, ши мацѣл колѣчитѣлѣи се унѣск, дин мемѣранѣе ачестѣора, се наѣе ун пѣтѣк а форма лимѣѣрѣшѣлѣи, акѣрѣѣа фѣлѣс есте а Опрѣ аѣоарѣѣѣ имѣтѣлѣи дин мацѣл грос а мацѣл сѣвѣцире, ачестѣа лимѣѣрѣш сѣвѣ кѣтѣшѣѣл чѣи зичѣм мѣсѣрѣе (кѣкарѣ пре гѣрѣ) саѣ се рѣмѣ-

мацѣлѣй грѣс. Яича се стринѣе ꙗ мацѣла чел
орѣ, дин каре ꙗкижнѣсе лимѣѣрѣшѣла ма-
цѣлѣй грѣс, непѣтѣнѣ а се ꙗтоарче ꙗ мацѣла,
крец, мерѣе ꙗ мацѣла колзчитѣлѣй, ши трече
прин тоатѣ ꙗковѣрличирѣ ачестѣѣа, сѣе ачестѣ
дрѣм се деспарте хѣлѣ чел май рѣмас, ши се
ꙗгроаше рѣмѣшицѣле хѣлѣлѣй, пѣнѣ че ла сѣѣр-
шитѣла мацѣлѣй колзчит, кѣ тотѣла се мѣтѣ
ꙗ имат. Карѣ дрѣм ачѣла трече ꙗ мацѣла кѣрѣ-
рѣлѣй, унѣе се стринѣе. — ꙗ мацѣла грѣс
ѣсте ши аер (кѣшина) акѣрѣѣа рѣсѣрѣт ѣсте
дин мѣлатѣ причинѣй.

§. 47.

Иматѣла, сѣе кѣкатѣла омѣлѣй сѣ-
нѣтѣс, ши крескѣт арѣ асѣмѣнарѣ кѣ скрѣѣла
кѣрѣтѣс, ѣсте галѣнѣ кан негрѣ, пѣтѣрѣс, дрѣ-
че, ꙗ мацѣла кѣрѣлѣй нѣмай прин ꙗтегарѣ
мѣкѣлѣй ла олаатѣ стѣ липѣт, ꙗсѣ трѣкѣнѣ
пинтрѣ инѣлѣле кѣрноасѣ сѣе скремерѣ, капѣтѣ
форма унѣй цѣлѣнѣдрѣ (кѣрнаѣй модалѣ). Пѣр-
цилѣ лѣй сѣнт: апѣ, алѣѣш, фѣре; мѣлатѣ фѣ-
лѣрѣй дѣ сарѣ, ши алѣтѣ матерѣй нѣрѣжнѣтѣ, прѣ-
кѣм пѣлѣе, сѣмѣнѣѣ, сѣмѣѣрѣй ш. а. нѣ ѣсте
ꙗ тоатѣ анѣмалѣлѣ иматѣла аша нѣ пѣжѣт. дѣ
ачѣстѣ сѣнт унѣлѣ пасѣрѣй сѣтарѣй нѣмѣтѣ, а-
кѣрѣра имат ла месѣлѣ чѣлѣ марѣй ѣсте фѣарѣ-
тѣ пѣжѣт.

СтригхнаѸсе иматѸа ꙗ маѸа кѸрѸаѸи,
 кѸ аса греотатѸ, ши юциме ациѸа мембрана
 мѸкоасѸа ꙗ маѸаѸи ачестѸа, ши аша се наѸе
 ꙗ ной о симцире, карѸ не траѸе спре голирѸ
 маѸаѸи; ꙗсѸ фѸинѸа инелеле маѸаѸи грѸс вой
 ноастрѸ сѸпѸсе, аеспре ачаѸа ꙗшинѸаѸне,
 ле стринѸем, ши аша иматѸа, ши бешина ꙗ-
 трѸ пѸцин тимп ле пѸтем цинѸ, ꙗрѸ вѸжнѸ
 ачестѸ май аепарте ꙗ опри; саѸ ꙗвинѸаѸнѸ
 пѸтерѸ инелелор иматѸ, май вѸртѸс сѸбцире
 фѸинѸа, сѸсѸ фѸрѸ вое, саѸ ꙗторкхнаѸсе ꙗна-
 пой ꙗ маѸа колзчитѸаѸи, ꙗкѸерѸй примежѸ-
 оасѸа ꙗꙗ прилеж. Се голеѸе маѸа кѸрѸаѸи
 парте прин стринѸерѸ фѸкрелор маѸаѸи, пар-
 те прин апѸсарѸ тѸскѸаѸи фѸалелѸи. ꙗѸче
 аичѸ ꙗкѸ аѸѸторѸ мѸлт о килинѸ поѸѸѸе ꙗ
 трѸпѸаѸи; аша ꙗцепенинѸа, ши аплекхнѸа пеп-
 тѸа, ши аѸѸкхнѸа ѸенѸнкѸй кѸтрѸ фѸале,
 сѸб скремерѸ, карѸ о фачем кѸ войа ноа-
 стрѸ, се аескиѸа инелеле маѸаѸи, ши сѸсѸ и-
 матѸ кѸ о сѸмцире пѸзкѸтѸ. МѸкѸа, карѸ се
 стоарѸе ꙗ маѸа кѸрѸаѸи, аѸѸтѸ мѸлт миш-
 карѸ ачестѸа; сѸвѸршина лѸкрѸ, се ꙗкиѸа и-
 нелеле ꙗрѸши. ТимпѸа, ꙗтрѸ карѸ сѸнтем сѸ-
 лиѸ ꙗ голи фѸалеле, сѸте килин, ꙗтрѸ аескили-
 нирѸ мѸнѸзрилор, темперѸментѸаѸи, секѸаѸи,

вжрстей, їарз май мѡлт а лѡвцзрїй; лтрѡ тот
ла ом крескѡт, ши сзнзтос фодлелѡ одатз л
24. де часѡрї се голеше. мѡлцимѡ иматѡлѡї
єсте дѡла 8. пзнз ла 10. лоцї, їарз нѡмай
дин легѡмї дѡла 16 — 52. де лоцї.

К А П І Т У Л І І І.

Деспре сорбирѡ, ши лсзмзнаре

§. 48.

Сорбирѡ Хїлѡлѡї.

Личѡ май наинтѡ де че бой арзта, кѡм се
фаче сорбирѡ, скѡрта дескрїєре а ѡвстемей ба-
селор соркитоаре, саѡ а баселор лаптелѡї бой
да, ши макзр кз ачесте се цин де баселе сжн-
целѡї, тотѡїш пентрѡ май ѡдна лцелецєре,
личѡ але фи локѡл ам сокотит. Васеле сор-
китоаре (*vasa absorbentia*) саѡ а лаптелѡї
се наск дин лсашї сѡещанцїа органелор, кѡ
рзлх-

рѣдѣчиний аша дѣ сѣцири, кѣт Окій ностри
неармацій фѣг, ши нѣ нѣмай дин адѣнкѣл
Органелор, чи ши дин фѣцелѣ лор рѣсѣр, сѣнт
ачестѣ унелѣ май грѣсѣ, алтелѣ май сѣцири,
унелѣ май сѣцири дѣкѣт пѣрѣл, їарѣ алтелѣ
аша кѣт фѣрѣ мѣроскопий нѣсѣ вѣд. Кѣпринд
ѣ сине ачѣѣ умѣхалѣ, карѣ сѣ афлѣ ѣ Органелѣ,
дѣ ундѣ рѣсѣр. Иѣ тоатѣ пѣрцилѣ трѣпѣлѣй,
афарѣ дѣ креерѣ, мѣдѣхѣ спинѣри, кѣлѣѣ О-
кѣлѣй, ши пѣлѣчинѣта фѣтѣлѣй, ачестѣк вѣсѣ.
Май мѣлѣтѣ сѣ афлѣ ѣ мацелѣ сѣцири, ундѣ
сѣ унѣск кѣ неѣсѣ гѣлѣй мѣлѣтѣ, ши мѣрѣнѣтѣ,
карѣ гѣлѣй сѣ нѣмѣск Гѣлѣилѣ лѣмфѣтѣчѣ
(glandulae lymphaticae) ачестѣк гѣлѣй кѣ колод-
рѣк, фѣгѣра, ши мѣримѣк са ѣ фѣѣсѣкарѣ партѣ
ѣ трѣпѣлѣй сѣнт килинѣ, май мѣлѣтѣ сѣ афлѣ
прѣ лѣнгѣ мацелѣ сѣцири, ши прѣ лѣнгѣ дѣк-
тѣл пѣптѣлѣй дѣ ундѣ фѣнкѣѣ лор сѣ арѣтѣ,
сѣнт ачестѣ гѣлѣй пѣлинѣ дѣ нерѣвѣй, дѣ вѣнѣй,
ши дѣ артерѣй. Вѣселѣ лѣптѣлѣй, май наинѣтѣ
дѣ чѣ ѣтрѣ ачестѣк гѣлѣй, сѣ ѣпарт ѣ май мѣлѣ-
тѣ рамѣрѣй, (вѣселѣ адѣкѣтѣорѣ) карѣ ѣпѣрцин-
дѣсѣ прин сѣѣшѣнѣѣ гѣлѣилѣор, їарѣшѣй сѣ кѣ-
лѣг ѣ май пѣцинѣ рамѣрѣй, (вѣселѣ рѣдѣкѣтѣорѣ),
ши сѣшинѣ дин гѣлѣй ѣтрѣ ѣ дѣктѣл
пѣптѣлѣй.

ДѢКТА ПЕПТАЛЪЙ (ductus thoracicus)
 ЕСТЬ УН КАНАЛ СЪЕЦИРЕ КА УН ПАЙ ДѢ ГРЖЪ,
 РЪСАРЕ ЛЖНГЪ СПИНАРЕ А ШЕЛЕ ДИН ЛЪДЪЦА
 ЛАПТЕЛЪЙ, (cysterna lumbaris) (КАРЪК ЕСТЬ
 УН САК ПЕЛОС, ДЕСТЪЛА ДѢ ЛАТ, АШЪЗАТ ЛЖНГЪ
 АОРТЪ, ФОЛОСЛА ЕЙ ЕСТЬ: А ПРИМИ А СИНЕ ХІЛЪ
 ЛЪКРАТ (ЛАПТЕЛЕ), ШИ АЛ ДА ДѢКТАЛЪЙ МАЙ
 СЪС НЪМИТ) ШИ МЕРЦЕ АСЪС, УНДѢ СЕ УНЕСЕ
 ЛЖНГЪ ГРЪМАЪ КЪ БЖНА КЕЮЦІЙ. ОЖНТ КЪ
 НЪМЪРЪЛА ДОАЗ: УНЪЛА ДРЕПТ, ІАРЪА АЛЪЛА СЪЖНГ,
 АСЪА ФІИНА КЪ АЧЕЛ ДРЕПТ ФОАРТЕ ПЪЦИНЕ БАСЕ
 АТРЪ, ПЪТЕМ СЪА НЪЛА ПОМЕНИМ; ЧЕЛЕ ЛАЛТЕ БА-
 СЕ А ЛАПТЕЛЪЙ, ЧЕ СЕ АФЛАЪ А АЛТЕ ПЪРЦІА А ТРЪ-
 ПЪЛАЙ, ПАРТЕ А ДѢКТАЛ ПЕПТАЛЪЙ, ПАРТЕ А БЖНІ
 АТРЪ. ВЪЗЖНА ДРЪМЪЛА ПРИН КАРЕ СЕ СОАРКЕ ХІ-
 ЛЪ, СЕ ВЕДЕМ КЪМ СЕ СОАРКЕ, ШИ КЪМ СЕ АСЪМЕ-
 НЪКЪА СЪНЦЕЛЪЙ.

§. 49.

ВАСЕЛЕ ЛАПТЕЛЪЙ СОРЕ ХІЛЪ ДИН МАЦЕ (МАЙ
 ВЪРТОЕ ДИН ЧЕЛЕ СЪЕЦИРІЙ) ШИ ЛЕ ДЪК А ГЖЛ-
 ЧИЛЕ ЛІМФАТІЧЕ, ЧЕ СЕ АФЛАЪ А БИЪЗЪРЪА, А АЧЕСТЕ
 ГЖЛЧІ АСЪМЪНЖНАДЪСЕ, СЕ ПОАРТЪ ІАРЪА ПРИН БА-
 СЕЛЕ ЛАПТЕЛЪЙ А ДѢКТАЛ ПЕПТАЛЪЙ, А АЧЕСТА
 ДРЪМ ХІЛЪ МЕРЕЪ МЕРЕЪ СЕ МЪТЪ, ШИ СЕ АСЕ-
 МЕНЪКЪА СЪНЦЕЛЪЙ; ДИН ДѢКТАЛ ПЕПТАЛЪЙ СЕ
 ВАРСА А БЖНА КЕЮЦІЙ, УНДѢ МЕСТЕКАТ КЪ СЪН-

ЦЕЛЕ

ЦЕЛЕ ВЖНЕЙ АЧЕСТІА, СЕ АЖЧЕ АБЖНА ГОАЛЪ, КА-
РЪ АЖЧЕ ХІЛЪ КЪ СЖНЦЕЛЕ МЕСТЕКАТ А ИНИМЪ,
УНДЕ ПРИН ЧЕРКЪИРЕ, ШИ ПРИН РЪСЪФЛАРЕ СЕ МЪ-
ТЪ, ШИ СЕ ФАЧЕ АДЕВЪРАТ СЖНЦЕ, ШИ НЪТРЕ-
ЦЪА ТРЪПЪЛЪЙ. ВАСЕЛЕ МАЙ СЪС НЪМИТЕ НЪ НЪ-
МАЙ МАТЕРІИЛЕ ДИН ЛЪХЪНТЪРЪ, ЧИ ШИ ЧЕЛЕ ДИН
АФАРЪ А ТРЪПЪЛЪЙ СОРЕ, КАРЕ ВЕДЕМ КЖНД НЕ
УНЦЕМ КЪ РЪКІЕ САЪ УНТЪРЪ Ш. А.

НЪ СОРЕ НЪМАЙ ВАСЕЛЕ МАЙ СЪС ЖИСЕ, ЧИ
ШИ ВЖНЕЛЕ; АЧАСТА НЕ АРАТА УРМЪТОАРЕЛЕ АРГЪ-
МЕНТЪРЪЙ: 1. МАЙ МАРЕ СТЕ КЪПРИНДЕРЪ ВЖНЕ-
ЛОРЕ, АДЕЖТ А АРТЕРИЛОРЕ, (ВЕЖЙ МАЙ ЖОС §. 56.)
2. ГОРКИРЪ ФОАРТЕ ЮТЕ СЕ ФАЧЕ; А 3. ЧЪ МАЙ
МАРЕ ПАРТЕ А БЕЖТЪРЕЙ, А СКЪРТ ТИМП ПРИН
ПИШАТ СЕ СТОАРЕ (ВЕЖЙ МАЙ ЖОС §. 80.) 4. ГОР-
КИРЪ, ШИ А МЪЛТЕ ПЪРЦЙ А ТРЪПЪЛЪЙ УНДЕ НЪ
СЖНТ ВАСЕЛЕ ЛАПТЕЛЪЙ СЕ ФАЧЕ, (ВЕЖЙ МАЙ СЪС
§. 48.) 5. ВЪСПЕРІМЕНТЪРИЛЕ, КЪ КАРЕ САЪ АРЪ-
ТАТ, КЪ ВАСЕЛЕ ЛАПТЕЛЪЙ НЪМАЙ ХІЛЪ, ІАРЕ
ВЖНЕЛЕ ЧЕЛЕЛААТЕ ПЪРЦЙ СТРЕИНЕ СОРЕ, АША
СЖНТ РЪКІА, ВИНЪ, КЪРЪ, ШИ АЛТЕЛЕ.

§. 50.

АСЪМЪНАРЪ ХІЛЪЛЪЙ

ХІЛЪ А ГЖАЧИЛЕ ЛІМФАТІЧЕ АША СЕ МЪТЪ,
КЖТ СЕ ФАЧЕ ВРЕДНИК А ЛЪА АСЪШИРЪ СЖНЦЕЛЪЙ,
АЧАСТА ФЪНКЦІЕ О НЪМИМ АСЪМЪНАРЪ; (as-
si-

similatio) асзмзнарѣ нѣ пѣцин се лѣминѣзѣ
 де вом кѣѣта 1. кѣ матеріиле нѣтреце сѣнт
 Органіче, а 2. кѣ сѣнт прин мѣлте сѣкѣрѣ а
 трѣпѣлѣй доспите, ши фрзмѣнтате, а 3. кѣ
 нѣ тоатѣ матеріа сѣ мѣтѣ ꙗ хілѣ. Яжѣто-
 рѣл асзмзнѣрѣи єсте 1. Пѣтѣрѣ баселор, 2.
 вѣдничіа гѣлчилор лѣмфатіче, прѣкѣм аратѣ
 локѣл, прѣ карел кѣпринѣ, ши стрѣктѣра лор,
 ашижѣдерѣ май маре перфекціа хілѣлѣй трѣкѣнѣ
 прин ачестѣ гѣлчѣй, а 3. лѣптѣле, каре чѣле
 лѣлте вѣсе ꙗл подѣртѣ.

К А П І Т У Л IV.

Дѣспрѣ черкѣзирѣ сѣнѣелѣй

§. 51.

Сѣнѣеле цѣинѣ вѣаца ꙗжѣгат прин тот трѣ-
 пѣл се подѣртѣ, ачѣста фѣнкціѣ О нѣмим чер-
 кѣзирѣ сѣнѣелѣй. (circulatio sanguinis) Дѣ-
 скилиним доаѣ черкѣзирѣй, уна маре, ꙗ карѣ
 сѣнѣеле дѣн инима стѣнгѣ прин аортѣ мер-
 це

це ꙗ тоате пѣрциле трѣпѣлѣй, дин каре прин
вѣннй ꙗрѣ се адрѣ ꙗ инима дирѣптѣ. Ялта
микѣ, ꙗ карѣ сѣнцѣле дин инима дирѣптѣ
мерѣ прин артерїа пѣлмоналѣ ꙗ плазмѣннй, де
унде прин вѣнеле пѣлмонале се редѣ ꙗрѣннй
ꙗ инима стѣннѣ. Черкѣирѣ сѣнцѣлѣй ас гѣсито
Харвей 1628. — Органеле, прин каре се подѣр-
тѣ сѣнцѣле, сѣнт 1. Инима, центрѣм ачело-
ра лалте, 2. Артерїиле, 3. вѣннеле, каре май
ꙗтѣю се вор скрїа. Ячестѣ Органе, ла каре ꙗкѣ
се нѣмѣрѣ вѣселе лѣптелѣй, вин сѣк нѣмеле
сѣстемей вѣселор.

§. 52.

И н и м а

Инима (cor.) есте центрѣм сѣстемей вѣ-
селор ашѣзатѣ ꙗтрѣ плазмѣннй костиш аша,
кѣт фѣндѣл ѣй а 15. Ос ал спинѣрїй, ꙗрѣ
вѣрфѣл гѣрѣл коастей ашаса се ажѣннѣ, есте ꙗ
вѣлнтѣ ꙗтро мембранѣ, карѣ се нѣмѣше Га-
кѣл Ннммїй, саѣ Перїкардїѣ (Pericardium)
акѣрѣїа фолос есте а пѣзи инима де
мѣлте вѣтѣмѣрїй, ши а стоарѣ хѣр спре лѣне-
карѣ, ши мишкарѣ инимей фолоситорїѣ. Дески-
лнним ꙗ инимѣ партѣ чѣ дин сѣс моале, пе-
лоасѣ; ши партѣ дин жос тѣре, кѣрноасѣ, (а-
честе пѣрѣй, сѣнт деспѣрѣците прин ун черк
кѣр-

кхрнос) чѣ дин сѣс парте се нѣмече, уре-
киле инимїй (atria) кѣ нѣмѣрѣл доах;
їарз чѣ дин жос, фолкѣцэле инимїй (ventricu-
li) їарзши кѣ нѣмѣрѣл доах, фїгѣра инимей
есте лѣнгѣрѣцх, ла вѣрф аскѣцитх, прекѣм
ѣ алте анимале ведем. Се деспарте тоа-
тх инима ѣ лѣнг прин пѣрѣтеле инимей ѣ
доах пѣрцї, ѣ партѣ дирѣптх сѣв инима
дирѣптх, ши ѣ партѣ стѣнгх, сѣв ини-
ма стѣнгх. (*) Тоатх партѣ аре доах го-
личѣнїй, дѣсѣпра урекиле, їарз дин жос фол-
кѣцэле. Врѣкѣ дирѣптх (дин карѣ есе, сѣв
май бине, ѣ карѣ се сфѣршеск вѣнеле гоале)
есте май маре дѣкѣт чѣ стѣнгх, (дин карѣ
есе, сѣв май бине ѣ карѣ се сфѣршеск вѣнеле
пѣлмонале) ѣсх пѣрцїї еї сѣнт май слабї.
Урекиле прекѣм ши фолкѣцэле се деспѣрцеск
прин пѣрѣтеле сѣв гарѣл инимїй,
(septum cordis) ѣ каре пѣрѣте дин партѣ уре-
кїй дрѣптх се веде сѣмнѣл гаѣри овале
(foraminis ovalis) вѣзї §. 151. Урекиле дѣ ко-
мѣнїкаціе кѣ фолкѣцэле.

Фол-

(*) Кѣнд кой зїче инима дирѣптх, сѣв стѣнгх не
трекѣе ѣцелес кѣ доарз сѣнт ѣ ной доах инимїй,
фїинд кѣ еѣ трекѣе се дѣтреквинцѣз ачеїї Тер-
минїй, пентрѣ дескилинїрѣ фѣнѣїїлор.

сале, аре фкз вжнй, васеле лаптелѣй, ши
Первй.

§. 53.

Дин инимз есе артерїиле, ши фтрз вжне-
ле. Артерїиле (arteriae), се нѣмекс каналеле,
саѣ васеле, каре сжнцеле дин инимз фл под-
тз прин тоате Органеле, ши пзртичелеле трѣ-
пѣлѣй спре нѣтрире, фарз вжнеле (venae)
сжнт канале саѣ васе, каре сжнцеле дин тоате
Органеле, дела нѣтрире рзмас, фарзшй фл рз-
фк ла инимз. Декилинирѣ фтре артерїй, ши
фтре вжнй есте урмзтоаре ф 1. артерїиле фтрѣ
тот сжнт май пѣцине декжт вжнеле, 2. Арте-
рїиле бат, ши се мишкз, фарз вжнеле нѣ,
3. Артерїиле сжнт май афѣнд ашехате, ф-
рз вжнеле делок сѣе пѣле, 4. Артерїиле а-
фк сжнцеле дин инимз, фарз вжнеле фл
рзфк ла инимз. Динтрз артерїй челе де ке-
петенїе сжнт: 1. Форта, 2. Артерїа пѣмоналз.
Фарз динтрз вжнй челе де кепетенїе сжнт: 1.
Вжнеле гоале, 2. Вжнеле пѣмонале 3. Вжна
порцїй. Дин ачесте, челе патрѣ дин тжю нѣ-
мзрате, не мижлочит, фарз чѣ де не урмз
мижлочит се унеце кѣ инима.

§. 54.

А р т е р і и л е.

І. Аорта (aorta) єсте чѣ май маре артеріе а трѣблѣй, єсз дин фолкѣцѣл инимій стѣнг, ши се рѣдикѣ пѣнѣ ла грѣмаѣ, ачїа се фковїе, ши фаче ун арк, каре дѣпѣ ачїа погорѣндѣсѣ, мерѣе пре лѣнгѣ спинаре де партѣ стѣнгѣ пѣнѣ кѣтрѣ пичоаре, унде се деспарте ф доаѣ рамѣрї, дин каре алтеле мѣлте єсе. Аша дѣрѣ дѣскилиним Аорта сѣитоаре, (ascendens aorta), ши Аорта погорѣтоаре (descendens) дин аорта сѣитоаре єсе: 1. Артерїиле инимей, (arteriae coronariae cordis) каре дѣк сѣнѣеле спре нѣтрїрѣ инимей, 2. Артерїа ненѣмїтѣ, (arteria innominata) дин карѣ єсз Артерїа капѣлѣй арѣптѣ, (carotis dextra) ши Артерїа кеюцїй дїрѣптѣ (subclavia dextra) 3. Артерїа капѣлѣй стѣнгѣ (carotis sinistra) 4. Артерїа кеюцїй стѣнгѣ (subclavia sinistra) Артерїа капѣлѣй стѣнгѣ мерѣе кѣтрѣ кап, ши се деспарте ф доаѣ рамѣрї, дин каре унѣл ф кап афарѣ, їарѣ алѣл ф кап ф лонтрѣ се фпѣрѣе, чѣл дин тѣю рам фпѣрѣиндѣсе ф 8. Рамѣрї май мїчї дѣ артерїї ла бѣѣ, лїмѣѣ, ши ла алте пѣрѣї. Рамѣл

дин лонтрѣ тримите рамѣри ꙗ пѣрциле дин лонтрѣ а капѣлѣи, пре кѣм сѣнт: креерѣа кѣ мембранеле сале ш. а. — Артерїа кеюцїи стѣнѣ се ꙗпарте ꙗ патрѣ рамѣри, каре їарѣши се ꙗпарт ꙗ май мичї рамѣри, ши даѣ артерїи ла органеле пептѣлѣи, ши а фоалелѣи, прекѣм ши мѣнилор ла каре кѣѣтѣм пѣлѣа. — Дин аорта погорѣтоаре ꙗ пепт 3, ꙗ фоале 8. кракѣри де кѣпетенїе рѣсѣр, каре їарѣш се деѣспарт ꙗ алтеле май мичї, ши се ꙗ пѣрцеск прин тоате органеле. Ёша дарѣ ведем, кѣ тоате артерїиле чѣлелалте дин аортѣ рѣсѣр, фолосѣа аортей есте а пѣрта сѣнѣеле дин инимѣ ꙗ тот трѣпѣа.

II. Артерїа пѣамоналѣ (arteria pulmonalis) есте дин фолкѣѣа инимей дирѣпт, ши се деѣспарте ꙗ доаѣ кракѣри, каре се сѣѣршеск ꙗ бешичиле пѣзмѣнилор кѣ рамѣри фѣрѣ нѣмѣр ꙗ форма унѣи арборе, фолосѣа ей есте а пѣрта сѣнѣеле дин инима дирѣптѣ ꙗ пѣзмѣни спре дирѣѣере.

Форма ашадарѣ а артерїилор есте рѣмоасѣ ка ши ун арборе. Трѣнкїи чей де кѣпетенїе ешина дин инимѣ се ꙗпарт ꙗ май микѣтѣле кракѣри, дин каре есте рамѣри май мичї, динтрѣ ачѣстѣ їарѣши май мичї, пѣнѣ че се сѣѣршеск

рѣдѣче сѣнцѣле чел рѣмас дѣ нѣтрире ꙗ инима
дирѣптѣ.

II. Вѣнеле пѣлмонале (venae pulmonales) рѣсѣр дин кешичеле дѣрѣлѣй ꙗ плѣмѣннѣй,
ундѣ се сѣзршеце артерїа пѣлмоналѣ, ꙗрѣшнѣй
кѣ рамѣрнѣй фѣрѣ нѣмѣр, ачестѣ рамѣрнѣй се кѣ-
лег тот ꙗ рамѣрнѣй маѣ пѣцине, ши маѣ марнѣй,
пѣнѣ че сѣшина дин плѣмѣннѣй, фак патрѣ вѣннѣй
марнѣй, каре се сѣзршесѣ ꙗ урѣкѣ инимей стѣн-
гѣ, фолосѣл лор сѣте сѣнцѣле ꙗ плѣмѣннѣй ди-
рес ал рѣдѣче ꙗ инима стѣнгѣ.

III. Вѣна порѣїй (vena portae) сѣте
маѣ маре вас ал фикатѣлѣй, се дѣспѣршеце ꙗ
партѣ вѣнодѣсѣ, ши артерїодѣсѣ. Партѣ вѣнодѣсѣ
се наше дин трей рамѣрнѣй: дин вѣна бѣзѣрѣлѣй,
фолѣцѣлѣй, ши а сплиней, дин каре ор-
гане се рѣдѣче сѣнцѣле прин ачестѣ вѣннѣй ꙗ
вѣна порѣїй. Атрѣна вѣна порѣїй фикатѣл ꙗ
тѣю ꙗ додѣ рамѣрнѣй, дѣпѣ ачѣ ꙗ фодрте мѣл-
те рамѣрнѣй ꙗ форма унѣй арѣоре се дѣспартѣ,
ши партѣ кѣ вѣнеле фикатѣлѣй, партѣ кѣ ва-
селе фѣрїй се сѣзрѣтѣ. Фолосѣл сѣ сѣте а пѣрта
сѣнцѣле ꙗ фикат спре фѣчерѣ фѣрїй. Ачастѣ
вѣнѣ кѣприндѣ ꙗ сине сѣнцѣле дин тодѣ ор-
ганеле рѣжнѣрнѣй, афарѣ дѣ фикат.

Дин ачестѣ се вѣде а фи форма вжнелор аша, прекѣм а артерійлор. Асѣ атоарѣх, сѣх унде се гатѣ артерійле, аколо ачеп вжнеле кѣ рамѣри фодрте сѣцири, каре тот се май мѣреск, пѣнѣ че атрѣ трѣнкій чей де кѣпетеніе; ши се унеск кѣ инима.

§. 56.

Нѣ сѣнт тоате пѣрциле трѣпѣлѣи асѣменѣ кѣ вжнѣ, ши кѣ артерій алѣтѣнѣ. Май мѣлѣте вѣсе аѣ пѣлѣмѣнѣ, гѣлѣнѣ, ши крѣерій; чева май пѣцине мемѣранеле мѣкоде, мѣшкій, Нѣрвій; май пѣцине оаселе, легѣтѣриле, ши гѣрѣѣриле аѣ; нѣ се афлѣ вѣсе а пѣлѣѣѣ, а класѣра динѣилор, а мемѣрана пѣѣанѣженѣлѣи, ши атрѣна дин кѣмѣша фѣтѣлѣи. Май мѣлѣте органе нѣнѣмай ун вѣс, чи май мѣлѣте аѣ, каре се десѣрѣеск тот аѣѣна а май мѣлѣте рамѣри наинѣ де че атрѣ органеле сѣле. — Нѣрсѣл вѣселор есте атрѣнеле дѣрѣт, іѣр а алѣтеле стрѣмѣ. — Се нѣтрѣск вѣселе прин алѣте вѣсе (артерій, ши вжнѣ) май мѣчѣ, каре вѣселе вѣселор (vasa vasorum) се нѣмеск, аѣѣ аѣ вѣселе нѣрвѣи. — Артерій а фѣт ла ачепѣт сѣнт май мѣлѣте, дѣѣѣт вжнѣ, ши есте ачѣста аѣкрѣ форѣ фѣреск, пѣнѣрѣ кѣ фѣтѣ, крѣѣѣѣ, ши тоате органеле се наск атрѣнѣл, ши фѣнна

ФІИИД КЪ АРТЕРІИЛЕ АДЪК СЪИЦЕЛЕ, ДЕ ЛИПСЪ Е-
СТЕ, КА СЕ ФІЕ МАЙ МЪЛТЕ АРТЕРІЙ. АДЪПЪ ЧЕ ТРЪ-
ИЪЛ СЪТЪ А КРЪЩЕ, МЪЛТЕ АРТЕРІЙ СЕ АСТЪПЪ,
ШИ НЪМЪРЪЛ ВЪНЕЛОР СЕ МЪРЪЩЕ АША, КЪТ МАЙ
ЛА ФІЕЩЕКАРЕ АРТЕРІЕ ДОАД ВЪИИ РЪХЪПЪИД. Пре-
КЪМ АРТЕРІИЛЕ, АША ШИ ВЪНЕЛЕ СЪИТ ПЛИНЕ ДЕ
ПЕТЕЧЪЛЕ, САЪ ЛИМЕЪРЪЩЕ, КАРЕ АЖЪТЪ УМЕЛА-
РЪ СЪИЦЕЛЪИ. — А ФЪТ МАЙ АТЪИ РЪКАРЕ О ВЪ-
ИЪ А ФОАЛЕ, ШИ СЕ НЪМЪЩЕ ВЪНА КЪРІКО-
ЕИ ХЪРЪЪЛЪИ (emphalo-mesaraica) АДЪПЪ А-
ЛАА ЕСЪ УИ ПЪИКТЪ СЪРИТОРІЮ ДИИ КАРЕ ПЪИКТЪ
СЕ НАЩЕ ИИИМА, ДИИ АЧАСТА ПРЕ УРЪМЪ ТОАТЕ
КАСЕЛЕ РЪСЕР.

§. 57.

Г Ж Н Ц Е Л Е.

Атре ч'кле май де кзпетеніе умежхлай а
трѣпблхй нострѣ атжол лок кѣпринде сжнцел
де, дин каре тоате умежхлайе трѣпблхй се
наск, ши а каре тоате умежхлайе ч'кле крѣде
се мѣтз.

ОЖИЦЕЛЕ (sanguis) се кѡпринде ꙗ орга-
неле май сѡс скрѣсе, (ꙗ инимѡ, артерій, ши-
бѡнѡ) есте о умехалѡ клеѡасѡ, рошѣе, сера-
тѡ, ши се поартѡ прин тот трѡпѡл спре нѡ-
трире. — Мѡлцимѡ сѡжицелѡѡ ꙗ трѡпѡл пострѡ
нѡ о пѡтем хотѡрѡ, пентрѡ кѡ є килинѡ, ꙗ-
трѡ

ла олаалтз, ши се фрѣнѣ аlor пѣтѣре; іарз
 ꙗ касѣ а доилѣ, де ши се ꙗпѣцинѣзз сѣнѣ-
 ле, кѣрѣнд тотѣши іарзши се наѣ дин
 мѣнкѣрї авѣнд май мѣлт тимѣ.

§. 58.

Атрѣпѣла вїѣ сѣнѣеле єсте пикѣрѣторїѣ,
 ꙗсз дин доаз пѣрци (прѣкѣм кѣ ажѣторїѣ
 мїкроскопѣлѣй се вѣде ꙗ коада пѣскѣцилор, ꙗ
 фоалеле кроаѣелор, ш. а.) компѣс: дин о ѹме-
 залз апѣтоасз, карѣ се нѣмѣѣе зерѣл сѣн-
 ѣелѣй, (*serum sanguinis*) ши дин ниѣе гло-
 бѣрї фоарте микѣѣе, каре се нѣмѣск глобѣ-
 риле сѣнѣелѣй, (*globuli sanguinis*) дела
 ачестѣ глобѣрї єсте рошаѣа сѣнѣелѣй. Мѣл-
 цимѣ глобилор єсте ꙗкилинї оамѣнї килинз,
 ꙗ оамѣнї сѣнѣтошї, ши фѣкѣци май мѣлци
 дѣкѣт ꙗ чѣй слабї; дѣкѣ се перд ачестѣ глобї,
 кѣ грѣѣ іарзши се наск. Мѣримѣ лор єсте ꙗ
 ом фоарте микѣ, аѣ ꙗ дїаметрѣ $\frac{1}{3000}$ $\frac{1}{3500}$
 дела ѹн полїкарїѣ, саѣ дѣсар ꙗпѣрци ѹн по-
 лїкарїѣ ꙗ 3500. де пѣрци, глобѣл сѣнѣелѣй ар
 фи кѣт о парте де ачестѣ; ꙗ фѣт сѣнѣт май
 марї де кѣт ꙗ чѣй крѣскѣци.

Сѣнѣеле дин анїмал вїѣ слокозїт (кѣте
 одатз, ши ꙗ анїмал) се атѣгз, ши се дѣс-
 парте атро парте вѣрѣтоасз, карѣ се наѣ дин
 гло-

ґЛОБІЙ СЖИЦЕЛЪЙ, ШИ СЕ НЪМЪЩЕ ПЛЪЧИНА
 СЖИЦЕЛЪЙ (Placenta sanguinis); ШИ А АЛТА
 АПЪТОАСЪ, ЗЕРЪЛ СЖИЦЕЛЪЙ, СВЪ АТЕГАРЕ СЖИ-
 ЦЕЛЕ СЛОКОАДЕ АЕЪРЕ. ПЪРЦИЛЕ СЖИЦЕЛЪЙ СЖИТ:
 ФЕР, ФОСФОР, ВАР, АПЪ, АЛЕЪШ, ШИ МЪЛТЕ ФЪ-
 ЛЮРІ ДЕ САРЕ. — Колоарѣ СЖИЦЕЛЪЙ РОШІЕ МАЙ
 ТОЦІ АБЪЦАЦІЙ ДЕЛА ФЕР О ТРАГ, АСЪ ФІИНА
 КЪ ШИ СЖИЦЕЛЕ ЧЕЛ АЛЕ А АЛТОРА АНІМАЛЕ СЕ ВЪ-
 ДЕ А АВЪ А СИНЕ ФЕР, НЪЩИМ КЪ ЧЕ МАТЕРІЙ
 ПОАТЕ ФИ УНИТ ФЕРЪ А НОЙ, КАСЕ ФАКЪ КОЛОА-
 Рѣ СЖИЦЕЛЪЙ РОШІЕ.

§. 59.

ДЕСКИЛИНИМ А ТРЪПЪЛ НОСТРЪ ДОАЪ ФЪЛЮРІ
 ДЕ СЖИЦЕ, УНЪЛ АРТЕРІОС: (arteriosus) САЪ А
 ИНИМЕЙ СЪЖИГЪ; (А ВЪНЕЛЕ ПЪЛМОНАЛЕ, ШИ А
 АОРТЪ) ІАРЪ АЛЪЛ ВЪНОС (venosus) САЪ А
 ИНИМЕЙ ДИРЪПТЕ, (А АРТЕРІА ПЪЛМОНАЛЪ, ШИ А
 ВЪНЕЛЕ ГОАЛЕ) СЖИЦЕЛЕ ВЪНОС ЄСТЕ НЕГРЪ, ІАРЪ
 ЧЕЛ АРТЕРІОС ДЕСКИС РОШЪ, ЧЕЛ АРТЕРІОС СЕ АТРЕ-
 БДИНЦЪКЪ СПРЕ НЪТРИРЪ ТРЪПЪЛЪЙ, ІАРЪ ЧЕЛ
 ВЪНОС СЕ АЪЧЕ А ПЪЛМЪНІЙ, УНДЕ СЕ ФАЧЕ АРТЕ-
 РІОС, АША ААРЪ ТОТ СЖИЦЕЛЕ АТЪЮ ЄСТЕ ВЪНОС.
 МАРЕ АЪ ФОСТ ПРИЧА АТРЕ АБЪЦАЦІЙ ДЕСПРЕ
 ВІАЦА СЖИЦЕЛЪЙ, АСЪ ПРЕКЪМ НЪЕ НИЧІ О АДОА-
 ЛЪ, А ФИ ФІЕЦІЕКАРЕ ПЪРТИЧИКЪ А НОЙ ВІЕ, АША
 ШИ ДЕСПРЕ ВІАЦА СЖИЦЕЛЪЙ НЪ ПОАТЕ ФИ АДОА-
 ЛЪ,

лз, май вяртог пентрѸ кз 1. сжнцеле есте из-
ворѸ а фїецекзрїа парте органїкз, прекѸм че-
лор тарї, аша ши челор пикѸрзтоаре, дела ка-
ре нѸ кѸ натѸра са; чи нѸмай кѸ форма се
дескилинѸце. 2. Ожнцеле се мишкз нѸ нѸмай
Ѹ трѸп, чи ши афарз де трѸп. 3. Прин мѸшка-
рѸ де шарпе бенинат саѸ прин местекарѸ сжн-
целѸй кѸ бенинѸ, Ѹ пѸцин тимп се сѸрпз вї-
аца, май юте декжт кжнд сар местека бени-
нѸ кѸ мзѸѸха нервилор. Вжжжнд акѸма ор-
ганеле, прин каре се поартз сжнцеле, вжжжнд
май сѸс дин че се наѸе сжнцеле, ши чей сжн-
целе, се ведем ши умеларѸ лѸй прин трѸ-
пѸла нострѸ.

§. 60.

УмеларѸ ОжнцелѸй.

Динжнд вїаца инима Ѹжжгат се мишкз.
МишкарѸ ачаста ши Ѹ баселе чѸле де кзпете-
нїе се вѸде, ши се кѸпринде ѸстржнцерѸ,
(systole) ши Ѹ слокозирѸ инимей: (di-
astole) сѸк стржнцерѸ инимей голичѸнїле єй
(фолѸцеле, ши урекиле) се ѸгѸстз; їарз сѸк
слокозире, їарзшї мзримѸ чѸ дин тжїо о ка-
пзтз. АтрѸ ачаста а инимей мишкаре, ачеста
ржнд есте: кжнд урекиле инимей, ши баселе,
каре Ѹтржнцеле се сфжршеск, се стржнѸ, а-
тѸн-

тѣнча фолкѣцѣле инимій се слокод; їарѣ кѣнд
 фолкѣцѣле се стрѣнг, урѣкиле се слокод; сѣ
 стрѣнцѣре сѣнцѣле се скоате дин инимѣ ѣ ар-
 терій, їарѣ сѣ слокозире сѣнцѣле се варѣ ѣ
 инимѣ дин вѣнн; сѣ стрѣнцѣре фолкѣцѣле
 прин сѣнцѣле, каре атѣнча есте ѣ урѣкѣ (фѣ-
 инд ачестѣ ѣ слокозире), ши прин васеле чѣ-
 ле марѣ се редикѣ, ши кѣ вѣрфѣл дѣнн ла
 коаста ашасѣ, пре карѣ О ши лобеск, ши аша
 се наше пѣлѣл (ватерѣ) инимей. — Черкѣирѣ
 сѣнцѣлѣй атѣрѣ ачест кип се фаче: сѣнцѣле дин
 тоате вѣнеле се варѣ ѣ вѣнеле гоале; ачестѣ
 поартѣ сѣнцѣле ѣ урѣкѣ дирѣптѣ ал инимей,
 фѣинд ачаста ѣ слокозире; стрѣнгѣндѣсѣ акѣ-
 ма урѣкѣ ачаста, дин сѣнцѣ О партѣ напои
 ѣ вѣнеле гоале, непѣтѣнд лимѣбрѣшѣл аче-
 стора кѣ тотѣл ал Опри, се атѣарче, їарѣ чѣ
 май маре партѣ, дескиѣндѣсѣ лимѣбрѣшѣле
 чѣле кѣ трей вѣрфѣрѣй, прин уша вѣноасѣ ѣ
 трѣ ѣ фолкѣцѣл дирѣпт, фѣинд ачаста ѣ сло-
 козире. Стрѣнгѣндѣсѣ акѣма фолкѣцѣл ди-
 рѣпт, ши атѣиѣндѣсѣ лимѣбрѣшѣл дела уша
 вѣноасѣ, нѣ поате сѣнцѣле напои се мѣргѣ ѣ
 урѣкѣ дирѣптѣ, чн дескиѣндѣсѣ лимѣбрѣ-
 шѣл дела уша артерѣоасѣ, мѣрѣ сѣнцѣле ѣ ар-
 терѣа пѣамоналѣ, карѣ дѣче сѣнцѣле ѣ пѣлѣ-
 мѣнн,

мжнй, шил лпзрцеце прин тоате рамбрилє салє. Л пзмжнй прин рзсфларк аерблбй, фїинд ачєста сжнцє вжнос, ши лкж неврбдник спре нбтрирк трбпблбй, се мбтз л артерїос, ши се фаче брбдник а нбтри трбпбл. Ачєста єсте дрбмбл сжнцєлбй вжнос, саб негрб. Л пзмжнй сжнцєлє трбчє дин артерїй л бжнй, ши дин рамїй чєй май мичй а вжнелор пблмоналє се стринцє л чєй май марй, їарз май пре урмз, кблєжнбсз л чєлє патрб дє кзпєтенїє рамбрий, се вбрсз л урккк стжнгз, фїинд ачєста л слобохирє. Бтрингжнбсз акбма урккк стжнгз, О партє микз а сжнцєлбй се лтоарчє лдзрзпт, їарз чк май марє, дєскижжнбсз лимєбрбшбл дєла уша вжноасз, лтрз л фолкбцбл стжнг, фїинд ачєста л слобохирє. Бтрингжнбсз акбма фолкбцбл стжнг, ши лкижжнбсз лимєбрбшбл дєла уша вжноасз, сжнцєлє напой л урккє нб поате асє лтоарчє, чи дєскижжнбсз лимєбрбшбл дєла уша артерїоасз, мкрцє л дортз, дин ачєста прин артерїилє Органєлор л фїєцєкарє Орган спре фолосбл, ши скопбл ачєстбй Орган, прєкбм ши спре нбтрирк лбй мєрцє. Ачєста єсте дрбмбл сжнцєлбй артерїос, саб рошб. — Пре скбрт: сжнцєлє прин вжнєлє годлє се подртз л урккк дрбнтз,

тѣ, де аича ꙗ фолкѣцѣа арет, де аича прин
артеріа пѣмоналѣ ꙗ плазмѣнѣ; дин плазмѣнѣ
прин вѣнеле пѣмонале ꙗ урѣкѣк стѣнгѣ, де
аича ꙗ фолкѣцѣа стѣнгѣ, де аича ꙗ аортѣ,
де аича ꙗ тот трѣпѣл, дин тот трѣпѣл ꙗ вѣ-
неле гоале. Ячеста дрѣм ал сѣнцелѣи нил лѣ-
минѣхѣ стрѣктѣра инимей, а вѣнелор, ал
артеріилор, їарѣ май вѣртос а лимѣѣрѣшелор,
ши алтеле.

§. 61.

Атре причиниле, чѣле че сѣнцелѣ мѣнѣ,
фѣрѣ ничѣ О ꙗдоалѣ инима чѣл де кѣпетѣнѣе
лок кѣпринде. Декилиним ꙗтрѣ ачеста лѣкрѣ
доалѣ пѣтерѣ а инимей адекѣ уна апѣсѣ-
тоаре (premens) їарѣ алта сѣгѣтоаре
(sugens) — Яфи марѣ пѣтѣрѣк апѣсѣтоаре а и-
нимей, карѣ О аратѣ сѣе стринѣерѣк са, пар-
те дин стрѣктѣра инимей, парте дин оксерѣва-
цѣи (лѣаре де сѣмѣ) лѣминат сѣ вѣде, аша
кѣнѣ тае капѣл ла вре ун ом, саѣ ла вре ун
вицѣл, саѣ гѣинѣ бедем кѣм сѣнцелѣ ла тоа-
тѣ стринѣерѣк инимей май департе саре. Блѣ-
менѣах лѣ оксерѣват ла тѣїарѣк капѣлѣи унѣи
ом, кѣм кѣ ла ꙗтѣа стрѣнѣере а инимей лѣ
сѣрит сѣнцелѣ май сѣе де чинѣи урме. Ячеста
пѣтѣре а инимей ꙗ рамѣрилѣ чѣле май мичѣ

тот

тот се пѣцинкѣхъ, пѣхъ чѣ де тот се гатѣ.
 — Прин пѣтѣрѣ сѣгѣтоаре а инимей сѣхѣеле
 нѣнѣмай дин урѣкѣ а фолкѣце, чи ши дин
 бѣхнѣ а урѣкѣ се траце. Олокозиндѣсе урѣкиле
 се наще а трѣхѣеле лок гол, а каре сѣхѣеле мѣр-
 це. — Мишкарѣ ачаства а инимей, цинѣндѣ вѣ-
 аца, пѣрѣрѣ фѣиндѣ, нѣ небом мира, де вом
 жѣдека, сѣхѣеле нѣ нѣмай спре ацицарѣ, чи
 ши спре нѣтрѣрѣ инимей а фи фѣкѣт. — Аѣхъ
 май сѣхѣт ши аате причинѣ мѣчѣ, каре аѣхъ
 спре умѣларѣ сѣхѣелѣй, прекѣм пѣтѣрѣ нер-
 билор, актѣвѣтатѣ артерѣилор, ши а вѣхнѣлор,
 ши мишкарѣ а аѣшѣ сѣхѣелѣй. — Сѣхѣеле
 дин фолкѣцѣле инимей се мѣхѣхъ кѣ маре пѣ-
 тѣре, ши пѣнтрѣ аѣѣа се наще пѣлѣсѣ а арте-
 рѣй, каре одатѣ кѣ а инимей се симѣцеце. Нѣ-
 лѣрѣл пѣлѣрѣлѣй єсте килин, аѣрѣ дескилини-
 рѣ констѣтѣцѣй, темперѣментѣлѣй, цинѣрей
 вѣцѣй, іарѣ май вѣрѣтѣс а вѣрѣстѣй; аѣрѣ тот
 а прѣхѣкѣцѣй мѣкѣцѣй 150. пѣхѣхъ 140. де Орѣ а
 трѣхѣ мѣнѣт, а крѣскѣцѣй 75. де Орѣ, іарѣ а
 чѣй вѣтрѣхнѣ де 60. де Орѣ вѣте артерѣилѣ,
 ши инѣма.

Рѣпѣхѣмѣ сѣхѣелѣй а килинѣ пѣрѣцѣй а трѣ-
 пѣлѣй єсте килинѣ, аѣрѣ дескилинирѣ дѣпѣр-
 тѣрѣй вѣселор дѣла инѣмѣ, мѣрѣмѣй, кѣрѣе-
 рей,

рей, ашехзрїй, ши а апхрцирїй лор. Атрѣ тот
 атхтѣ одатѣ сѣхнѣ а инимѣ асѣ адѣче, кѣт
 дин инимѣ есѣ, лѣминат се вѣде, аша дарѣ
 де бом пѣне атро катере а инимей асѣ мѣна
 4. лоцї, нѣмзрѣл пѣлзѣлѣй аа бом адѣче ла
 75. атрѣн мїнѣт, тот сѣхнѣле аа бом сокоти
 де 28. де Ѳ; атрѣ тот пѣтем хиче, кѣ тот
 сѣхнѣле а трѣпѣлѣй а трей мїнѣтѣрї одатѣ
 прин инимѣ трѣче. Прин черкѣирѣ сѣхнѣлѣй у-
 мѣзала нѣтрѣцѣ, ши ацїтаментѣл (ацїцарѣ)
 органїсмѣлѣй а плѣмѣнїй, ши а тоате пѣрциле
 трѣпѣлѣй се поартѣ. Яша дарѣ ачестїй фѣнк-
 цїй есте май маре вѣднїчїа а рѣсѣфларе, а
 нацїерѣ кѣлѣдѣрїй анімале, а сѣхнѣерїме, а
 нѣтрїре, стоарчере, а мишкарѣ мѣшкилор, ши
 а тоате фѣнкцїїле а сѣстемей Нервоасе. Дѣспре
 инимѣ, ши дѣспре черкѣирѣ сѣхнѣлѣй а фѣт
 ла локѣл сѣѣ се ва кѣвѣнта.

К А П І Т У Л V.

Д Е С П Р Е Р З С Ъ Ф Л А Р Е

§. 62.

СЖИЦЕЛЕ ВЪНОС ПРИН ЧЕРКЪИРЪ СЪИЦЕЛЪИ МИКЪ (ВЕЖИ МАИ СЪС §. 51.) СЕ АДЪЧЕ А ПЛЪМЖНИИ, УНДЕ ПРИН ЛЪКРАРЪ АЕРЪЛЪИ А.А.МОСФЕРІКЪ, ПРЕКАРЕЛЕ ПЪРЪРЪ АЛ ТРАЦЕМ А ПЛЪМЖНИИ, ШИ ЇА-РЪШИИ АЛ СЛОКОЖИМ АФАРЪ, АША СЕ МЪТЪ, КЪТ СЕ ФАЧЕ АРТЕРІОСЪ, САЪ РОШЪ. АЧАСТА ФЪНКЦІЕ СЕ НЪМЕЩЕ РЪСЪФЛАРЪ (respiratio).

ОРГАНЕЛЕ РЪСЪФЛЪРІИ СЪИТ 1. ПЛЪМЖНИЛЕ КЪ ВЕРИГАТА, 2. ОРГАНЕЛЕ МИШКЪРІИ; АЧЕСТЪ ЇА-РЪШИИ СЪИТ ДЕ ДОДЪ ПЛАСЕ (а) ЛЪКРЪТОАРЕ, МЪШ-КІИ РЪСЪФЛАРЕИ, (б) ПЪТИМИТОАРЕ, ОАСЕЛЕ РЪСЪ-ФЛЪРІИ. А ФЪТ ПЛЪМЖНИЛЕ НЪ СЕ МИШКЪ, ЧИ ФЪ-ТЪЛ РЪСЪФЛЪ ПРИН ПЛЪЧИНТЪ, ШИ ПРИН ГЪЛАКА ПЕПТЪЛЪИ, ДЕ КАРЕ МАИ А ЖОС.

§. 63.

П Л З М Ж Н И Л Е.

1. П Л З М Ж Н И Л Е (*Pulmones*) сѣхнт аше-
зате ꙗ амѣндоах пѣрциле пептѣлѣй кѣпринѣ
ꙗ мижлок инима. Сѣхнт ꙗвѣлите ꙗтро мем-
бранѣ, карѣ стоарче зер спре лѣнекарѣ, ши
мишкарѣ лор фолоситорѣ, се нѣмѣще ачагта
мембранѣ сакѣл п л з м ж н и л о р, сакѣ П л е в-
р а (*Pleura*) Дескилиним п л з м ж н а д и р ѣ п т ѣ
май маре, ꙗ трей дѣрабѣрѣ ꙗпѣрцитѣ, ши п л з-
м ж н а с т ѣ н г ѣ май микѣ, ꙗ доах дѣрабѣрѣ ꙗ-
пѣрцитѣ, тоатѣ цесетѣра п л з м ж н и л о р сѣте дин
ꙗпѣрцирѣ веригатей ꙗтрѣнселе, дин артерѣй,
вѣнѣй, нерѣй, ши васеле лаптелѣй. — ꙗтре п л з-
м ж н и д е л а о с ѣ л п е п т ѣ л ѣ й м ѣ р ѣ о м е м б р а н ѣ
плинѣ дѣ в а с е, ши дѣ нерѣй п л з н ѣ л а с п а т е,
ши сѣ нѣмѣще п ѣ л ѣ дин мижлок (*me-
diastinum*) десипѣрцеще голнчѣнѣ пептѣлѣй ꙗ
доах пѣрци, ꙗ чѣ д и р ѣ п т ѣ май маре, ши ꙗ
с т ѣ н г а май микѣ, ачагта мембранѣ а д ѣ ч е
мѣлѣт фолос.

2. В е р и г а т а, сакѣ артерѣа аспрѣ
(*arteria aspera, trachea*) ꙗчѣпе сѣе гѣт (дѣка-
ре май жос) ши мѣрѣе дѣсѣпра цѣвѣй мѣнкѣ-
рѣй п л з н ѣ ꙗ п е п т, ачн сѣ д е с п а р т е ꙗ доах
к р а к ѣ р ѣ, дин каре унѣл мѣрѣе ꙗ п л з м ж н а
7 * д и -

дирѣптѣ, їарѣ алѣа а чѣ стѣнгѣ. Ачѣстѣ
 кракѣрѣй, атрѣна сѣщанціа плазмѣниѣлор, се
 апѣрѣцеск атрѣнселѣ а форма унѣй арѣоре рѣ-
 мос, пѣнѣ чѣ се сѣжрѣшеск а бѣшикѣцелѣ, карѣ
 лѣ бѣдѣм а плазмѣнѣй кѣнѣ лѣ тѣм, ши ачѣстѣ
 се нѣмеск бѣшикѣцелѣ а ерѣаѣй, (cellulae
 aerea) пѣнѣрѣ кѣ атрѣнселѣ се цинѣ аерѣа. Ве-
 рѣгата естѣ компѣсѣ дин гѣрѣрѣй а форма ве-
 рѣцѣлор (аѣ унѣ нѣмелѣ еѣ) ачѣстѣ верѣцѣй нѣ
 сѣнт атрѣцѣй, чи а партѣ дин напѣй, сѣа а
 партѣ цѣвѣй мѣнкѣрѣй сѣнт кѣрноаѣ, пѣнѣрѣ
 ушѣрѣрѣ агицирѣй. Ве аѣракѣ дин лѣнѣрѣ
 верѣгата прин мемѣрана мѣкоаѣ (бѣѣ май
 сѣ §. 25.) карѣ еѣ фѣартѣ симѣцѣтоаѣ, аша
 кѣт нѣмай аерѣа аѣ ба атрѣ а верѣгатѣ май
 ютѣ, нѣ еѣ о тѣсѣ фѣрѣ моаѣрѣ, ши нѣ устѣрѣ.

Обѣерѣацѣе кѣносѣат аѣрѣа аѣ естѣ кѣмѣ май
 тоѣй ѣаменѣй (атрѣ карѣ ши еѣ аѣ фѣст ѣдѣтѣ нѣ-
 мѣрат) зѣн, кѣ доаѣ гѣвѣрѣй сѣнт а гѣрмаѣ унѣ дирѣп-
 тѣ, прин карѣ мѣнкѣрѣй, їарѣ алѣа стѣнгѣ, прин карѣ
 бѣвѣтра мѣрѣе. Аѣекѣрат кѣ сѣнт доаѣ гѣвѣрѣй,
 сѣа доаѣ цѣкѣй, аѣз нѣ унѣ дирѣптѣ, ши алѣа стѣн-
 гѣ, чи унѣ аѣсѣпра, сѣа аѣ наинѣтѣ (верѣгата) ши
 алѣа дин жѣс, сѣа аѣ напѣй (цѣкѣа мѣнкѣрѣй) прин чѣ
 аѣ наинѣтѣ нѣмай аерѣа трѣчѣ а плазмѣнѣй; їарѣ прин
 чѣ дин напѣй ши мѣнкѣрѣй, ши бѣвѣтра а фѣлѣкѣцѣ.
 Чѣ аѣсѣпра, сѣа верѣгата естѣ аѣѣперѣтѣ кѣ унѣ фѣдѣсѣ,

§. 64.

мѣшкѣй рѣсѣфларѣй. Дин ачѣстѣ
унѣй мѣреск голичѣнѣ пепѣлѣй, іарѣ алѣій о
микшорѣхѣ, чѣй дин тѣю лѣкрѣ сѣѣ ѣсѣфларѣ
(траѣерѣ аерѣлѣй) іарѣ чѣй дѣ пре урмѣ сѣѣ
рѣсѣфларѣ (скоатѣрѣ аерѣлѣй) — Дин мѣшкѣй
ѣсѣфларѣй сѣнт:

1. Пѣлѣфоалелѣй (Diaphragma) деспар-
те голичѣнѣфоалелѣй дѣ голичѣнѣ пептѣлѣй,
ши есте кърнодсѣ, плинѣ дѣ басѣ, ши дѣ нервѣй.
Ѥре трѣй гѣѣрѣй дѣ кѣпетенѣе: ѹна ѣ мѣжлок май
мѣлѣт дѣ партѣ дѣрѣптѣ, прин карѣ вѣна гоалѣ
дин жос мѣрѣѣ ла инимѣ; алѣа напоѣ лѣнгѣ
спинарѣ, прин карѣ се погоарѣ Ѥорта, ши се сѣѣ
ѣѣктѣлѣ пептѣлѣй; атрѣѣ есте наинѣте дѣ ѣѣѣѣ,
прин карѣ трѣѣѣ ѣѣѣѣ мѣнкѣрѣй; сѣѣнт ѣѣѣѣ

каре федеѣ се акиде кжнд агицим, ши аша не пзѣще
де примеждѣа анекзрѣй; асз де се ба атзмпла кмка
мжнкжнд, сав беннд халог, се атре нмай ѹн грснци
де пжне, сав алта мжнкаре, сав нмай ѹн строп де
апз а беригатз не ѣ о твсз, о ѹстврѣме, ши нне а-
шеузм, пжнз нѣ ципзм чѣй стрѣнн афарз, ѣарз де се
ба атжмпла се атре чека май маре, ши нѣа пѣтем
ципа афарз прин твсз, де нѣ ком акѣ ажсторѣ юте,
пѣтем перѣ, асз ажсторѣа ачела, каре се кспринде днн
локирѣ аспрз кѣ пѣмнѣ дѣпз кап, нѣе тот дѣвна бен,
ба акз ѣ примеждѣок.

май мѡлте габрї мичї атрѡнса, прин каре
нервїй, ши алте баса май мичї трек. Пѣлк
фоалелѡй ажѡтѡ рѡсѡфларѣ, скрѣмерѣ, їарѡ
ѡ мѡерї ши нащерѣ.

2. Мѡшкїй коастелор, ачестѣ траг
коастеле чѣле дин жос май мѡлт мишкѡтоа-
ре; кѡтрѡ чѣле дин сѡс май пѡцин мишкѡ-
тоаре, ши аша ажѡтѡ а мѡрї голичѡнѣ пеп-
тѡлѡй; сѡнт ѡ тоатѡ партѣ кѡте 22. унде сѡ-
сте рѡсѡфларѣ фодрте грѣ, ажѡтѡ ши алцїй
мѡшкїй а пептѡлѡй. Ячестѣ тоцї адѡк спре
мѡримѣ пептѡлѡй, ши сѡнт лѡкрѡторї сѡк
ѡсѡфларе.

Дин мѡшкїй, каре голичѡнѣ пептѡлѡй о
микшорѣѡѡ, сѡнт мѡшкїй фоалелѡй 5.
пѡреки, каре сѡк рѡсѡфларе се стрѡнг, ши траг
коастеле ѡжос, ачестѣ, апѡѡѡ мацеле, рѡ-
дикѡ пѣлк фоалелѡй, ши аша се микшорѣѡѡ
голичѡнѣ пептѡлѡй. Ячестѣ мѡшкїй се ажѡтѡ
прин мѡшкїй шалелор ла рѡсѡфларѣ май грѣ,
ши лѡкрѡ сѡк рѡсѡфларе. Ячестѣ сѡнт органе-
ле мишкѡрїй лѡкрѡтоаре.

Дин чѣле пѡтимитоаре органе ал рѡсѡфларѡ-
рїй сѡнт коастеле, ши осѡл пептѡлѡй; коастеле
сѡнт май мишкѡтоаре декѡт осѡл пептѡлѡй, ѡ
мѡерї греѡане кѡ мѡлт май мишкѡтоаре. Лѡѡ

ажѣтѣ рѣсѣфларѣ, май вѣртос ꙗ фѣт, гѣлка
 пептѣлѣй (glandula thymus) ачаѣта гѣлкѣ
 ꙗ фѣт ѣѣте дѣѣтѣл дѣ марѣ, ꙗѣз дѣпѣ наѣѣре
 ꙗѣѣпе аѣе микшора, ши дѣла а 2. пѣнѣ ла 12.
 ан пѣре кѣ тот, ꙗрѣ локѣл ѣй се умплѣ кѣ ун-
 тѣрѣ. Дирѣпта а ѣй фѣнкѣѣ нѣ ѣѣте кѣносѣѣ-
 тѣ, ꙗѣз тотѣши се вѣдѣ а аѣѣта рѣсѣфларѣ 1.
 пентрѣ кѣ гѣлка аѣѣѣта нѣмай ꙗ аѣѣлѣ анѣма-
 ле ѣѣте пѣрѣрѣ, карѣ трѣѣѣ ꙗ апѣ, сѣѣ ꙗ дѣр
 пѣѣѣн кѣрат, сѣѣ карѣ ꙗрна дѣрм, ꙗ аѣѣѣтѣ
 сѣѣ сомнѣл дѣ ꙗрнѣ, фѣйнѣ кѣ прин плѣмѣннѣй
 фѣарѣте пѣѣѣн рѣсѣфлѣ, се мѣрѣѣѣ ачаѣта гѣл-
 кѣ. 2. ꙗ Оаменѣ атѣнѣа ѣѣте май марѣ, кѣнѣ
 нѣ рѣсѣфлѣ прин плѣмѣннѣй (фѣтѣ) ши дѣ бор
 фи плѣмѣннѣлѣ стрѣкатѣ май лѣнг тимп ѣѣ-
 нѣ. Кѣм аѣѣтѣ ачаѣта гѣлкѣ рѣсѣфларѣ лѣѣѣм
 ꙗ мѣжлок! Аѣѣѣтѣ сѣѣнт Органѣлѣ рѣсѣфлѣрѣй,
 се вѣдѣм кѣм се фѣѣѣ рѣсѣфларѣ?

§. 56.

Плѣмѣннѣлѣ кѣ тот пептѣл ѣѣнѣнѣ вѣѣѣѣ
 ꙗѣѣѣт се стрѣнѣ, ши се дѣсѣфлѣ. Оѣѣ дѣсѣф-
 ѣѣре траг ꙗ сѣнѣ дѣрѣл, ꙗрѣ сѣѣ стрѣнѣѣѣ ꙗ
 скот аѣарѣ, ꙗѣз нѣѣѣ кѣнѣ дѣ тот. Дѣскили-
 нѣм ꙗ рѣсѣфларѣ доѣѣѣ моментѣрѣй (клѣпѣлѣй)
 траѣѣѣрѣ дѣрѣлѣй (ꙗѣѣфларѣ) ши ско а-
 тѣрѣ дѣрѣлѣй рѣсѣфларѣ) ꙗѣѣфларѣ ѣѣнѣ
 Оѣѣѣ.

Оцзрѣ май мѣлт декят рѣсфларѣ, ши нѣмѣ
рѣм ꙗ Ом крескѣт, ши сѣнѣтос 14. — 20. де
рѣсфларѣ ꙗтрѣн мѣнѣт, ашадарѣ ла О рѣсф-
ларе рѣсѣндѣ 5 — 5 пѣлсѣрѣ а инимей, ꙗсѣ
нѣ тот де уна, пентрѣ кѣ ꙗ прѣнѣй, ши ꙗ чен
принѣй де фрнгѣрѣ рѣсфларѣ есте фѣарте тѣр-
хѣе, ꙗрѣ пѣлсѣл фѣарте рѣпѣде.

ѢѢ ꙗсѣфларе (inspiratio) пѣмѣнѣ
кѣ верѣгѣта се десфак, ши се лѣцѣск, ꙗсѣ ка
сѣ поатѣ ачаѣта фи, де лѣпсѣ есте асѣ мѣри
голичѣнѣк пѣптѣлѣй, карѣ се фѣче прин пѣлѣ
фѣалѣлѣй; ачаѣта сѣѢ ꙗсѣфларе се стрѣнѣе,
ши де трѣй поликарѣ се слокоаде ꙗ жѣс, ши
аша мѣрѣѣе голичѣнѣк пѣптѣлѣй; мѣшкѣй май
сѣс нѣмѣнѣй ачаѣта мѣриме аѣѣтѣ. Мѣриндѣсѣ
аша голичѣнѣк пѣптѣлѣй се десфак пѣмѣнѣе,
ши верѣгѣта, се рѣдѣкѣ фѣдеѣл гѣтѣлѣй, ши
аѣрѣл прин крѣпѣтѣѣра гѣлсѣлѣй ꙗтрѣ ꙗ верѣгѣ-
тѣ, ши ꙗ пѣмѣнѣй; ꙗтрѣндѣ аѣрѣл ꙗ пѣмѣнѣй
се унфлѣ Ѣшѣкѣцѣе аѣрѣлѣй, Ѣсѣе се ꙗдѣ-
рѣптѣ, кѣрѣѣрѣ сѣнѣлѣй дѣн фѣлѣѣцѣл инѣ-
мѣй дѣрѣпт ꙗ пѣмѣнѣй, ши дѣн тоате пѣрѣнѣе
ꙗ урѣкѣк дѣрѣптѣ а инимей се аѣѣтѣ. ꙗтоаѣ-
ѣрѣк сѣнѣлѣй дѣн пѣмѣнѣй ꙗ урѣкѣк стѣн-
гѣ, ши дѣн фѣлѣѣцѣ стѣнг ꙗ тот трѣпѣл се
ꙗтѣрѣѣе.

ДѸпѸ ꙗꙋꙋфлааре вине РѸ ꙋꙋфлаарѸ. (expira-
tio) ПѸлѸ фоллелѸй, ши мѸшкѸй коастелор се сло-
код, коастеле сѸр ла локѸл сѸѸ, ꙗꙋꙋ мѸшкѸй
фоллелѸй се стринг, ши апасе мацеле, ачестѸ рѸ-
дикѸндѸсе апасе пѸлѸ фоллелѸй ꙗꙋꙋꙋ, ши а-
ша микшорѸндѸсѸ голичюнѸ пептѸлѸй пѸзмѸ-
ниле се стрѸнг, ши чѸ май маре парте а аерѸ-
лѸй, сѸꙋ дин трѸнелле афѸрѸ, бешичиле ае-
рѸлѸй се десѸмфлѸ, баселе се стрѸмелѸ; кѸр-
цѸрѸ сѸнцелѸй ꙗꙋꙋ пѸзмѸннй се ꙗꙋꙋдекѸ; ꙗꙋꙋ
дин инимѸ ꙗꙋꙋ тоате пѸрциле трѸнѸлѸй, ши
дин пѸзмѸннй ꙗꙋꙋ инимѸ се аѸѸтѸ. — Ной
пѸтем рѸꙋꙋфларѸ кѸ вол ноастрѸ а о мѸри,
ши а о микшора, ба ꙗꙋ пѸцин тимп а о опри,
ꙗꙋꙋ де вом опрѸо ꙗꙋꙋ май лѸнг тимп, се ꙗꙋꙋ-
декѸ черкѸирѸ сѸнцелѸй, се наѸе ꙗꙋꙋ ной о гроа-
Ѹꙋ, о тремѸраре, о амецалѸ, ши прин ачестѸ
кѸꙋꙋнд ла пѸзмѸнт фѸрѸ вое ꙗꙋꙋꙋꙋ а рѸꙋꙋ-
фла. Че се спѸне, кѸ аѸ фост оменй ꙗꙋꙋши
ши легаѸй, карѸй опринд кѸ вол са рѸꙋꙋфла-
рѸ аѸ мѸрит, саѸ нѸ есте де а крѸде, саѸ
де аѸ ши фост, ачестѸ нѸ прин оприрѸ рѸ-
ꙋꙋфларѸй кѸ вол, чи май кине прин ꙗꙋꙋцирѸ
лимбей саѸ ꙗꙋꙋекат.

§. 66.

Ной рѸꙋꙋфлѸм аерѸл а.о.мосферѸк, саѸ вѸꙋ-
аѸѸл, пентрѸ аѸѸа есте де лимсѸ а кѸноаѸе

ачест аер. Че есте дарз аерѡла а.о.мосферѣк, саѡ а.о.мосфера? Яда ачестѣй атрекхри плина са асемнаре нѡ есте мѣе кѡ пѡтинцх, пентрѡ кх кхтх греотате кѡноск а челе май ушоаре термѣне але да плина асемнаре, кѡ атхта май греѡ ам есте амх лхса атермѣнеле челе хемѣче, май вхртос, фѣнна ачастх атребаре а фусѣилор, асх тотѡшѣ, фѣнна кх акх ной нѡ абем фусѣкх, кхт воѡ пѡтѣ, воѡ архта асѡшириле ачестѡй аер, атреквинцинд кѡвинте латинецѣй.

Аерѡла а.о.мосферѣк, саѡ а.о.мосфера (atmosphaera) есте матерѣа, карѣ глоѡла пхмхнтѡлѡй нострѡ де тоате латѡриле асемнѣк ахлѣкше. — Ачеста аер аре трей фѣлѡри де пхрѣй: унеле фѣинцелниче, алтеле май пѡцин фѣинцелниче, ши атхмплахтоаре. Фѣинцелниче (essentiales) пхрѣй а аерѡлѡй се нѡмек ачелѣ, каре тотѡкѡна, саѡ а тот тимпѡла; а тот локѡла, саѡ а тоатх ахлѣцимѣ, ши афѡндѡ асемнѣк се афлх, ачестѣ пхрѣй схнт доах: Оксѣгенѣѡ (oxygenium) (матерѣе акрх) ши азѡѡ (azoum) (матерѣе анеххтоаре) а о сѡтх де пхрѣй схнт 21. де Оксѣгенѣѡ, ши 79. де азѡѡ. Ачестѣ пхрѣй нѡ схнт механѣчеше, чи хемѣчеше местекате атресине. де ар фи фхкѡт натѡра нѡмай Оксѣгенѣѡ сѡла рхсѡфлхм, ам трхн

воіошй, асз скѣрт тимп фоарте, пентрѣ кз сар апринде пазмжнине а ной, іарз де ам рзсѣфла нѣмай ахѣ де лок ам пери, фїинд кз ачеста аер аѣккз анімалеле. Пентрѣ ачел аѣкторѣл натѣрей аѣ местекат ачестѣ доах матерїй, ши лѣѣ фзкѣт спре фолосѣл анімалелор. Пѣтем аичѣ сз лѣхм ексемпалѣ дела ной оаменїй кжнд априндем лхмпашѣ, де врем сз ардз лѣнг тимп, ной скоатем пѣцин дин фецилз афарз; іарз де врем сз ардз ка сз се вадз кинѣ, скоатѣм мѣлт, асз атѣнча кѣржнд сева стинѣ. аѣмина а оксігенїѣ сингѣр фоарте кинѣ арде, асз юте се гатз.

2. Май пѣцин фїинцелниче (minus essentielles) пѣрци сжнт ачелѣ, каре іарзш тотѣѣзна, ши а тот локѣл се афлз, асз одатз май пѣцине, одатз май мѣлте, ачестѣ сжнт Карконїѣ, (Carbonium) ши а па. Карконїѣ поате ла тоцї фн кѣносѣт, єсте ачела аер, каре єсз дин бин кжнд фѣрке, ачеста аер нѣл пѣтем рзсѣфла, пентрѣ кз де лок не аѣккз. аерѣ ачеста се афлз а группї афѣнде, а подрѣмѣрї, а кзлци, іарз май вѣртѣс а подрѣмѣрї унде фѣрке винѣл, пентрѣ ачел тотѣѣзна кжнд атрѣм а аша локѣрї, де липсз єсте, ка сз кзгхм лѣмина наинте, ши аѣккз

дѣкѣ се стинѣ аѣмина, се нѣ атрѣм, де
 врем сѣ нѣ не стинѣм ши ной. А а.о.мосферѣ
 атрѣ о 100. де пѣрѣй атрѣ тот о партѣ есте
 динтрѣ ачест аер, ачеста аер кѣ алте матеріи
 местекат прекѣм сѣнт апа акрѣ, бинѣ, вѣрѣ
 ш. а. есте фолоситоріѣ, ши аѣ ачестѣ матеріи
 пѣзчерѣ дела ачеста аер. Япа а а.о.мосферѣ е-
 есте мѣтатѣ а аѣрѣй, ши се афлѣ май мѣл-
 тѣ бара, дѣкѣт іарна, а еѣ мѣлциме а аер
 фоарте есте стрикѣтоаре.

3. Атѣм пѣзтоаре (accidentales) пѣрѣй
 се нѣмек ачелѣ, каре ничѣй тот дѣѣна, ничѣй
 а тот локѣ, ничѣй асеменѣ се афлѣ. Ачестѣ
 сѣнт трѣй апѣрѣѣѣ а натѣрѣй. Яша дин а-
 пѣрѣѣѣ анімалѣ пѣтоарѣ, кѣна крѣпѣ, ши
 пѣтрѣѣск анімалѣлѣ, ашиѣдерѣ ши дин бѣѣ-
 таѣлѣ се мѣстекѣ кѣ а.о.мосфера; іарѣ дин
 мінѣралѣ есте фер, вар, пѣмѣнт, ши алтѣлѣ,
 каре аша сѣнт де фѣйне, кѣт нѣ се вѣдѣ, прѣ
 кѣм ши аерѣ нѣсе вѣѣѣ. Ачестѣ пѣрѣй, май
 бѣртѣ пѣтоарѣ, стрикѣ фоарте рѣѣ а.о.мосфе-
 ра, ши аѣѣѣѣ ѣѣма.

Яерѣл се стрикѣ 1. прин аѣѣлцимѣ Кар-
 коніѣлѣй, ши а апѣй, 2. Прин аѣѣлцимѣ пѣ-
 тоарѣй. 3. Прин флорѣ мѣросѣтоаре, ши прин
 фрѣктѣрѣй а локѣрѣй аѣисѣ пѣстрѣтѣ. 4. Прин
 мѣл-

мѣлцимѣ оаменилор атрѣн лок стриншій, ши
 прин ардерѣ мѣлтор лѣминий. Де анча урмѣхъ
 а фи аерѣ май кѣрат, ши май кѣн ат кѣмпѣрїй,
 ши ат пѣдѣрїй кѣ рѣдѣрїй кѣргѣтоаре, (нѣ кѣ
 бѣлцїй унде пѣшїй сѣбъ брѣощеле пѣтрѣхѣск)
 атфрѣмсецате; ат сате май кѣрат, декѣт ат
 четѣцїй; май кѣрат ат локѣрїй атналте, декѣт ат
 грѣпїй, ат темнице, ши ат подѣрѣмѣрїй; май кѣ-
 рат ат лѣминѣ, декѣт ла атѣнѣкрѣк; (їарѣ нѣ
 унде арѣ лѣминеле) май кѣрат хїѣа, декѣт
 ноаптѣ; май кѣрат диминѣца, декѣт сѣра.
 — Се дирѣѣе аерѣ прин дескидерѣ ферестилор,
 прин афѣмаре, їарѣ де апѣ се кѣрѣцѣ прин
 кѣрѣднїй стиншїй. Ячестѣ сѣнт пре скѣрт де-
 спре аерѣ а.а.мосферїк.

§. 67.

Мижлочирѣ рѣсѣфлѣрїй есте аерѣл а.а.мо-
 сферїк, май вѣртѣс кѣ Оксїгенїѣ сѣхъ. Аерѣл а-
 чѣста ат плазмѣнїй траѣ ачестѣ мѣтѣрїй пѣтїме-
 ще: 1. Вѣлѣдѣра лѣї се мѣтѣ. 2. Се мѣстѣкѣ
 кѣ акѣрїле апей, карѣ ат трѣпѣл нострѣ се наскъ.
 3. Се атѣцїнѣ Оксїгенїѣ. 4. Карконїѣ се атѣл-
 цеще, ши се наще ат трѣпѣл нострѣ дин сѣн-
 цѣле вѣнос, ши де се ва фѣарте атѣлци ат сѣн-
 цѣ, есте примѣжѣїѣс. 5. Яхѣс се атѣцїнѣхъ.
 6. Се мѣстѣкѣ кѣ аерѣ пѣртїчѣлеле анїмале.

Яче-

Ячестѣ мѡтзрїй а аерѡлѡй кѡ мѡтарѣ сжнцелѡй а фи легате ꙗ лѡминѡ єсте аша, ка сжнцеле вжнос, саѡ негрѡ ꙗ плѡмжнїй прин пѡтерѣ Оксїгенїѡлѡй сѡ се мѡте ꙗ артерїос, саѡ рошѡ.

§. 68.

Маре єсте пѡтерѣ рѡсѡфлѡрїй ꙗ челѣ де кѡпетенїе фѡнкцїй а Органїсмѡлѡй нострѡ.

1. ꙗ черкѡвирѣ сжнцелѡй. Кѡм механїсмѡ черкѡвирей кѡ рѡсѡфларѣ єсте легат, ам вѡзѡт май сѡс §. 65. сжнцеле прин рѡсѡфларе се кѡ рѡцѡ; ши се фаче дин вжнос артерїос.

2. ꙗ сжнцериме, саѡ префачерѣ сжнцелѡй. Ячаста ꙗкѡ ꙗ баселе лаптелѡй ꙗчѣпе, ши прин рѡсѡфларе се сфѡршеще.

3. ꙗ мишкарѣ мѡшкилор, саѡ а трѡпѡлѡй. Я фи рѡсѡфларѣ, ши мишкарѣ трѡпѡлѡй ꙗ маре легѡтѡинцѡ, се вѣде дин ширѡл анималелор, пентрѡ кѡ Органеле рѡсѡфлѡрїй, ши а мишкѡрїй кѡ ѹн паш пѡрчеѡ; ачаста ши легѡтѡра, ши бетѡшѡгѡл плѡмжнїлор, фїнѡд легат кѡ ачела а мишкѡрїй мѡшкилор, нїѡ аратѡ.

4. ꙗ креерїй ши ꙗ фѡнкцїїле сале. Рѡсѡфларѣ прин мишкарѣ сжнцелѡй креерѡл пѡрѡрѣ ꙗл мишкѡ, ши нѡмай ѹн мїнѡт де нѡ се ба дѡче сжнцеле рошѡ ꙗ креерїй, марїй мѡтзрїй ꙗ фѡнкцїїле сале пѡтїмешче. Де се ба ꙗпїеѡека рѡ-

рѣсѣфларѣ, креерѣла атжю пѣтимѣще. Пѣтѣрѣ
рѣсѣфларѣй, ши атфѣнкѣйиле минѣй а фи маре,
де аичѣ ушор се аратѣ. Май тѣрѣѣ сѣк кѣ-
цетаре рѣсѣфларѣ нимик нѣ атѣдекѣ.

Рѣсѣфларѣ атѣ аре рѣдѣчере ла рѣжнере.
Деспре легѣтѣвинѣа рѣсѣфларѣй кѣ а пѣлей, ши
а рѣрѣнкилор фѣнкѣй май атжос се ба кѣбѣнтѣ.

§. 69.

Сѣнт атѣ мѣлте модѣри а рѣсѣфларѣй,
карѣй дела мѣлте причинѣй вин, ши спре мѣлте
сѣжршитѣри слѣжѣск; аша сѣнт.

1. Сѣспинѣла (suspicium) есте о атѣ-
фларе тѣрѣѣ, афѣндѣ, карѣ о урѣмѣхѣ о рѣ-
сѣфларе асѣменѣ, пѣцинел тотѣши май юте,
есте сѣспинѣ сѣргѣвинѣа трѣпѣлѣй, а атѣдека
умѣларѣ сѣнѣелѣй, ши се наѣе прин тоате
причиниле, каре тречерѣ сѣнѣелѣй прин пла-
мѣнѣй о атѣдекѣ, аша сѣнт атѣристарѣ, до-
рѣла, остѣнѣла. ш. а. де се ба аѣхи рѣсѣфларѣ,
карѣ атѣфларѣ скѣртѣ о урѣмѣхѣ, се нѣмѣѣе
Цѣмѣтѣ (gemitus).

2. Атѣтарѣ (anchelitus) се наѣе прин
скѣрте, ши аѣсе атѣфларѣй, каре се скимѣхѣ
кѣ асѣменѣ рѣсѣфларѣй, се наѣе прин атѣ пѣде-
карѣ сѣнѣелѣй, ши атѣристарѣ сѣфлетѣлѣй.

3. Ка с-

3. КаскѸ (oscitatio) естѣ О ꙗсѸфларе а-
джнкѸ, тѸрѸїе, ши лѸнгѸ, карѸ О урмѸѸѸ О
рѸсѸфларе пѸтерникѸ, де мѸлатѣ Орий глѸсѸбитоа-
ре. ѸѸѸ ꙗсѸфларе фалка дин жос, ОѸл лим-
кей, ши гѸтѸл се траг ꙗ жос, ши аерѸл кѸ О
пѸтѸре се кагѸ ꙗ цебиле лѸй вѸстаѸїе, ши а-
ша стѸнѸѸ ꙗтро клипѸлѸ дѸѸѸ. КѸ каскѸ се
ꙗсоѸѸѸ де мѸлатѣ Орий О ꙗтиндере а мѸнилор,
ши а пичодарелор, карѸ се наѸѸ дин сѸргѸинѸца
бїеѸїй сѸфлетѸїй асѸпра пѸтерїй трѸпѸїй скѸ-
лѸндѸсѸ. Се наѸѸ каскѸл прин лѸнгоарѸ чер-
кѸирей сѸнѸѸлѸй, прин лѸнѸк сѸфлетѸлѸй, прин
остенѸлѸ, фоамѣ, фриг, сомн, ши урѸт, ка
де ведем пре алѸл кѸскѸнд, саѸ де ворѸим
де каск, ушор не лобѸѸѸѸ.

4. ѸѸгиѸѸ (singultus) естѣ О ꙗсѸфларе
скѸртѸ, грабникѸ, ꙗѸлѸоасѸ, карѸ О урмѸѸ-
ѸѸ О рѸсѸфларе скѸртѸ, ши пѸтѸрникѸ, се на-
ѸѸ прин причина че батѸмѸ пѸлѸ фодлелѸй,
прин ꙗгиѸирѸ грабникѸ, прин ꙗфригошарѸ
фолкѸѸлѸй. де мѸлатѣ Орий, рѸсѸлѸй, ши пѸн-
сѸлѸй се ꙗсоѸїе.

5. ѸѸптѸ саѸ ѸѸѸерѸ (Suctus) се фа-
че ꙗтрѸ ачѸст кип: кѸѸеле ла ѸѸѸрк, саѸ ла
басѸл, дин каре врем се сѸѸем, аѸѸѸм, траѸем
лимѸа, ши ꙗсѸфлѸм адѸнк, ачѸста фѸкѸнд

матеріа, карѣ брем а о сѣце, се апасѣ де аерѣл
дин афарѣ, ши бине ꙗ гѣрѣ, фѣнна кѣ аича
се рѣрѣше аерѣ. Ѡспѣлѣи асѣменѣ есте сорки-
рѣ, ши сѣрѣтарѣ.

6. Ѡорѣирѣ (sorbitio) се фаче ꙗтрѣ а-
чѣст кип: еѣѣ дин жос о апѣсѣм ла басѣл, дин
каре брем а сорки, ꙗрѣ чѣ дѣсѣпра о апѣсѣм
матеріей, карѣ брем а о сорки, ши атѣнча
май афѣнд трѣгѣнд аерѣл, мѣнѣ матеріа,
карѣ брем а о сорки, ꙗ гѣрѣ.

7. Ѡѣрѣтарѣ (Osculatio) се фаче аша:
пѣнем еѣѣеле ноастрѣ ла еѣѣеле челѣл саѣ чѣѣа,
пре карѣ саѣ пре карѣ брем а сѣрѣта, ши аша
се наѣе ꙗ гѣрѣ лок гол фѣнна кѣ аерѣл се рѣ-
рѣше; трѣгѣнд акѣма уна, саѣ амѣнѣоаѣ еѣ-
ѣе, аерѣл дѣнафарѣ кѣ о ꙗпинѣере кѣре ꙗ гѣрѣ,
ши аша се наѣе сонѣ. Ѡѣрѣтарѣ се унѣѣе
кѣ о симѣирѣ плѣкѣтѣ, пѣнтрѣ кѣ атинѣерѣ
ꙗ еѣѣе есте май алѣсѣ, ши обѣектѣл юкит,
май мѣлт есте вѣѣ.

8. Плѣнѣл (planctus) макар кѣ есте о
пѣс рѣсѣлѣи, тотѣши амѣнѣоаѣ аѣ чеѣа ко-
мѣн; аша беѣем кѣ оаменіѣ плиніѣ де еѣкѣрѣе
плѣнг, фаѣа се скимѣѣ пре кѣм сѣк плѣнс, а-
ша сѣѣ рѣс; се фаче аша плѣнѣл: се дѣспарт
еѣѣеле, фрѣнтѣ се ꙗкреѣѣѣе, ши се фаче о а-
фѣн-

фѣндѣ ꙗсѣфларе. Пѣхнѣла се сѣѣршеѣе кѣ мѣл-
те сѣспинѣри, ши офтѣри, де ва цинѣ мѣлт
ѣсте примѣждѣос. Причина пѣхнѣлѣи ѣсте дѣ-
рерѣ прекѣм фѣсѣкѣ, аша ши моралѣ, ꙗтриста-
рѣ, кѣкѣрѣа маре, ш; а: сѣе пѣхнѣ (де мѣл-
те Ори, ши сѣе рѣс) се ациѣе прин нерѣи
гѣлчиле лѣкрѣмилор, ши пѣнтрѣ ачѣа вар-
се лѣкрѣми, ашиждерѣ ши кѣрѣерѣ мѣкѣлѣи
се мѣрѣѣе.

9. Рѣсѣла (risus) аре треи градѣри 1.
Шимѣирѣ, карѣ фѣрѣ ничи о мѣтаре а рѣ-
сѣфлѣри, нѣмай прин фаѣа воѣоѣсѣ се аратѣ
аша: кѣѣа дин сѣе рѣдикѣндѣсѣ, динѣи се
рѣнѣеск, окрѣѣле се унѣлѣ, ши окѣи стрѣлѣ-
чѣск. 2. Рѣсѣла а дѣвѣрат, сѣе ачѣста мѣ-
тѣрилѣ май наннте нѣмите се арата май би-
не, се фѣе о ꙗсѣфларе афѣндѣ, ши пѣтѣрни-
кѣ, пре карѣ о урмѣѣе май мѣлте мичи, ши
гѣсѣитоаре рѣсѣфлѣри, ши аша ꙗгѣсѣндѣсѣ
крѣпѣтѣра гѣсѣлѣи, кѣрѣѣи дѣѣ сонѣ а, ши
о, ꙗрѣ мѣерилѣ ѣ, ши ѣ. ачѣа пѣтѣла, ши
фоалѣле се мишкѣ. 3. Рѣсѣла ꙗкоко те (sa-
chinus) се зичѣ атѣнѣа, кѣнд ꙗсѣфларѣ сѣнѣ-
тоаре кѣ рѣсѣфлѣри дѣѣе, ши гѣсѣитоаре се
скимѣѣ, сѣе ачѣст рѣс пѣтѣла ши фоалѣле се
ловѣск, капѣла, мѣнѣле ши пичѣоѣрѣе пѣнтрѣ ꙗ-

10. ТѸса (lussis) Яичѣ се ацелѣе тѸса сѸнѸтоасѸ, че кѸнд, ши кѸнд бине, есте о асѸфларе афѸндѸ, карѣ о урмѣѸѸ о рѸсѸфларе пѸтерникѸ, ши кѸ глас, прин карѣ рѸсѸфларе се ловѣще цевѣа аерѸлѸй, ши чѣле стрѣинне дин трѸнса сѸр афарѸ. Се наще тѸса ачаства, кѸнд чева стрѣин атрѸ а веригатѸ, саѸ кѸнд се ум-пле ачаства де мѸк. Яша дарѸ бедем кѸ е сѸнѸтоасѸ, ши де липсѸ ачаства тѸсѸ.

11. ХжрѸи рѣ (screatio) есте о тремѸ-рѸтоаре мишкаре а черюлѸй гѸрѣй моале, а гж-тѸлѸй, ши а крепѸтѸрей гласѸлѸй сѸе рѸсѸ-фларе, прин карѣ се ципѸ пѸрциле чѣле стрѣи-не п. е. мѸкѸ.

12. СтрѣфигатѸ (sternutatio) саѸ здрѸвѸнатѸ, есте о асѸфларе марѣ, афѸндѸ, юте, пре карѣ о урмѣѸѸ о рѸсѸфларе фоартѣ юте, ши кѸ глас, ши фѣинд кѸ сѸе рѸсѸфларе гѸра се акиде, аерѸл есѸ нѸмай прин нѸрѣй, ши скоате пѸрциле чѣле стрѣинне, ши мѸкѸ. Се ациѸѸ прин тоате ачелѣ, че насѸл, ши окѣй ациѸѸ, аша сѸнт: лѸмина, тѸба-кѸ, пипарка, ш. а. Се спѸне а фи фост сѸе унѸл динтрѸ Папе Григоріе ла Рома о коалѸ рѣ, сѸе карѣ пѸрѸрѣ оаменѣй стрѣфигаѸ, пѸнѸ че кѸдѣѸ, ши мѸрѣѸ, пентрѸ ачѣа ачѣла

К А П І Т У Л VI.

Деспре сжнцери́ме, ши нѣгри́ре.

§. 70.

С ж н ц е р и м ѣ.

Сжнцери́мѣ, саѣ префачерѣ сжнцелѣи (haematopoesis) се кѣпринде дин май мѣате фѣнкѣи. Ам вѣзѣт май сѣс кѣм се мѣстекѣ, кѣм се рѣжнеськ мѣнкѣриле, кѣм се фаче дин трѣнселе Хѣмѣ, дин ачеста Хѣлѣ, каре ꙗ гѣлчиле лѣмфатиче мерев ꙗчепе асе мѣта ꙗ сжнце, трекѣнд прин дѣктѣл пѣптѣлѣи. Де унде се вѣрѣ ꙗ вѣна кеѣцей, дин ачеста ꙗ вѣна гоалѣ, де аича ꙗ инима дѣкѣтѣ, дин карѣ ꙗ плѣмѣни, унде сжнцеле ꙗшѣ ꙗа перфекѣа са деплин. Мижлочириле прин каре сжнцеле дин мѣнкѣрѣ се фаче сжнт: 1. Пѣреѣи вѣселор, карѣи кѣ стринцѣрѣ, ши слокоѣирѣ са чека аѣѣтѣ. 2. Черкѣирѣ сжнцелѣи, прин карѣ сжн-

ЦЕЛЕ

целѣ чел нѡѢ се мѣстекѣ кѢ чел вѣтрѣн. 3. Л-
сѡшй сѣнцѣлѣ, прекѢм тоѡте пѣрцилѣ трѡнѡ-
лѡй, арѣ пѡтѣрѣ асѣ асѣмѣна пре сине. 4. Рѣ-
сѡфларѣ, прин рѣсѡфларѣ се кѢрѣцѣ сѣнцѣлѣ де
Нарконіѡ, ши унинѡсѣ кѢ Оксїгеніѡ се фаче
дин вѣнос артеріѡс 8. Пѡтерѣ, ши актївїтатѣ
нервїлор. 9. стоарчерѣ, прин карѣ пѣрцилѣ чѣ-
ле рѣле се кѢрѣце, ши фѣрѣ ничй ун фолѡс фї-
инѡ, се скѡт афарѣ. Тимпѡл атрѡ карѣ дин
мѣнкѣрй се наѣе сѣнцѣлѣ нѡ сѣте хотѣрѣт,
атрѡ тот се вѣде а фи 12. часѡрй. Ведем
дарѣ кѢ сѣнцѣлѣ се наѣе дин мѣнкѣрй, ши
атѣѡ сѣ алѣ, аѡпѣ ачѣѡ се мѡтѣ ат рошѡ. Оѣн-
цѣлѣ нѡ нѡмай дин мѣнкѣрй, чи ши дин сѡе-
цианцїѡ Органѡлор се наѣе, аѡа ведем ат мѡлцй
ветѣкй, карйй нимик, сѡѡ фѡарте пѡцин мѣн-
кѣ, ши атѣѡ де мѡлт сѣнцѣ пїѡрѡ, де мѡл-
те орй, кѣт ничй унѡл нѡѡа зичѣ, кѣ сѣ дин
мѣнкѣрй фѣкѡт. Асѣ кѢм се наѣе ачѣѡ сѣн-
цѣ, прекѢм ши ачѣѡ дин мѣнкѣрй, ши кѢм
се мѡтѣ, асѣм Нѣпоцилор а гѣси.

§. 71.

Н ѡ т р и р ѣ.

Оѣнцѣлѣ атрѡ ачѣѡ кип фѣкѡт се атрѣкѡ-
инцѣѣѣ спре префачерѣ пѣрцилор стрикатѣ, спре
нѡ-

нѣтрирѣ пѣрицлор, ши спре стоарчерѣ а мѣл-
тор пласе де умежелѣ. Рѣноскѣт не есте кѣ
Органѣсмѣл нострѣ пѣрѣрѣ се мѣтѣ, мѣлте
пѣрѣцѣ дин трѣнѣсѣл се стрикѣ, ши се пѣерѣ,
каре пѣрѣцѣ де липсѣ есте ѣарѣши сѣ се префа-
кѣ, кѣ дѣкѣ нѣ а скѣрт тимп тот Органѣ-
смѣл се ва стрика. Ясе нѣтри трѣпѣл нострѣ
кѣ тоате пѣрѣциле саде нѣ есте ничѣ О адоѣа-
лѣ, пентрѣ кѣ ведем, кѣ пѣрѣциле чѣкле стри-
кате се наск, ши чѣкле атреѣцѣ трѣѣск, асѣ
кѣм се фаче нѣтрирѣ, нѣ шим, се вѣде асе
сфѣрши баселе а Органе фѣрѣ пѣрѣцѣ, ши а-
ша сѣнѣеле, саѣ май кине хѣрѣл сѣнѣелѣи,
дин трѣнѣселе слокѣ трѣче а Органе. Доаз
нѣмай пѣрѣцѣ а трѣпѣлѣи нострѣ нѣ се нѣ-
трѣск, класѣра динцилор, ши пѣлкѣца; чѣ
дин тѣѣ стрикатѣ нѣ се май префаче, ѣарѣ
чѣ депре урмѣ се префаче асѣ нѣ дин сѣнѣе,
чи дин мѣкѣ лѣи Малпѣѣе. Нѣворѣл нѣтри-
рей есте фѣрѣ ничѣ О адоѣалѣ сѣнѣеле, саѣ
май кине хѣрѣл сѣнѣелѣи.

К А П И Т У Л VII.

Д Е С П Р Е С Т О А Р Ч Е Р Е

§. 30.

С то а р ч е р ѣ (Secretio) есте ачеїа фѣнкціе а органїсмѣлѣй нострѣ, прин карѣ дин сѣнѣ се наск, саѣ се сторк килине умежѣлѣй, зик килине, пентрѣ кѣ ши де сѣнѣ, дин каре сѣнт нѣскѣте, ши де органе, прин каре сѣнт нѣскѣте, се дескилинеск, ши нѣ а органе, а каре се наск, чи афарѣ де дѣнѣле спре фоло-сѣа вкономїей анімале се атрекѣнѣѣѣ.

Органеле стоарчерїй, саѣ сторкѣтоаре сѣнт: гѣлчїле (glandulae) каре сѣнт органе рѣтѣде, пїне де вѣсе, каре сторк умежѣлѣй (humores) де сѣнѣ, ши де сѣѣшан-цїа лор килине. Ячестѣк гѣлчї сѣнт де мѣлте пѣлсе; унеле сѣнт марї, їарѣ алтеле фодрте мїчї; унеле кѣ пѣрѣке, алтеле фодрте мѣлте ла ун лок адѣнате. Май маре есте фїкатѣ, їарѣ

їарх май мичй сѣнт гѣлчиле лїмфатїче. Оѣнт
 урмѣтоаре 1. Гѣлчиле мѣкоасе де каре ла §.
 25. 2. Оѣнт гѣлчиле сѣоасе, де каре ла §. 22.
 аича фкѣ се цин гѣлчиле урекилор, де каре ла
 §. 112. 3. Мїгдалеле, де каре ла §. 38. 4. Гѣл-
 чиле лѣй кооперї, де каре ла §. 145. 5. Гѣлка
 сѣмѣнцїй, де карѣ ла §. 144. 6. Гѣлчиле ка-
 лелор, де каре ла §. 37. 7. Гѣлка фолкѣцѣлѣй.
 8. Фикатѣ, де каре ла §. 43. 9. Гѣлчиле ла-
 крѣмилор, де каре ла §. 105. 10. Рѣрѣнкїй,
 де карїй ла §. 79. 11. Оварїиле, де каре ла §.
 145. 12. Цицеле, де каре ла §. 146. 13. Коа-
 шеле, де каре ла §. 144. 14. Гѣлчиле лїмфа-
 тїче, де каре ла §. 48. 15. Гѣлка пептѣлѣй,
 де карѣ ла §. 64. 16. Гѣлчиле рѣрѣнкилор, де
 каре ла §. 79. 17. Гѣлка Грѣмахѣлѣй, де карѣ
 ла §. 121. ам боркит. Умехѣлеле, че се сторк
 дин гѣлчиле ачестѣ, ши фолосѣл лор, прин де-
 кѣрѣл гѣлчилор ла локѣриле сале, ам арѣтат.
 Фсѣ нѣ сторк тоате гѣлчиле пѣрѣрѣ, ничй ф
 тот тимпѣл, аша сѣнт цицеле, Оварїиле,
 ши коашеле, каре нѣмай ла тимпѣл сѣѣ дела
 14. — 48. — 50. де анї сторк, ши нѣ тот дѣѣ-
 на, чи Оварїиле нѣмай ла фпрѣнаре, їарѣ
 цицеле нѣмай ла лѣптіре. Фѣлелалте ф тоатѣ
 бїаца, ши ф тот тимпѣл сторк. Динтрѣ аче-
 стѣ

етѣ г҃лчѣ унеле тоатѣ вѣаца цин; їарѣ алте-
 ле се перѣ (г҃лака пептѣлѣ, ши мѣлте дин
 чѣле лѣмфатѣче) унеле сторк умежлѣ спре фо-
 лосѣл органѣсмѣлѣлѣ атреѣвинцате; їарѣ алтеле
 сторк матерѣй, каре органѣсмѣлѣлѣ ар аѣѣче
 маре стрикаре, де ар рѣмжнѣ атрѣнѣсѣл, ши
 пентрѣ ачаѣ се скот афарѣ (рѣрѣнѣкѣй)

§. 73.

Мижлочириле, прин каре стоарчерѣ се ажѣ-
 тѣ сѣнт 1. Докѣл, а каре г҃лчилиѣ сѣнт ашежа-
 те. 2. Стрѣктѣра, саѣ цесѣтѣра г҃лчилор,
 пентрѣ ачаѣ а килине г҃лчѣ, атрѣ дескили-
 нирѣ стрѣктѣрѣй, килине умежлѣ се сторк:
 аша а фикат фѣрѣ, а рѣрѣнѣкѣй пишатѣ, а ци-
 це лаптеле, ш. а. м. а. се сторк. 3. Пѣтѣрѣ
 Нерѣїлор. Яшиждерѣ ши г҃лчилиѣ лѣѣши уна
 пре алта ажѣтѣ, ведем кѣ дѣкѣ стоарчерѣ у-
 ней се микшорѣѣѣ, а алтей се мѣрѣѣѣ, аша
 кѣна речим г҃лчилиѣ пѣлей нѣ сторк, саѣ нѣ
 асѣѣѣѣ, ши пентрѣ ачаѣ стоарчерѣ рѣрѣнѣки-
 лор се мѣрѣѣѣ, саѣ май мѣлт не пишѣѣ,
 ши аконтрѣ. Кѣт ѣ дѣрѣ де маре фолосѣл
 г҃лчилор ла лѣмѣнѣ ѣсте.

§. 74.

Дескилиним а трѣпѣл нострѣ трѣй пласѣ
 де стоарчерѣй, каре нѣ нѣмай пентрѣ килине а-
 тре-

трекѣинцѣри а киинелор Органе, чи тот Органісмаѣи сѣнт де липсѣ, ши комѣне. Ячестѣ сѣнт: 1. Стоарчерѣ пѣлей, (сѣдоарѣ) 2. Стоарчерѣ Рѣрѣнкилор (Пишатѣ) 3. Стоарчерѣ цесетѣри целѣлоасѣ, саѣ гѣѣноасѣ; (унтѣра) ачестѣ сѣнт стоарчерѣ генерале, челе специале, п. е. а фикатѣѣи, а цицѣлор, ш. а. ла локѣриле сале, саѣ архатат. Дин стоарчериле генерале, чѣле доаз дин тѣю сторк матерѣи Органісмаѣи стрикѣтоаре; пентрѣ ачаа се скот афарѣ, іарѣ чѣ де пре урмѣ стоарче матерѣе спре маѣте фолосѣри а Органісмаѣ. — Май сѣс ам архатат (§. 31.) кѣ матерѣиле нѣтрѣце а трей форме се аѣѣк а Органісмаѣ. Яшижерѣ іарѣши, чѣле фѣрѣ ничѣи ун фолос, ши стрикате пѣрѣи а трей форме се скот дин Органісмаѣ. А форма таре прин кѣр; а форма пикѣрѣтоаре прин пишѣтоаре; ши а форма еластикѣ, саѣ аѣѣроасѣ прин пѣле. Ячаѣта нѣ тревѣе ацелес, кѣ карѣ аѣ атрат еластикѣ, іарѣши аѣа, ши тот пре ун аѣѣм тотѣѣѣна сѣ се скоатѣ.

§. 75.

Стоарчерѣ Пѣлей

Чѣ еѣте пѣлѣ май сѣс ам архатат (§. 21.) Пѣлѣ аѣе трей фолосѣри 1. аѣракѣ трѣпѣла. 2.

еѣте

єсте органѣл пипхирей. 3. єсте органѣл стоар-
 черій, дєспре каре аича се ба кѣвѣнтѣ. — Пѣ-
 лѣ стоарче матеріа ꙗ органісмѣ нострѣ нефо-
 лоситоаре ꙗ форма аевроасѣ, карѣ єшинѣ а-
 фарѣ, се стринѣ ꙗ фаѣа пѣлей ꙗ пикѣтѣрї,
 ши се нѣмѣѣє сѣдоарѣ (sudor) єсте сѣ-
 доарѣ о матеріе апѣтоасѣ, лимпедє, сѣратѣ,
 карѣ се наѣє дин аевриле пѣлей. Ка сѣ се на-
 скѣ сѣдоарѣ єсте дє липсѣ а се ꙗмѣлци, ши
 ꙗгроша аевриле пѣлей, ачаѣа се фѣче прин-
 кѣладѣрѣ, ѣмеларе, ши лѣкрѣ грѣѣ. Ѵнеле пѣрѣї
 а трѣпѣлѣї фоарте ѣшор асѣдѣ аша сѣнтѣ:
 фрѣнтѣ, сѣксіоара, мѣниле, ши пичоареле. ꙗ-
 фарѣ дє сѣдоаре ꙗкѣ май рѣсѣфлѣ пѣлѣ ноа-
 стрѣ о матеріе аевроасѣ, грѣѣ мироситоаре,
 ши се нѣмѣѣє ꙗкрѣ пѣлей (perspirabile
 cutis) асе стоарче ачаѣтѣ аевре нѣ єсте ꙗдоалѣ
 пентрѣ кѣ 1. Ѵсѣдоарѣ дин ачаѣа аевре се
 наѣє а 2. Трѣпѣлѣ нострѣ дє се ба ꙗкѣлѣї, а-
 бѣрѣ ачаѣа се вѣдє. 3. Не аратѣ пѣтоарѣ кѣ-
 мешилор. 4. експеріенѣїа: аша дє вом ꙗтиндє
 мѣна калѣлѣ кѣтрѣ кѣѣтѣтоаре, саѣ кѣтрѣ
 алт метал полит, ачєстѣ се ꙗтѣнекѣ. Кѣтѣї
 мѣлцимѣ аеврїї ачєстїа дин трѣпѣлѣ нострѣ
 стоарсѣ адєвѣрат нѣ се поате хотѣрѣ. Док-
 торѣл ѣанкторїѣс вѣжнѣ а хотѣрѣ мѣлцимѣ
 ачѣ-

ааѢче моарте. Ячестѣ тоате, фѣнна кѣ прин
алт лок нѣ аѢ пѣтѣт атра ꙗ трѣп, аѢ трекѣит
сѣ атре прин пѣле.

§. 77.

Мижлочиреле, прин каре се ажѣтѣ рѣсѣфла-
рѣ пѣлей, унеле сѣнт дин лонтрѣ, їарѣ ал-
теле денафарѣ, чѣле дин лонтрѣ сѣнт: пѣтѣ-
рѣ инимей, черѣдирѣ сѣнѣелѣй, рѣжнирѣ, ши
мишкарѣ мѣшкилор. Динтрѣ лчестѣ рѣжнирѣ
ꙗпедекатѣ, фодарте рѣѣ ꙗпѣдекѣ ши рѣсѣфларѣ
пѣлѣй. Чѣле дин афарѣ мижлочирѣ сѣнт Яа-
мосфера, ачаѣта 1. ажѣтѣ прин кѣладѣра са.
Пентрѣ ачѣа бара май мѣлт асѣрѣѣѣ пѣлѣ,
ши се наѣе сѣдоарѣ. 2. прин десимѣ са,
пентрѣ ачѣа ꙗ аа.мосфера фодарте дѣсѣ, се о-
прѣѣе сѣдоарѣ, 3. Прин аѣмина, ши уѣкѣ-
тѣра са, пентрѣ ачѣа кѣна сѣте тимп уѣкат,
ши аѣминоѣ, май мѣлт асѣдѣм. Аѣѣ май
сѣнт ши алте мижлочирѣ ꙗтѣмплаѣтоаре, а-
ѣа сѣнт кѣѣтѣриле: пентрѣ ачѣа кѣна брем
сѣ асѣдѣм, ной кем аѣей кала, їарѣ кѣна
brem сѣ не пишѣм, ной кем аѣѣ рѣче. Чѣй кѣ
темпераментѣа сѣнѣоѣ май мѣлт асѣдѣм дѣѣѣ
аѣѣй. — Фолосѣа сторѣерѣй пѣлей сѣте форте
маре ꙗ економѣа аѣмалаѣ. 1. прин трѣнѣа се
скот матерѣнаѣ чѣле стрѣнне, ши рѣле дин
трѣ.

трѣпѣла нострѣ. 2. Моаіе пѣлѣ, ши о фаче
 май вѣдникѣ спре пипзире. 3. Рѣкорѣще трѣ-
 пѣла, саѣ фаче ка сѣ се цинѣ кѣмпѣна атре
 кѣлѣбра дин афарѣ, ши а трѣпѣлѣй нострѣ.
 — Чѣ май маре парте а Коалелор бине дела
 Оприрѣ сторчеріи Пѣлей, де аича се наѣ Рѣ-
 матісмѣ, ацепенирѣ трѣпѣлѣй, тѣса грѣ,
 скѣрсоарѣ, ши алте ненѣмѣрате коале. Кѣм
 се фаче стоарчерѣ пѣлей, аша прекѣм тоате
 стоарчериле, нѣ є бине кѣноскѣт, се вѣде а
 авѣ маре асѣмѣнаре кѣ рѣсѣфларѣ.

§. 78.

Стоарчерѣ Унтѣрей

Унтѣра (adepts) се стоарче а цесѣтѣра
 целѣлоасѣ; єсте цесетѣра целѣлоасѣ (tex-
 lus cellulosus) о пѣнѣ, саѣ май бине о пѣл-
 кѣцѣ а форма пѣнѣй цесѣтѣ, пентрѣ ачал
 се ши нѣмѣще цесѣтѣра целѣлоасѣ, аѣлѣще
 тоате органеле, (афарѣ де класѣра динцилор,
 пѣлкѣца, унгій, ши пѣр), ши тот трѣпѣла нѣ
 нѣмай динафара, чи ши дин лонтрѣ атрѣ,
 ши аѣлѣще чѣле май мичй пѣртичеле а ор-
 ганелор, ле лѣгѣ ла олаатѣ, ши де алте ор-
 гане. Ячаста цесѣтѣрѣ се поате пѣтрѣнде, ши
 умѣла фѣрѣ ничй о дѣрѣре, ши вѣтѣмаре,
 пре-

прекѣм не аратѣ ачиле, спиній, глонцѣриле
 де пѣшкѣ, каре фѣинѣ агицѣте аѣ ешит акѣм
 прин пичоаре, акѣм прин спате, акѣм прин
 мѣни, ши алте пѣрци. А цара фрѣнчаскѣ ун
 чершиторѣ, ка сѣ трагѣ мила Оаменилор кѣ-
 трѣ сине, диминѣца кѣнд аѣ порнит а чер-
 ши, шѣѣ фѣкѣт О гроапѣ а грѣмажѣ, ши аѣ
 пѣс ун прѣнк ал сѣѣ кѣ цевѣа, ка сѣл унфле,
 каре фѣкѣнд, аша лаѣ унфлат, кѣт аѣ гѣн-
 дит Оамениѣ а фи мѣтѣѣлѣ, ши аша тоѣи
 лаѣ милѣит, сѣра венинд а касѣ, прѣнѣиѣ
 дела пичоаре ачепѣнд ал стринѣе, аѣ скос ае-
 рѣл, ши ѣарѣ аѣ фост ом каши наинте; асѣ
 а скѣрт тимп саѣ кѣносѣт виклешѣгѣл аче-
 ета, ши аѣ фост чершиторѣл пѣдепсит. Яша
 пѣроѣл дела ун лок трѣче а алѣл. Ячестѣ
 тоате не апаѣѣ а фи ачаѣтѣ цесѣтѣрѣ пѣтрѣн-
 ѣѣтоаре. Ое стоарѣе а ачаѣта цесѣтѣрѣ О у-
 меѣалѣ, карѣ пѣнѣ трѣим, е а форма аѣѣ-
 рѣи, ѣарѣ аѣпѣ моарте еѣте пикѣрѣтоаре, ши
 се нѣмѣѣѣе ѣерѣл трѣпѣлѣи, ѣарѣ пѣнѣи
 аѣѣре се нѣмѣѣѣе аѣѣрѣ ѣѣроасѣ (varor
 serosus) ачѣѣта ѣер, де се аѣѣлѣѣѣе, се наѣѣе
 коала апѣи.

§. 79.

Унтѣра саѣ улоѣл аниѣмал се аѣлѣ аѣтрѣ-
 пѣл нострѣ а мѣлте форме, се стоарѣе а ѣѣѣе-
 тѣ.

вѣацѣ, а дѣче о ленебире, ка дѣ мѣлте ори пери-
ре, ши фѣе омѣл май одаѣ аша дѣ макрѣ
нѣ аре фрикѣ дѣ моарте, ѣарѣ дѣ се ба фоар-
те агрѣша о поате ащепта ꙗ тот минѣтѣл. —
Ка сѣ ведем кѣтѣ дѣ мѣлѣ се поате стрѣн-
ѣе унтѣра, вой а дѣче врео кѣтеба ексемплѣри.
Ун енглезѣ анѣме бѣбара Браѣт аѣ авѣт 6.
мѣжѣ, ун прѣнк дѣ 5. анѣ 1 $\frac{1}{2}$ мѣжѣ, о фа-
тѣ дѣ 11. анѣ 2. мѣжѣ, алѣа дѣ 10. анѣ 2.
мѣжѣ ши 19. ꙗ. ачѣста еѣте еѣтешѣг, ши лѣ-
нѣ натѣрей, пентрѣ кѣ омѣл, чѣл май тарѣ,
май марѣ, ши май фѣкѣт нѣ поате май мѣлѣ
авѣк дѣкѣт 160. дѣ ꙗ, ун дѣ сѣнт дарѣ шасѣ
сѣте а бнглезѣлѣи, ꙗ карѣ 440. дѣ ꙗ. дѣ ун-
тѣрѣ аѣ фост стрѣнѣи? — Фолосѣл унтѣрей
кѣ самѣ кѣлѣсѣ ꙗ трѣпѣл нострѣ еѣте дѣстѣл
дѣ марѣ 1. а фачѣ форма трѣпѣлѣи май фрѣ-
моасѣ. 2. ꙗ тимпѣл фоаметѣи а нѣтри трѣ-
пѣл, прѣ кѣм ведем ꙗ анѣмалелѣ, карѣ ѣарна
дорѣ, кѣ трѣсѣк дѣн унтѣра, карѣ аѣ стрѣн-
со бара! Пентрѣ ачѣл кѣнѣ зѣчѣм, дѣ ведем
прѣ чѣнеба бѣнѣ трѣнѣа, кѣ трѣѣашѣ дѣн сѣ-
ѣл сѣѣ, рѣѣ зѣчѣм.

§. 80.

Стоарчѣрѣ Пишатѣлѣи.

Органелѣ пишатѣлѣи унелѣ сѣнт, ꙗ карѣ
сѣ стоарчѣ пишатѣл; (Рѣрѣнкѣи) алѣелѣ, ꙗ карѣ
9*
сѣ

се цине пишатѣл; (кешика пишатѣлѣй) їарѣ ал-
теле, прин каре се стоарче ꙗ кешикѣ, ши дин
кешикѣ афарѣ, (пишѣторїй, ши пишѣтоарѣ).

1. Рѣрѣникїй (renes) сѣнт кѣ нѣмѣрѣл
дой ꙗ цинѣтѣл шалелѣй ашеѣаѣй, унѣл дирепт
май афѣнд кѣтрѣ спинаре ашеѣат сѣк фи-
кат, алтѣл стѣнг май афарѣ, ꙗсѣ май сѣс
сѣк сплинѣ ашеѣат. Фїгѣра лор єсте ка ши
о пѣсѣлѣ де 6 — 8. лоѣй де марї. ꙗ марѣинѣ
рѣрѣникилор дин лонтрѣ єсте о гроапѣ, карѣ
се нѣмѣѣе гѣра рѣрѣникилор, (hilus rena-
lis) дин аѣаста єсе дѣсѣпра вѣна рѣрѣникилор,
ꙗ мижлок артерїа лор, їарѣ дин жос пишѣто-
рїй. Рѣрѣникїй се цин де органеле чѣле май
компѣсе а трѣпѣлѣй, аѣ доаѣ фѣлѣурї де сѣк-
ѣанѣїй уна кошоаѣѣ, саѣ дин афарѣ, їар
алтѣ мѣдѣлоаѣѣ, саѣ дин лонтрѣ. Чѣ
дин тѣй єсте компѣсѣ дин артерїй, вѣнїй,
баселе лаптѣлѣй; дин гѣлѣѣе микѣтѣле, ши
дин ꙗчѣпѣтѣл бателор пишатѣлѣй; чѣ де пре
урмѣ єсте май тарѣ, ши єсте компѣсѣ дин
вѣнїй, артерїй, ши дин басе сторѣѣтоаре, ка-
ре се кѣлѣг ла олаатѣ, ши ꙗ гѣра рѣрѣникилор
униндѣсе фак пишѣторїй.

2. Пишѣторїй (ureteres) сѣнд доаѣ ка-
налѣ ꙗ форма унѣй панѣ де гѣскѣ де гроасѣ,
ꙗчѣп

АЧЕП А ГЪРА РЪРЪНИКОР, ШИ СЕ СФЪРШЕСК А ПАР-
ТЪ ДИН ЖОС, ШИ ДЕ НАПОЙ А КЕШИЧІЙ ПИША-
ТЪЛЪЙ КОСТИШІ.

3. КЕШИКА ПИШАТЪЛЪЙ (*vesica urina-
ria*) ЄСТЕ СПРИЖОДА ПИШАТЪЛЪЙ, АШЕХАТЪ А
ЦИНЪТЪЛ РЪШИНІЙ, А КЪРКАЦІЙ АТРЕ ОСЪЛ РЪШИ-
НЕЙ, ШИ МАЦЪЛ КЪРЪЛЪЙ; А МЪЕРІЙ АТРЕ ОСЪЛ
РЪШИНЕЙ, ШИ АТРЕ ПЪНТЕЧЕ. А КЪРКАЦІЙ Є МАЙ
ЛЪНГЪ, ШИ МАЙ АГЪСТЪ А ФОРМА УНЕЙ ПАРЪ,
ІАРЪ А МЪЕРІЙ ЄСТЕ РЪТЪНДЪ; ЄСТЕ АШЕХАТЪ
КЪ ФЪНДЪ А СЪС; ПРЕ ЛЪНГЪ ГРЪМАХЪЛ ЕЙ, УН-
ДЕ АЧЕПЕ ПИШЪТОАРЪ, ЄСТЕ УН ИНЕЛ КЪРНОС, КА-
РЕ КЪ СТРИНЦЕРЪ СА ОПРЪКЪЕ, ІАРЪ КЪ СЛОКОХИ-
РЪ ЛАСЪ ПИШАТЪЛ. ДИН ГРЪМАХЪЛ КЕШИЧЕЙ ЄСЪ
ПИШЪТОАРЪ.

4. ПИШЪТОАРЪ (*urethra*) АЧЕПЕ АГРЪМА-
ХЪЛ КЕШИЧЕЙ, ШИ СЕ СФЪРШЕЩЕ А ОМ А ГИНДА
ПЪЛЕЙ КЪ О ГАЪРЪ ЛЪНГЪІАЦЪ, ІАРЪ А МЪЕРІЙ
ДЕ СИНЕ, А КЪРКАЦІЙ ЄСТЕ МАЙ ЛЪНГЪ, ШИ МАЙ
АГЪСТЪ, ІАРЪ А МЪЕРІЙ МАЙ ЛАРЪ, ШИ МАЙ
СКЪРТЪ. ВСТЕ ПИШЪТОАРЪ УН КАНАЛ ДЕСТЪЛ ДЕ
ГРОС А ПЪРЕЦІЙ, ПРИН КАРЕ А КЪРКАЦІЙ НЪ НЪМАЙ
ПИШАТЪЛ, ЧИ ШИ СЪМЪНЦА СЕ СТОАРЧЕ, ІАРЪ А
МЪЕРІЙ НЪМАЙ ПИШАТЪЛ.

АКЪ ДЕ ОРГАНЕЛЕ АЧЕСТЪ, МАЙ ВЪРТОС ДЕ
РЪРЪНИКЪ, СЕ ЦИН ДОАХ ГЪЛЧІЙ, КАРЕ ДЕЛА ЛОКЪЛ
СЪХ

сѣхъ се нѣмекъ гжлчиле рѣрѣнкилор (glandulae suprarenales) ꙗ фѣт, ши ꙗ оамени тинзрѣ сѣнт май марѣ, дѣжт ꙗ кѣтрѣни; фолосѣл лор ꙗкѣ нѣе кѣносѣт ꙗсѣ тотѣши спре префачерѣ пишатѣлѣи, макѣр кѣ се цин дѣ органеле ачестѣ, нѣ аѣѣк ничѣ оцирѣ дѣ ажѣторѣ, чи май кинѣ се вѣд а фи кѣ пѣрциле нацѣрѣи, ши кѣ креерѣл ꙗ хѣрмонѣе. ꙗша ꙗ оамени, карѣ аѣ ачестѣ пѣрци кинѣ формате, ши гжлчиле ачестѣ сѣнт кинѣ формате. ꙗ мѣтѣлѣ фѣрѣ креерѣи, ничѣ ачестѣ гжлчѣи нѣ се афлѣ.

§. 81.

Пишатѣл саѣ уѣѣл (urina) ꙗ ом сѣнѣтос, ши кресѣт, аѣпѣ вѣео кѣтеѣа чѣсѣрѣи, аѣпѣ мѣнкарѣе, слокоѣит еѣте о уѣеѣалѣ апѣтоасѣ, алѣѣ, кан галѣѣнѣ, лимпѣдѣе, сѣратѣ, карѣ аѣпѣ пѣцин тимп дѣ ѣа ста, слокоадѣ ꙗ фѣнд аѣождѣ. Пѣрциле лѣи сѣнт: апѣ, уѣеѣм (матѣрѣе пропѣрѣе) мѣлѣе фѣлѣрѣи дѣ сѣре, пѣтрѣ пѣчоасѣ, фогфор, мѣк, ши калѣ. Пишатѣл поатѣ фи кѣ тот килин ꙗтрѣ дѣскилинирѣ мѣнкѣрилоѣ, ши а кѣѣтѣрилоѣ. Отрѣкѣрѣѣтоарѣ прин карѣ се стоарѣе пишатѣл сѣнт фѣрѣничѣ о ꙗѣоалѣ рѣрѣнѣи; ꙗсѣ анѣа се поатѣ пѣне ꙗтрѣкарѣ: стоарѣеѣе, саѣ фѣеѣе пишатѣл

дин сѣнце ꙗ рѣрѣнкѣ? саѣ ꙗ рѣрѣнкѣ нѣмай
се де спарте де сѣнце, ши се стрекѣрѣ, фѣнна
ꙗ тралт лок фѣкѣт? Рѣрѣрѣдем пишатѣл нѣ
се де спарте де сѣнце ꙗ рѣрѣнкѣ, чи ꙗ ꙗ сѣши
рѣрѣнкѣ се наѣце, ши ꙗ трѣрим кѣ ачѣстѣ ор-
гѣментѣрѣ. 1. Пишатѣл есте ꙗ меѣалѣ, карѣ
се наѣце ꙗ кѣлчи, ꙗ сѣ сѣнѣеле, дин карѣ се
наѣце пишатѣ, нѣ ꙗ трѣ алте гѣлчи декѣт рѣ-
рѣнкѣ. 2. Рѣрѣнкѣ сѣнт гѣлчи, ꙗ сѣ а гѣл-
чилор фолос цим кѣ е а стоарѣе, аша дѣрѣ че
ар стоарѣе рѣрѣнкѣ, де нѣ ар стоарѣе пиша-
тѣл? се стоарѣе ꙗ сѣ сѣшанѣѣа кошоасѣ а рѣрѣн-
килор, пентрѣ кѣ нѣмай ачаства арѣ вѣсе стор-
кѣтоаре, ꙗ сѣ тотѣши ꙗ чѣ мѣдѣлоасѣ се вѣде
а се май пре фѣче пишатѣл.

ꙗлта май грѣ ꙗ трекарѣ се поате пѣне;
стоарѣе се пишатѣл нѣмай ꙗ рѣрѣнкѣ, саѣ ши
ꙗ алте пѣрѣй? Бѣтрѣнѣй аѣ кѣцѣтѣт кѣ нѣ е-
сте кѣ пѣтинѣѣ асе наѣце пишатѣл ꙗ рѣрѣнкѣ
нѣмай, чи трекѣе, ши ꙗ кѣшикѣ, ши ꙗ алте
пѣрѣй асе наѣце, ши се поартѣ ꙗ кѣшикѣ прин-
ниѣе дѣрѣмѣрѣ, карѣй еѣ ле нѣмѣкѣ аскѣнсе,
аргѣментѣнѣ аша: дѣкѣ кѣ чинѣба, нѣ нѣмай
кѣ прѣсте бѣрокѣтеба минѣтѣрѣй сѣр пиша, чи
ꙗ сѣши ачѣа кѣсѣтѣрѣ, карѣ аѣ кѣсѣто о пишѣ,
аша аѣ проѣзлит, аѣ местекат, саѣ аѣ рошит
кѣ-

кѣрѣ кѣ роайбѣ, ши кѣиндѣо, дѣпѣ пѣцин тимп
 аѣ пишато аша рошѣе, кѣм аѣ кѣѣто. Кѣм
 поате фи дарѣ зик ачаѣ ꙗ аша скѣрт тимп
 сѣ се факѣ дин кѣрѣ ачаѣ сѣнѣе, ши дин
 сѣнѣе пишатѣ ꙗ рѣрѣнкѣй? фѣиндѣ кѣ ар трекѣи
 ачѣѣ кѣре, се пѣцѣскѣ тоате мѣтѣзриле, че
 ам арѣтат ла хѣмѣфикацѣе, хѣлѣфикацѣе, ла чер-
 кѣирѣ сѣнѣелѣй, ла префачерѣ сѣнѣелѣй, ши ла
 рѣсѣфларе. — Май наннте дѣ че вой арѣта а-
 часта греотате, ши мираре а кѣтрѣнилор а фи
 кѣ пѣтинѣѣ, зик, кѣ пишатѣѣ нѣмай ꙗ рѣ-
 рѣнкѣй се фаче дин сѣнѣе аша, ка ши алѣе у-
 меѣзлѣй, ꙗрѣ нѣ ꙗтралт лок, ши афарѣ дѣ
 аргѣментѣриле чѣле доѣѣ май сѣсѣ аѣѣсе, май
 аѣѣк ачестѣ урмѣѣтоаре а аѣеверѣ: 1. Ничѣ у-
 нѣѣ дин кѣтрѣнѣй наѣ арѣтат дрѣмѣриле, прин-
 каре пишатѣѣ сар стоарче ꙗ кѣшикѣ, пентрѣ а-
 чѣѣ ле нѣмекск аскѣнсе. 2. Дѣ вом лега артерѣѣ
 рѣрѣнѣкилор, прекѣм аѣ фѣкѣѣт експерѣмента-
 торѣй, нѣ се наѣе пишатѣѣ, че еѣй зик кѣ нѣ
 е кѣ пѣтинѣѣ ꙗ аша скѣрт тимп се фѣе ум-
 клат кѣрѣ, чѣ кѣ роайбѣ рошитѣ дрѣмѣѣѣ, чѣѣ
 аре а умѣѣѣѣ, пѣнѣѣ че се фаче сѣнѣе, ши дѣпѣ
 че се фаче сѣнѣе пѣнѣѣ че вине ꙗ рѣрѣнкѣй, а-
 дѣѣѣрат еѣсте; ꙗсѣ ной нѣ не вом мира дѣ вом
 лѣѣ ꙗ сѣѣмѣѣ чѣле че май сѣсѣ §. 49. дѣ соркирѣ

вжнелор ам зис, кз сорк матерїиле чкле стре-
 ине, ши ла челк че ла §. 40. ам зис, кз май
 маре парте а кештрей а асши фолкѣцѣ се
 соарке. аша дарз нѣ е де липсѣ, касѣ мѣргѣ
 тот дрѣмѣл, каре ал умелѣ матерїиле, чкле
 че даѣ хїлѣ, чи дин фолкѣц (лѣсѣнд мацелѣ,
 баселе лаптелѣй, гжлчиле лїмфатїче, дрѣктѣл
 лептѣлѣй, вѣна кеѣцїй) прин вжнеле мацелор
 се соарке, ши се подртѣ а вѣна годлѣ дин
 жос, дин карѣ а инима дрѣкптѣ, дин ача-
 ста а плѣмѣнїй, де аича а чк стѣнгѣ инимѣ,
 дин карѣ а аортѣ, дин аортѣ прин артерїа
 рѣрѣнкілор а рѣрѣнкі; лѣсѣнд дарз чк май
 маре парте а дрѣмѣлѣй сѣнцелѣй, пентрѣ че
 нѣ ар пѣтѣ а пѣцине минѣте, сѣ ажѣнгѣ а рѣ-
 рѣнкі? ашиждерѣ нѣ не вом мира де вом жѣ-
 дека, прекѣм май сѣс ам арѣтат (§. 61) кз
 тот сѣнцелѣ а трей минѣтрїй одатѣ трѣче
 прин инимѣ, умелѣнд тот трѣпѣл нострѣ,
 пентрѣ че дарз умелѣнд нѣмай о парте нѣ
 ар пѣтѣ се винѣ май юте а рѣрѣнкі спре фа-
 черѣ пишатѣлѣй? аша дарз пишатѣл се фаче
 а рѣрѣнкі дин сѣнцелѣ артерїос, ши нѣмай а
 рѣрѣнкі, ничї сѣнт алте органе спре ачест
 скоп а трѣпѣл нострѣ фѣкѣте, афарѣ де рѣрѣнкі.

§. 82.

Пишатѣл ꙗ рѣрѣнкій фѣкѣт, пѣрѣрѣк се
стоарче прин пишѣторѣ ꙗ бешикѣ, дин карѣ
напой, ѹмплажнѣдѣсе бешика, нѣ поате сѣ се
ꙗтоаркѣ пентрѣ костиша ачестор ꙗ бешикѣ ꙗ
траре. ꙗ бешикѣ се цине пишатѣл, ши се
префаче; дин бешикѣ прин пишѣтоаре се стоар-
че афарѣ. — Бешика стрингжнѣдѣсе ꙗтржнѣса
пишатѣл се десфаче, ши се лѣцаѣе атѣта кѣт
поате пѣнѣ ла 2 ѿ. де пишат ꙗ сине кѣпринѣде,
причина, пентрѣ че пишатѣл нѣ есѣ дин бе-
шикѣ, естѣ стржнѣцерѣ инелѣлѣй кѣрнос, каре
ла грѣмажѣл бешичѣй се афлѣ. ѹмплажнѣдѣсе бе-
шика де пишат дин ѹцимѣк, ши греотатѣк
пишатѣлѣй не е о симцире неплѣкѣтѣ, карѣ
не ꙗдѣмнѣ спре голирѣ пишатѣлѣй, ачаства
симцире ла ꙗчепѣт о пѣтем рѣѣда. май вѣр-
тос шежжнѣ кѣ капѣл аплекат, ши кѣ ѣенѣнкій
кѣтрѣ фоале, пентрѣ кѣ атѣнѣча инелѣл кѣрнос
май кине се поате стржнѣце. ꙗрѣ де нѣ вом
слокожи пишатѣл май лѣнг тимп, се лѣцаѣе
бешика (май вѣртос де вом ꙗ тоате жилеле
чеба май лѣнг тимп цинѣк пишатѣл) атѣта,
кѣт поате 10 ѿ, канѣ не липсеѣе ексемплѣ,
унѣ 18 ѿ. де пишат аѣ кѣпринѣс, ачаства
мѣрѣме а бешичѣй май вѣртос се гѣсаѣе ꙗ оа-
менѣ

МЕНИ КЪРТАШІ, ШИ КІЕЦІЙ, КАРІЙ НЪ ВРЪЪ, ЛЪ.
 СЪНД ЖОВЪ, СЕ ЕСЕ АФАРЪ, ШИ АША ПИШАТЪЛ СЕ
 СТЪРНЦЕ, ШИ ЛЪЦАЩЕ БЕШИКА. СТЪРНГЪНДЪСЕ
 АША ДЕ МЪЛТ ПИШАТ, САЪ АВИНЦЕ ИНЕЛЪЛ КЪР-
 НОС, ШИ ЕСЪ ФЪРЪ ВОА НОАСТРЪ, МАЙ ВЪРТОС
 ДЕ НЕ ІА О СКРЪМЕРЕ, П. Е. СЪК ТЪСЪ, СЪК РЪС,
 САЪ СЪК СТРЕФИГАТ; ДЕ МЪЛТЕ ОРІ АША ФРЪНЦЕ
 ПЪТЪРЪК ИНЕЛЪЛЪІ, КЪТ НЪ СЕ МАЙ ПОАТЕ СТРИН-
 ЦЕ, ШИ АША ПИШАТЪЛ ПЪРЪРЪК ДИН БЕШИКЪ СЕ
 СКЪРЕ, АЧАСТА БОАЛЪ ЕСТЕ ФОАРТЕ НЕПЪКЪТЪ;
 САЪ СЕ РЪМПЕ БЕШИКА, ШИ НЕ АДЪЧЕ МОАРТЕ.
 ДЪПЪ ЧЕ НЕ ПИШЪМ, ПРЕКЪМ АТЪЮ НЕПЪЧЕРЕ,
 АША АКЪМА О ПЪЧЕРЕ НЕ ІА, СЕ МЪНЪ ПИШАТЪЛ
 ПРИН СТРИНЦЕРЪК МЪШКИЛОР БЕШИЧІЙ, ШИ А ПИ-
 ШЪТОАРІЙ.

§. 83.

ЧЕ СЕ АТИНЦЕ ДЕ МЪЛЦИМЪК ПИШАТЪЛЪІ НЪ
 НЕ КОМ МИРА, ДЕ БОМ ЖЪДЕКА 1. КЪТЪ МЪЛЦИ-
 МЕ ДЕ СЪНЦЕ СЕ АДЪЧЕ А РЪРЪНКИ, (АШАСА ПАРТЕ
 А СЪНЦЕЛЪІ) 2. ПИШАТЪЛ МАЙ МАРЕ ПАРТЕ Е-
 СТЕ ДИН АПЪ, АСЪ ШИ СЪНЦЕЛЕ (ХЕРЪ) АРЕ МА-
 РЕ ПАРТЕ ДЕ АПЪ. КЪТ ПИШАТ СЕ СТОАРЧЕ А 24.
 ДЕ ЧАСЪРІ, НЪ ПЪТЕМ ХОТЪРЪ, ПЕНТРЪ КЪ СТОАР-
 ЧЕРЪК ЛЪІ ЕСТЕ КИЛИНЪ АТЪРЪ ДЕСКИЛИНИРЪК МЪН-
 КЪРИЛОР, КЕДЪРИЛОР, ВЪРСТЕІ, Ш. А. ЧЕ СЕ АТИН-
 ЦЕ ДЕ ФОЛОСЪЛ СТОАРЧЕРІЙ ПИШАТЪЛЪІ, АЧЕСТА
 ЕСТЕ

єсте фоарте маре, прин стоарчерк пишатѣлѣи
се кѣрѣцѣ сѣицѣле де мѣлте матерїи стрикѣ-
тоаре, ши тот трѣпѣл се лноеще, де аича се
вѣде, пентрѣ че лпедкарк стоарчерїи пиша-
тѣлѣи аша є де примеждїосѣ:

§. 84.

Стоарчерк пишатѣлѣи єсте легатѣ кѣ май
мѣлте фѣнкїи: 1. кѣ рѣсѣфларк, ши стоар-
черк пѣлей. Ведѣм кѣ дѣкѣ се опрѣще сѣдоа-
рѣ, се мѣрѣще стоарчерк пишатѣлѣи, ши л-
контрѣ; мѣериле, прѣнчїи, ши кѣтрѣнїи май
пѣцин асѣдѣ, лсѣ май мѣлт се пишѣ, їарна,
кѣнд нѣ асѣдѣм, май мѣлт не пишѣм; кетѣ-
шѣгѣрилѣ Органелор пишатѣлѣи (пѣтра кешн-
чїи) л пѣмѣнтѣрилѣ кѣлѣдѣроасѣ сѣл фоарте
рар, сѣл нїчї кѣт нѣ стѣпѣнѣск, їарѣ а пѣ-
лей фоарте стѣпѣнѣск. Яшиждѣрк кетѣшѣгѣри-
лѣ пѣлей л пѣрїилѣ чѣлѣ фрїгѣроасѣ сѣнт фоар-
те рарѣ, їар а Органелор пишатѣлѣи фоарте
тарѣ домнѣск. 2. Кѣ рѣсѣфларк пѣмѣнїлор;
аша л оамѣнї, л карїи Органелѣ рѣсѣфларїи
сѣнт кинѣ фѣкѣтѣ, Органелѣ пишатѣлѣи сѣнт
фоарте мнчї, ши слакѣ. Л хѣктїкѣ де мѣлте
орї ши рѣрѣнкї пѣтїмѣск. 3. Кѣ фѣнкїїа
фїкатѣлѣи, ши стоарчерк фѣкрїи; аша де бор-
перї рѣрѣнкїи, крѣще фїкатѣл, ши се мѣрѣ-
ще

ще стоарчерѣ фѣрей, ши ꙗ контрѣ. 3. Къ гзлѣ-
наре се опрѣще стоарчерѣ фѣрїи ꙗ фикат, ши
пишатѣл мѣлте пѣтимѣще, 4. Къ фѣнкѣїле
сексѣале; Органеле пишатѣлѣи сѣнт ꙗ вечине-
татѣ ачестора, ба ꙗ бѣркаци пишатѣорѣ есте
ла амѣндоаѣ органе комѣнѣ. Тоате ачѣлѣ,
каре ацице Органеле, пишатѣлѣи, ацицѣ ши
а нащерїи, аша сѣнт нице гонѣи, (кантарї-
дес) каре нѣнѣмай мѣреск стоарчерѣ пишатѣ-
лѣи, чи ши Органеле нащерїи ацицѣнѣлѣ,
траце пре ом спре пофта трѣпѣскѣ. 5. Къ
стоарчерѣ хѣрѣлѣи ꙗ цесѣтѣра целѣлоасѣ; ведем
кѣ пѣнѣ пишатѣл ꙗ рѣнѣл сѣл мѣрѣе, нѣ се
наце ушор боала апей, їарѣ дѣпѣ че одатѣ
саѣ нѣскѣт боала апей, оаменїи ачѣл фѣар-
те пѣцин се пише. 6. Къ формацїа оаселор;
аша пишатѣл ꙗ фѣт, ши ꙗ прѣнѣи пѣнѣ че
се ꙗтѣреск оаселе, нѣ аре атѣтѣ фѣлѣурї де
саре ꙗ сине, пентрѣ кѣ се ꙗтрѣвинѣцѣѣ ачѣл
саре спре префачерѣ оаселор, — ачѣтѣ тоате,
че ам арѣтат де пишат, де ле вом жѣдека,
нѣ не вом мира, кѣ докторїи атѣта бредниѣе
дѣл пишатѣлѣи ꙗ бетешѣгѣри.

К И П Ъ Л VIII.

Деспре Кзладѣра Анімалз

§. 85.

Лтре тоате матеріиле, челе нѣмим немзсѣ-
 рарниче (imponderabilia) ꙗ трѣпѣла ногтрѣ чел
 де кзпетеніе лок кѣпринде К з л а ѣ р а, (calor)
 карѣ есте де доаз фѣлорі: уна дин афарз;
 іарз алта дин лонтрѣ, саѣ анімалз (calor a-
 nimalis) чѣ дин тѣю май мѣлт дела Клїмз,
 ши дела тимпѣриле анѣлѣй атѣрнз, ашижде-
 рѣ ши прин мѣїестрїе се поате фаче. п. є. прин
 фок; іарз чѣ де пре урмз о наск анімалеле ꙗ
 сине, ши пентрѣ ачеа се ши нѣмѣще анімалз.
 Кзладѣра ачаства дин лонтрѣ пѣцин, саѣ ничй
 кѣт нѣ се мѣрѣще прин чѣ дин афарз, ши
 фѣрз крѣхзмѣнт лѣкрѣ есте, кѣтз де маре аѣ
 пѣтѣт мѣлцй динтрѣ оамени кзладѣра дин
 афарз рѣѣда, май вѣртос прин мѣїестрїе фѣ-
 кѣ.

Ое поате акѡма атрека кѡм май бине пѡ-
тем рѡеда кѡладѡра дин афарѡ акрекациѡ, саѡ
гой? Рѡзпѡндем акрекациѡ асѡ нѡ кѡ хайне
грѡкле, каре дин сине кѡ греотатѡ са осте-
ниск трѡпѡл, чи кѡ хайне ѡшоаре.

Кѡладѡрей дин афарѡ се опѡне фригѡл (fri-
gus) кѡтѡ есте де непѡлкѡтѡ симцирѡ аче-
стѡїа, фїеѡекаре май бине о ѡїе, декѡт а о
дескрїа. Деспре фриг а скѡрт пѡтем хиче, кѡм
кѡ ши чел май пѡцин, фѡрѡ вѡшмѡнт бѡн,
кѡ грѡ се раѡдѡ.

§. 86.

Кѡм кѡ кѡладѡра анїмалѡ а ной се наѡе,
се вѡде 1. ачаства кѡладѡрѡ нѡ атѡрнѡ дела
чѡ дин афарѡ, саѡ дела мнѡлочирѡ (а.о.мос-
фера) а карѡ треим, пентрѡ кѡ атѡнча ар
трекѡи сѡ о айке тоате вѡцѡитоаре; асѡ а-
частва нѡ се адеверѡкѡх, пентрѡ кѡ нѡмай анї-
малеле сѡгѡтоаре, ши пасериле о аѡ, ши де
аичѡ се хик ачестѡ кѡ сѡнѡе калѡ; їар алтеле
кѡ сѡнѡе рѡче: аша дарѡ ачаства кѡладѡрѡ а ной
се наѡе. 2. ачаства кѡладѡрѡ тотѡкѡна рѡмѡне
асѡменѡ, ши есте а ом прекѡм, ши а алте
вѡцѡитоаре сѡгѡтоаре де 29. їарѡ а пасерї де
51. де градѡрї а лѡї ромїр. — аича акѡм се
поате пѡне доѡз атребѡрї 1. кѡм се наѡе

кят ꙗ Ом, аѡ ши кзладѡра ачаства май маре.
Пентрѡ че ѡарна се вѣде а фи май маре декят
бара, атярнѡ дела тимп, пентрѡ кз тимпѡл
ѡарна є кѡ мѡлт май рѣче декят бара, ѡарѡ
кзладѡра ꙗ ной рѡмѡне асѣменѣ.

Че се атинѡе де адоѡѡ атреваре, саѡ кѡм
се рѡсипѣѡе кзладѡра ачаства, де нѡ апринде
трѡпѡл крескѡнд пѡрѡрѣ, май ушор пѡтем
рѡхпѡнде, арѡтѡнд а фи ѡнстрѡментѡл ачестѡй
рѡсипирѡ плѡмѡнѡле прин рѡсѡфларе, ши пѣ-
лѣ прин сѡдоаре, ши кемѡнд дин фѡсѡкѡ
урмѡтоаре реѡлѡѡ атрѡ ажѡторѡ: Тот трѡ-
пѡл кѡнд трѣче дела ун стат ла
алтѡл ꙗш мѡтѡ кзладѡра; Де се ва
мѡта дин статѡл, саѡ дин форма
вѡртоасѡ ꙗ чѣ пѡкѡрѡтоаре, саѡ а-
вѡроасѡ, пофтѣѡе май маре кзл-
адѡрѡ, декят че атѡѡ аѡ авѡт. 2.
Де се ва мѡта дин форма пѡкѡрѡ-
тоаре, саѡ авѡроасѡ ꙗ чѣ вѡртоасѡ,
пофтѣѡе май пѡцинѡ кзладѡрѡ, де
кят че аѡ авѡт май нанте. Кѡно-
скѡнд акѡма органеле, прин каре се рѡсипѣѡе
кзладѡра, ши лѡжѡнд реѡла дин тѡѡ атрѡ а-
жѡторѡ, пѡтем десфаче греотатѣ. Матерѡнѡле,
челе рѡсѡфлѡм, май вѡртѡс прин пѣле, сѡнт

май

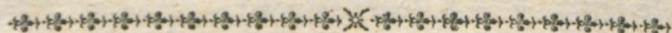
май пѣцин, сав май мѣлт вѣртоаге, асѣ ка-
сѣле пѣтем рѣсѣфла, де липсѣ есте а сѣ мѣта
ѣ деѣре; ка сѣ се поатѣ мѣта ѣ деѣре, ле тре-
еѣе май маре кѣладѣрѣ, ачаѣта кѣладѣрѣ дин
алте локѣри нѣ о пот кѣпѣта, деѣжт дин
трѣпѣл нострѣ, аша дарѣ дин трѣпѣл нострѣ
о траг, ши аша стимпѣрѣ трѣпѣл скоцинѣдо
кѣ сине афарѣ. Ведем кѣ омѣла де чѣй май
маре кѣладѣра, май мѣлт асѣдѣ, ши май рар
рѣсѣфла, ши ѣ контрѣ. Ячаѣта есте дарѣ
причина пентрѣ че ѣ трѣпѣл нострѣ кѣладѣра а-
ре асѣменѣ стѣмпѣраре.

§. 87.

Асѣ макѣр кѣ ачаѣта кѣладѣрѣ аша се
стимпѣрѣ, тотѣши де мѣлте ори атѣта се
стринѣе, кѣт апринѣе трѣпѣл, ши л мистѣа-
ѣе, лѣсѣнѣ нѣмай ниѣе матеріе унѣсѣроасѣ,
ши пѣтѣроасѣ дин трѣнѣсѣл. Ячаѣта се нѣмѣѣе
синѣѣра а трѣпѣлѣй апринѣере. Рѣ-
те каѣѣри де ачестѣ пѣнѣ акѣма сав ѣтѣм-
плат, май мѣлт сав ѣтѣмплат ѣ мѣери кѣ-
трѣне, грасѣ, ши спре кѣѣтѣрѣ дате, ши
май мѣлт ѣарна, деѣжт вара, асѣ нѣ нѣ-
май ѣ мѣери чи ши ѣ кѣрѣаѣи; аша ѣ анѣла
1822. ѣ лѣна лѣй декемѣриѣ ун фрѣнк фадѣре
де фер де 40. де анѣй, фѣкѣт, ши сѣнѣтѣе,

ꙗ вѣшмѣнт нобъ дѣрзкат, аѢ пѢрчес дин са-
 тѢл бечин кѣтрѣ сатѢл сѣѢ пре пичоаре, ши
 мерѣнд, аѢ симцит о лобитѢрѣ ꙗ ѡенѢнке,
 де унде нѢ дѢпѣ лѢнг тимп аѢ ѣшит флакѣ-
 рѣ, ачела, вѣнд а о стинѣ ꙗ тот кипѢл саѢ
 кинѢит, ꙗсѣ флакѣра май таре се априндѣ,
 вѣзѣнд дарѣ примѣждѣа, аѢ алергат че аѢ пѢ-
 тѢт ꙗ сатѢл бечин, ши черѣнд ажѢторѣ, аѢ
 кѢрс оаменѣй кѢ апѣ, ши уѢжѣндѢл май таре
 априндѣ фокѢл, май пре урмѣ о баѣ кѢ апѣ
 сфинцитѣ лаѢ стропит, ши стѣнгѣндѣсѣ фо-
 кѢл, ѣаѢ рѣмас вѣаца, ꙗсѣ пичорѢл аѢ арѣ!
 де мѢлте орѣ фокѢл ачѣста аша ѣ де юте, кѣт
 ꙗ 5 — 10. мѣнѢте мистѢѣаѣе тот трѢпѢл. КаѢ-
 ѣа ачѣстѣа арѣтѣрѣ ꙗкѣ аѢвѣрат нѢ се ѡѣе,
 се вѣѢде а фи мѢтарѣ а тот органѣсмѢ, ши
 фѣинѢ кѣ май мѢлт се ꙗтѣмплѣ ꙗ чѣй вѣѣѣй,
 поѢте фи, кѣ прин мѢлта вѣѢтѢрѣ се наѣе ꙗ-
 трѣнѣѣѣ ун дѣр апринѣѣторѣ, карѣ дѣла вѣео
 скинтѣе ѣлектрѣкѣ, пѢтѣнд ачаѣта прин фрѣ-
 карѣ пичоарѣлор, саѢ а вѣшмѣнтѢлѣѣ а се на-
 ѣе, се апринде, ши аша тот трѢпѢл арѢе. ѣ-
 чаѣта априндѣре ѣѣте ши оаменѣлор нѢѣтри
 кѢносѣѢтѣ, кѣнд ѣнк, кѣ ꙗ ачела, саѢ ачела
 саѢ апринс рѣкѣа.

Яфаръ де кзладъръ ꙗ трѡпѡл нострѡ се май
наше електрїїтате, ши лѡминъ. — Ши ачестѣ
сѡнт че ам пѡтѡт сѡ скрїѡ деспре фѡнкціиле
вегетатїбе, саѡ трѡпещїй.

П А Р Т Ъ II.

Деспре Фѡнкціиле Анімале Індївїдѡале

§. 88.

Прекѡм фѡнкціиле чѣле вегетатїбе, саѡ а вїе-
цій трѡпещїй, се апарт ꙗтрѡ тот ꙗ фѡнкціи-
ле асѡмѡнѡрїй, ши ꙗ фѡнкціиле стоарчерїй;
аша ши фѡнкціиле анімале, саѡ авїецій сѡфле-
тещїй, се пот ꙗпѡрцій ꙗ фѡнкціиле сенсѡа-
ле, (sensuales) ши а мишкѡрїй де бое
(motus voluntarii) кѡрѡа се адаѡѡе фѡнкціиле
сѡфлетѡлїй. Інстрѡментѡл, кѡ каре сенсѡ, ши
мишкарѣ де бое се фаче, ши прин каре аче-
стѣ, прекѡм ши тоате фѡнкціиле лѡкрѡ, есте
сѡстема нерѡасѡ.

К А П І Т О Л

Деспре Система Нервоасъ

§. 89.

Прин Система Нервоасъ (systema nervosum) се ацелъце ачка масъ, каркъ а голичънкъ капълъи, ши а спинърѣи се кѣпринде, прин Органеле трѣпълълъи се словоаде, ши спре сим-циркъ трѣпълъи сзрееще. Се апарте а парткъ централъ, ши а парткъ перѣферѣкъ.

§. 90.

Парткъ Централъ

Чкъ де кхпетеніе пѣтѣре прекъм а вѣщѣи а-нѣмале, аша ши а вегетатѣвей есте парткъ централъ а сѣстемей нервоасе. — Се ацелъце прин парткъ централъ ачка парте а Сѣс. нервоасе, каркъ а голичънкъ капълъи, ши а спинърей се а-флъ. Се апарте а крееер, (*) ши а мъ а ѣ.

(*) Кхнд зик Крееер, ши нѣ адаог мик, сав маре, тот дѣвна се ацелъце тоатъ маса, че се афлъ а голичънкъ капълъи.

ХА СПИНЪРІЙ. ДЕСПРЕ АЧЕСТКЪ ОРГАНЕ ПРЕ
СКЪРТ БОЙ АРЪТА СПРЕ КЪНОШИНЦЪ, ЛЪСЖНТ ЧК
МАЙ СПЕЦІАЛЪ А ЛОР ДЕСКРІАРЕ АНАТОМІЛОР.

§. 91.

КРЕЕРЪЛ

КРЕЕРЪЛ (encephalon) ЕСТЕ КОМПЪС ДИН
ГЛОБЪРІЙ МИКЪТКЛЕ, КАРІЙ КЪ О УМЕХАЛЪ АТЕ-
ГАТЪ ЛА ОЛАЛТЪ СЕ ЛЪГЪ, АРЕ ДОАЪ ФЪЛЮРІЙ
ДЕ СВЪЩАНЦІЕ: УНА КОЖОАСЪ, САЪ ДЕНАФА-
РЪ, САЪ ДЕЛА КОЛОАРКЪ СА ЧЕНЪШОАСЪ, АЛТА
МЪ ДЪЛОАСЪ, САЪ ДИНЛОНТРЪ, САЪ ДЕЛА
КОЛОАРКЪ СА АЛЪ. ВСТЕ КРЕЕРЪЛ АЛЪХТЪИТ ДИН
АПЪ, АЛЪШ АТЕГАТ, МАТЕРІЕ УНСЪРОАСЪ, ФОС-
ФОР, ПЪКТРЪ ПЪЧОАСЪ, ШИ ДИН МЪЛТЕ ФЪЛЮРІЙ
ДЕ САРЕ, ЧЕ А ТРЪПЪЛ НОСТРЪ СЕ АФЛЪ. ЯРЕ МЪЛ-
ТЕ БЪНІЙ, ШИ АРТЕРІЙ, КАРЕ А МЪЛТЕ РАМЪРІЙ
СЕ АПАРТ, ШИ СЕ УНЕСК ЛА ОЛАЛТЪ. ОЕ АДЪЧЕ
А КРЕЕРІЙ А ЧИНЧА ПАРТЕ А ТОТ СЪНЦЕЛЕ. КРЕЕРЪЛ
ПЪНЪ СЪНТЕМ ЛА БІАЦЪ АЖЪГАТ СЕ МИШКЪ, ШИ
АРАТЪ. ДОАЪ ФЪЛЮРІЙ ДЕ МИШКАРЕ, ДИН КАРЕ:
УНА СЕ СКИМЪ КЪ МИШКАРКЪ ПЪЗМЪНИЛОР, АЧЕ-
СТІЙ МИШКЪРІЙ КАЪХА ЕСТЕ АЧАСТА: СВЪ АСЪФЛА-
РЕ ПЪЗМЪНИЛЕ СЕ ДЕСФАК, СЪНЦЕЛЕ ДИН ТОАТЕ
ПЪРЦИЛЕ ТРЪПЪЛЪЙ, СЕ ТРАЦЕ КЪТРЪ ИНІМЪ, ШИ
АША ГОЛІНДЪСЕ СЪНЪРІЛЕ ЧКЛЕ МАЙ МАРІЙ А КРЕ-
ЕРЪЛЪЙ, АЧЕСТА СЕ АШАХЪ; ІАРЪ СВЪ РЪСЪФЛАРЕ
ПЪЛЪ-

ПЛЪМЖНИЛЕ СЕ СТРИНГ, СЖНЦЕЛЕ ДИН ИНИМЪ СЕ
ПОАРТЪ А ТОАТЕ ПЪРЦИЛЕ, ШИ АША УНФЛАНДЪ СЕ
СЖНЪРИЛЕ КРЕЕРЪЛЪЙ, ТОТ КРЕЕРЪЛ СЕ РЪДНКЪ.
АЛТА МИШКАРЕ ЕСТЕ ДЕЛА МИШКАРЪ, САЪ ПЪЛЪЛ
АРТЕРІИЛОР КРЕЕРЪЛЪЙ. — ЧЕ СЕ АТИНЦЕ ДЕ СИМ-
ЦИРЪ КРЕЕРЪЛЪЙ (ДЪРЪРЪ) УНІЙ ЗИК А ФИ А
ТОТ КРЕЕРЪЛ, ІАРЪ АЛЦІЙ ЗИК А ФИ НЪМАЙ А
СЪЕЩАНЦІА ЛЪЙ ЧЪ КОЖОАСЪ, ШИ АЧАСТА СЕНТЕН-
ЦІЕ, СЕ ВЪДЕ А ФИ ДЕ АДЪВЪР МАЙ АПРОПЕ. —
ОЕ АПАРТЕ КРЕЕРЪЛ 1. А КРЕЕРЪЛ МАРЕ, 2. А КРЕ-
ЕРЪЛ МИК. 3. А ПЪНТЪ ЛЪЙ ВАРОЛІЕ, 4. А МЪ-
ДЪХА АЛЪНГАТЪ.

1. КРЕЕРЪЛ МАРЕ (Cerebrum) КЪПРИН-
ДЕ ПАРТЪ ДИНАИНТЕ ШИ ДЪСЪПРА А ГОЛИЧЪНЕЙ
КАПЪЛЪЙ, ФАЧЕ ЧЪ МАЙ МАРЕ ПАРТЕ А СУС. НЕР-
ВОАСЪ, (ПЪНЪ ЛА 3. ЇБ. ДЕ ГРЕЪ) ФІГЪРА ЛЪЙ Е-
СТЕ КАМ А ФОРМА ОЪЛЪЙ КОСТИШЪ, А ФАЦА
ДЕНАФАРЪ АРЕ МЪЛТЕ БРЪЗДЕ, ШИ АКОВЪРЛИ-
ТЪРІЙ А ФОРМА МАЦЕЛОР МИЧІ. ОЕ АПАРТЕ КРЕЕ-
РЪЛ МАРЕ А ДОАЗ ХЕМІСФЕРІЙ; (ЖЪМЪТЪЦІЙ) ШИ
А ДОАЗ ЛОЕЪРІЙ (ДЪРАЕЪРІЙ) ТОТ ХЕМІСФЕРЪЛ. Я-
РЕ ДОАЗ ФЪЛЮРІЙ ДЕ СЪЕЩАНЦІЕ, ШИ ПАТЪРЪ ГО-
ЛИЧЪНІЙ, КАРЕ СЪЕТ НЪМЕЛЕ Ф О Л К Ъ Ц Е Л О Р
КРЕЕРЪЛЪЙ ВИН.

2. КРЕЕРЪЛ МИК, САЪ КРЕЕРАШЪЛ (Ce-
rebellum) ЕСТЕ АШЕЗАТ А ПАРТЪ ДЕНАПОЙ ШИ
ДИН

мѣрце прин тот каналъл спинърій, ши ла
кръчй, саъ ла осъл сфънт се деспарте а май
мблте фире, каре се нѣмек коа да калъ-
лъй. (cauda equina) Отрѣктѣра ей есте ка
ши а креерълъй, нѣмай че се дескилинѣце де
креер прин фѣгъръ, фѣйна къ крееръл есте гло-
кос, ѣаръ ачаста лѣнгъ. Ачаста мзъхъ нѣ
умпле каналъл ей де тот, ши унде трѣче а
мзъхъа а лѣнгатъ, фиреле ей се тае, ши чѣ-
ле дѣрѣпте мерг дѣ стѣнга, ѣаръ чѣле стѣнѣй
де дѣрѣпта, ши де айчѣ есте, кѣчй кѣнд не
доаре мѣна дѣрѣптъ, симцим дѣрѣре ши а-
пичоръл стѣнг, саъ кѣ ун кѣвѣнт а къчй.
Атрѣ асемѣнаре май апропе есте де нерви,
декѣт де креер.

§. 93.

Прекъм крееръл, аша ши мзъхъа спинъ-
рій, есте а трей мемѣране лѣзлитъ. 1. Мѣ ма-
та ре (dura mater) май динафаръ, гроасъ та-
ре, плинъ де вѣсе, каре вѣсе лѣцинъдѣсе атрѣн-
са фак сѣнѣриле креерълъй, (sinus cere-
brales) прин мѣжлок де креерй се словоаде а-
жос, ши деспарте крееръл мѣре а доаѣ хемѣсфе-
рій. 2. Пѣнѣа пѣѣанѣенълъй (arachnoidea)
дела форма са аша зисъ, есте дин жос де мѣ-
ма таре, а ачаста пѣнѣхъ нѣ се афлѣ вѣсе. 3.

МѸма смеритѸ (ria mater) минтѸн дѸ-
сѸпра креерѸлѸй дѸтинсѸ, есте плинѸ де васе.
дѸчестѸк мемѸране пѸхѸск де мѸлате вѸтѸмѸрѸй
креерѸл, ши мѸдѸха спинѸрѸй.

§. 94.

ПартѸ ПерѸферѸкѸ

Прин партѸ перѸферѸкѸ дѸ сѸстемей нерѸоасе
се дѸцелег НерѸїй, карѸй дѸин креерѸй, ши дѸин мѸ-
дѸха спинѸрѸй рѸсѸр, ши дѸ сѸвѸщанѸїа орга-
нелор се сѸжрѸшеск. Есте НерѸѸл (nervus) ун
фир але, рѸтѸнд, каре се наѸе дѸин снопѸй,
фѸнїй, ши фире; стрѸктѸра нерѸїлор есте ача-
ста: глокїй чей мѸрѸнѸїй прин умеѸала клеїосѸ
се лѸгѸ ла олаалтѸ, ши фак фиреле, каре май
мѸлате ла олаалтѸ легѸндѸсе; фак фѸниле, аче-
стѸ ашиждерѸ май мѸлате легѸндѸсе, фак сно-
пїй, карѸй їарѸши май мѸлѸїй легѸндѸсе ла о-
лаалтѸ, фак нерѸѸл; прекѸм тот нерѸѸл, аша ши
тот снопѸл, тоатѸ фѸнѸк, ши тот фирѸл се
дѸбракѸ кѸ о пелишоарѸ сѸвѸцире, карѸк се нѸ-
мѸше пелѸк нерѸїлор. (nervileta) дѸ дѸкѸ
нерѸїй вѸнїй, ши артерїй. — НѸ тоате пѸрѸиле
трѸпѸлѸїй дѸ нерѸїй, ничїй є аскменѸ мѸлѸцїмѸк
лор дѸ фїеѸекаре орган, аша: май мѸлѸїй нерѸїй
се афлѸ дѸ органеле сенсѸлѸїй; мѸлѸїй дѸ мѸш-
кїй

кїй воицїй, пѣцинь ꙗ мѣшкїй невоицїй, ꙗ мембранеле мѣкоасе, ши ꙗ баса. Іар ꙗ Оасе, пелкѣца, гѣрѣрїй, унгїй, пѣр нѣ се афла, пентрѣ ачѣа ачестѣ пѣрци нѣ аѣ дѣрѣре кѣна се тае, саѣ се ватѣмѣ. Нервїй се ꙗпарт ꙗ мѣлате рамѣрїй май наинте де че ꙗтрѣ Органеле, кѣтрѣ каре мерг.

Нѣмѣрѣм ꙗ трѣпѣла нострѣ 43 де пѣреки де нервїй, дин каре 42 есе немижлочит дин креерїй, саѣ мѣдѣха спинѣрїй, ши се кїамѣ нервїй вїеций анімале; іарѣ О пѣрѣке нѣмай прин мижиочирѣ алтора есте унитѣ кѣ партѣ централа, ши се кїамѣ нервѣла вїеций вегетатїбе. Динтрѣ ачестѣ чей де кѣпетенїе сѣнт ачѣа, карїй есе дин креерїй, ши сѣнт 12. пѣреки, карїй се нѣмѣск Нервїй креерилор (cerebrales) динтрѣ ачестѣ май мѣлци се ꙗпарт прин Органеле сенсѣлѣй. — Дин мѣдѣха спинѣрїй есе 30. де пѣреки де нервїй, дин каре 8. пѣреки се нѣмѣск нервїй червїичей (cervicales) 12. пѣреки, нервїй спинѣрїй (spinales) 5. пѣреки, нервїй шѣлѣлѣй (lumbales) ши 5. пѣреки, нервїй крѣчилор (sacrales) ачестѣ нервїй се ꙗпарт май мѣлци прин Органеле вїеций сѣфлѣтеши, пѣцинь прин Органеле вїеций трѣпѣши. — Нервѣла вїеций трѣпѣши саѣ

ВЕГЕТАТІВЕ (nervus sympatheticus, magnus) се ункціе май кѸ тоцій нервій віецій анімале, ачепе ахнгъ кап, ши унѸа де о парте іар ал-тѸа де алта прелхнгъ спинаре се слокоаде а-жос, ши ахнгъ ноаѸх се унеск ла олаатъ, атре тоатъ коаста фаче ун Ноа, (ganglion) дин каре ноа есе нервій май мичій, ши мерг ла Органеле віецій вегетатіве. Че се атинце де симцирѸ (аѸрѸрѸ) нервіор есте фоарте маре, май маре декѸт а креерѸа. КѸ ун кѸвѸнт тоа-те аѸрериле прин вѸтѸмарѸ нервіор се наск. АчестѸ сѸнт пре скѸрт деспре сѸс. нервоасѸ, сѸ бедем дарѸ фѸнкціиле лор.

§. 95.

Ф Ѹ Н К Ц І И Л Е.

Че се атинце де фѸнкціиле креерѸаѸй, май мѸлте требѸе а дескилини 1. КреерѸа аре аѸзр-тѸшире кѸ тоате Ѹустемеле, ши Органеле трѸ-пѸаѸй. 2. КреерѸа аре дескилиниита са фѸнкціе. Ши ачаста іарѸши саѸ кѸ віаца вегетатівѸ, саѸ кѸ віаца анімалѸ есте легатѸ. Віаца ані-малѸ іарѸши саѸ кѸ сенсѸ, ши мишкарѸ де бое, саѸ кѸ сѸфлетѸа есте легатѸ. Че се атин-це де легѸтѸиница креерѸаѸй кѸ віаца вегетаті-вѸ, ам вѸзѸт май сѸс кѸ тоатѸ ачаста віацѸ дела креерій атѸриѸ. — Че се атинце де легѸ-тѸ.

пѣс атре лѣзцаци десре скажнѣл сѣфлетѣлѣи,
 ши рѣспѣндерѣ, кѣ ар фи сѣ пѣнтѣ лѣи ва-
 ролюе, сѣл атрѣн фолкѣц а креерѣлѣи маре, е-
 сте дешартѣ. — Пентрѣче ун ом аре май еѣнѣ
 минте декѣт алтѣл, вине дела май еѣна а кре-
 ерѣлѣи формаціе, іарѣ пентрѣ че нѣмай омѣ-
 лѣи се кѣвин лѣѣшириле чѣле май лѣналте а
 сѣфлетѣлѣи, сѣл фи рѣ (ratio) ши нѣ алтора
 анїмале; нѣ есте дела мѣзримѣ креерѣлѣи, пен-
 трѣ кѣ де ар фи де аича, ар трееѣи пасѣрѣ,
 чей зик нѣмѣїї фїнк, сѣ фїе май кѣ минте
 декѣт омѣл, пентрѣ кѣ атрѣнѣс креерѣл фѣ-
 че $\frac{1}{2}$ парте а трѣпѣлѣи, іарѣ атрѣ ом нѣмай $\frac{1}{4}$,
 чи есте дела концентримѣ, ши перфекціа пѣр-
 цїї централе, (а креерѣлѣи, ши а мѣдѣхей спи-
 нѣрїї) пентрѣ кѣ атрѣ ом сѣнт ачестѣ май пер-
 фекте, ши май концентрате.

§. 96.

Че се атинѣ де фѣнкціиле партей центра-
 ле атрѣ спеціе, нимик адеѣзрат нѣ пѣтем кѣлѣѣе,
 а авѣ фїеѣекарѣ парте пропрїа са фѣнкціе се
 вѣде. 1. Лѣѣшїї фѣнкціиле креерѣлѣи сѣнт фор-
 те килине. 2. Де мираре есте стрѣктѣра крее-
 рѣлѣи. 3. Эксперїментѣриле не лѣаѣц, кѣ вѣтѣ-
 марѣ килинедор пѣрцї а креерѣлѣи, килине
 фѣнкцїї опреек. Атрѣ тот вѣтѣмѣриле крее-
 рѣ-

рѣлѣи нѣмай пре дѣсѣпра, нѣ сѣнт аша при-
междіосе, каши чѣле май афѣнде, іарѣ вѣтѣ-
мѣриле мѣдѣхей лѣнгате, ши а пѣнцій лѣи
Вароліе сѣнт май примеждіосе. — Дин мѣлте
експеріментѣри фѣсіологіче саѣ хотѣрѣт а фи
хемісферіиле креерѣлѣи маре скаѣнѣ сенсѣлѣи,
конѣнцій, воинцій, ши ал мишкѣрій де бое.
Тѣинѣ експеріментаторі май уна, май алта
парте а креерѣлѣи ачестѣ арѣтѣри аѣ вѣхѣт:
тѣинѣ мѣдѣха спинѣрій, ши креерашѣл фѣар-
те маре дѣрѣре аѣ арѣтат анімалеле; тѣ-
инѣ пѣнтѣ лѣи Вароліе аѣ перѣдѣт миш-
карѣ де бое; тѣинѣ рѣдѣчина нерѣлѣи о
кѣлѣи аѣ перѣдѣт вѣхѣтѣ, ши лѣѣ кѣпринс
о амеѣалѣ. Тѣинѣ креерѣл маре аѣ перѣдѣт сим-
ѣирѣ. Ачестѣ тоате арѣтѣри спре а кѣноаѣе спе-
ѣіала фѣнкѣіе а фѣіеѣекѣріа парте пѣѣин аѣѣк.

§. 97.

Ѣ се атинѣ де фѣнкѣіа нерѣілор, еѣте а-
чѣста: Нерѣій сѣнт Органеле, прин каре се на-
ѣе симѣирѣ, еі подѣтѣ апѣсарѣ, лѣрѣншіи
прин килине матерій фѣкѣтѣ. 1. Дела Органе
ла креері, ши аша се наѣе симѣирѣ. 2. Дела
креері ла Органе, ши аша се наѣе мишкарѣ
де бое. Лѣѣ фѣнкѣіиле нерѣілор нѣ нѣмай де
симѣире, ши мишкарѣ де бое се ѣин, чи ши

алтор органе се апхртзшеск, аша ам възѣт
 май сѣс, кѣ прин пѣтѣрѣ нервѣлор мѣлте мѣ-
 тѣри ꙗ органе се наск. Нѣ тот нервѣл есте ал
 мишкарѣй де бое, ꙗсѣ ꙗ симцирѣй фѣешкаре
 есте, алци нервѣй аѣ аса спеціалѣ ацицаре, а-
 ша ꙗ Окилор прин лѣминѣ; ꙗ урекилор прин
 тон, ш. а. се ацице.

Фѣнкціиле анѣмале, прекѣм ши май сѣс ам
 арѣтат, ѣнеле сѣнт ꙗ сенсѣлѣй, ꙗрѣ алтеле ꙗ
 мишкѣрѣй де бое.

К А П Ъ Л П.

Деспре Сенсѣ; саѣ Симцире.

§. 98.

Сенсѣ ѣнѣл ꙗ аенафарѣ; ꙗр алѣл дин лон-
 трѣ. — Прин сенсѣ аинафарѣ кѣприндем лѣ-
 кѣрилѣ аинафарѣ прин апхсарѣ са ꙗ органѣс-

мѸ нострѸ. — Прин сенсѸ дин лонтрѸ, каре се
цине де фантасіе, Ікоана лѸкрѸрилоу динафарѸ,
не фїинд ачи ачеста, нїо акипѸим.

§. 99.

Деспре СенсѸ динафарѸ.

Де сенсѸ динафарѸ (sensus externus)
се цине. 1. СенсѸ комѸн. 2. ГѸстатѸ; 3. Ми-
росѸ. 4. ПипзирѸ. 5. ВѸзѸтѸ, 6. ЯѸѸѸ.

§. 100.

СенсѸ комѸн (coenaesthesia) есте ачела
сенсѸ, прин каре старѸ органїсмѸлѸй нострѸ
кѸприндем, есте прин тот трѸпѸл апарцит,
ши пентрѸ ачѸа килинѸл сѸѸ орган нѸ аре.
Нервїй, прин тоате органеле апарцицїй, сѸнт
їнстрѸментѸл ачестѸїа сенсѸ. Есте ачеста сенсѸ
рѸдѸчина, ши ачепѸтѸл а челора аалте чинчїй
сенсѸрїй а трѸпѸлѸй, прин чѸкле чинчїй сенсѸрїй
а трѸпѸлѸй кѸприндем ной обїектѸриле дин
афарѸ нѸ аша прекѸм а сине сѸнт, чи нѸмай
мѸтѸриле органїсмѸлѸй нострѸ, каре обїектѸ-
рилоу динафарѸ, дела каре сѸнт скорните,
рѸспѸндѸ, зик нѸ прекѸм а сине сѸнт, пентрѸ
кѸ атѸнча фїеѸекаре обїект де фїеѸекаре ом
асѸменѸ ар требѸи сѸ се кѸприндѸ, асѸ ача-
ста нѸ ведем. — ОбїектѸл сенсѸлѸй комѸн
сѸнт

сѣнт мѣтхриле вѣцїй ꙗ фїецекаре парте а
 Органїсмаѣй, прин ачестѣ мѣтхри фзкѣтеле
 апзсзри ꙗ нервї се поартз прин тржншїй пз-
 нз ла сенсорїѣ, (сѣфлет) аича прин Органеле
 ачестѣа чѣ дин лѣвнтрѣ Ікоанз а статѣлѣй
 динафарз се наще; ачаста Ікоанз прин лѣкра-
 рѣ минцїй ꙗ концїнцз лѣатз, наще симцирѣ.
 Симциреле, каре сенсѣлѣй комѣн се кѣвин, сѣнт
 де доаѣ пласе: ѹнеле сѣнт, каре се пот наще
 ꙗ тоате пѣрциле трѣпѣлѣй, аша сѣнт: сим-
 цирѣ кзлѣѣрей, фригѣлѣй, пѣтерїй, слѣкнчѣ-
 ней, ѣѣрей, гѣззлѣрїй ш. а. Іарз алтеле,
 каре нѣмай ꙗ килине пѣрцї се наск, аша сѣнт:
 симцирѣ фоамей, сѣтей, голирей, трѣпѣскз,
 ш. а. — Сенсѣ комѣн єсте ꙗ маре лѣзтѣрз
 кѣ вїаца прѣкѣм вегетатївз, аша ши анїмалз.

1. Кѣ вїаца вегетатївз, прѣкѣм Ін-
 дївїѣлз, аша ши сексѣлз (а) кѣ чѣ Індї-
 вїѣлз: Сенсѣ комѣн прївѣще ла сзнзтатѣ
 трѣпѣлѣй, ши не ꙗѣмнз спре аша лѣкрѣрї,
 каре спре цинѣрѣ ноастрз сѣнт де липѣз (спре
 фоаме, сѣте, голире ш. а.) (в) кѣ чѣ сексѣ-
 лз. Інстїнкѣл, саѣ колѣл сексѣл ꙗ оа-
 менї кѣ ꙗтрѣвннцарѣ фирей ꙗ аѣвзратз ю-
 кире се ꙗналз, пентрѣ ачѣа аѣвзрат нѣмай
 омѣл юѣще.

2. КѢ БІАЦА АНІМАЛЪ ПРЕКЪМ СЕНСЪ-
АЛЪ, АША ШИ А МИШКЪРІЙ ДЕ ВОЕ. (а) КѢ
ЧѢ СЕНСЪАЛЪ ЧЕЛЕ ЧИНЧІ СІМЦИРІ ДІН АЧЕ-
СТА СЕ НАСК, ШИ ПЕРІНД СЕНСЪ КОМЪН, СЕ ПЕРД
ШИ АЧЕСТѢ СІМЦИРІ. (б) КѢ А МИШКЪРІЙ
ДЕ ВОЕ. СЕНСЪ КОМЪН НЕ АВАЦЪ ДЕСПРЕ АТИН-
ДЕРѢ ПЪТЕРІЛОР, ДЕСПРЕ ЛОКЪЛ, КАРЕ АЛ ДЕСКРІЕ,
ШИ ДЕСПРЕ ЦИНѢРѢ МИШКЪРІЙ, ФЪРЪ ДЕ КАРЕ
ТОАТЪ МИШКАРѢ АР ФИ ФЪРЪ СКОП, ШИ АША КЪ
ЛЪКРЪРИЛЕ ДІНАФАРЪ НИЧІ О АТРЕБІНЦАРЕ
НЪ АМ ПЪТѢ ФАЧЕ. АЧЕСТА СЕНСЪ ЄСТЕ РЪДЪЧІ-
НА УРМЪТОАРЕЛОР, КАРЕ СЪВ НЪМЕ ДЕ ЧИНЧІ
СІМЦИРІ А ТРЪПЪЛЪЙ ВІН.

§. 101.

ДЕСПРЕ ЧИНЧІ СІМЦИРІ

ФІЕЩЕКАРЕ ДІН ЧѢЛЕ ЧИНЧІ СІМЦИРІ, САЪ
СЕНСЪРІ АРЕ АЛ СЪЪ КІЛИН ОРГАН, КАРЕ СЕ НЪ-
МЕСК ОРГАНЕЛЕ СЕНСЪАЛЪЙ (org. sensus)
ШИ СЪНТ ГЪРА, НАСЪ, ПѢЛѢ, ОКІЙ, ШИ УРЕКИ-
ЛЕ. АЧЕСТѢ ОРГАНЕ АЪ АСЕМЪНАРЕ АТРЪ СІНЕ А-
ТЪТА КЪТ: 1. ТОАТЕ СЪНТ А ЛЕГЪТЪІНЦЪ КЪ ПѢ-
ЛѢ, 2. АЪ ДОАЪ ПЛАСЕ ДЕ НЕРВІ: УНЪЛ ПРН КА-
РЕ СЕ НАЩЕ СІМЦИРѢ, ІАРЪ АЛЪЛ СПРЕ АЖЪТО-
РЮЛ МИШКЪРІЙ. 3. ФІЕЩЕКАРЕ НЕРВ СЕ СФЪРШЕЩЕ
А УМЕЪАЛЪ (А УРЕКІ АПА ЛЪЙ КОТЪНІ, А ОКІ
УМЕ-

умежала окюлѣй, ꙗ ꙗкѣ мрѣжа лѣй Малпї-
гїе, ꙗ нас, ши ꙗ гѣрѣ мѣкѣ) касѣ поатѣ ачестѣ
Органе а ꙗплини даторїнца са, чер урмѣторїю
ажѣторїю: 1. лѣкрарѣ ациѣрїи спецїфїче п. є.
а лѣминей, тонѣлѣй ш. а. ꙗтрѣ дестѣл тимп,
ши ꙗтиндерѣ ꙗ органѣ сенсѣлѣй, карѣ требѣ
се фїе ꙗтрѣг. п. є. кѣнд слокоѣим пѣшка кѣ
глонѣй умплѣтѣ, нѣ ведем глонѣл, кѣм
мѣрѣе, пентрѣ кѣ тимпѣл є форте пѣцин спре
ꙗтиндерѣ лѣй, ашиждерѣ де єсте вѣтѣмат
Органѣл. 2. аѣѣчерѣ апѣѣрїи ꙗ нервї фѣкѣтѣ
пѣнѣ ла сенсѣрїѣ. 3. Реакѣїа нѣ нѣмай а орга-
нѣлѣй симѣирей, чи ши а сѣфлетѣлѣй, карѣ
се аратѣ прин лѣарѣ де сѣмѣ, ши прин дески-
линирѣ лѣкрѣрилор. Ваѣ сенсѣрїѣ нѣ требѣ сѣ
фїе спре алте лѣкрѣрї ꙗтинс. Яша кѣнд чине-
ба афѣнд кѣѣетѣ, нѣ аѣде пре алѣл борѣнда,
ши нѣл вѣде, макѣр кѣ алте конѣїїи де ли-
сѣ сѣнт ачи. — Де аича се вѣде, кѣ сѣфлетѣл
сѣе симѣирѣ нѣ єсте пѣтимиторїю, аша ка ок-
їектѣриле аинафарѣ сѣ се ꙗкипѣїаскѣ ꙗтрѣн-
сѣл каши ꙗтро кѣѣтѣтоаре, чи єсте слокоѣ,
ши слокоѣ лѣкрѣ.

Сенсѣриле аинафарѣ нѣ сѣнт де о вѣре-
ниѣе, чи кѣ атѣта ба фи май ꙗналт сенсѣ,
кѣ кѣт ба фи.

1. ОрганѸл сѸѸ май перфект, кѸ кѸт май апроапе де креерѸй, май мѸлт концентрат, ши де сине синѸѸр, саѸ де алте органе деспѸрцит, кѸ кѸт май компѸс, нѸмай сенсѸлѸй аѸдат, ши кѸ пропрѸй нервѸй аѸрѸит.

2. КѸ кѸт май сѸптѸлѸ ба фи мѸжлочирѸк, прин карѸк се ациѸѸ, кѸ кѸт дин май маре дѸшанѸѸе, ши май юте ба лѸкра.

3. ВѸ кѸт май лимпѸде, ши дѸскилинните вор фи симѸириле, че ниле аѸѸк.

4. КѸ кѸт ꙗ май маре легѸтѸрѸ ба фи кѸ вѸаѸа май аналѸѸ. — Да тоате ачестѸк де вом лѸа сѸма, (нѸ унѸй, алѸѸа) вом афла, кѸм кѸ сенсѸриле аша урмѸѸѸ: май дин жѸе ба фи ГѸстатѸ, апой атѸнѸа мирѸсѸ, пипѸи-рѸк, вѸѸѸтѸ, ши аѸѸѸ. — ҂кле доаѸ де пре ур-мѸ се лѸптѸ пентрѸ атѸетате, карѸк унѸй О даѸ вѸѸѸтѸлѸй, іарѸ алѸѸй аѸѸѸлѸй, ши ма-кѸр чине ѸѸѸ кѸ ба Ѹиче, кѸ май воѸеѸе сѸ фѸе сѸрд, декѸт оре. АсѸ фѸинд аѸѸѸ ꙗ маре легѸтѸинѸѸ кѸ ворѸирѸк, ши де вом жѸѸека, кѸ фѸрѸ ворѸире ничѸ ОдатѸ нѸ се поате кѸл-тѸивѸ фирѸк, ши фѸинд фирѸк чел де кѸпетенѸе Ѹарактер, кѸ каре омѸа де алте анѸмале се дѸскилинѸѸе, нѸ пѸтем сѸ Ѹичем, кѸ атѸе-ѸатѸк нѸ се кѸвинѸе аѸѸѸлѸй. — АѸѸѸрат кѸ

пърцеск ꙗ май сѡптїле фире прин папїлеле гѡ-
статѡлѡй.

Обїектѡл гѡстатѡлѡй сѡнт пъртичелеле, ка-
ре се пот топї ꙗ скѡпит, ши пот ацица па-
пїлеле гѡстатѡлѡй. Яша дарѡ гѡстатѡл есте
сенсѡ пърцилор пикѡрѡтоаре дедат. — Сапорѡл
есте унѡл дѡлче, алѡл акрѡ, амар, елѡнѡ,
юте, аспрѡ, сѡрат, стрингѡторѡ, арѡѡторѡ,
афѡмат, ш. а. че се атинѡе де ꙗсѡширѡ лѡй
пѡлѡѡтѡ, сѡѡ непѡлѡѡтѡ нимик нѡ есте пѡ-
рѡрѡ, кѡѡй ла унѡл унѡ, ла алѡл алт сапор
ѡй плаче, алѡл ꙗ прѡнѡїе, алѡл ла еѡтрѡнѡѡѡ.

Гѡстатѡл се наше ꙗтрѡ ачест кип: трѡпѡ-
рилеле, каре врем сѡлеле гѡстѡм еѡгѡнѡѡлеле ꙗ гѡ-
рѡ, сѡѡ нѡмай атингѡнѡѡлеле де лимеѡ, пърти-
челеле чѡкле сапораѡсе се топеск ꙗ еалеле, ши аша
ациѡе папїлеле гѡстатѡлѡй, ачаѡта ациѡаре
прин нерѡй се поартѡ пѡнѡ ла сенсѡрїѡ, каре
прин лѡкрарѡ минѡїй ачаѡта ациѡаре о аѡѡче ꙗ
конѡнѡнѡѡ, ши аша се наше симѡирѡ (пѡлѡѡтѡ,
непѡлѡѡтѡ) — Мишкарѡ мѡшкилор, їарѡ май
вѡртѡс а лимей, ши а еѡѡелор фѡарте мѡлт
аѡѡче спре май еѡна кѡноѡнѡнѡѡ гѡстатѡлѡй.
Яша веѡем, кѡ кѡмпърѡторїй де бин, кѡнѡ
гѡстѡ бинѡл ꙗ мѡстекѡ прин тоатѡ гѡра, ка
сѡла кѡноѡскѡ май бинеле.

ГѸстатѸл єсте легат де вїаца вегетатївѸ,
 май вѸртос де рѸжнїре. КїамѸ пре ом а лѸа,
 ши а алѸе мѸнкарѸѸ, де унде се вѸде пен-
 трѸ че дин май мѸлате мѸнкѸрї, май мѸлат
 пѸтем мѸнка, декѸт дин уна. АшиждерѸ кѸ
 пипзирѸ ши миросѸл є ꙗ легѸтѸинѸѸ.

§. 103.

МиросѸ саѸ ОдорѸ

Прин мирос (olfactus) кѸприндем пѸр-
 тичелеле челе мироситоаре, ОрганѸ миросѸлѸї
 єсте НасѸ. НасѸ (nasus) єсте компѸс дин 11.
 ГѸрѸрї, (насѸ моале) ши дин 24. де Оасе (насѸ
 тарє) ачестѸ сѸнт акоперите кѸ карне, апой
 кѸ пѸлѸ. Декилиним ꙗ нас вѸрѸл, спателе
 ши рѸдѸчина. ꙗ вѸрѸл насѸлѸї сѸнт доаѸ
 гѸрї, карє се нѸмеск нѸрилє (nares) ꙗ лон-
 трѸ ꙗ нас сѸнт трей канале, дин карє унѸл ла
 Окїї, алтѸл ла креерї, ши алтѸл ꙗ гѸрѸ мѸр-
 Ѹе. Тоате ачестѸ канале, ши тот насѸл дин
 лонтрѸ се ꙗвѸлѸє кѸ мемѸрана мѸкоасѸ,
 карѸ мемѸранѸ аича єсте кам рошіє, клеїосѸ,
 ши стоарѸе умеѸалѸ (мѸкѸ) спре мирос фоарте
 де липсѸ, аша кѸнощем, кѸм кѸ кѸнд се у-
 скѸ ачаста мемѸранѸ, нѸ симѸим миросѸл, а-
 шиждерѸ кѸнд фоарте се ꙗрошѸ (сѸѸ троанѸ)
 нѸ симѸим миросѸл. — НєрѸл миросѸлѸї єсте
 1. ПѸр-

1. Пърже, каре винѣ дин креерѣ, ши се пѣр-
цеце п форма фирелор май сѣцирѣ прин тоа-
тѣ мембрана мѣкоасѣ а насѣлѣй. Дела ачинча
пърже капѣтѣ нерв ажѣторѣ.

Обѣктѣл миросѣлѣй сѣнт пѣртичелеле ми-
роситоаре, каре п форма аерѣлѣй прин аер се
адѣк п нас, ши ацице мембрана мѣкоасѣ. А-
шадарѣ миросѣл єсте пѣрцилор май єластиче
дедат. Миросѣл єсте унѣл амерохѣак, алтѣл
ароматѣк. грѣѣ, анѣмал, пѣрѣй, несѣферит,
пѣтѣрос, пѣтрѣѣ, ш. а. Чѣ се атинѣ де пѣл-
чарѣ, сѣѣ непѣлчарѣ миросѣлѣй, ѣарѣшѣ цинем
ка ши де сапор.

Миросѣл се нашѣ птрѣ ачест кип: макѣр
кѣ прин аер пѣрциле мироситоаре се адѣк п нас,
тотѣшѣ кѣнд врем а мироси чеба, пѣидем гѣ-
ра, ши траѣем аерѣл прин нас, пре каре фѣинѣ
п нас пѣл цинем ун тимп. Ажѣнгѣнд аича
пѣртичелеле мироситоаре ацице фиреле нервѣ-
лѣй, ачаста ацицаре се поартѣ прин нерв пѣ-
нѣ ла сенсорѣѣ, каре прин лѣкрарѣ минѣѣй а-
часта ацицаре адѣче п Конѣинѣѣ, ши аша се
нашѣ симѣирѣ. — Прин п делетничире миросѣл
се мѣрѣше, ѣарѣ прин миросѣрѣ фодрте юѣй,
сѣѣ пѣтѣроасе се стинѣ, аша чеа че кѣрѣѣ
маѣе пѣтѣроасе перѣ миросѣл.

Миросѣл кѣ біаца вегетативѣ май вѣртос кѣ Рѣжнирѣ, ши Рѣсѣфларѣ є легат, не фдѣмнѣ де департе спре алѣцѣрѣ мѣнкѣрилор, ши а кѣтѣрилор. — Миросѣл кѣ Гѣстатѣ, їарѣ май вѣртос кѣ сенсѣ комѣн єсте ф маре кѣмнѣцїе. Яша де мѣлате ори оамѣнїй де миросѣри грѣле каѣ ф амецѣлѣ, ши ф контрѣ прин миросѣри се трѣзѣск.

Прекѣм миросѣ, аша ши Гѣстатѣ мѣлат а-тѣрнѣ дела фѣцѣтѣрѣ, сексѣ, вѣрстѣ, кон-цїтѣцїе, ши темперамент. Яша чѣл чѣ нѣй дѣ-дат кѣ вин, кѣнѣ ал кѣ май фтѣю, ал є о непѣчѣре, їарѣ дѣкѣ се дѣѣѣ, о пѣчѣре, де мѣлате ори фѣрте маре. Яшиждѣрѣ єсте кѣ фѣмѣл, саѣ траѣл тѣѣакѣлѣй.

§. 104.

Пипзирѣ, саѣ Ятиндерѣ.

Прин пипзирѣ, саѣ атиндерѣ (tactus) кѣпринѣем фсѣширѣле трѣпѣрилор мѣханїе. — Органѣл атиндерїй фтрѣ тот єсте тоатѣ пѣ-лѣ, фсѣ нѣй аичѣ нѣмай вѣрфѣриле дѣцѣтелор дела мѣнїй нѣмим органѣл пипзирѣй. Пичѣ-рѣл прин марѣ фѣлетнїчирѣ се фѣѣѣ а пипзи, май вѣртос ф чѣй чѣ дела наѣѣре нѣ аѣ лѣѣт мѣнїй. Яша сѣнт мѣнїле ф ом де перфекте

кѣт тоатѣ апѣрѣціа анїмалѣ чеба май пер-
фект нѣ аѣ възѣт. Акеетѣриле сѣнт ꙗ тоате
пѣрѣиле слокоде, дѣѣетиле фодрте мишкѣтоа-
ре Поликарѣ аѣнг, каре ла чѣлелалте дѣѣете
ушор се опѣне. Унгїле сѣнт лате, ничѣ фодр-
те мой, ничѣ фодрте тарѣ. Кѣ ун кѣвѣнт пѣ-
тем зиче, кѣ сенсѣ пипѣирѣй нѣмай омѣлѣй
се кѣвине- Рѣрфѣриле дѣѣетелор сѣнт дѣрѣи-
те кѣ папїлеле атиндерѣй (papillae ta-
ctus) каре ꙗ форма лїрей (ун їнстрѣмент) у-
неле, їарѣ алтеле ꙗ форма роатей се апѣзтеск.
Аа тоатѣ папїла мѣлте фире сѣѣцирѣ а нерѣї-
лор, прѣкѣм ши а баселор бин, ши ꙗ форма пе-
рїѣцїй се апѣзтеск.

Обїектѣл пипѣирей сѣнт пропрїетѣциле
трѣпѣрилор чѣкле механїче: тѣримѣ, молимѣ,
ѣепенирѣ, кѣрѣерѣ, аспримѣ, нетѣзимѣ, у-
скѣтѣра, умеѣала, греотатѣ, фїгѣра, кѣрора
се подте нѣмѣра фрїгѣл, ши кѣлѣѣра динафа-
рѣ. Яша дѣрѣ пипѣирѣ єсте сенсѣ трѣпѣрилор
тарѣ дѣдат.

Пипѣирѣ се наѣе ꙗтрѣ аѣест кнп: сѣѣ тоа-
тѣ пипѣирѣ, саѣ атиндерѣ трѣпѣрилор, се фа-
че ꙗ папїлеле атиндерѣй апѣсаре, аѣаста апѣ-
саре прин нерѣї се подртѣ пѣнѣ ла сенсорїѣ,
унде се наѣе симѣирѣ, прѣкѣм май сѣс ам
арѣ-

архтат. Пипзирѣ прин мишкарѣ мѣшкилор
мѣлт се ажѣтѣ.

Пипзирѣ есте легатѣ де вѣаца анѣмалѣ,
ши фѣинѣ кѣ сѣе пипзирѣ се чере немижлочитѣ
а тинѣере а трѣпѣрилор, де мѣлте орь пипзи-
рѣ адрѣптѣ вѣзѣтѣ, ши аѣзѣ. Іарѣ іа се а-
дрѣптѣ прин аделѣтничирѣ.

§. 105.

В з з т з ,

Прин в з з т (visus) кѣпринѣем лѣмина,
Органѣл вѣзѣтѣлѣй есте еѣлѣе окулѣй, ла
карѣ ши алте органѣ ажѣтоаре сѣнт де липсѣ.
Пѣзиторѣй окулѣй сѣнт а тѣю гаѣрилѣ о-
кулѣй (orbitae) дин 7. Оасѣ фѣкѣте, а а-
кѣрора фѣнѣ есте о гаѣрѣ, прин карѣ трѣче
нерѣлѣ окулѣй ла окулѣй. — Дѣсѣпра лор сѣнт
спѣжнѣчѣнѣе (supercilia) пѣзѣск окулѣ де
мѣлте рѣзѣ, де сѣдорѣй, ши де алте вѣтѣ-
мѣрѣй. 3. Пѣлопилѣ (palpebrae) ла тот о-
кулѣ кѣте аоаѣ, се дѣспѣрѣцѣск дѣла олаалтѣ
прин крѣпѣтѣра са, акопѣр окулѣ, ши л пѣзѣск.
Отрѣктѣра лор есте ачѣста: а мижлок аѣ ун
Гѣрѣй сѣвѣирѣ, карѣ е аѣзѣлит а пѣлѣ, ла мар-
цинѣй аѣ перѣй, карѣй се нѣмѣск цѣнѣ (cilia)
4. Гѣлѣчилѣ ла крѣзилор (glandulae lacri-
ma-

males) ꝑ тот Окул доаз, уна май маре дѣсѣпра, алта май микѣ дин жос сѣ плеопадин сѣс ал Окулѣ ꝑ унгѣ динафарѣ ашежа-те, ачестѣ гжалѣ аѣ 6 — 7 габѣ, каре се нѣмек дѣктѣрѣле сторѣтоаре (ductus secretorii) прин ачестѣ дѣктѣрѣ се сторѣлакѣзмиле, каре спѣлѣнд Окул, прин мишкарѣбѣлѣлѣ се поартѣ ꝑ унгѣ Окулѣ дин лон-трѣ, унде сѣнт аша зисе Пѣнктѣрѣле лакѣзмилор (puncta lacrimalia) сѣс ачестѣ сѣнт каналеле лакѣзмилор, (canales lacrimalia) ачестѣ кѣпринд лакѣзмиле дин пѣнктѣрѣле лакѣзмилор, ши ле дѣк ꝑ аша зисе Сакѣл лакѣзмилор, (Saccus lacrimalis) ачеста сак дин жос се сѣѣршеѣ ꝑ каналѣ насѣлѣ, (canalis nasalis) прин каре лакѣзмиле трек ꝑ нас, ши се сторѣк кѣ мѣкѣ. Де мѣлте Орѣ (сѣс пѣлѣцере, сѣс дѣрѣрѣ Окилор), атѣтѣ лакѣзмѣ се сторѣк, кѣт не ажѣн-гѣнд ла пѣнктѣрѣле лакѣзмилор, пре-фаѣѣ ꝑ жос кѣрг.

Лакѣзмиле ꝑ гжалѣ ачестѣ стоаре, ши прин дѣрѣмѣл акѣм дѣскрис ꝑ нас адѣсе, сѣнт О умежалѣ сѣратѣ, лимпѣде, дин апѣ, фосфор, ши алтѣ сѣре компѣсе; фолосѣл лор сѣтебѣлѣ Окулѣ ал спѣла, мишкарѣ лѣи а О

ажѣта, а ъмина кѣ маре пѣтѣре. ꙗко оуи ꙗтрѣна
а о фрѣнцѣ, ши оуола де мѣлте вѣтѣмѣри а пѣ-
зи. ꙗчестѣ сѣнт органеле пѣзитоаре а оуолѣи.

§. 106.

БҮЛБҮЛ СҮКҮЛҮЙ

БЪЛЕЪЛ ОКУЛЪЙ (bulbus oculi) есте чел де кзпетеніе орган а възѸтѸлѸй, рѸтѸнѸ, а партѸ де наинте, кам апѸсѸт, каре приншасе мѸшкѸ се мишкѸ а тоатѸ партѸ. Бсте компѸс дин 4. мембране, ши дин 3. аша зисе umeзѸлиле окулѸй. Мембранеле окулѸй сѸнт 1. Мембрана таре, саѸ Ѹкле-ротѸка (Sclerotica) есте пѸлѸк чѸк алеѸ, че оведем а БЪЛЕЪ ОКУЛЪЙ динафарѸ, есте гродеѸ, ши аѸзлѸще тот БЪЛЕЪ ОКУЛЪЙ, а партѸ де напоѸ, саѸ дин лонтрѸ се гѸѸрѸще де перѸѸ окулѸй; ѸарѸ а партѸ де наинте, саѸ динафарѸ примѸще мембрана корнѸлѸй.

2. МЕМБРАНА КОРНЕЛЪЙ, САЪ КОР-
НЕА (cornea) ДЕЛА ПРЕВЕДЪКЪ СА АША ЗИСЪ, Е-
СТЕ МАЙ ГРОАСЪ ДЕКАТЪ ЧЪ ДИН ТЯЮ, СЪБЪ ЧЪ УР-
МЪТОАРЕ АШЕЗАТЪ, ЕСТЕ КОМПЪСЪ ДИН МАЙ МЪЛ-
ТЕ ПЕЛКЪЦЕ, АТРЕ КАРЕ СЕ АФЛЪ О УМЕЗАЛЪ ЛИМПЕДЕ-

3. МЕМБРАНА НІГРІЗ САС ХОРОЇДЕА
(Choroidea) ТРЕ МЕМБРАНА ТАРЕ, ШИ МЕМБРА-

на корнѣлѣй ашезатъ; ꙗ партѣ де напоѣ се
 гъдрѣще де первѣл окюлѣй, есте кѣ нище ма-
 теріе нѣгръ клеѣосъ мѣнжитъ, ши пентрѣ ачал
 фолосѣл єѣ есте а фрѣнѣ разеле лѣминей, є-
 сте плинъ ши де вѣсе, ши ꙗ фаца де наинте
 фаче о марцинъ рѣтѣндъ, ꙗ карѣ умежала уї-
 егоасъ, ши линтѣ хрїсталїнъ се кѣпринде. —
 Дин ачѣста мембранъ се наще ачѣл мембранъ,
 че о ведем ꙗ бѣлѣл окюлѣй ꙗ форма уней роа-
 те, ꙗ унїй нѣгръ, ꙗ алцїй вѣнѣтъ, вѣрде ш.
 а. ши се нѣмѣще кѣ рѣкѣ вѣл (iris) акѣрїа фацъ
 дин лонтрѣ есте кѣ клею негрѣ мѣнжитъ. — ꙗ ми-
 жлокѣл ачѣстїй мемbrane есте о гъдрицъ, карѣ се
 нѣмѣще лѣмина окюлѣй (pupilla), ачѣста
 лѣминъ, кѣндѣ вѣнѣ разеле ꙗ окї кѣ маре пѣтѣре
 се стринѣ, їаръ ла ꙗ тѣнѣрек їаръш се дески-
 де; (ачѣста мѣтаре май єнне се вѣде ꙗ мѣце),
 ши де аича есте причина, пентрѣ че дѣкѣ дела
 лѣминъ мѣрѣем ла ꙗ тѣнѣрек, нѣ ведем ун
 тимп, їаръ дѣпѣ ачал ведем, ашиждѣрѣ де
 єшим дела ꙗ тѣнѣрек ла лѣминъ маре, не доа-
 ре окїй ши лѣкрѣмѣзе. Ачѣста а єѣ мѣтаре
 се вѣде а фи дела креерї, прѣкѣм ши мишкарѣ
 кѣркѣбѣлѣй. Кѣркѣбѣл есте плин де вѣсе, ши
 де первїй. Пзнъ ла а 7. лѣнъ а фѣтѣлѣй кѣр-
 кѣбѣл нѣ есте гъдрит, сѣл нѣ арѣ лѣминъ,
 їаръ ла а 7. лѣнъ се дескиде.

4. МЕМБРАНА МЪДЪЛОАЪ СЪ РЕТІ-
НА (retina) АШЕЗАТЪ ꙗ ФАЦА ОКЮЛЪИ ДЕ НА-
ПОЙ ꙗТРЕ УМЕЗАЛА УЇЕГОАСЪ, ШИ МЕМБРАНА ТА-
РЕ, ЄСТЕ ФЪКЪТЪ ДИН ЛЪЦИМЪ НЕРВЪЛЪИ ОКЮ-
ЛЪИ СВЪЦИРЕ, АЛЕЪ, ПЛИНЪ ДЕ ВАСЕ, ШИ ЄСТЕ
МАЙ ДЕ КЪПЕТЕНІЕ.

§. 107.

УМЕЗЕЛИЛЕ ОКЮЛЪИ (humores oculi)
АЧЕСТЪ НЪ СЪНТ ТОАТЕ УМЕЗЕЛИ, ЧИ НЪМАЙ НЪ-
МЕЛЕ ЛОР Є АША, СЪНТ:

1. УМЕЗАЛА АПЪТОАСЪ (humor aqueus)
ДИН ВАСЕЛЕ КЪРКЪЕЪЛЪИ СТОАРЪ, ЄСТЕ АДЪВЪ-
РАТЪ АПЪ, КЪПРИНДЕ ЛОКЪЛ ꙗТРЕ ЛИНТЪ ХРІСТА-
ЛІНЪ, ШИ ꙗТРЕ МЕМБРАНА КОРНЪЛЪИ. АЧЕСТ ЛОК
ПРИН КЪРКЪЕЪС СЕ ꙗПАРТЕ ꙗ ДОАЪ ПЪРЦІ, ДИН-
ТРЪ КАРЕ ЧЪ ДИНАФАРЪ СЕ КІАМЪ КЪМАРА ДЕ-
НАИНТЕ; (camera anterior) ꙗРЪ ЧЪ ДИН ЛОН-
ТРЪ КЪМАРА ДЕН АПОЙ (camera posterior)
АМЪНДОАЪ СЕ УНЕСК ЛА ОЛАЛТЪ, АЧАСТА УМЕЗА-
ЛЪ ПЕРАЪТЪ УШОР СЕ ПРЕФАЧЕ.

2. УМЕЗАЛА УЇЕГОАСЪ, СЪ ТРЪПЪЛ
УЇЕГОС (corpus vitreum) ЄСТЕ О УМЕЗАЛЪ
ГРОСЪ ꙗ ФОРМА АЛЕЪШЪЛЪИ, ꙗНАИНТЕ ДЕ МЕМ-
БРАНА МЪДЪЛОАСЪ, СЪ ꙗ ФЪНДЪ ОКЮЛЪИ АШЕ-
ЗАТЪ, АБЪЛНТЪ ꙗТРО ПЕЛКЪЦЪ, ФАЧЕ МАЙ МАРЪ
ПАРТЕ А БЪЛЕБЪЛЪИ.

3. Динтѣ Хрїсталинѣ (lens crystallina) дела форма єй аша зисѣ, ачаства єсте чѣ о кїамѣ оаменїй ностри лѣмина, асѣ се ачелѣ кѣ нѣ лѣмина. Ёсте ашезатѣ наинтѣ трѣпѣ-лѣй уїегос авлитѣ атро мембранѣ.

Нервїй Окулѣй. Атре тоате оргanelе трѣпѣлѣй Окул є май плин де нервїй. Тоатѣ пѣрѣкѣ а 2. а 3. а 4. ши а 6. вине ла Оки, ши дин пѣрѣкѣ а 5. вине ун рам дестѣла де маре. Динтрѣ ачестѣ, пѣрѣкѣ а 2, карѣ се нѣмѣше нервѣла Окулѣй, (nervus opticus) єсте спре вѣзѣт фѣкѣтѣ, їарѣ чѣле лалте спре мишкарѣ, ши ажѣторѣла челѣй дин тѣю сѣнт.

§. 108.

Мижлочирѣ, прин карѣ ведем, єсте лѣмина, акѣрїа натѣрѣ аѣкѣ нѣе кѣноскѣтѣ. Дин партѣ лѣминей се апарат трѣпѣрилѣ а лѣминоасѣ, ши а атѣнекоасѣ, челе лѣминоасѣ їарѣш саѣ а са пропрїе лѣминѣ аѣ, п. є. соареле, стѣлеле мичї, лѣмина арѣина, фокѣла ш. а. саѣ дела алте трѣпѣрїй лѣминоасѣ аѣ, аша сѣнт май тоате обїектѣрїле, челе ведем. Трѣпѣрилѣ атѣнекоасѣ се кїамѣ ачелѣ, каре ничї одатѣ лѣческ. — лѣмина дела соаре, саѣ дела алт трѣп лѣминос се наѣе прин раѣе а лїнїе дирѣптѣ. — Репезимѣ лѣминїй є неспѣсѣ, а

8. мінѣте вине дела соаре пзнѣ ла ной, каре
 арѣм є де 20,000,000. де мїле, Глонцѣл дин
 тѣн слокозит асѣменѣ мерѣхна ар требѣн се
 мѣргѣ 25. де анї, пзнѣ че ар вени дела соа-
 ре ла пзмѣнтѣл нострѣ, ши лѣмина вине ꙗ
 8. мінѣте, ашадарѣ ꙗтрѣн секѣна вине 40,
 000. де мїлѣрї, ачаства репезиме є несокоти-
 тѣ. — ꙗтиндерѣ лѣминїй дескрѣще ꙗ соко-
 тинца пѣтратѣ а дїщанцїй, саѣ ꙗ ексемплѣ,
 де бедем де доаѣ пашѣрї ла доаѣ лѣминїй би-
 не, ши де не мишкѣм май доаѣ пашѣрї, ка
 сѣ бедем їарѣш аша вине, нѣ є дестѣл, сѣ
 май априндем доаѣ, чи патрѣ лѣминїй, їарѣ
 де аѣ фост май ꙗтѣю 3, требѣе апринсе 9. де
 аѣ фост 4. требѣе 16. лѣмина кѣна трѣче
 дин о мижлочире май рарѣ ꙗ алѣа май дѣсѣ,
 саѣ ꙗ контрѣ се фрѣнѣе, де карѣ фѣсїка не
 ꙗваѣ.

Разеле лѣминей дела соаре вїина, нѣ сѣнт
 калѣе, чи ка се ꙗкѣлѣѣскѣ трѣпѣрилѣ, требѣе
 сѣ се декомплѣнѣ.

Тоатѣ разѣ лѣминей симплѣ, саѣ алѣѣ
 єсте компѣсѣ дин шапте колоаре (прекѣм бе-
 дем ꙗкѣркѣѣѣѣ) ꙗтрѣ ачест кип урѣхна: Ро-
 шѣ, аѣранцїѣ, галѣхн, бѣрѣе, бѣ-
 нѣт, ши бїолацїѣ. дин ачестѣ колоаре,

каре се нѣмѣск ши симпле, се наск тоате колоареле трѣпѣрилор, прекѣм уна дин ачестѣ, саѣ май мѣлте се фторк дела трѣпѣрѣй, ф каре аѣ кѣѣѣт, п. е. дела соаре вине раѣа алѣѣ, фѣѣ дин чѣле шапте колоаре компѣѣѣ, ши каре акѣма дела трѣп, ф каре аѣ кѣѣѣт, се ф тоарче, аша ба фи колоарѣ трѣпѣлѣй, де се ба фтоарче чѣ рошѣе, ба фи рошѣ, фѣрѣ де се ба фтоарче чѣ галѣѣѣѣ, ба фи галѣѣѣ, фѣрѣ де се бор фтоарче май мѣлте, ба фи ачел трѣп пистриѣй. — де се бор тоате шапте колоаре фтоарче, ба фи трѣпѣл алѣ, фѣрѣ де се бор тоате шапте соареѣе, ба фи трѣпѣл негрѣ, пентрѣ ачаа колоарѣ алѣѣ, ши колоарѣ нѣгрѣ нѣ есте колоаре, чи чѣ дин тѣѣ есте фтоарчерѣѣ, фѣрѣ чѣ де пре урмѣ сорѣирѣ тѣтѣрор колоарелор.

Ѧ фи раѣа алѣминей алѣѣ дин шапте колоаре компѣѣѣ, поате макар чине а се фвинѣе, де ба фаче о роатѣ, прин акѣрѣй мѣжлок се трѣкѣ осѣа, (ун аша зис пѣрече, кѣ каре се жоакѣ прѣнѣй) колорѣѣѣ акѣма ачаа роатѣ кѣ чѣле шапте колоаре май сѣе зисѣ, фѣѣѣѣ дин фѣеѣекаре колоаре о раѣѣ, аша прекѣм сѣе лѣм нѣмѣрат, фтоаркѣ пре урмѣ роата ѣте, ши ба беѣѣ, кѣ тоате ачелѣ колоаре саѣ мѣтат ф

трѣ-

Трѣна алѣз; аша се фаче ши кѣ раѣа лѣми-
ней, вѣнна кѣ маре рѣпѣзимѣ дѣла соаре. Вѣ-
зѣна тоате ачѣлѣ че аѣ фост дѣ липсѣ але пѣ-
не апаинте спре ацѣлѣцѣрѣк вѣзѣтѣлѣи, се бе-
дем кѣм се фаче вѣзѣтѣ.

§. 109.

ВЪЗДѢЛАНІЕ ЧЕЛОВѢКА СЕ НАЩЕ: РАЖЕЛ
 ЛЮДИНЫ, КАРЕ ДѢЛА ОБЪЕКТОВЪ СЪВЪ МАНЪ МАРЕ
 УНГЪ ДѢ 48. ДѢ ГРАДОВЪ КАДЪ ЛЪ МЕМБРАНА КОР-
 НОВА, СЕ ЛЪТОРЪ, ІАРЪ ЧЕЛѢЛАЛТЕ ЛЪ ОКЪ СТЪ-
 БАТЪ, ЧЕЛѢЛТЕ ТРЕКЪНДЪ ПРИНЪ УМЕЖАЛА АПЪТОАСЪ,
 ШИ ПРИНЪ ЛЮДИНЪ ДѢ ЧѢЛѢЛАЛТЕ ПЪРЦЪ, КАРЕ СЕ
 АФЪЛЪ ЛЪ ОКЪ СЕ ФЪРЪНГЪ ЛЪ МЪЛТЕ ФЪЛЮРЪ, ЛЪТОРЪ
 ТОТЪ АША СЕ ФЪРЪНГЪ, КА ЛЪНАИНТЕ МЕМБРАНЕ
 МЪДЪЛОАСЪ СЪ СЕ УНЪСКЪ, ДѢ УНДѢ ДЕСПЪРЦЪ
 ДЪСЕ ЛЪ ЛЪСАШЪ МЕМБРАНА МЪДЪЛОАСЪ ЛЪКИПЪДЕСКЪ
 ІКОАНА ОБЪЕКТОВА, ДѢЛА КАРЕ ДЪ ВЕНИТЪ, ЛЪСЪ
 АЧАСТА ІКОАНЪ СЪ ЛЪТОАРЪ; (КАРЪ СЕ ПОАТЕ УШОРЪ
 ЛЪ ОКЪЛЪ ВОДЪЛЪ СКОСЪ ВЪДѢ) АЧАСТА ЛЪТОАРЪ І-
 КОНИЦЪ А ОБЪЕКТОВА ФЪЧЕ АПЪСАРЕ ЛЪ НЕРЪВЪЛЪ О-
 КЪЛЪ, КАРЪ СЕ ПОАРЪТЪ ПРИНЪ ДЪНЪВЪЛЪ ПЪНЪ ЛЪ
 СЕНСОРЪ, УНДѢ ПРИНЪ ЛЪКЪРАРЪ МЪНЦЪ СЕ КЪАМЪ
 ЛЪ КОНЦЪИНЦЪ, ШИ АША СЕ НАЩЕ СИМЦЪРЪ, САЪ
 ВЪЗДѢЛЪ.

§. 110.

ДЕЛА ОБ'ЄКТОВИ ФОАРТЕ ДЕПАРТЕ БИН РАЖЕЛЕ
ПАРАЛЕЛЕ, (А АСЪМЕНЕ ЛІНІЕЙ) ШИ ПЕНТРОВ АЧКА

фоарте ушор атрѣна ↑ окй, се фрѣнг; їарѣ
 дела овїектѣри фоарте апроапе вин раѣеле та-
 ре деспзрците, ши пентрѣ ачѣа атрѣна окюл
 кѣ грѣс се фрѣнг, ши ачаства есте каѣза, пен-
 трѣ че овїектѣриле фоарте апроапе, саѣ фоар-
 те де парте, нѣ ле ведем лимпедѣ, саѣ ничй
 кѣт. — Пѣтем асѣ тотѣши ун овїект дин май
 марѣ, саѣ май микѣ дїѣанѣїе кинѣ ал веѣѣ,
 ачаства винѣ дела стринѣерѣ, ши десфачерѣ
 кѣлѣѣлѣй окюлѣй. Пѣнктѣл, дин карѣ овїектѣл
 май кинѣ се вѣѣѣ, се нѣмѣѣе пѣнктѣл а-
 лѣсѣй веѣерѣй (*punctum distinctae visionis*)
 — Карїї нѣмай овїектѣриле чѣлѣ май апроа-
 пе вѣѣ, се нѣмѣск мїопїй, (скѣрѣй ↑ веѣѣѣ)
 їарѣ карѣ нѣмай чѣлѣ май де парте ле вѣѣ, се
 нѣмѣск Прѣскїопїй; (лѣнѣй ↑ веѣѣѣ) мїопїа
 се наѣе дин марѣ аковїаре а кѣлѣѣлѣй, май
 вѣртос а мемѣранѣй корнѣлѣй, дин аковїарѣ
 линтей Хрїсталїне, ши дин мѣлѣимѣ умѣѣ-
 лилор. Прѣскїопїа се наѣе дин апѣсарѣ кѣлѣѣ-
 лѣй, ши а линтей Хрїсталїне, ши дин липса
 умѣѣлѣлор. Пентрѣ ачѣа чѣ дин тѣїї тинѣ-
 рилор, їарѣ чѣ де прѣ урмѣ кѣтрѣнѣлор ѣ ко-
 мѣнѣ. — Касѣ поатѣ дѣстѣле раѣе се стрѣкатѣ
 ла мемѣрана мѣѣѣлоасѣ, де липсѣ есте миш-
 карѣ кѣркѣѣлѣй.

§. 111.

ПЕНТРЪ ЧЕ НЪ ВЕДЕМ НОЙ ОВІЕКЪРІЛЕ АТОАР-
СЕ, ФІИНА КЪ А МЕМЕРАНА МЪДЪЛОДСЪ ІКОДНА ЛОР
СЕ АКИПВІЕЩЕ А ФОРМА АТОАРСЪ, САЪ ВИНЕ ДЕ А-
КОЛО, ПЕНТРЪ КЪ НОЙ НЪ ВЕДЕМ ІКОДНА, ЧИ ТОД-
ТЪ РАЗА АКОЛО, ДЕ УНДЕ АЪ ВЕНИТ АТОРКЪНА,
АЪШ ОВІЕКЪЛА ВЕДЕМ, САЪ ДЕЛА ОКІЧАЙ. — Пен-
тръ че АВЪНА ДОЙ ОКІ НЪ ВЕДЕМ ДОДЪ ОВІЕК-
ТЪРІ, КАЪЗА СЕ ВЪДЕ А ФИ ПЕНТРЪ КЪ А АМЪН-
ДОЙ ОКІ ОДАТЪ СЕ ФАЧЕ АПЪСАРЪ, ШИ АТРЪН
ТИМП СЕ ПОАРТЪ ЛА СЕНСОРИЪ. ДЕ СЕ БОР МЪТА О-
КІЙ СЪЕ КИЛИНЕ УНГЮРІ, П. Е. КЪНА РЪДИКЪМ
УН ОКІ КЪ АЪЦЕТЪЛА, АТЪНА СЕ ВЪД ДОДЪ
ОВІЕКЪРІ.

Маре есте фолосЪЛА ОКИЛОР ПРЕКЪМ АТРЪ ВІ-
АЦА ВЕГЕТАТІВЪ, АША ШИ А ЧЪ АНІМАЛЪ, КАРЕ А-
ВЪНАДЪЛА ФІЕЩЕКАРЕ НАИНТЪ СА, НЪ ЕСТЕ ДЕ ЛИП-
СЪ АЛ АРЪТА АИЧА.

§. 112.

А 8 3 8

А 8 3 8 Л 8 Й (auditus) АТРЕ ЧЪЛЕ ЧИНЧИ СЕН-
СЪРІ СЕ КЪВИНЕ АТЪЕТАТЪ, ДИН ЧЕЛЕ МАЙ СЪС-
ЗИСЕ. (§. 101.) — ПРИН АЪЗ КЪПРИНДЕМ СОМЪ.
— ОРГАНЪЛА АЪЗЪЛАЙ ЕСТЕ УРЪКЪ (auris) СЕ
АПАРТЕ ОРГАНЪЛА АЪЗЪЛАЙ А ТРЕЙ ПЪРЦИ 1. УРЪ-
КЪ ДИНАФАРЪ. 2. ГОЛИЧЪНЪ ТИМПАНАЛАЙ. 3. ЛА-
ВІРІНТЪ.

1. Урѣ-

1. Урѣкѣ динафарз (auris externa) есте ꙗ форма уней скойчй алектѣитѣ дин гжрчѣрй, каре сѣнт акоперите кѣ пѣле, тоатѣ стрѣктѣра ей аша есте, ка сѣ поатѣ концентра сонѣ бенинда ꙗ трѣнса. Мѣшкѣй урѣкѣй сѣнт фодрте слакѣй, ши пентрѣ ачѣа урѣкѣ нѣ є мишкѣтѣоре, ꙗсѣ тотѣш мѣлцѣй прин ꙗвѣцѣ о пот мишка. ꙗ урѣкѣ динафарз бедем о габ- рѣ, карѣ мѣрѣе костишй ꙗ лонтрѣ, ши се нѣ- мѣще мѣрѣерѣ аѣѣѣѣѣ диннафарз (meatus auditorius externus) ꙗѣе ла голичѣнѣ тимпанѣѣѣѣ, ꙗе карѣ се деспарте прин мем- врана тимпанѣѣѣѣ, ꙗ фѣндаѣа ачестѣй мѣрѣерѣ сѣнт гѣлчиле урѣкилор, каре сторк нище матерѣе сѣодсѣ, галѣѣнѣ, амарѣ, карѣ ун- гѣнда мембрана тимпанѣѣѣѣ, о пѣѣѣѣе ꙗе вѣтѣмѣзриле динафарз, ши сонѣа кѣ маре репе- зиме вѣинда ꙗа домолѣще.

2. Голичѣнѣ тимпанѣѣѣѣ (Cavum tympani) (доѣа) се деспарте прекѣм май сѣсѣ зи- сѣй ꙗе мерѣерѣ аѣѣѣѣѣ динафарз прин мем- врана тимпанѣѣѣѣѣ, (membrana tympani) карѣ есте о пелѣѣѣѣ ꙗѣсѣпра голичѣней тимпа- нѣѣѣѣ ꙗтинсѣ, ши се поате май мѣлт, сѣѣ май пѣѣѣѣ прин мѣшкѣ ꙗсе ꙗтинде, прекѣм пѣѣѣ ꙗ тимпан сѣѣ доѣѣ прин сѣфодре. Дин

ците) (tres canales semicirculares) карѣи се дескид ꙗ килюцѣ кѣ чинчи гадри. 3. Мелч (cochlea) дела фѣгѣра са аша нѣмит, се деспарте ꙗ партѣ дин сѣс, карѣ се дескиде ꙗ килѣцѣ, ши се нѣмѣще Окара Килѣцѣи (Scala vestibuli) ши ꙗ партѣ дин жос, карѣ прин ферѣста рѣтѣндѣ се сѣжрѣще ꙗголичѣнѣ тимпанѣлѣи, ши се нѣмѣще Окара тимпанѣлѣи (Scala tympani) ꙗ килѣцѣ се афлѣ ун сак плин де апѣ, карѣ се нѣмѣще апа килѣцѣи. (aqua vestibuli) Тоате ачестѣ пѣрѣи се ꙗвѣлеск кѣ О мембранѣ сѣѣцире, ꙗ карѣ баселе ши нервѣи аѣжѣлѣи се ꙗпѣрѣеск. — Нервѣл аѣжѣлѣи есте а 8. пѣрѣке, ꙗрѣ аѣжѣторѣл аѣи есте а 7. пѣрѣке.

Аѣжѣл се фѣче ꙗтрѣ ачест кип. Сонѣл, карѣ есте мѣжлѣчирѣ аѣжѣлѣи, се аѣѣче прин трѣмѣрарѣ аерѣлѣи дела трѣпѣл сонор ꙗ урѣкѣ динафарѣ, ачаста ꙗл концентрѣѣѣ, ши ꙗл слѣкоаде прин мерѣерѣ аѣжѣлѣи динафарѣ ла мембранѣ тимпанѣлѣи, прѣ карѣ атинѣжѣндѣо, Осѣцѣле аѣжѣлѣи ꙗчѣп а трѣмѣра, ши а мишка пѣрѣилѣ чѣлѣлѣалѣте, ачаста мишкаре аѣжѣнѣжѣнд ла нервѣл аѣжѣлѣи ꙗл апѣсѣ, ачаста апѣсарѣ прин нерв се поартѣ ла сенсѣрѣѣ, унде прин аѣкрарѣ минѣѣи се кѣамѣ ꙗ конѣѣѣнѣцѣ,

ши

ши аша се наџе симцирѣ. — Де ва фи мем-
брана тимпанѣлѣи кѣмба гѣзритѣ, саѣ стри-
катѣ аѣзѣл фоарте рѣѣ се аѣѣдекѣ.

§. 113.

Сонѣл се аѣѣче дела трѣпѣриле сѣнѣтоаре
а урекиле ноастре прин аер, де унде урмѣзѣ,
кѣм кѣ десимѣ, ши рѣримѣ аерѣлѣи мѣлт а-
ѣѣче спре аѣзире. Аша а мѣнѣи аналѣи ае-
рѣл фоарте рѣр фѣинѣ, омѣл, ка сѣ се аѣѣ пре
синѣ, саѣ пре алѣл воркинѣ, трѣѣѣ дин тот
пепѣл се стриѣе. Ашижѣерѣ а цинѣтѣриле
фригѣроасе фѣинѣ аерѣл фоарте дес, дин маре
аѣшанѣѣе воркинѣ омѣл аѣет, се аѣѣ; аша
аѣй лѣнтраши саѣ аѣзит воркинѣ аѣет де
450. де паши. — Нѣ нѣмай прин аер, чи ши
прин алѣе трѣпѣри се поартѣ сонѣл, аша прин
оасе, прин металѣри, прин лѣмне, ши прин
алѣе трѣпѣри. Пентрѣ аѣеа кѣнѣ врем пре чи-
неѣа де департе а аѣзи, ка сѣл аѣзим кинѣ,
ной аескиѣем гѣра, ка сѣ мѣргѣ сонѣл ши
прин аинѣи а уреки.

§. 114.

Репезимѣ сонѣлѣи нѣ ѣ аша маре ка а лѣ-
миней, аѣтрѣн секѣнѣа 1040. де урме кѣре. де
аича се бѣѣе каѣзѣа пентрѣ че кѣнѣ пѣшкѣ чи-
неѣа ной де департе уйтѣнѣѣне, веѣем лѣми-
на,

на, ши фѣмѣл, іарѣ сѣнетѣл ал лѣзим май
тѣрѣїѣ, пентрѣ кѣ лѣмина атрѣн секѣнд кѣ-
ре 40,000 де мїле, іарѣ сонѣл нѣмай 1040.
де урме. — Дїшанціа, пѣнѣ унде поате се
мѣргѣ сонѣ, нѣ о пѣтем дрепт хотѣрѣ, пен-
трѣ кѣ атѣрнѣ дела мѣлте стѣрї-прежѣр де-
ла десимѣ, саѣ рѣримѣ дерѣлѣї, дела бѣнт,
ш. а. Ядевѣрат єсте кѣ тонѣл таре атинѣ фоар-
те департе мѣрѣ, аша кѣнд Фрѣнчїї лѣ кѣ-
тѣт Ѣетатѣ Генѣа 1664. сѣнетѣ тѣнѣрилор де
90. де мїле Італїенѣїї саѣ лѣзит.

Гонѣл ка ши лѣмина дела мѣлте окїек-
тѣрї се атѣарѣ, ши аша се наѣе бѣхо дин
май маре дїшанціе, іарѣ дин май микѣ, пре-
кѣм ат Бесѣричїї, рѣ сѣнарѣ. Янѣгѣ Медїо-
лан се спѣне а фи ун лок, унде кѣнд стрїгѣ
чїнева, де 30. де орї се репетїрѣїаѣе корѣа.
Фолосѣл лѣжѣлѣї єсте маре ат амѣндѣлаз бїеїї
ат трѣпѣлѣї ат чѣ вегетатївѣ пентрѣ ачаа, пен-
трѣ кѣ не лѣаѣѣ мѣлте мѣтѣрї ат амосферѣ,
ши не лѣдѣмнѣ а не скѣти; іарѣ ат чѣ анїмалѣ
дин чѣле май сѣс §. 101. зїсе.

§. 115.

Деспре Генѣс дин Лонтрѣ.

Генѣс дин Лонтрѣ (Sensus internus)
се цїне де фантазїе, карѣ атрѣ дескїлїнїрѣ

Оа-

Оаменилор, есте фoарте дeскилинитѣ. Дe сeн-
сѣ дин лонтрѣ се цин ши фѣнкѣиле сѣфлетѣ-
лѣй, каре їарѣ сѣнт фoрте килине. Дин аче-
стѣ унеле сѣнт асѣширеле сѣфлетѣлѣй май а-
налте, каре нѣмай омѣлѣй се кѣвин, ачестѣ
сѣнт: концептѣ, жѣ дeкарѣ, ши рaцї-
oцїнїа, сaѣ лѣкрарѣ минцїй, ачестѣ
факфирѣ омѣлѣй; алтеле сѣнт май мичї, каре
ши алтор докитoаче се кѣвин, ачестѣ сѣнт: аки-
пѣирѣ, врѣрѣ, неврѣрѣ, ш. а. ла чѣле дин тѣю се
нѣмѣрѣ ши ацелепѣнѣ, минтѣ, концїнца, ши
рoгтѣ. — Афeктѣрилe сѣфлетѣлѣй, ши Пa-
сїилe се нaск, кѣнд нoй врeѣн oкїeск, сaѣ
аа пoфтим кѣ o мaрe ардeрe, сaѣ нѣ аа кѣ-
гѣм а самѣ. Динтрѣ афeктѣрїй унеле сѣнт
плѣкѣтe: Бѣкѣрїа, ши юбирѣ, алтеле нe-
плѣкѣтe: атрїстaрѣ, урѣтѣ, жeлoтї-
пїa (тѣмeрѣ) фрїкa, слѣвнчѣнѣ, ши
пїзмa. Алтеле сѣнт мeстeкaтe: нѣ дѣждѣ,
мирaрѣ, крeдинцa, нeкрeдинцa. Сe
май нѣмѣрѣ атрe афeктѣрїй юбирѣ дe ар-
цинт, ѣѣмeцїa, Пoкѣинцa, рѣшинѣ,
а мѣцїa, нeафрѣнaрѣ. Ачестѣ сѣнт
карe се цин дe фѣнкѣилe сѣфлетѣлѣй, кѣрoрa
алe дa дeфїнїцїe лaс прe фїлoсoфїй, ачa дe-
стѣлa естe a се нѣмѣрa.

К А-

К А П Ъ Л Ш.

Деспре Мишкарѣ де бое.

§. 116.

Мишкарѣ де бое се цине де сенсѣ дин лон-
трѣ. Атрѣ тот ꙗ трѣпѣл нострѣ дескилиним
доаз пласе де мишкѣрѣ. Мишкарѣ де бое,
(*motus voluntarius*) карѣ дела боя ноастрѣ а-
тѣрнѣ, ши прин нервѣ се ꙗдрѣптѣ. Ши миш-
карѣ фѣрѣ бое, (*motus involuntarius*) карѣ
нѣ атѣрнѣ дела боя ноастрѣ, чи дела алте
каѣѣ, ачаства мишкарѣ есте ꙗ мѣшкѣй невѣрѣ-
рей. (§. 19.) Яича нѣмай де мишкарѣ де бое
есте ворѣа. — Органеле мишкѣрѣй де бое сѣнт
мѣшкѣй воинѣй, акѣрѣра стрѣктѣрѣ май сѣс
§. 18. ам арѣтато. — Гѣк мишкарѣ мѣшки-
лор се аратѣ ачаства мѣтаре: мѣшкѣ се стрин-
ѣ, фѣвѣеле се ꙗчѣп а мишка, капѣл, ши коа-
да мѣшкѣлѣй трѣгѣндѣсе кѣтрѣ мѣжлок, тот
мѣшкѣ се унѣлѣ, ши аѣа се наск мѣлте миш-
кѣрѣ

кърї а мѣшкилор. Мишкарѣ ачаства а мѣшки-
лор се фаче кѣ маре репезиме, ши кѣ маре пѣ-
тѣре. Ясе фаче кѣ маре репезиме не лѣацѣ оа-
менїй, карїй аѣ кѣноскѣт юте а кѣре. Яша а
Ямерїка саѣ афлат ун ом, каре фѣреле чѣле
сѣлѣватиче кѣрѣна аѣпѣ дѣнселе лѣѣ принс. —
Ун офицїрї дин Прайс пѣнѣ ла Четатѣ Шѣок-
холм а Швеція кѣрѣна аѣпѣ ун чере а 48. де
часѣрї 179. де мїлѣрї географїчещї аѣ фѣкѣт,
ши аѣ ажѣне черѣл, каре аѣ крепат де ости-
нит, їарѣ омѣлѣї нѣ їаѣ фост нимика. Ба ши
а цара ноастрѣ де врео кѣцїѣа анї аѣ лѣчепѣт
фѣгѣторїй а се арѣта пре платѣ, фѣгѣна кѣ-
те доаѣ мїле де лок а 20 — 50 де мїнѣте. а-
честѣ тоате дела лѣѣцаре атѣрнѣ. — Кѣ кѣт
маї юте се мишкѣ мѣшкїй а пасѣриле зѣѣрѣ-
тоаре, кѣ кѣт а чеа, че борѣск юте, кѣ кѣт
а пѣкале, карїй кѣ кѣрѣї, саѣ кѣ алте мѣїе-
стрїй не пѣкѣлѣск; аша кѣна зїк шаншїр сї
бат а пѣамї, ши пентрѣ кѣ цїѣ фоарте юте
мншка мѣнеле, не фѣрѣ окїй, ши аша нѣ пѣ-
тем кѣноаѣе лѣшѣлѣчѣнѣ лор. — Нѣ де маї
микѣ мираре есте пѣтѣрѣ мѣшкилор: Яша ун
ом саѣ афлат, каре дої кай спѣрїацї, сї-
шинѣ наинтѣ лор, кѣ о мѣнѣ їаѣ опрїт а
лок, ачаства пѣтѣре сї фѣрѣ крединцѣ. Краѣа
По-

Полоній Яґґст ал 3 лѣ а҃ фр҃жнт поткоава ка-
лѣаѣй ꙗ м҃жнїй; іар҃з фаѣрѣа, кѣрѣа пентрѣ
поткоавѣ а҃ дат ун талер, а҃ фр҃жнт талерѣа.
— Май мѣлт ꙗкѣ се вѣде ачаста пѣтѣре ꙗ
Оаменїй чей десперацїй, ши ꙗчей тѣрѣацїй, ка-
рїй некѣцетатѣ пѣтѣре аратѣ. Ячаста пѣтѣре
се вѣде ши ꙗ мѣшкїй фѣлчилор, карїй стрин-
г҃на фѣлчиле спарг с҃жнеѣрїй, ла каре ка сѣ
се спаргѣ треѣѣ пѣтѣре де треї мѣжїй, ун
Ом а҃ рѣдикат кѣ м҃жна ꙗтинсѣ 60. ꙗ, ла
каре а҃ треѣѣ пѣтѣре де 25. де мѣжїй, ши ал-
те ненѣмѣрате ексемпѣрїй ачаста пѣтѣре, карѣ
дела ꙗделетничирѣ мѣшкилор бинѣ, не ꙗѣацѣ.
— Ячаста пѣтѣре а мѣшкилор нѣ нѣмай ꙗ
Оаменїй чи ши ꙗ алте анімале се вѣде, май
вѣртос ꙗ пѣрече. Прин експерїментѣрїй саѣ арѣ-
тат, кѣм кѣ ун анімал ꙗтрѣ тот де треї Орї
поате май маре греотате пѣрта, деѣѣт чей еа,
ꙗсѣ пѣрекѣ подртѣ де 70. де Орї, аша дарѣ
пѣрекѣ есте ꙗ рѣѣѣере де 67. де Орї май таре
деѣѣт калѣа аѣ҃на сокотинѣа трѣпѣаѣй.

§. 117.

Мѣшкїй ꙗ Ом формѣѣ ун Рѣдик-
торїй, (пѣр҃жнгѣ) (vectis) каре ла ун капѣт
аре спрїжѣана, (hypomochlion) іар҃з ла ал-
тѣа пѣтѣрѣ (potentia) ши греотатѣ (pon-
dus)

dus) ꝑ аша фѣлю де рѣдикѣторю, прекѣм не
 ꝑвацѣ механіка, кѣ кѣт є греотатѣ май апроа-
 пе, ши пѣтѣрѣ май департе, кѣ атѣта май
 ушор се ва рѣдика греотатѣ, ши ꝑ контрѣ; ꝑ
 ной сѣнт мѣшкій аша ашеѣацї, ка пѣтерѣ
 сѣ фїе май апроапе, ши греотатѣ май депар-
 те де сприѣоанѣ, ши пентрѣ ачеа, ка сѣ се
 поатѣ мишка, лѣр фи де липсѣ маре пѣтѣре,
 ꝑсѣ ачаства пѣтѣре се ажѣтѣ прин форма мѣш-
 килор, ши прин репезимѣ мишкѣрїй. — Осѣл,
 де каре є легат мѣшкю, єсте сприѣодна; че
 врем сѣ рѣдикѣм, є греотатѣ; їарѣ мѣшкю є
 пѣтѣрѣ, аша требѣе ачеста рѣдикѣторю ꝑцелес.

§. 118.

Май наинте де а арѣта, кѣм се наѣе миш-
 карѣ, сѣ ведем кондїїиле, ꝑтрѣ каре се поа-
 те фаче мишкарѣ. Ячестѣ сѣнт 1. ꝑтрѣга а
 мѣшкилор Органїсацїе. 2. ачѣїаши а васелор,
 (артерїилор ши а вѣнелор) каре требѣе, сѣ поар-
 те сѣнцелес спре ацицарѣ мѣшкилор. 3. Рѣсѣ-
 фларѣ ꝑтрѣгѣ, карѣ кѣ мишкарѣ мѣшкилор
 ꝑтрѣн паш пѣрчаде. 4. Аѣкрарѣ нервїлор. Я-
 честѣ тоате фїинѣ, мишкарѣ аша се фаче:
 Сенсорїѣ, вѣрѣна ной ане мишка, прин кон-
 цїїнцѣ фаче апѣсаре ꝑ Нервї, карїй о аѣѣк пѣ-
 нѣ ла мѣшкїй, ши аша ацицѣнаѣсе мѣшкїй се
 стринг, ши се наѣе мишкарѣ.

§. 119.

Спеціалє мишкзри де бое сѣнт 1. Статѣ (Statio) єсте аша позіціє а трѣпѣлѣи, а карѣ пѣрциле чєлє дѣсѣпра се ашазе пре чѣлє дин жос, де карє се ши цин, пѣнѣче тоатѣ греотатѣ пикѣ пре тѣлпѣи, май пѣтѣрниѣ єсте де бом десѣачє Оцирѣ вѣрѣѣриле пичоарелор. Сѣк старє мѣшкѣи чєи атинѣгѣторѣи а пичоарелор (§. 18.) фодрте се атинг, ши пентрѣ ачєл ачаѣта позіціє кѣ Одиѣна ничѣи ун пик нѣ се ловѣѣѣє.

2. Шєзѣтѣ, (Sessio) сѣк шєзѣт тоатѣ греотатѣ трѣпѣлѣи се ашазѣ пре вѣчилиє кѣрѣлѣи, ши пентрѣ ачєл май бинє шєдєм пре скаѣне кам аналтє, ши кѣ спатє, пентрѣ кѣ атѣнча нѣ се атинг мѣшкѣи аша тарє.

3. Кѣлкарѣ, сѣк кѣлкатѣ (Cubitus) сѣк кѣлкарє тоѣи мѣшкѣи Одиѣнєск, афарѣ де ачєл, пре карє сѣнтєм кѣлкаѣи, карѣи се апасє, ши пентрѣ ачєл ачаѣта позіціє а трѣпѣлѣи атрє чѣлє додѣ дин сѣс є май кѣнѣ, май вѣртос де сєба мѣта пре уна, ши пре алта латѣрє.

4. Умєларѣ, сѣк умєлатѣ (ambulatio) єсте мишкарѣ май натѣралѣ, ши май пѣцин Остєнитодрє, се наѣє прин ципарѣ пичоарелор

лор лнаинте, ши цепенирѣ лор кзтрз пзмжнт,
карѣ се фаче прин лтингзторій, ши лковіето-
рій пичоарелор. (§. 18.) Ъѡк умеларе трей фѣ-
люри де мишкзри се вѡд, лнаинте; лсѡс ши
л жос; ши л латѡри. Май формоасз есте ум-
еларѣ кжнд стзпжнкше мишкарѣ лсѡс, ши л жос.

5. Кѡрсѡ (cursus) есте умеларѣ рѣпедѣ,
сѡк карѣ нѡмай пре вѡрфѡриле пичоарелор се
ласз тоатз греотатѣ, ши тот трѡпѡл, ка
кжнд ар врѣ сз кадз, се вѣде. Ъѡк ачеста се
мзрѣше рзсѡфларѣ, ши пентрѡ ачал фоарте ѣ
остениторю.

6. Ѣалтѡ, саѡ сзрирѣ (Saltus) сѡк
салт се лковіе пичоареле, ши спинарѣ, ши ю-
те іарзши лтингжндѡсе, ципз трѡпѡл лсѡс,
май ушор се фаче дѣкз оцирз кѡрем. — Ъсте
примеждіос пентрѡ рѡмперѣ лтингзторилор.

7. Лнотарѣ (natatio) тоатз мжіестріа
лнотзрій стз лтрѡ ачал, ка сз мжнзм о ун-
дз маре де апз сѡк трѡпѡл нострѡ; ши ача-
ста ничи. Ѣдатз нѡ требѡе лзсатз, сз бинз
л кѡмпзнз кѡ алта апз. — Лича се цинне ши
зѡѡрарѣ (volatus) пзсзрилор, карѣ атѡр-
нз дела рзсѡфларѣ лор чѣ май перфектз, ши
дела голичѡнѣ ѡаселор, каре сжнт кѡ дер ум-
павте. Прекѡм ѣ зѡѡрарѣ мишкарѣ чѣ май л

налтх, аша є тѣрхирѣ саѣ шерпирѣ чѣ
 май дин жос. — Охнт ши алтеле нѣмхрате
 мишкзрѣ, каре фодрте лѣнг аш фи, де лѣш а-
 дѣче тоатѣ аича. Кхт де маре єсте нѣмхрѣ
 а мѣлтор мишкзрѣ, нѣ лѣацѣ гласѣл, ворѣа,
 кхнтарѣ, деприндѣрѣ ꙗ мѣзѣкѣ, ꙗ пѣктѣрѣ,
 ꙗ скобирѣ, ши чеа че умѣлѣ пре фѣнѣй.

К Я П Ъ Л IV.

Дѣспре Глазѣирѣ, ши Борбирѣ.

§. 120.

Г л а з ѣ и р ѣ

Г л а з ѣ л (vox) се наше прин мишкарѣ мѣш-
 килор гжтѣлѣй; се лѣцѣлѣе прин глас ачѣла
 тон, каре прин рѣсѣфларе се наше ꙗ гжт. Аи-
 ча вине трѣбѣ дѣскилинит гласѣл де ворѣа:
 1. Органѣл гласѣлѣй є гжтѣ, ѣарѣ а ворѣей є
 лимѣа, ши динѣй. 2. Гласѣл є Конѣйѣа вор-

ѣей

вѣй де липѣх. 3. Гласѣл фѣрѣх ворѣх поате фи,
 їарѣх ворѣа фѣрѣх глас ничѣй одатѣ. 4. Ворѣа
 нѣмай оаменилор се кѣвине, їарѣх гласѣл ши
 пѣсѣрилор ши шѣрпилог, бродѣцелог. ш. а. ка
 ши ꙗ инѣктѣри, п. ѣ. ꙗ мѣскѣ, ꙗ алѣинѣх аѣ-
 хим ун глас, карѣ ꙗл кѣмѣм ѣхѣхирѣ. —
 Органѣл Гласѣлѣи ѣсте гѣтѣ.

Гѣтѣ (Lagunx guttur) саѣ ка пѣл вери-
 гатѣй. Ёсте ун сак фѣкѣт дин гѣрѣѣри,
 мѣшкѣй, ши дин лѣгѣтѣри, дѣѣѣпра верига-
 тѣй аѣѣзат, ꙗ карѣ се ши дѣскидѣ кѣ о парте,
 їарѣх кѣ алта ꙗ гѣрѣх, саѣ май вине ꙗ го-
 личѣнѣ фѣлчилог. ꙗа стрѣктѣра лѣи трѣѣѣ
 лѣат ꙗ ѣѣмѣ. 1. Гѣрѣѣриле. 2. Лѣгѣтѣриле. 3.
 Мѣшкѣй.

1. Гѣрѣѣриле сѣнт кѣ нѣмѣрѣл нѣѣѣ
 трѣй кѣ пѣрѣѣѣ, ши трѣй фѣрѣх пѣрѣѣѣ, аѣѣѣѣѣ
 ѣѣѣѣ се лѣѣѣ прин мѣшкѣй, ши прин лѣгѣтѣри
 ла олаѣѣѣ, ла миѣлок арѣ о рѣѣѣѣѣѣ, карѣ
 ши дѣнафарѣ се вѣѣѣ ла ѣѣѣѣѣ май марѣ дѣ
 кѣѣ ла мѣѣри, ши се нѣмѣѣѣ мѣрѣл лѣи
 ꙗ да м (romum Adami) дин гѣрѣѣриле аѣѣѣѣѣ
 унѣл се нѣмѣѣѣ фѣѣѣѣл, (epiglottis) карѣ а-
 копѣре гѣтѣ дѣѣѣѣѣ кѣѣѣ ꙗѣѣѣѣ, сѣ нѣ ꙗ
 трѣ ѣѣѣ дин мѣѣѣѣѣ, ши ѣѣѣѣѣ ꙗѣѣѣѣѣ,
 ѣѣѣѣ май ѣѣѣ §. 38.

2. Динтрѣ челе мѣлте легѣтѣрѣ а гѣтѣ-
лѣй доаѣ пѣреки сѣнт май де кѣпетеніе, ка-
ре аича се бор дескриѣ. О пѣрѣке мѣрце де о
парте, іарѣ алѣа де алѣа парте дела ун гѣрчи
пѣнѣ ла алѣа а голичѣнѣ гѣтѣлѣй, аѣре фіе-
цекаре пѣрѣке дин ачестѣ легѣтѣрѣ рѣмѣне о
крепѣтѣрѣ, карѣ се нѣмѣще к р е п ѣ т ѣ р ѣ Г л а -
с ѣ л ѣ й, (*Rima glottidis*) ачаѣа крепѣтѣрѣ е
чѣ май де кѣпетеніе спре наѣерѣ гласѣлѣй,
пентрѣ ачаа кинѣ трѣкѣ лѣаѣа а сѣмѣ.

3. Мѣшкѣй гѣтѣлѣй унѣй тот гѣтѣл, іар
алѣій нѣмай легѣтѣрилѣ, прин карѣ се наѣе
Крепѣтѣрѣ Гласѣлѣй, мишкѣ, ши аша фак а-
чаѣа крепѣтѣрѣ май аѣѣетѣ, саѣ май ларѣа,
карѣ мѣтаре спре аѣѣаѣарѣ, ши аѣѣсарѣ гла-
сѣлѣй е де лѣпѣа. — Се аѣраѣа тот гѣтѣл прин
мемѣрана мѣкоѣаѣ (вѣѣй май сѣс §. 25.) де а-
кѣрѣй натѣрѣ, ши симѣирѣ ам борѣнт ла §.
65. сѣс оѣсерѣаѣіе.

§. 121.

Де гѣт, макѣр кѣ нѣчѣй ун аѣѣторѣ нѣ а-
ѣѣе ачестѣа, се цинѣ ши о гѣлѣа, карѣ се
нѣмѣще гѣлѣа гѣѣмаѣѣлѣй (*gland. thy-
reoidea*) се аѣѣрѣеѣе ачаѣа гѣлѣа а парѣѣ де
наинѣе, ши а лѣтѣрилѣ гѣѣмаѣѣлѣй, аѣе ки-
линѣ баѣе, ши нѣрѣѣй, аѣѣа фолѣѣа еѣ аѣѣ нѣ

СЕ ШІЕ, СЕ ВЪДЕ ТОТЪШИ А АЖЪТА РЪСЪФЛАРЪК
КА ШИ ГЪАКА ПЕНТЪЛЪИ.

§. 122.

АРЪТЪНА ЦЕСЕТЪРА ГЪТЪЛЪИ А ФИ АЧЕСТА
АДЕВЪРАТЪЛ ОРГАН АЛ ГЛАСЪЛЪИ НЕ АБАЦЪ УР-
МЪТОДРЕЛЕ ПЪНКЪТЪРИ 1. ДЕ СЕ БА ВЪТЪМА ГЪ-
ТЪЛ, РЪМЪИНА ВЕРИГАТА АТЪРЪГЪ, ШИ ГЛАСЪЛ СЕ
БАТЪМЪ. 2. АЧАСТА ШИ ЦЕСЕТЪРА ЛЪИ НЕ АБЪЦЪ,
ПЕНТЪРЪ КЪ ПЪНЪ КЪНА Є ГЪТЪЛ МИК, ШИ ГЛА-
СЪЛ Є СЪБЪЦИРЕ, ІАРЪ АЪКЪ КРЪЦЪЕ, ШИ ГЛАСЪЛ
СЕ АГРОАШЪ. 3. ГЪТЪЛ АРЕ МАРЕ АСЕМЪНАРЕ КЪ
ІНСТРЪМЕНТЪРИЛЕ МЪХИЧЕШІ: АТЪЮ КЪ ФЛЪІЕРА,
АДОА КЪ ЛАЪТА, ПЕНТЪРЪ КЪ ЛЕГЪТЪРИЛЕ, КАРЕ ФАК
КРЕПЪТЪРА ГЛАСЪЛЪИ, СЕ СЛОВОД, ШИ СЕ АТИНГ,
КА ШИ КОРЪИЛЕ А ЛАЪТЪ, САЪ АЪЦЕТЕЛЕ ЛА ФЛЪ-
ІЕРЪ, ШИ АША СЕ НАЦЪЕ, ШИ СЕ МЪТЪ ГЛАСЪЛ. —
АРЪТЪНА А ФИ ГЪТЪЛ АДЕВЪРАТЪЛ ОРГАН А ГЛА-
СЪЛЪИ, НАЩЕРЪК ГЛАСЪЛЪИ ДИН ЧЪЛЕ МАЙ СЪС-
ЪИСЕ, СЕ ПОАТЕ ТЪАМЪЧИ А ТРЕЙ ФЪЛЮРИ, АДЕКЪ:
1. КА ПРИН ФЛЪІЕРЪ. 2. КА ПРИН ЛАЪ-
ТЪ. 3. КА ПРИН АМЪНДОАЪ АТРО ХАР-
МОНІЕ. НОЙ ЦИНЕМ СЕНТЕНЦІА ЧЪК ДЕ ПРЕ УР-
МЪ, АДЕКЪ: ГЛАСЪЛ СЕ НАЦЪЕ А ГЪТ КА ПРИН ЛАЪ-
ТЪ, ШИ ФЛЪІЕРЪ, КАРЕ ЛА ОЛААТЪ СЪНТ ЛЕГАТЕ,
ШИ ФАК УН ОРГАН, КАРЕ АРЕ АСЕМЪНАРЕ КЪ ІН-
СТРЪМЕНТЪЛ МЪХІКАЛ, ЧЕИ ХИК НЪМЦІЙ ШНАР-
ФА І-

фаїфе. Къ флаіера аре гѣтѣл асемѣнаре, пен-
трѣ къ ши веригата аѣѣче чеѣа спре наѣерѣ,
ши мѣтарѣ гласѣлѣй, карѣ есте лѣнгѣ ка о
флаіерѣ. Къ лаѣта аре гѣтѣл асемѣнаре, пен-
трѣ къ легѣтѣриле чѣле май сѣс нѣмите, се
пот сокоти каши корѣиле ꙗ лаѣтѣ. — Гласѣ
се наѣе ꙗтрѣ ачест кип: аѣрѣл сѣк рѣсѣфларе
дин плѣмѣнѣй ешинѣ мишкѣ корѣиле саѣ ле-
гѣтѣриле гѣтѣлѣй, каре ꙗчепѣнѣ а тремѣра,
аѣѣ глас. Прекѣм гласѣл аѣа ши ворѣа аре че-
ѣа Осеѣит ꙗ сине, аѣа кѣт прин глас, саѣ прин
ворѣѣ пѣтем кѣносѣѣѣѣй ноѣри ꙗтре мѣй де
Оамѣнѣй кѣноаѣе, макѣр де нѣ їам ѣѣѣѣ. Ши
макар къ асемѣнѣм стрѣктѣра Органелор гла-
сѣлѣй кѣ їнстрѣментѣриле меѣаниче, тотѣѣѣ
аѣпѣ меѣанѣѣѣ нѣ се поате тѣлѣмѣчи гласѣл,
чи деѣа лѣкрарѣ нерѣилор, ши а минѣѣѣ.

§. 123.

ꙗ тот гласѣл деѣкиѣнѣм Кѣтѣмѣ, саѣ
пѣтѣрѣ гласѣлѣй, ши феѣюрѣмѣ, саѣ ꙗнѣл-
ѣарѣ, ши аѣѣсарѣ гласѣлѣй. — Чѣ се аѣинѣе де
кѣтѣмѣ гласѣлѣй, аѣаѣта аѣѣрнѣ. 1. Деѣа Ор-
ганеле Рѣсѣфларей. Къ кѣт сѣнт ачестѣ май
перѣфекте, кѣ аѣѣта май пѣтѣрѣнѣѣ ѣа фи гла-
сѣл. 2. Деѣа мѣрѣмѣ гѣтѣлѣй, ши лѣнѣѣѣмѣ

ѣери-

веригатей, кѣ кят вор фи ачестѣ май марй,
кѣ атѣта май пѣтѣрник ба фи гласѣл. Де аи-
ча се вѣдѣ, пентрѣ че ꙗ мѣерй, ши ꙗ прѣнчй
гласѣл ꙗ май слак, ши май сѣцире, декят
ꙗ къркацй. 3. Дела еластїїтатѣ, ши ꙗковїа-
рѣ пѣрцилор, дин каре есте компѣс гѣтѣ (везй
§. 120.) 4. Дела ꙗгѣстарѣ, ши десфачерѣ кре-
пѣтѣрей Гласѣлѣй. 5. Дела Рѣсѣнарѣ пѣрцилор
вечине п. ꙗ. а динцилор.

Че се атинѣ де фелюримѣ Гласѣлѣй, де-
скилиним гласѣл ꙗналт, саѣ сѣпцире;
ши гласѣл афѣнд, апѣсат, саѣ грѣс,
ачестѣ атѣрнѣ: 1. Дела рѣдикарѣ ши апѣсарѣ
гѣтѣлѣй, кѣ кят ꙗ гѣтѣл май рѣдикат, кѣ
атѣта ꙗ май ꙗгѣст, ши ꙗз гласѣл май сѣ-
цире, саѣ май ꙗналт, ши ꙗкоитрѣ, кѣ кят ꙗ
гѣтѣл май апѣсат, кѣ атѣта май ларг, ши
ꙗз глас май грѣс, саѣ май апѣсат. Де аича
се вѣдѣ, пентрѣ че кѣнтѣреїй, кѣнд вѣкѣ
чева сѣцире, саѣ ꙗналт сѣ кѣнте, стрѣмѣз
грѣмаѣл, ши рѣдикѣ капѣл, ꙗрѣ кѣнд вѣкѣ
чева май апѣсат а кѣнта, ꙗ апѣсе капѣл ꙗ-
жѣс, ши стрѣнг грѣмаѣл. 2. Май мѣлт дела
ꙗгѣстарѣ, ши десфачерѣ крепѣтѣрей Гласѣлѣй.
Де се ба ꙗгѣста ачѣста, гласѣл ба фи сѣци-
ре, саѣ ꙗналт, ꙗрѣ ꙗкѣ се ба десфаче, саѣ
лѣр-

лзрци, гласѣл ба фи грос, саѣ апхсат. 3. Дела слокохирѣ, ши лтиндерѣ легзтѣрилор гжтѣ-
лѣй. Кѣ кжт сжнт ачестѣ легзтѣрѣй май лтин-
се, кѣ атжта ба фи май лналт Гласѣл, ши
лконтрѣ, кѣ кжт май слокоде бор фи ачестѣ
легзтѣрѣй, кѣ атжта ба фи май апхсат гласѣл,
каши л лѣѣцѣй корзиле. 4. Дела репѣхимѣ дерѣ-
лѣй дин пазмжнѣй л крепзтѣра гласѣлѣй. 5. Де-
ла конформаціа нзрилор, еѣзелор, ши а дин-
цилор. — Че се атинѣ де модѣфікаціа Гласѣ-
лѣй, ачаста есте килинѣ, лтрѣ дескилинирѣ
сзнзтатѣй, вжрстѣй, сексѣлѣй, темперамен-
тѣлѣй, концітѣѣй ш. а. Аша л прѣнѣй є гла-
сѣл май слаѣ, дѣкжт л крескѣѣй, л мѣерѣй
май слаѣ, дѣкжт л ѣзрѣѣѣй.

§. 124.

Маре есте легзтѣвинѣ гжтѣлѣй кѣ Орга-
неле Наѣерѣй, аша ведем, кѣ де се бор лпѣде-
ка Органеле наѣерѣй (прин ѣетѣшѣг) ши гласѣл
се лпѣдѣкѣ, ши лконтрѣ. Чѣй че аѣ авѣт коа-
ла Винерѣй, нѣ де пѣцине Орѣй аѣ ворѣит пре
нас. Ба лсаши аѣѣ коалѣ де мѣлте Орѣй де-
ла Органеле наѣерѣй аѣ трѣкѣт ла грѣмажѣй,
чѣй жѣгжнѣѣй, пжнѣ нѣ аѣ фост жѣгжнѣѣй,
аѣ авѣт глас пѣтѣкрѣѣѣ ѣзрѣѣтѣск, ѣарѣ аѣпж
жѣгжнѣѣ се мѣтѣ, ши се фаче мѣерѣск. —

Прѣн-

Прѣнцій пѣнѣ ла тимпѣл флочирей аѣ глас
сѣкцире, ачи одатѣ се мѣтѣ, ши се фаче май
апѣсат.

§. 125.

Де Глас се цине: 1. Кѣнтатѣ, саѣ кѣн-
тарѣ (Cantus) аратѣ о вѣкѣрїе, ши о юбире
оменѣскѣ, пре кѣм ши о лѣдѣстѣларе а сѣфле-
тѣлѣи. Ла кѣнтат трекѣ о килинѣ поѣїїе,
ши о лѣтрѣциме а тѣтѣрор органелор, о кили-
нѣ сѣкѣїетате, ши лѣковїаре а гѣтѣлѣи, ши
о килинѣ а мѣшкилор, ши а нерѣїлор л гѣт л-
пѣрцире. Ичестѣ тоате дѣкѣ се афлѣ кѣнта-
тѣл ва фи пѣкѣт.

2. Флѣїерѣ (Sibillus) се фаче прин
лѣковїарѣ лимкей дела марѣинѣ кѣтрѣ мѣжлок,
прин аѣѣчерѣ сї лѣтре вѣѣе, ши стринѣерѣ вѣ-
зелор, каре тоате фѣкѣндѣсе аерѣл саѣ се тра-
л лонтрѣ, саѣ се скоате афарѣ, ши аша се
наѣе тонѣл.

3. Шѣрѣирѣ (Susurrus) се наѣе де се
ва слокоѣи аерѣл принтрѣ динѣи, ши се бор
дѣспѣрци Оцерѣ вѣзеле.

4. Мѣрмѣрѣ (murmur) се фаче кѣ
гѣра лѣкѣсѣ прин о мишкаре тремѣрѣтоаре.

5. Хѣрѣкѣирѣ (stertor) се наѣе прин
килина поѣїїе а трѣпѣлѣи, ши мишкарѣ мѣш-

килор гѣтѣлѣй, ꙗко оуменїи кѣмъ дорѣ є май
комѣн. ꙗко чей чѣ трагъ сѣ модѣрѣ, сѣ нѣмѣще
ропотѣ.

§. 126.

В о р б и р ѣ

Май сѣсѣ амъ арѣтѣтѣ, кѣ трѣбѣ сѣ сѣ де-
скилинѣскѣ ворѣа де гласѣ. Ворѣа нѣмай омѣ-
лѣй сѣ кѣвине, ачѣста сингѣрѣ арѣ ꙗсѣширѣ ꙗко
ꙗко трѣбѣинѣа спре скопѣа сѣсѣ; чѣкле алаѣте ани-
мале де ши ворѣекѣ, нѣмай прин ꙗсѣцѣаре вор-
екѣ, ши нѣ шѣй прин ворѣа ꙗко ꙗко рѣтѣши ꙗко деї-
ле сале кѣ алаѣте, преѣмъ фѣче омѣа. Ка сѣ
фѣе ꙗко ꙗко омѣа ворѣа гѣси, де липѣа ꙗко фѣстѣ
фирѣ ши органѣа аѣзѣлѣй. Ши пѣнѣтрѣ ачѣа
чей деѣла наѣщѣе сѣрѣй, сѣнтѣ ши мѣцѣй; ꙗко
ворѣа чѣлорѣ фѣрѣа фирѣ, сѣа нѣроѣй єсте фѣ-
рѣа ниѣй ꙗко скопѣ.

В о р б и р ѣ (Loquela) єсте ачѣа фѣнкѣе ꙗко
органѣсѣмѣлѣй, прин карѣ гласѣа ани гѣтѣ сло-
воѣтѣ, сѣ примѣще де органѣле ворѣирѣй, ши
аѣа нѣскѣнѣаѣсѣ тонѣриле арѣтѣкѣлаѣте, ꙗко деїле
ноаѣстре кѣ алаѣцѣй ꙗко рѣтѣшимъ. — Органѣле ворѣей
сѣнтѣ аниѣцѣй, черѣа гѣрѣй, кѣзѣле, нѣриле,
ани карѣ чѣл де кѣпѣтѣнѣе єсте лимѣа. Деѣла
май марѣ, сѣа май мѣа ачѣсторѣ органѣ пер-
фѣкѣе, аѣѣрѣнѣа фѣрѣмѣѣа, сѣа ꙗко рѣчѣнѣ ворѣ-
ей.

БЕЙ. — Воремле атрѣ арѣпта регѣлѣ, карѣ се
нѣмѣше Грамматіка, ла Олаалтѣ легате, фак
лимеа.

Кѣм саѣ нѣскѣт атѣа лимѣз, марѣ дѣспѣ-
таціѣ аѣ фост атре лѣхцаці. Унїи аѣ зис кѣ
Дѣмнехѣзѣ кѣнд аѣ фѣкѣт пре Ом, їаѣ дат
ши лимѣа, кѣ карѣ сѣ ворѣкскѣ. Лѣх ачастѣ
нѣ се вѣде а фи фост лѣи Дѣмнехѣзѣ де липѣх
сѣ факѣ омѣлѣи, пентрѣ кѣ Дѣмнехѣзѣ аѣ де-
скилинит пре Ом, ши їаѣ дат фирѣ, кѣ карѣ
се поатѣ гѣси тоате ачелѣ, че лѣи де липѣх,
ши спре фолос сѣнт; аша дарѣ ши лимѣа лѣ-
сѣши омѣа аѣ гѣсито. — Карѣ аѣ фост ача-
ста лимѣз, чине ва гѣси? Дѣстѣа есте кѣ а-
часта лимѣз аѣ трѣкѣит ла лѣчѣпѣт се фїѣ фодѣр-
те симплѣ, ши натѣралѣ; аѣпѣ ачѣа крескѣндѣ
ченѣ оменѣск, ши лимѣа аѣ лѣчѣпѣт а се кѣлѣ-
тѣи, ши фїинѣ кѣ Оаменїи лѣ килине пѣрѣи
а лѣмїи аѣ лѣкѣит; унїи унеле, їарѣ алѣи
алтеле кѣвинте спре аплинирѣ лимѣей аѣ гѣ-
сит, аѣндѣле асѣменѣ лѣцелѣцѣре, ши де ан-
ча саѣ нѣскѣт атѣтѣ лимѣей килине, карѣ май
мѣлт, саѣ май пѣцин аѣ авѣт атре сине асѣ-
мѣнаре. Ачестѣ лимѣей май тѣрѣїѣ саѣ лѣпѣр-
цит лѣ май мѣлте рамѣри, дин карїи їарѣш ки-
лине лимѣей саѣ нѣскѣт, карѣ атре сине май
мѣл-

мѡлтѣ, сѡ май пѡцинѣ асемѣнаре аѡ: аша
 лимѡ латїнѣ аѡ ешит дин лимѡ Пѡлазгїкѣ
 чѣ вѣтрѣнѣ, дин карѣ ши чѣ Грѣчѣскѣ аѡ е-
 шит, ши пѡтрѡ ачѣа ачѣстѣ доаз лимѡ (ла-
 тїнѣ, ши Грѣчѣскѣ) марѡ асемѣнаре аѡ атрѡ
 сине. Дин лимѡ латїнѣ сѡ нѣскѡт лимѡ
 нѡастрѣ чѣ Романѣ, Італїанѣ, Хїспанѣ, Пор-
 тѡгалѣ, Фрѣнчѣскѣ, ши Валїчѣскѣ, ачѣстѣ атрѡ
 мѣстѣкарѡ кѡ алтѡ лимѡ фїинѣ, аѡ пер-
 аѡт май пѡцин, сѡ май мѡлт дин кѡвин-
 телѡ салѡ, сѡ кѡ атѡшї вѡа сѡ аѡ лѡат стрѡ-
 инѡ кѡвинтѡ дѡла алтѡ попѡарѣ, карѡ корѣкѡ
 алтѡ лимѡ, ши ерѡ ат вѣчинѣтатѣ ачѣстор, ши
 аша сѡ атстрѡнат май мѡлт, сѡ май пѡ-
 цин ат рѣспѡндѡрѡ, ши ат рѣдѣчинѣ кѡвинтелѡ
 чѣлѡ вѣтрѣнѡ а лимѡ.

Фїѡѡѡкарѡ лимѡ е компѡсѣ дин вѡрѡ, сѡ
 кѡвинтѡ, вѡрѡ дин силѡвѡ, силѡвелѡ дин лї-
 терѡ. — Лїтерилѡ сѡнт атѣѡл елѡмент ал вѡр-
 кирѡ. Лїтерилѡ ла килинѡ нацїѡнѡ, килинѡ сѡнт
 ши кѡ нѡмѣрѡл, ши кѡ фїгѡра, атрѡ тот кѡ
 атѣѣтѡ вѡ фї вѡрѡ лимѡ май уѡаарѣ, кѡ кѣт
 май пѡцинѡ лїтерѡ вѡ авѣ; кѡ кѣт лїтерїлѡ
 май уѡор сѡ вѡр рѣспѡндѡ, ши май сїмплѡ
 тон вѡр авѣ. Нѡї скрїинѣ кѡ лїтерѡ цїрїлїчѡ
 фѡартѡ нѣм атѡнѡкат лимѡ фїинѣ кѡ 40. дѡ
 лї-

К А П І Т У Л V.

Деспре Сомн ши Привегѣре.

§. 127.

Дѣ фѣнкціѣ анімале се цине фкз сомнѣл,
ши привегѣрѣ, ачестѣ макѣр кѣ нѣ аѣ ал сѣѣ
ки-

спре апропостаре; фкз нѣ ореѣѣ сѣ скимѣзм кѣ-
кинтелѣ; чѣлѣ пѣнѣ аніма атревинцѣте, кѣ чѣлѣ
Латинѣѣѣ; аша: пентрѣ чѣ сѣ зичем нѣѣ Гекѣлѣ,
дѣкз пѣтем зичѣ кѣк, аѣ пентрѣ ачѣл, пентрѣ кѣ
ши аатѣ Нѣмѣрѣ зик кѣк, нѣѣ сѣ аѣпѣдѣзм кѣ-
ѣжнтѣл ачѣстѣ дрепт рѣмѣжнѣѣ, ши сѣ аѣзм Латинѣ-
нѣѣ? Пентрѣ чѣ сѣ зичем Ангѣл, дѣкз пѣтем зичѣ
фѣр, аѣ нѣѣ ачѣстѣ фѣрѣмѣ, ши кѣлѣ рѣмѣжнѣѣ кѣ-
ѣжнтѣ? ши аатѣлѣ маѣ мѣлѣтѣ. Іѣрѣ ѣжнтѣ сѣжнтѣм
силѣѣѣ, сѣ атревинцѣм ѣѣкинѣтѣ Латинѣѣѣ, нѣѣ
аша сѣлѣ атревинцѣм, кѣ сѣ нѣ нѣ рѣдѣ алѣѣѣ,
ши ѣѣаш ѣѣѣтѣ, кѣм кѣ дѣкз нѣлѣ пѣтем дрепт рѣ-
мѣнѣ, сѣ нѣлѣ скимѣѣѣм, чѣ сѣлѣ цинѣм атрѣѣѣ
аша, прѣѣѣм аѣѣм аѣѣтѣ дѣлѣ Латинѣѣ. ѣѣкинѣтѣлѣ,
ѣѣрѣ сѣ аѣѣѣ а анімѣлѣ нѣѣѣтрѣ, ши нѣѣѣ нѣѣѣ пар
14
стрѣ-

килин Орган, ꙗ каре сꙗ хичем кꙗ се наск, чи
де тот трѣпѣл се цин; тотѣши пентрѣ кꙗ
фѣнк-

Стреине, нѣ сꙗнт тоате стрейне, чи мѣате кїар
рѣмжнещї, ꙗ сꙗ май мѣат, сꙗ май пѣцин мѣтате,
ши пентрѣ ачел; де ком кꙗта ла рꙗзчина лор,
ши ле ком дѣдѣче дѣпꙗ рѣгвалеле, каре Д. Принцип
ꙗтре фїлолоѣї, ши ла Пѣмѣла сꙗ ꙗ бѣк де адѣче-
ре аминте брѣдник Петрѣ Жаїор ꙗ Ортогра-
фїа са ла ан. 1819. ꙗ лимѣа Латинѣкꙗ типꙗрїтꙗ,
дѣепре мѣтарѣ кѣкїнтелор, ꙗ сꙗ скїе, ши ꙗ лок
де ꙗке, дѣпꙗ карѣ сꙗ не цїнем, ꙗ сꙗ пропѣс, ком
афла кꙗ сꙗнт кїар рѣмжнещї дїн чѣле латїнещї
нꙗкѣте. Їарꙗ де ши сꙗнт ꙗнеле кѣкїнте стрейне,
пентрѣ че сꙗле ꙗꙗꙗꙗꙗꙗ дѣпꙗ ком нѣастрꙗ, фїїнд
одатꙗ ла тоѣї кꙗнѣкѣте, ши ꙗтребꙗнїцате, ши
сꙗ ꙗꙗꙗꙗ лателе ши май стрейне? Дѣкꙗ ам брѣ
нѣї тот кѣкїнтѣла сꙗ латїнїнїрѣм, дѣпꙗ пѣцин
тїмп ком коркї тоѣї латїнѣще, їар нѣ рѣмжне-
ще, ꙗ сꙗ ачѣта нѣ чѣре лимѣа нѣастрꙗ, чи їа чѣ-
ре, ꙗ сꙗ о кꙗтїкїм пре дꙗнѣа, ши сꙗ о ꙗмѣла-
цїм! Ыкѣма ꙗмѣа ꙗнѣе чїнека, пентрѣ че дарꙗ тѣ
ꙗ ꙗ ачѣта карѣ атꙗтѣ кѣкїнте латїнещї; дѣ-
кꙗ стрїѣї ꙗ нѣ фї де лїпѣꙗ скїмѣарѣ кѣкїнте-
лор? Ыꙗꙗꙗ рꙗспѣнд, кѣм кꙗ ачелѣ сꙗнт термїне,
каре пꙗꙗꙗ ꙗкѣма нѣ сꙗ афлат ꙗ лимѣа нѣастрꙗ,
ши не ꙗꙗꙗꙗ ꙗ ꙗле рѣмжнї, ꙗ сꙗ цїнѣт латї-
нещї, преꙗꙗ ꙗ сꙗ ꙗꙗꙗꙗꙗꙗ. Сꙗ нѣ не скїꙗрїм
нѣї кꙗ ꙗꙗꙗ атꙗꙗ ꙗꙗꙗꙗꙗꙗ, карїї не дѣфаймꙗ
лимѣа, кꙗ ꙗ пїнꙗ де кѣкїнте стрейне, чи сꙗ ꙗꙗ-
мꙗꙗ

функційле анімале мѣтз, ши скимеѣ, аича
се кѣвинне але дескрїа.

мзм Енглезилор, ши Нѣмцилор, карїй май тоате
терміне ле ав латинецїй, ши тотѣш скріе кзрцї
фоарте фрѣмоасе прекам цїйинцелниче, аша ши де-
ефзтзтоаре, ши поетичецїй. Я акѣ лимба ноа-
стрз спре поесїе маре алкзтвире, се кѣде дин сфжр-
ширѣ кѣвинтелор май мѣлт а кокале, ши дин пѣ-
цине кзрцї, каре се афлз скрісе поетичеце, пре-
кам сжнт: Патима Д. Хе, Яргир, Пнрам
ши Юїгебе ш. а. Чине ав четит ачестѣ кзрцї,
сз нѣ се лезпзіезе де двачаца лор? чине ав четит
Якина ромжнѣкз (карѣ атжта фѣ пазкзтз Нем-
цилор, де о атоарсерз пре Немцїе) ши мѣлте алте
кереврї а Газетеле Бѣквешюлѣ де крѣдничї кзр-
бацїй фзкѣте, сз нѣ симцѣкз дрѣпта юкїре, двѣ-
чаца, ши фрѣмѣца лимбей сале? Іарз ком кз
лимба ноастрз ши а скріа кзрцї цїйинцелниче кѣ
джнеа, бѣте крѣдникз, нѣ пот кѣ мѣлте темейорї
сз арзт, пентрѣ кз пѣцине кзрцї аша акем; а-
сз бѣ кѣцет кз ар фи кѣ пѣтинцз, нѣмай сз цї-
нем зикала латинѣкз: Авкрѣл некрѣцат
тоате ле акинѣ. Дедѣчерѣ кѣвинтелор Ро-
мжнецїй дин челѣ латинецїй ар требви сз се факз
дѣпз о дрѣптз регѣлз, карѣ тот Ромжнѣл сз фїе
адзторат а о цинѣ, ачагта регѣлз сз се кѣприн-
дз атрѣн дѣкїїкон, іарз дѣкїїконѣл сз се алкзтв-
їакз дѣпз регѣлїле, каре репозатѣл Д. Павел Іорго-
вич а обсеркація са, ши Д. Проф. Константин
Дїаконович а Грамматїка са дела фом 131. — 145.
ав арзтат.

тоате фѣнкціиле анімале слазекск, ши се фѣн-
цинз, сенсѣриле се гатз, мишкарѣ мѣшкилор
слазекѣе, ши де бое нѣ аскѣлтз, трѣпѣл ф ста-
тѣл дрепт, саз шежиториѣ нѣл пѣтем цинѣ,
чи не траѣе спре кѣлкаре, не є о лѣнгоаре, ши
о слазкиѣне, окій се фкид, фѣкпем а кѣска,
бѣаца вегетатѣвз фтрѣче чѣ анімалз, ши аша
фтяѣ аципим, дѣпз аѣеа адрмим адрнк,
ши фчепем а виса.

Тимпѣл, фтрѣ каре се кѣбине а дѣрми, є-
сте ноаптѣ, фсз мѣлцѣ ачаства о скимѣз кѣ
зѣоа, ф карѣ дорм, іарз ноаптѣ привѣгѣзе
кѣ пѣцинз а органѣсмѣлѣй мѣтаре. ф каре
часѣри а нопцѣй єсте май кине а дѣрми, іарзш
нѣ пѣтем адеврѣрат хотѣрѣ: фтрѣ тот се вѣде
а фи май кине ка ши наинте, ши пре урмз де
мѣзѣл нопцѣй сз дѣрмим, ши сомнѣл наинте
де мѣзѣл нопцѣй се вѣде а фи майфолоситориѣ,
аекѣт чел дѣпз мѣзѣл нопцѣй. Тимпѣл ф кѣт се
кѣбине омѣлѣй а дѣрми іарзш є килин фтрѣ
дескилинирѣ фвѣцѣрѣй, (май мѣлт) секѣлѣй,
вѣрстей, сѣнѣтатей, темперѣментѣлѣй ш. а. Я-
ша прѣнѣй май наинте де тимпѣл сзѣ нѣ-
скѣцѣй (а 7. саз 8. лѣнз) дорм май мѣлт. Прѣн-
ѣй пѣнз сѣнт мѣчѣ ашиждѣрѣ юкѣск мѣлт а
дѣрми, челор слакѣ се кѣбине сз додрмз май
мѣлт

мѣлт, декѣт челор пѣтѣрничй, челор че ꙗ ноа-
тѣ трекѣтѣ май пѣцин, ꙗ ноаптѣ вѣнтоаре се
кѣвине май мѣлт сѣ дормѣ. Атрѣ тот пѣтем
омѣлѣй сѣнѣтос ши крескѣт 6. пѣнѣ ла 8. ча-
сѣри да спре сомн. Мошій се ꙗдестѣлѣзе ши
кѣ 4. часѣри, ꙗсѣ чей фодрте кѣтрѣнй, ꙗрѣш
ꙗторкѣндѣсе (кѣм зичем) ла вѣаца прѣнѣаскѣ,
ꙗрѣ юбекс мѣлт а дормй. Ши тотѣѣна май
кѣне есте а не кѣлака тимпѣрѣй, ши а не скѣла
де диминѣцѣ, кѣм зиче латѣнѣ „зориле
мѣселор амѣче“ Декѣт ане кѣлака тѣрѣй,
ши а не скѣла тѣрѣй. Атрѣ тот прекѣм сом-
нѣл фодрте пѣцин, аша ши чѣл мѣлт ꙗ стри-
кѣторѣ де сѣнѣтате. — Ничй сомнѣл чѣл дѣпѣ
прѣнѣй, май вѣртос челор ꙗвѣацѣй, нѣй дал
лѣпѣда, ꙗсѣ нѣмай пе ун час, сѣѣ чеѣа май
кѣне, ши нѣ минтѣн, чи дѣпѣ чеѣа тимп де-
ла скѣларѣ мѣсей есте а се ꙗтрѣвѣнѣа, пен-
трѣ кѣ дѣст сомн ла оамѣнй слабй, болнавй,
мѣлт лѣкрѣторѣ, кѣ грижѣ маре, ши ꙗцелѣпѣи
ꙗ фолоситорѣ.

Вѣаца фѣтѣлѣй ꙗ пѣнтѣчеле майчѣй сѣле
се поате дѣемѣна кѣ сомнѣл, ꙗсѣ тотѣшй
нѣ о пѣтем нѣми сомн, пентрѣ кѣ нѣ се
скимѣѣ кѣ привѣгерѣ.

§. 129.

МѢТЪРИЛЕ, КАРЕ А ОРГАНИСМЪ НОСТРЪ СЕ ФАК
 СЪБ СОМН, СЪНТ УРМЪТОАРЕ: ГЕНСЪРИЛЕ ДИНА-
 ФАРЪ А ВІЕЦІЙ АНІМАЛЪ СЕ СФЪРШЕСК, АСЪ НЪ ТОА-
 ТЕ; АША АЪЗЪЛ НЪ СЕ СФЪРШЕЩЕ ДЕ ТОТ, ПЕН-
 ТРЪ КЪ НОЙ А СОМН АЪЗИМ ЛАРМА, КАРЪ НЪ АР
 ПЪТЪ ФИ, ДЕ САР ГЪТА КЪ ТОТ АЪЗЪ. ГЕНСЪ
 КОМЪН ПРИВЕГЪЗЪ, ПЕНТРЪ КЪ ЕЛ ЕСТЕ ДЕ ЛИП-
 ЕЪ А АДРЕПТА ФЪНКЦІИЛЕ ЧЕЛЕ ВЕГЕТАТІВЕ, КАРЕ
 СЪБ СОМН НЪ СЕ ГАТЪ, ЧИ НЪМАЙ ОЦЕРЪ МЪТА-
 РЕ ПЪТИМЕСК, АША СЪБ СОМН МАЙ РАР РЪСЪФЛЪЗМ,
 МАЙ МЕРЕЪ СЕ РЪЖНЕСК МЪНКЪРИЛЕ, КЪЛАДЪРА А-
 НІМАЛЪ Е МАЙ МИКЪ, Ш. А. Я ПРИВЕГЪ СЕНСЪ КО-
 МЪН СЪБ СОМН ДЕ АКОЛО СЕ ВЪДЕ, ПЕНТРЪ КЪ
 НОЙ АДЪРМИЦІЙ ФІИНА, ДЪКЪ Е СЪБ НОЙ АЩЕР-
 НЪТЪЛ ТАРЕ, САЪ ДЪКЪ НЕ МЪШКЪ ЧЕБА, НЕ
 МИШКЪМ АЪПЪ ОЛАТЪРЕ ПРЕ АЛТА, КАРЪ НЪ АР
 ПЪТЪ ФИ, ДЕ АР ДОРМИ СЕНСЪ КОМЪН. — ЧЕ СЕ
 АТИНЦЕ ДЕ СЪФЛЕТ, СЪБ СОМН СЪФЛЕТЪЛ АРЕ МАЙ
 ПЪЦИНЪ ЛЕГЪТЪИЦЪ КЪ ТРЪПЪЛ; АСЪ СЪФЛЕТЪЛ
 НЪ ДОАРМЕ, ЧИ ПРИВЕГЪЗЪ, КАРЪ СЕ ВЪДЕ ДЕ А-
 КОЛО, ПЕНТРЪ КЪ А СОМН ВИСЪМ, АСЪ АЧАСТА НЪ
 АР ПЪТЪ ФИ, ДЕ АР ДОРМИ СЪФЛЕТЪЛ. ЯИЧА СЕ
 ПОАТЕ ТРАЦЕ, ШИ ОБСЕРВАЦІА ЧЪ ДЕ ТОАТЕ ЗИЛЕЛЕ,
 АША ДЕ БА ПЪНЕ ЧИНЕВА РОКЪЛ СЪ СЕ ТРЕЗЪЕСКЪ
 ЛА АТЪТЪ ЧАСЪРІ, АЧЕСТА РОК ЛА МІНЪТ СЕ УМ-
 ПАЕ

крѣторюа де лѣкрѣ че апаинте лав пѣс. Тѣлаха-
 рюа де фѣне, ши де фѣрчѣ. Де ача есте кѣ
 кѣ ача, че нѣи кѣноащем, нѣ висѣм, їарѣ де
 ши висѣм, ной май наинте сѣе привегѣре де
 дѣншѣ ам воркит, сав гѣндит, 2. Гѣнт
 мѣлте, ши килине причинѣ, каре сенсѣ комѣн,
 сав алте сенсѣрѣ динафарѣ гѣжелѣ, дин каре
 причинѣ ꙗсе наск асѣменѣ кѣприндерѣ: аша оа-
 менѣй, карѣй волеск воала апей, де мѣлте орь
 висѣже, кѣ умелѣ пре дрѣм лѣнг, ши се осте-
 неск, сав кѣ се сѣе пре скарѣ, не май пѣтѣнд
 аѣнѣ ла вѣрѣл ѣй. Ачестѣа вис причина е-
 сте апа, карѣ апасѣ пичоареле, ши аша се на-
 ѣе асѣменѣ кѣприндере. — Кѣнд се аѣкѣдекѣ
 черкѣирѣ сѣнѣелѣй а пѣрциле фоалелѣй, се наѣе
 а ом аша зисѣ а пѣсарѣ, (Incubus) сав кѣм
 аѣ зик оаменѣй ностри кѣлѣзирѣ халелор, сав
 а арачилор, пентрѣ кѣ висѣжѣ, кѣ халеле,
 сав арачѣй аѣ кѣлѣзреск, асѣ ачаѣта ведем де
 унде вине. Май лѣхнѣ се поате аѣедека сѣн-
 ѣеле, аѣкѣ сѣкра кине чинѣнд минтѣн не кѣл-
 кѣм. Оаменѣй чѣй че пѣтимеск де шѣѣе, сав
 хемороѣе, висѣже де мѣлте орь, кѣ озр дин-
 тро аѣлѣциме а вreo гроапѣ аѣнѣдѣ, сав кѣ
 се сѣе пре скарѣ, карѣ кѣ дѣншѣ се фѣрѣнѣ,
 ши пентрѣ ача, кѣнд се трѣзеск, сѣнт фоарѣ-
 те

ТЕ АСПЗЙМАНТАЦЙ, ПРИЧИНА АЧЕСТВЙ ВИС ЕСТЕ
 АЧАСТА; СЖНЦЕЛЕ СЕ СТРИНЦЕ А ШВЮРЙ, СТЗ А
 ТРЖНСЕЛЕ КЖТВА ТИМП, ДВПЗ АЧЕА ЮТЕ СЕ МИШ-
 КЗ, ШИ АЧКПЕ А КВРРЕ. — А ОРАШЕЛЕ, САВ СА-
 ТЕЛЕ УНДЕ ОАМЕНІЙ СЖНТ АВРЗЖНИЦЙ КВ ФОКВЛ,
 КЖНД ДОРМ АЧЕСТК ОАМЕНІЙ, ШИ АВД КЛОПОТИЛЕ
 ТРЕГЖНД, СЙ ВИСКЗХЗ КВ ФОК. КЖТЕ ОДАТЗ ВИ-
 СЗМ, КЗ ГОЛИМ ВЕШИКА, САВ МАЦВЛ ШИ ТРЕ-
 ЗИНДВНЕ НЕ МЖНЗ АФАРЗ, АСЗ КЖТЕ ОДАТЗ МАЙ
 АЛЕС КЖНД ДОРМИМ ГРЕВ, ВИСЖНД КЗ ФАЧЕМ А-
 ЧАСТА ТРКВЗ АСКВНЗИНДВНЕ ДЕ ЧИНЕВА, ГОЛИМ
 ВЕШИКА А ЦОАЛЕ. ШИ АЛТЕ ФОАРТЕ МВЛТЕ, КАРЕ
 АША ПРЕКВМ АЧЕСТК СЕ ПОТ ТЯЛМЗЧИ. ДЕ АИЧК
 СЕ ВКДЕ, КЖТ ПВТЕМ КРКДЕ ВИСВЛВЙ!

АТРВ ТОТ ВИСВРИЛЕ СЕ СКОРНЕСК: 1. ДЕЛА
 НЕАСКМЕНК А СЕНСВРИЛОР ОСТЕНКЛЗ, ШИ ФІИНД
 КЗ СЕНСВРИЛЕ, КАРЕ МАЙ ПВЦИН СЖНТ ОСТЕНИТЕ,
 МАЙ ПВЦИНЗ ШИ ОДИХНЗ ЧЕР, АДОРМИНД, САВ
 ГЗТЖНДВСЕ ЧЕЛЕ МАЙ ОСТЕНИТЕ, АЧЕСТК ПРИВЕ-
 ГКХЕ, ШИ АВКРЗ, ШИ АША ФОАРТЕ МВЛТЕ ВИ-
 СВРЙ СЕ НАСК. 2. ДЕЛА МАЙ МАРК АТРЕ ВАСЕ, ШИ
 АТРЕ НЕРВЙ; САВ АТРЕ СЖНЦЕ, ШИ АТРЕ МЗДВХА
 НЕРВИЛОР АВПТЗ. ДЕ АИЧА ЕСТЕ, КЗ ТОАТЕ АЧЕЛК,
 ЧЕ СЖНЦЕЛЕ А МАЙ МАРЕ УНДЗ КЗТРЗ КРЕЕРЙ МЖ-
 НЗ П. Є. МЖНІА, ВЕВТВРИЛЕ ТАРИ, Ш. А. ФОАРТЕ
 ГРКЛЕ ВИСВРЙ АДВК. 3. ДЕЛА АФЕКТВРЙ, ШИ ПА-
 СІИЛЕ

сїиле сѣфлетѣлѣй. — Тоате ачестѣ причинї, каре скорнєск висѣриле, дѣ вор лѣкра май вїѣши май аспрѣ, фак прѣ адормит сѣ се скоале, ши се умєлє ꙗ сомн, кѣрора лє зичем лѣна-тичїй, ꙗсѣ май бинє се кїамѣ умєлѣторї ꙗ сомн. (somnambulones) вѣте умєларѣ ꙗ сомн ун стат мижлочїѣ ꙗтре сомн, ши привєгѣре, ши се наѣе ꙗтрѣ ачест кип: Ядормина ꙗлєлєалте сенсѣрї, унѣл п. є. вѣхѣтѣл, дин причинилє май сѣс зисє, привєгѣхѣ, ачєста ꙗсоцїиндѣши шїє мишкарѣ дѣ вое а унор ор-ганє п. є. а пичодєлор, лѣкрѣрилє динафарѣ лє кѣприндє, прѣ каре кѣпринхѣндѣлє асѣменѣ мишкарє дѣ вое лє дѣ, ши аша адормит се скоалѣ ши умєлѣ дѣ мѣлте орї лѣнг тимп, прѣ урмѣ ꙗрѣш бинє, ши се кѣлѣхѣ, зикхѣнд мѣнє зї, кѣ аѣ висѣт а фи умєлат прѣ аколо, ши коло. Чє се спѣнє дѣ ачєстѣ оамєнї, кѣ се сѣе ꙗ аша локѣрї, ундє сѣк привєгѣре нѣ є-стє кѣ пѣтинѣхѣ а се сѣи, тоате се цин дѣ фѣбѣлє.

§. 131.

Мѣлцїй зик, кѣ липсѣ сомнѣлѣй є лєгатѣ кѣ ꙗтоарчєрѣ пѣмѣнтѣлѣй нострѣ, аша ка сом-нѣл дѣла ноптє, ꙗрѣ привєгєрѣ дѣла зїѣхѣ сѣ атѣрнє, ꙗсѣ макар, кѣ ной нѣ пѣтем дѣсѣачє
пєц-

пентрѸ че сѸстѸма нервоасѸ нѸ поате пѸрѸрѸ
 лѸкра, тотѸшй ачаства причинѸ о абѸм дѸ кѸ-
 петеніѸ спре липса сомнѸлѸй, макар кѸ ничй
 атоарчерѸ пѸмѸнтѸлѸй нѸ о лѸпѸдѸм, чи нѸ-
 май зичѸм, кѸ нѸе ачаства чѸ дѸ кѸпетеніѸ
 причинѸ, ши арѸтѸм кѸ ачѸстѸ: 1. ши омѸл,
 ши алѸе анімаѸе пот зїѸа дѸрмнї, їарѸ ноаптѸк
 привегѸ фѸрѸ пѸцинѸ мѸтаре. 2. ѢомнѸл се
 поате адѸче, ши мѸна прин воа ноастрѸ. 3.
 сѸе полїй пѸмѸнтѸлѸй нѸстрѸ сѸнт б. лѸнїй зїѸѸ
 ши атѸтѸк поате, чинѸе дарѸ кѸ минтѸк атрѸ-
 гѸ ва зичѸе, кѸ ачѸа оаменїй сѸнт нѸскѸцїй б.
 лѸнїй се доармѸ, ши б. се привегѸкѸе?

§. 132.

П р и в е г Ѹ р Ѹ

ДѸпѸ че ам дѸрмїт стрїнгѸндѸшї їарѸ
 пѸтерїлѸ салѸ сѸстѸма нервоасѸ, асѸшїй сомнѸл
 аш їа сѸѸршїтѸл, ши не трѸзим. ЯчѸства стат
 а вїѸцїй се нѸмѸцѸе привегѸрѸ (vigilantia)
 сѸнт май мѸлѸе причинїй, карѸ не траг спре
 трѸзїре, атрѸ карѸ нѸмѸрѸм аѸцїарѸ (аша дѸ
 не аѸцїѸм ла ачѸства, саѸ ачѸла час ане скѸла,
 нѸй тот дѸѸна атрѸ ачѸла тїмп не трѸзим)
 лѸмина, кѸладѸра, стрїгарѸ, голїрѸ кѸшїчѸй,
 ши а мацѸлѸй. ѢѸе привегѸрѸ лѸкрѸм лѸкрѸ-
 рїлѸ ноастрѸе, ши тоате фѸнкцїїлѸ фак лѸ-
 крѸл сѸѸ.

К Я.

К А П І Т О Л VI.

Деспре Констїтвціє, ши Темпераментврї.

§. 133.

Де фнкціиле преквм анїмале, аша ши вегетатїве се цине Констїтвціа, ши Темпераментвл, ши маквр кз маре есте а констїтвціей кв темпераментвл асемзнарк; тотврї констїтвціа май мвлт де трвп, їарв темпераментвл де свфлет се цине. Яича акз пвтем нвмвзра ши аша зисв їа їо сун кра сїа, (грїца а унор лвкрврї) прин карї се ацелїце аша кондїціє а трвпвлї, кв карї омвл ввзвжд унеле лвкрврї, ка ши левшї унїї оаменї фоартє рзв її подте рввда. Яша квносквт ва фїла фїешчїне, кз дїккз вїде вревн лвкрв че алтвл плаче, лвї її есте фоартє неплаквт, аша де мвлатє орї ввзвжд ун ом, пвнї ачї не ввзввт, ши неквносквт, не їа о грїцз де джнствл. Ячестї тоатє се ацелєг дїн челе че де констїтвціє, ши Темпераментврї се вор зичє.

§. 154.

§. 134.

К О Н С Т І Т У Ц І Я

Прин Конституціїє (Constitutio) се ацелкце пѣтерѣ трѣпѣлѣй, саѣ цинерѣ трѣпѣлѣй, а трѣ тот декилиним Конституція пѣтѣрникѣ, саѣ та ре, аѣкѣ есте трѣпѣлѣин, кѣрноє, вѣртос, ши пѣтѣрник; ши слаѣ, аѣкѣ трѣпѣлѣ є макѣ, ускат, слаѣ, а трѣ тот чѣ дин тѣѣ май пѣцин, іар адоѣ май мѣлт траѣ спре бетешѣ.

§. 135.

Т Е М П Е Р А М Е Н Т У

Прин Темперамент (Temperamentum) се ацелкце о декилинире а трѣ оамені нѣ нѣмай де ун ѣен, чи ши а трѣ ачѣ, каріі деѣ о пѣрѣкѣ де пѣринѣ сѣнт нѣскѣѣ, саѣ май кинѣ стимпѣрѣрѣ пѣтерилор. Бѣтрѣнїй ностри па трѣ темпераментѣрї де кѣпетенїе аѣ декилинит 1. Темпераментѣл сѣнѣос, деѣ мѣлѣимѣ сѣнѣѣлѣй аша зис, карѣ аѣкѣ се нѣмѣѣе калѣ, ши у мѣѣ деѣ стѣпѣнирѣ у мѣзѣилор. 2. Темпераментѣл Холерїкѣ деѣ мѣлѣимѣ фѣрїй, ачѣста се нѣмѣѣе ши калѣ, деѣ стѣпѣнирѣ сѣнѣѣлѣй ши ускат, деѣ стѣпѣнирѣ пѣрѣилор тарї. 3. Темпера-

РАМЕНТЪЛ МЕЛАНКОЛІКЪ ДЕЛА СЪПЖНИ-
 РЪ ПЪМЖНТЪЛЪЙ, АЧЕСТА СЕ НЪМЪЩЕ ШИ РЪЧЕ,
 ДЕЛА МИКШОРАРЪ СЪНЦЕЛЪЙ, ШИ УСКАТ ДЕЛА
 СЪПЖНИРЪ ПЪРЦИЛОР ТАРИ. 4. ТЕМПЕРАМЕН-
 ТЪЛ ФЛЕГМАТІКЪ, ДЕЛА СЪПЖНИРЪ МЪКЪ-
 ЛЪЙ, ШИ ПЪРЦИЛОР АПЪТОАСЕ, АЧЕСТА СЕ НЪМЪ-
 ЩЕ ШИ РЪЧЕ ДЕЛА МИКШОРАРЪ СЪНЦЕЛЪЙ, ШИ
 УД ДЕЛА СЪПЖНИРЪ УМЕЖЕЛИЛОР. ТЕМПЕРАМЕН-
 ТЪЛ ФЛЕГМАТІКЪ СЕ ОПЪНЕ ТЕМПЕРАМЕНТЪЛЪЙ ХО-
 ЛЕРІКЪ, ІАРЪ МЕЛАНКОЛІКЪ СЕ ОПЪНЕ ТЕМПЕРАМЕН-
 ТЪЛЪЙ СЪНЦОС. — АЧЕСТА АПЪРЦИРЕ А ТЕМПЕРА-
 МЕНТЪЛЪЙ ШИ НОЙ О ЦИНЕМ. — ТЕМПЕРАМЕН-
 ТЪЛ ЄСТЕ КИЛИН АТРЪ ДЕСКИЛИНИРЪ НАЦІОАНЕЛОР,
 БЪРСТЕЙ, СЕКСЪЛЪЙ, Ш. А. АТРЪ ТОТ ПРЪНЧИЛОР
 ШИ БЪТРЖНИЛОР ЧЕЛ МЕЛАНКОЛІК, ІАРЪ ЖЪНЕЛОР
 ЧЕЛ СЪНЦОС; БЪРКАЦИЛОР ЧЕЛ ХОЛЕРІК СЕ КЪВИНЕ.
 ТЕМПЕРАМЕНТЪЛ ТРЪЧЕ ДЕЛА ПЪРИНЦІЙ А ПРЪНЧІЙ,
 ШИ КЪТЕ ОДАТЪ ДЕ ЛОК, АСЕ НЪ ДЕ АРАРЕ ОРІ
 МАЙ ТЪРЪЖІЪ СЕ АРАТЪ. ІАРЪ ФІИНД, КЪ СЪБ ПЪЗ-
 МЪДИРЕ ПЪТЕРИЛЕ ПЪРИНЦИЛОР СЕ МЪСТЕКЪ, НЪ ДЕ
 АРАРЕ ОРІ А ПРЪНЧІЙ СЕ НАЩЕ ТЕМПЕРАМЕНТЪЛ КИ-
 ЛИН, КАРЕ ЧЕБА ДЕЛА ТАТЪ, ШИ ЧЕБА ДЕЛА МА-
 МЪ АРЕ. ТЕМПЕРАМЕНТЪЛ АТРЪ МЪТАРЪ ВІЕЦІЙ
 СЕ МЪТЪ, ШИ ТРЪЧЕ ДЕ МЪЛТЕ ОРІ УНЪЛ А
 АЛТЪЛ. — АЧЕСТЪ ТЕМПЕРАМЕНТЪРІ НЪ СЪНТ А
 ФІЕЩЕКАРЕ ОМ АША ДЕ КЪРАТЕ ПРЕКЪМ СЕ БОР
 СКРІА,

скріа, чи май мѡлт местекате, ши пентрѡ а чеа мѡлцїй дескилинеск май мѡлате темпераментѡрїй дин ачестѣ патрѡ де кзпетенїе компѡсе. А дескрїарѣ темперamenteлор спеціалз фїецекаре темперamente се ва дескрїа. 1. Дин партѣ трѡпѡлѡй. 2. Дин партѣ сѡфлетѡлѡй. 3. Дин партѣ кой. Ишадарѡ а тот омѡл пѡтем хиче а фи трей темперamenteѡрїй: Трѡпеск, сѡфлецеск, ши а кой.

§. 136.

1. Темперamenteѡл сѡнѡс (temperamentum sanguineum) ачест темперamente є а нзскѡт, ши мошениторїѡ, їарѡ ничїй одатѡ кѡпзтат. Се афлз а тинєрїй, ши кѡ тимп се мѡтѡ а темперamenteѡл асѣменѣ. Динтрѡ націѡне ятїнѣчилор аѡ фост комѡн, їар астеѡї се бїде а фи Фрїнчилор.

Дин партѣ трѡпѡлѡй аратѡ ачестѣ сѣмене: статѡра трѡпѡлѡй де мижлок, стрѡктѡра сѡецире, делїкатѡ, пѣлѣ моале, алеѡ, рѡменѡ, окїй вѡнзцїй, саѡ оакешїй, пѡрѡл галєѡн, саѡ оакеш, гѡра микѡ, насѡ ши урекиле пропорціѡнате, фаца тоатѡ рѡменѡ, кѡ ҃н кѡвѡнт тот трѡпѡл пѡзкѡт, галєѡл сѡнѡторїѡ, борѡа лимпедє, юте, май мѡлт мѡверѣскѡ, нѡ араре орї сѡнѡсѡ шѡшкѡвѣще. Ачест темперamente се

се мѡтѣ кѡ тимп ꙗ Темп. Ясеменѣ, ши нѡ де
раре Орий аѡче аѡжний вѣтрѣнѣце. Оаменій
ачестѡй темперамент сѡпѡшій, пѣцеск мѡлте
ꙗфлѣкѣрѣри, ши лѣпѣдѣри де сѣнѣе. Кѡрсѡл
бетешѡгѡлѡй есте юте, ши примеждѡс.

Дин партѣ сѡфлетѡлѡй: Органеле сенсѡ-
лѡй динафарѣ аѡ маре кѡприндере, ши цинѣ-
ре, де унде сѣнѡшій фѡарте ушор кѡпринд
тоате челѣ, ши прин минтѣ са ле кѡлтивеск,
ла челе че вѣде нѡ мѡлт ꙗ сѣмѣ, дела ун О-
бѣкт юте трѣче ла алѡл, тоате вѣѣ сѣле ѡѣе,
юѣѣце новѣлеле, ши мѡтѣриле, че се фак, де-
спре каре пре урмѣ нѡ кѡцетѣ. Кѡ ун кѡвѣнт
сѣнѡсѡ сѣ флѡштѡрат. Репрезентаѡѡ (ꙗкинѡи-
рѣ) ши концептѡл дешѣрт юѣѣце, лѡкрѡриле
аѡжний фѡѣе, минтѣ ушор кѡпринде, ꙗсѣ у-
шор ши уйтѣ. ꙗ соѡѣетате де мѡлте Орий се фа-
че фѡарте непѣкѡт прин мѡлте клѣфете, ши
вѣрѣе фѣрѣ темей, ꙗсѣ де ва ѡи ачестѣ ꙗтре-
вѡинѡа сѣ фѡарте пѣкѡт. Характерѡл сѡфлетѡ-
лѡй се аратѣ прин вѡнѡл ши фромѡсѡл гѡст.
ꙗтрѡ тот ачестѣ юесек ꙗвѣѣтѡриле, ши мѣ-
ѣестрѡиле фѣѡмоасе, Пѡеѣѡа, мѡѣѡѡа, пѡктѡра,
ш. а. вѡркирѣ, ши мѡѡл а скрѡа сѣнт фѡарте
пѣкѡте. ꙗ Фѡлѡсофѡе урмѣѣѣ матерѡлѡсѡмѡ,
ши сѡпѡѣѡсѡмѡ.

Дин партѣ вой: урмѣзе атрѣ тот Харак-
 терій май сѣс нѣмицї, прин еккѣрїе, ши ат-
 тристаре ушор се мишкз, жзлск де алцій, аѣ
 маре юбире, ши драгосте кзтрз прѣтени, асз
 ачестѣ нѣ цин мѣлт, чи мѣтѣндѣсе тимпѣл,
 ши кѣ дѣнѣсѣл обїектѣл, минтен лѣ уйтз. Чѣл
 де кзпетенїе характер єсте некзгарѣ де сѣмз,
 ши нестаторничїа, пентрѣ ачѣа сѣнѣосѣ тот
 дѣсна є вѣззл, еккѣрїа, ши дѣрерѣ єсте ат-
 трѣнѣсѣл маре, асз трекзтоаре, ржѣ де мѣлте
 орї се скимѣз кѣ пѣнѣсѣл, фоарте ютѣ се мѣ-
 нїе, ши ураѣе пре алтѣл, асз ютѣ се ши дѣс-
 мѣнїе, ши їарзш є чѣл дин тѣю, нѣ єсте рѣс-
 пѣзтиторю; а мѣнїа чѣ тѣрѣатз уйтѣнд де
 сине, мѣлте фаче, де каре трекѣндѣї мѣнїа
 аї паре рѣѣ, ши вѣѣ се адирѣпте сминта;
 єсте словоа, фѣкзторю де кинѣ, нѣ де рѣре
 орї фоарте рѣсипиторю. Мѣлт фѣгѣдѣїаѣе, пѣ-
 цин аплинѣѣе; мѣлте ачѣпе, пѣцине сѣѣр-
 шеѣе. а прѣтенїе, ши юбире є мѣтѣторю, май
 мѣлт се юѣѣѣе, дѣкѣт аѣѣѣѣрат юѣѣѣе. де
 мѣлте орї уйтз фачерѣ де кинѣ, ши є немѣл-
 цзмиторю. кѣ ун кѣѣѣнт сѣнѣосѣ прекѣм є
 де о парте пѣкѣт, аша де алтз май мѣлт не-
 пѣкѣт прин нестаторничїе, ши мѣлте клѣфе-
 титѣрї се фаче. аа ачѣпѣт є инимѣс, ши а-
 принс,

взрзхрй дѣ сѣнцѣ, фрйгѣрй, ши ловирй дѣ гѣ-
тѣ; холерікѣ дѣ ва цинѣ лѣцѣ фирей поате а-
щпта адѣнчй взтрѣнѣцѣ.

Дин партѣ сѣфлетѣлѣй: апѣсериле ꙗ сен-
сѣрилѣ динафарѣ фѣкѣте ушор ле кѣпринде хо-
лерікѣ, аре бѣнѣ лѣаре дѣ сѣмѣ, ши минте
статорникѣ, чѣ одатѣ лѣацѣ нѣ ушор уйтѣ.
Лкипѣирѣ ши фантазіа єсте вѣе, минтѣ ушор
лѣкрѣ; холерікѣ авѣнд жѣдекаре бѣнѣ ушор
лѣш фаче іѣеа, карѣ дѣпѣ регѣлѣе логічей о
лѣдрѣптѣ, ши аша лѣш фаче концептѣрй плѣ-
кѣте. Юѣѣще вѣаца лѣкрѣтоаре, чѣе кѣ минтѣ
май лѣминатѣ се дѣ дѣпѣ Негоциторіе, рѣз-
еае, вѣкономіе, юѣѣще щінцѣе політїечей, ши
іѣрїдїечей май бинѣ; стилѣ є скѣрт, лимпѣе,
се дѣ дѣпѣ Піктѣрѣ, скоѣирѣ ꙗ лѣмне, (зѣ-
грѣвирѣ) ꙗ мѣзїкѣ, ши Поезіе пре тоцй лѣвин-
че холерікѣ. ꙗ Фїлософіе Реалїсмѣ, ши Прїнци-
пїиле лѣй Гократѣс юѣѣще.

Дин партѣ вої: холерікѣ ꙗ симцирй є но-
рокос, симцирилѣ ꙗ трѣпѣл лѣй нѣзкѣте сѣнт
вїй, ши пентрѣ ачѣа холерікѣ є воїос, лѣсѣ нѣ
вѣсѣл, инимос, статорник, пѣцин мѣтѣторїю.
Іѣдѣвѣрѣл, дѣентатѣ, ши витежіа сѣнт чѣе
дѣ кѣпетенїе алѣй хѣактер, фѣѣе вѣкленїа,
лингѣширѣ, минчѣна, юѣирѣ дѣ арѣинт; ши

не афрѣнарѣ. Нѣ ушор се мѣнїе, асѣ мѣннин-
 асѣ, рѣкнѣше ка леѣла, ши тѣрѣѣ де мѣнїе,
 нѣ ушор се де мѣнїе, рѣсплѣтире каѣтѣ, асѣ
 ачаѣта нѣ пре фѣриш о їа, прекѣм флегматї-
 кѣ, чи аналнтѣ тѣтѣрор; а юѣре є статор-
 ник, ши ѣелос, асѣ пентрѣ ѣелотїїе, де мѣл-
 те орь юѣирѣ се мѣтѣ а урѣ, а агроѣирѣ,
 ши рѣсплѣтирь. Юѣѣше ѣолерїкѣла новѣлеле,
 вѣѣта, чинѣта, ши вреднїїа, каре де нѣ ле
 капѣтѣ арѣтѣнѣ ѣарактерѣла чел рѣѣ, каѣтѣ а
 макар че старе апреѣѣр сѣ рѣсплѣтѣскѣ чело-
 ра, карїї а ачестѣ лаѣ опрїт, ши нѣї пасѣ
 макѣр ѣѣмѣтѣте де лѣме се пѣрѣ пентрѣ дѣн-
 сѣла, нѣмай се дѣѣнѣ ла че гѣнѣѣше. — Де ба
 кѣѣта чинѣба кѣ окїа оѣирѣ май деѣкїс ла
 ромѣнїї ностри, нѣ ба ѣиче кѣ ачѣѣта темпе-
 рамент нѣ се кѣѣнїе лор, каре май єнїе се а-
 рѣтѣ кѣнѣ пѣн ѣѣде ла сѣте, ши дїн кѣѣнї-
 тѣла ѣнїе мїнѣте!

§. 138.

5. Темпераментѣла меланколїкѣ,
 (temp. melancholicum) ачѣѣт темперамент по-
 те фи аѣѣскѣт, їарѣ май мѣлат кѣпѣтѣт. Оѣ
 поѣте кѣпѣтѣ дїн ѣетѣшѣѣрї гѣѣле, дїн мѣл-
 та вѣрѣаре де сѣнѣе, дїн мѣлта атрѣѣѣнѣѣ-
 рѣ вїнерїї, дїн маре атрїѣѣтѣре, сѣѣ патимї;
 май

май таре доминѣще пела жѣмзтатѣ де вѣтрѣ-
нѣще. Бѣрвацилор ши мѣрилор є комѣн, ла
вѣрвѣцѣй де мѣлате Орей се мѣтѣ ꙗ деспераціе,
ши ꙗ вѣтешѣгѣл минцій, ꙗ прѣнчѣй нѣ се афѣз.
Динтрѣ націоне вѣтрѣне Індіанилор, ꙗрѣ а-
стеѣй Ангиллор се кѣвине.

Дин партѣ трѣпѣлѣй аратѣ ачѣстѣ сѣмне:
Трѣпѣл слак, сѣвцире, статѣра ꙗналтѣ, трѣн-
кѣ скѣрт, пичоареле лѣнчѣй, умерїй ꙗгѣцѣй,
грѣмаѣѣ лѣнг, Окїй ꙗ кап вѣгѣцѣй, негри сѣѣ
вѣнѣцѣй. Кѣѣтарѣ слакѣ, ꙗтѣнекатѣ, тристѣ,
пѣрѣл моалѣ, негрѣ, пѣлѣ галѣнѣ, ꙗскатѣ,
насѣ, гѣра, ꙗрекиле пропорціонате, ꙗца ꙗтѣ-
некатѣ, мишкарѣ моалѣ, ꙗсѣ нѣ лѣнїосѣ, ла
лѣкрѣрѣй грѣле нѣ се лѣсѣ, ꙗшор се Остенек,
кѣлѣѣрѣ аре пѣцинѣ, пентрѣ ачѣл меланѣолї-
кѣ фрїгѣл фѣартѣ грѣ ꙗ ꙗсѣдѣ, гласѣл слак,
фѣрѣ сѣнет, вѣрѣа тѣрѣїе, тоатѣ ꙗца ꙗтѣ-
некатѣ, сѣнт мѣлтор вѣтешѣгѣрѣй сѣкѣпѣшѣй,
ши пѣцинѣй вѣд вѣтрѣнѣцѣле.

Дин партѣ сѣфлетѣлѣй: сѣсѣѣрїле сѣнт
асѣре, Овїектѣрїле вїне лѣ ꙗѣ ꙗ сѣмѣ, ꙗсѣ
фѣартѣ пѣцине Овїектѣрѣй кѣѣтѣ, ши май мѣлат
кѣ сїне ꙗсѣшѣй, дѣкѣт кѣ алчїй ꙗш пѣтрѣчѣ.
Минтѣ є вѣнѣ, ши статѣрнїкѣ, ꙗкѣще а цїй,
ши а кѣноѣще тоатѣ натѣра дин темїю, пен-

трѣ

трѣ ачѣа є фоарте не адествлат кѣ сине, а-
фѣна кѣцетѣ, асѣ де аша лѣкрѣри май мѣлт,
каре фѣг минтѣ, ши пентрѣ ачѣа непѣтна
ажѣне, че пофтѣше, бине а деспераціе, шиши
лѣвцинѣ пѣтериле, тимпѣл май мѣлт кѣ ни-
микѣри петрѣче. Кѣцетѣна афѣна уйтѣ де си-
не, ши де алцій. ши нѣ се беселѣше кѣ ними-
ка алта, декѣт кѣ челе че гѣнаѣше, мелан-
колѣкѣлѣи, макѣр кѣ аре минте фоарте адѣн-
кѣ, тотѣши ацелепѣнѣ липѣше, ши ушор
каде а сминте, ши преждекѣри, ювекс Мета-
фѣсѣка, Матесѣсѣ, ши Астрономѣа, стѣлѣ є а-
тѣнекат. а Фѣлософѣе урмѣзе Ідѣалѣсмѣ, ши
Ѣтоїцісмѣ.

Дин партѣ вой: меланхѣлѣкѣ є трист, а-
кис, нѣи адествлат кѣ сине, нѣи плаче бѣкѣ-
рѣа, ушор се осѣндеше, ши чѣре рѣсплѣтире,
ушор нѣ сѣ мѣнѣе, асѣ фоарте се атристѣ.
Ювѣше чинста, карѣ кѣна о аѣ, се тем, сѣ
нѣ о пѣрѣдѣ, нѣ є адеврѣат кѣтрѣ алтѣл, чи
бикѣлѣн, зѣлотѣпѣа, ши юбирѣ де арцин сѣнт
характерѣл чѣл де кѣпетѣнѣе, нѣ ювекс петрѣче-
рѣ, нѣ соціа, каѣтѣ локѣри сѣнгѣратиче, а-
кисе, пѣрѣсите. Пѣцинѣ се афлѣ адеврѣацѣ прѣ-
атѣнѣ, сѣнт май бине писмѣзрецѣ алтора, ши
кѣ характерѣл сѣѣ чѣл рѣѣ, ушор фак а се кѣ-
ноаѣше де алцій.

§. 139.

4. ТемпераментѸа флегматѸкѸ.
(temp. phlegmaticum) ачеста темперамент є
мошениторѸ, саѸ анзскѸт, асѸ се подѸе ши
кѸпѸта прин мѸлата вѸрсаре дѸ сѸнѸе, саѸ ал-
тор ѸмеѸелѸи нѸкиле, май мѸлат стѸпѸнѸѸе а
пѸрѸиле челе фригѸроасе, бѸрѸацилор є май ко-
мѸн, декѸт мѸерилор. — ТемпераментѸа ачѸ-
ста май мѸлат се мѸтѸ а темпераментѸа асѸ-
менѸ, ши пентрѸ ачѸа ацелентѸа фѸлософ
Кант аа нѸмѸѸе май норѸкос. НичѸ аа О на-
цѸе нѸ є комѸн.

Дин партѸ трѸпѸлѸѸи арѸ ачестѸ сѸмне:
трѸпѸла маре, адегат, кѸ грѸсиме ѸмплаѸт, пѸ-
лѸ флендероасѸ, галѸзнѸ, пѸрѸа лѸчиторѸ,
моале, сѸвѸцире, ОкѸѸи мичѸ, вѸнѸцѸѸ, морѸѸ,
сѸшицѸ, фрѸнтѸ микѸ, насѸ маре, кѸрнос,
бѸчиле слоѸоде, саѸ ѸнфлаѸе, граѸе, бѸѸеле
марѸ, мой, Ѹрекиле марѸ, грѸмахѸла скѸрт,
грѸс, капѸла маре, пичоареле лѸнѸѸ, мѸниле
скѸрте, пентѸа мик, фоалеѸе маре плин дѸ
ѸнтѸрѸ. КѸ Ѹн кѸвѸнт тот трѸпѸла аратѸ мо-
жичѸе, ши минѸе проасѸѸ. ПѸтимеск дѸ коале
пѸтреде, кѸм сѸнт фригѸриле пѸтреде, скор-
бѸтѸ, коала апѸѸ, асѸ мѸтѸнѸдѸсѸ а асеменѸ
є норѸкос, ши аѸѸѸе аѸѸѸѸи вѸтрѸнѸѸе.

Дин

§. 140.

Дин ачестѣ темпераментѣри се наще алт темперамент каре се нѣмѣще а сѣ менѣ (temp. moderatum) ꙗ оаменій, карій ачестѣи темперамент сѣнт сѣпѣши, тоате фѣнкціиле прекѣм вегетатіве, аша ши анімале сѣнт ꙗ асѣменѣ хармоніе, ши есте ачест темперамент май нороко, пентрѣ кѣ кѣт динтрѣ о парте спре стрікарѣ, атѣта дин алта спре цинерѣ трѣпѣлѣи є брѣдник. Ачеста темперамент дела натѣрѣ се вѣде а фи тѣтрѣрор оаменилор дат, ꙗ сѣ вѣдѣида омѣл ꙗ соціетѣци марі, унде унѣл спре ун, алтѣл спре алт темперамент май мѣлт траѣе, нѣ сѣл пѣтѣт цинѣ немѣтат. Кѣ ачест темперамент а сѣ наще омѣл нѣ се вѣде, ꙗ сѣ дѣпѣ че ꙗл капѣтѣ, нѣ ушор ꙗл пѣрѣе. — Ши ачестѣ сѣнт че ам пѣтѣт ꙗ скѣрт а арѣта де фѣнкціиле анімале.

П А Р Т Ї ІІІ.

ДЕСПРЕ ФУНКЦІІЛЕ ВЕГЕТАТІВЕ СЕКСУАЛЕ.

§. 141.

ФУНКЦІІЛЕ СЕКСУАЛЕ (functiones Sexuales) се цин де ФУНКЦІІЛЕ ВЕГЕТАТІВЕ, АСЪ НЪ СПРЕ ЦИНЪРЪКЪ ТРЪПЪЛЪШЪ, ЧИ СПРЕ ПЛЪМЪДІРЪКЪ ШІЕШЪ А-СЕМЕНЪКЪ СЛЪЖЕСК.

ПРИН ПЛЪМЪДИРЕ (propagatio) се АЦЕ-ЛЪЦЕ АЧЕА ВЕГЕТАЦІЕ, ПРИН КАРЪКЪ КЪ ДАТЕЛЕ КОН-АЦІИ ОРГАНІСМЪ ШІЕ АСЕМЕНЪКЪ АШИ НАЩЕ. ВСТЕ ПЛЪМЪДИРЪКЪ ЧЕЛ МАЙ АНАЛТ МОД АЛ ВЕГЕТАЦІЕЙ, ШИ ПЕНТРЪ АЧЕА НЪМАЙ АТЪНЧА СЕ АРАТЪ, КЪНДЪ ОРГАНІСМЪ ЛА АЕСТЪЛЪЗ ПЕРФЕКЦІЕ АДЪ АЖЪНС, ПЕНТРЪ АЧЕА АДЕЛЕТНИЧИРЪКЪ ПЪРЦИЛОР НАЩЕ-РІИ, САЪ АТРЕКЪДИНЦАРЪКЪ ВІІНЕРІИ, АДЪПЪЗ ЧЕ ТРЪПЪЛЪ Є ПЕРФЕКТЪ НЪ НЪМАЙ (АЕ БА ФИ КЪ СЪ-МЪ) КЪ НЪЕ СТРИКЪТОАРЕ АЕ СЪНЪТЪТЕ, ЧИ МАЙ ВЪРТОСЪ ФОЛОСАЩЕ СЪНЪТЪТЕИ. — МОДЪЛ ПЛЪ-

а фи колцѣриле дела ачепѣтѣла лѣмій фѣкѣте,
 ши а фѣцѣкаре трѣп акисе, каре сѣк апреѣнаре
 се дѣсѣзлѣск а трѣп. — Унїй зик а фи ачепѣ-
 тѣла а нѣлѣй ом вермїй сѣмѣнцїй, карїй дела
 татѣ трѣк ла фѣчор, ши сѣк апреѣнаре аѣѣ-
 кѣнѣѣсе а пѣнтѣче се мѣтѣ а ом. — Унїй
 зик кѣ ачѣстѣ вермї сѣнт а обарїїле майчїй
 фѣкѣцїй, сѣѣ пѣрѣрѣ се фак. — Унїй зик кѣ
 ши а обарїй, ши а бѣаше се фак, ши ла о-
 лалтѣ апреѣнѣнѣѣсе се мѣтѣ а ом. ачѣстѣ
 тоатѣ сѣнтѣнцїй, ши чѣлѣ май мѣлатѣ нимик
 нѣ аѣверѣѣѣ, пѣнтрѣ кѣ кѣ мѣлатѣ грѣотѣцїй
 сѣнт аѣзлѣнтѣ.

Аѣзѣатѣла бѣлѣмѣнѣаѣ ачѣстѣ аѣорїѣ май
 бинѣ о тѣлмѣѣѣѣ зикѣнѣ а се наѣѣ омѣла
 прин пѣтерилѣ дин лѣнтрѣ, дин матерїа дин
 лѣнтрѣ а оргѣнїсѣлѣй, атрѣ ачѣст кип: а тот
 оргѣнїсѣмѣ се аѣлѣз о пѣтѣѣ (карѣ бѣ о нѣ-
 мѣѣ нїсѣ формѣтїѣѣ аѣѣкѣ нѣзѣѣрѣѣ формѣ-
 тоарѣ) ачѣстѣ пѣтѣѣ а тот оргѣнїсѣмѣ фѣрѣ
 нїчї о старѣ пѣрѣрѣ лѣкрѣ, дин ачѣстѣ пѣтѣѣ
 рѣ се наѣѣ колѣѣла, ши аш їа форма сѣ, фїїнѣ
 наїнтѣ матерїѣ фѣрѣ аѣ формѣ, ачѣстѣ пѣтѣѣ
 рѣ цинѣ, аѣрѣптѣ, ши пѣѣѣѣ колѣѣла. — Ма-
 кѣр кѣ ши ачѣстѣ сѣнтѣнцїѣ аѣстѣла ѣ аѣ сѣѣ-
 тїлѣ, фїїнѣ кѣ ачѣстѣ пѣтѣѣ нѣ о кѣноаѣѣм
 (пре-

(прекъм ничий о пѣтѣре) тотѣши а дѣвѣрѣлѣи
се вѣдѣ а фи май апроапе.

К А П И Т У Л І.

Деспре Пѣрциле Нащерій.

§. 143.

Девом кѣѣта ла дѣскилинирѣ секѣлѣи, вом а-
фла а фи маре. Бѣркатѣла дѣ мѣере нѣ нѣмай
кѣ Органісація трѣпѣлѣи, чи ши кѣ фѣнкѣи-
ле трѣпѣи, ши сѣфлетѣи се дѣскилинѣѣе, а-
часта дѣскилинире май бине се аратѣ а пѣрци-
ле нащерій, ши а фѣнкѣиле лор; кѣ кѣт
сѣнт ачѣстѣ пѣрѣи май дѣскилините, кѣ атѣ-
та ши фѣмѣѣа ѣ май дѣскилинитѣ дѣ бѣркат,
ѣарѣ кѣ кѣт уна сѣѣ алта динтрѣ ачѣстѣ
пѣрѣи сѣнт май аскѣнсе, кѣ атѣта ши фѣмѣа
ѣ май асѣменѣ бѣркатѣлѣи: аша сѣнт мѣері
ѣе се нѣмѣск вѣрагѣрѣи, а каре линдикѣ ѣ май
маре дѣкѣт ѣе ар трѣбѣи сѣ фѣе, пѣнтрѣ ачѣа

сѣнт

сѣнт стѣрпе, аѣ глас кзрѣзтеск, пѣтѣре маре,
сѣмн де карка, ши де мѣстеце; ашиждерѣ сѣнт
кзрѣкацй кзрора ле зичем фетелотке, а карйй
уна саѣ алта парте ѣ стрикатз, ачестѣ аѣ глас
фзмееск, юбеск лѣкрѣриле фзмеещй, фирѣ, вор-
ка, ши тоатз статѣра ѣ мѣерѣекз, нѣле крѣ-
ще саѣ фозрте пѣцинз карѣз, ши сѣнт непѣ-
тинчошй. Яша де се ва жѣгзни карева наин-
тѣ флочирей, се мѣтз кѣ тот а мѣере, ши нѣ
нѣмай дннафарз, чи ши дин лонтрѣ кѣ тот
се мѣтз, атятѣ пѣтѣре аре ачестѣ пзрцй а
ной. Эксемплѣ фїене Кокошѣ, каре дѣкз а
фачем Копон, ѣл нѣмай стригз кѣкрѣгѣ, ши
клочаще ка ши гзина.

§. 144.

Я:) Б з р б з т е щ й

Динтрз ачестѣ унеле слѣжеск спре пазмз-
дире, їарз алтеле спре апреднаре, атре челе
дин тжѣ нѣмзрзм 1. Боашеле. 2. Васеле пѣр-
тзтоаре. 3. Бешичиле сзмянцйй. 4. Гжлка сз-
мянцйй; їарз атре чѣле депре урмз нѣмзрзм
мзѣларюл.

1. Боашеле (Оахле) (testes) сѣнт доаз
Гжлчй кѣпринсе а коае, акзрора фїгѣрз ши мз-
римѣ ѣсте ла тоцй кѣносѣтз. Оѣѣшанцїа боа-
шелор ѣсте рѣменз, компѣсе дин фире симпле

пз-

пънъ ла 300. тот фиръ аре пънъ ла 16. урме
 ꙗ лѣнѣме, ачестѣ фире се кѣлег ла Олаалтѣ
 ши фак аша хисе баселе сѣмѣнцѣй (*vasa
 seminalia*) ꙗ ачестѣ баса сѣ фаче сѣмѣнца дин
 сѣнѣ, кѣлегѣндѣсе ачестѣ баса ꙗ май марѣ
 пънъ ла 20. кѣ нѣмѣрѣл, фак ꙗченѣтѣл баса-
 лор пѣртѣтоаре. Фолосѣл Боашелор есте а стоар-
 че ши а фаче сѣмѣнца. Коделе (*scrotum*)
 есте о стрейкѣцѣ сѣбѣ мѣдѣларѣ спѣнѣхѣратѣ,
 карѣ ꙗ чей крескѣцѣй есте кѣ перѣ акоперитѣ,
 ꙗ партѣ динафарѣ есте плинѣ де кресѣрѣй,
 динтрѣ карѣ унѣл ꙗ май маре, трѣкче прин ми-
 жлок, ши се нѣмѣще ко сѣтѣрѣ а, ачаста ко сѣ-
 тѣрѣ дин лонтрѣ се рѣдикѣ, ши фаче ун пѣ-
 рѣте, каре деспартѣ о коашѣ де кѣтрѣ алта,
 фолосѣл лор есте а сприжонѣ Боашеле, каре нѣ
 тот дѣкѣна ꙗ ꙗале се афлѣ, аша ла унѣй од-
 менѣ нѣмай о коашѣ се погоаре ꙗ трѣнѣселе,
 ꙗ алѣцѣй дѣпѣ 20. ши май трѣрѣѣ де анѣ се
 погор, ꙗ алѣцѣй нѣ се погор, чи рѣмѣн ꙗ фоале.
 ꙗша сѣнт кѣрѣацѣ карѣй трѣй, алѣцѣй патрѣ
 коаше аѣ.

2. Васелѣ пѣртѣтоаре (*vasa defferentia*)
 се нѣмѣск ши спрѣжнитѣоаре, ши ꙗнѣшкѣтоаре,
 сѣнт доаз каналѣрѣй ꙗ форма унѣй нерв, алѣе ка
 ун пай де грѣѣ де грѣасе, ꙗчеп ꙗ баселе сѣмѣнцѣй

ши

ши мерг ꙗголичѸнѣ шолзилор, унде лѣнгѣ грѣма-
зѸл бѣшичей пишатѸлѸи се ꙗторк, ши кѸ ун ка-
пѣт ꙗбѣшикѸцелѣ сѣмѣнцїѣ ꙗтрѣ, ꙗарѣ кѸ алтѸл
ꙗгѣлка сѣмѣнцїѣ кѸ пишѣтоарѣ се унеск, ка
сѣ поатѣ сѣ ꙗпрѣбнаре ла амѣндоаѣ да сѣ-
мѣнца, аша сѣнт ла ꙗчѣнѣт де ꙗгѣстѣ ачѣстѣ
басѣ, кѣт ничѣ ун пар ар пѣтѣ се трѣкѣ прин
трѣнсѣлѣ, дѸпѣ ачѣл кѣтрѣ мѣжлок се лѣрѣск,
ꙗарѣ ла капѣт ꙗарѣш се ꙗгѣстѣ, афарѣ де фо-
клѣ вїнерїѣ нѣмай ꙗбѣшичѣ варѣ сѣмѣнца,
фолосѸл лор ѣстѣ а пѣрта сѣмѣнца дин боашѣ
ꙗбѣшичѣ, ꙗарѣ сѣ ꙗпрѣбнаре ши ꙗ пишѣтоаре.

3. Бѣши кѸцелѣ сѣмѣнцїѣ (*vesiculae seminales*) сѣнт доаѣ сѣкѸцѣ спѣнѣѣратѣ ꙗ пар-
тѣ де напоѣ, ши дин мѣжлок а бѣшичей пи-
шатѸлѸи, спрїжонѣск сѣмѣнца дин боашѣ прин
басѣлѣ пѣртѣтоаре адѣсѣ, о дїрег, ши ла тим-
пѣл сѣѸ о мѣнѣ прин пишѣтоаре афарѣ, де
унде фолосѸл лор се вѣде.

4. Гѣлка сѣмѣнцїѣ (*prostat*) ѣстѣ о
гѣлкѣ ꙗ форма инїмѣѣ, ашѣзатѣ лѣнгѣ бѣши-
ка пишатѸлѸи, ꙗ карѣ басѣлѣ пѣртѣтоаре се у-
неск кѸ пишѣтоаре, ши бѣшикѸцелѣ сѣмѣнцїѣ се
дѣскїд, ѣстѣ кѣт о нѣкѣ де марѣ. ФолосѸл ѣѣ
ѣстѣ а стоарѣ о умѣзалѣ алѣѣ, карѣ умѣзалѣ
фїнѣд кѣ ши ꙗ чѣѣ жѣгѣнїцѣ се афлѣ, нѣ а-

аще спре пазмздире, чи нбмай спре лбнекарѣ пзрцилор.

5. Мз а ѿ ларюла са ѿ п ѿ ла (penis) есте чел де кзпетеніе орган а апреѿнзрїй, ши а пазмздирий, ачестѿіа фїгѿрз, нбмзрѿла, ши мзримѣ ла тоцї есте кѿноскѿтз. Дескилиним а тржнѿла доаз трѿпѿрї гзѿноасе, пишзтоарѣ, ши Гинда. — Трѿ пѿрїле гзѿноасе (scroga cavernosa) се наск дин лзцимѣ вжнелор, рзсзр дела оаселе шзхѿтѿлѿй деспзрците дела Олаалтз, ши ажѿнгжнд ла пишзтоаре се унеск атре сине, ши кѿ ачаста. Дѣсѿпра лор есте ун шанцї, прин каре шанцї трѣче О артерїе, ши О вжнз, ашиждерѣ ши дин жос се афлз ун шанцї, прин каре трѣче пишзтоарѣ, карѣ ла сфжршитѿла трѿпѿрилор гзѿноасе се аѿѿплекз, ши фаче Гинда (glans) ачаста есте май симцитодаре парте пентрѿ мѿлцимѣ нервилор, ши рошіе пентрѿ мѿлцимѣ васелор. Унде ачепе гинда, есте О рздикзтѿрз апрежѿр, карѣ се нбмѣще кѿ нѿна мз а ѿ ларюлѿй, (scroga penis) пре лжнгз каре сжнт ашезате нище гжлчї, каре сторк О матерїе сзюасз, ши пѿтѿроасз. Тоате ачестѣ пзрцї се акопзр кѿ пѣле, карѣ лжнгз кѿнѿнз се аѿѿплекз, ши фаче кзчѿла мз а ѿ ларюлѿй, (praeputium) ачаста

А партѣ дин лонтрѣ, ши дин жос се лѣгѣ де Гиндѣ кѣ О пелкѣцѣ сѣвцире, карѣ се нѣмѣше фрѣнѣцѣ; (frenulum) лѣнѣ лѣчепѣтѣ пишѣ-тодрей сѣнт ашехате гѣлчиле лѣй Кооперѣ (glandulae Cowperi) сторк нише матерѣе спре лѣнекарѣ пишѣторей фѣкѣтѣ. Фолосѣл мѣ-дѣларѣлѣй есте кѣносѣтѣ.

§. 145.

Б:) Мѣрециѣ

Пѣрциле нащерѣй мѣрециѣ сѣнт: рѣшинѣ, саѣ пѣца, (vulva) карѣ се кѣпринде дин май мѣлте пѣрциѣ, динтрѣ каре унеле сѣнт дин лонтрѣ, їарѣ алтеле динафарѣ, унеле спре А преднаре, їарѣ алтеле спре пѣзмѣдире фѣкѣте. Чѣле дин лонтрѣ сѣнт 1. Оварѣиле. 2. Цевиле лѣй Фалопѣе, 3. Пѣнтечеле. 4. Вѣгѣдна. Челе динафарѣ сѣнт 5. Бѣзеле рѣшиней, 6. Нѣмфеле. 7. Диндикѣ; динтрѣ ачестѣ чѣле трей дин тѣю слѣжеск спре пѣзмѣдире, їарѣ чѣле дѣпре урмѣ 4 спре Апреднаре.

1. Оварѣиле (ovaria) сѣнт доаѣ трѣ-пѣрѣ рѣтѣнде, нѣтеде, алѣчюаде, нѣ дѣ пар-те дѣ пѣнтече, дѣ каре сѣнт ши легате, кѣ О легѣтѣрѣ цапѣнѣ, їарѣ дѣ цевиле лѣй Фалопѣе се лѣгѣ прин доаѣ мемѣране, каре дѣ-ла форма са се нѣмеск арипиле лѣлѣакѣ-
16* лѣй

лѣи (alae vesperilionis). Яре доаѣ фѣлюрѣ де сѣхшанціе уна таре, нѣгрѣ, саѣ рошіе плинѣ де баче, їарѣ алта компѣсѣ дин кешикѣ, каре се нѣмек Оаѣле лѣи Графїе. Ячестѣ кешичѣ кѣпринѣ нище умеѣалѣ, карѣ е адеѣвѣрат колѣѣл емерїонѣлѣи. Оѣнт ꙗ фечоаре ꙗ тот Оварїѣ дела 8—20. де Оаѣ кѣ нѣмѣрѣлѣ. Се цин Оварїиле де гѣлѣи, ши фолосѣл лор е-сте а стоарче сѣмѣнѣа мѣерѣкѣсѣ, саѣ колѣѣл фѣтѣлѣи.

2. Цевиле лѣи Фалопїе (tubae Fallo-
piae) сѣнт доаѣ цевї, каре ꙗчеп ꙗ пѣнтече, ши се сѣѣршеск дѣсѣпра Оварїилор кѣ капете сло-
коде ꙗ форма чѣкѣрѣлѣи, саѣ мѣшкѣтѣрїи, ши пентрѣ ачеа се нѣмѣѣе ачест сѣѣршит мѣш-
кѣтѣрѣа Дїаболѣлѣи; (morsus Diaboli) фо-
лосѣл цевилор есте Оѣл прин мѣшкѣтѣрѣа Дїа-
болѣлѣи рѣпт ал аѣѣче ꙗ пѣнтече.

3. Пѣнтечеле (uterus) ꙗ алте анїмале
стрѣтѣ есте ашеѣат ꙗтре кешика пишатѣ-
лѣи, ши маѣѣл кѣрѣлѣи, аре форма уней пѣре
тѣртите, есте фоарте грос ꙗ пѣреци, май ѣѣр-
тос ꙗ фечоаре, ꙗ лонтрѣ аре О голичѣне ꙗ форма
мїгѣалей, ꙗ фечоаре ачаѣта голичѣне е фоарте
микѣ. де мирарѣ есте кѣт се подѣте лѣци пѣн-
течеле сѣѣ ꙗреонаре, аша ка дин голичѣнѣ ми-

кѣ ка о мѣгдалѣ, сѣ се факѣ аша де маре, кѣт
се поатѣ цинѣ фѣтѣ, ши пѣреціи пѣнтечелѣи нѣ
се сѣеціе, чи май кинѣ се лѣроаше; фолосѣл лѣи
сѣте а спрѣжнѣи оѣл дин оваріи прии цевіи
аѣсе, ши сѣмѣнѣа кѣреатѣлѣи, а пламѣди,
ши а цинѣ фѣтѣл пѣнѣ ла тимпѣл сѣѣ.

4. Вѣгѣна (Vagina) лѣкѣ лѣ гѣра пѣн-
течелѣи, ши се сѣжрѣще афарѣ, лѣнѣимѣ сѣи
сѣте де 6 — 7 полѣкарѣи, аре форма унѣи маѣи,
лѣсѣ пѣреціи сѣи сѣнт фоларте гроши, каріи жѣжр-
чинѣсе, фак мѣлѣте крѣцѣри май вѣртос лѣ лон-
трѣ. Ачѣстѣ крѣцѣри лѣ фѣоаре аша стринѣ,
ши лѣгѣстѣ вѣгѣна, кѣт нѣмай дѣцѣтѣл мѣк,
сѣѣ ши ачѣста кѣ грѣѣ ар лѣтра лѣ трѣнѣа, лѣсѣ
аѣпѣ че лѣеп фѣтеле а сѣѣжи вѣнеріи, іарѣ май
вѣртос сѣѣ наѣѣре, се слокод. Ачѣстѣ крѣ-
цѣри сѣнт пѣнѣ де нерѣи, ши де вѣсе, пѣн-
трѣ ачѣа фоларте симѣитодаре, фолосѣл лор сѣте
а мѣри аѣлаѣа трѣпѣскѣ лѣ кѣреат, ши сѣѣ
наѣѣре а се дѣсѣаѣе, ка сѣ поатѣ сѣи фѣтѣл.
Фолосѣл вѣгѣнѣи сѣте а спрѣжнѣи мѣѣларѣа
кѣреатѣлѣи сѣѣ лѣрѣѣнаре, прѣкѣм ши фѣтѣл,
ши чѣлѣ пѣнтрѣ фѣт фѣкѣте а лѣ скоате, ши
кѣрѣѣи де лѣнѣ а о лѣрѣпта. Динафарѣ ла
сѣжрѣшитѣл, сѣѣ май кинѣ ла лѣепѣтѣл вѣгѣн-
нѣи се вѣѣде гѣбра вѣгѣнѣи, ачѣста гѣбрѣ сѣ

сѣте

сте ꙗ фечоаре акоперитѣ кѡ о пелкѡцѣ, карѣ пелкѡцѣ саѡ ꙗ мижлок є гѣѡритѣ, саѡ нѡмай де о парте акопере ачаства гѣѡрѣ, ши се нѡмѣще пѣлѣ фечорѣей; (hумен) ачаства пѣле ла ꙗпреѡнарѣ дин тѣѡ се рѡмпе (де нѡ єсте май наинте прин вребн бетешѡг, саѡ врео сѣрире рѡптѣ) ши варсѣ мѡлт сѣнѣ.

Дѣсѡпра гѣѡрѣй вѣгѣѡней се дескиде пишѣтоарѣ, де карѣ май сѡс §. 80.

Пѣрциле аинафарѣ, 5. Бѡзеле рѡшиней (*labia pudendorum*) сѣнт доѡз рѣдикѣрѣ, каре ꙗѡнѣѡрѣ пѣрциле чѣлелалте, сѡбѣщанѣа лор єсте плинѣ де вѡсе, де нерѡй, ши де грѣсѡме, сѡбѣ фокѡл вѣнерѣй се умфлѣ, ꙗ фечоаре сѣнт рошѣй, ꙗрѣ ꙗ баѡе ꙗ фаѣа пѣмѣнтѡлѣй, се деспѣрѣск дела олалтѣ прин крепѣтѡра рѡшиней, (*comissura*) ꙗ ачаства крепѣтѡрѣ май дин сѡс єсте линдикѡ, сѡбѣ сл гѣѡра пишѣтоарей, сѡбѣ ачаства гѣѡра вѣгѣѡнѣй. Унде се сѣѣршеск ачестѣ бѡзе, ꙗ фечоаре сѣнт легатѣ кѡ о легѣтѡрѣ пѡтѣрникѣ, карѣ легѣтѡрѣ ꙗ нѣскѣтоаре се слокоаде, ши флѣндѣрѣ, дѣсѡпра лор єсте о рѣдикѣтѡрѣ, карѣ рѣдикѣтѡрѣ ꙗ фечоаре кресѣѡте єсте кѡ пѣр крѣѣй акоперитѣ, ши се нѡмѣще мѡнтеле вѣнерѣй. (*mons veneris*) Фолосѡл бѡзелор єсте а мѣри поф-

пофта трѣпкскъ. Атре ачестѣ бѣже сѣнт
нѣмфеле.

6. Нѣмфеле саѣ бѣжишо ареле (пун-
phae) сѣнт доаѣ петекѣце рошій, ꙗ форма
крѣстей че ла кокошій ла грѣмазій спѣнхѣрѣ,
Атре бѣзеле марі ашезате, сѣнт плинѣ де
нервій, ши пентрѣ ачеа фоарте симцитодре,
Аѣсѣпра линдикѣлѣй се ꙗѣплекъ, ши фак кѣ-
чѣла линдикѣлѣй, аѣ гѣлѣй, каре сторк
О матеріе сѣоасѣ, ши се нѣмек мироситод-
ре. Фолосѣл лор есте ꙗ мѣри дѣлѣца трѣпк-
скъ ꙗ мѣері, ши ꙗ ꙗдрѣта пишѣтѣл сѣ нѣ
удѣ крачій.

7. Линдикѣ (clitoris) саѣ Мѣдѣла-
рюла мѣерекск есте ашезат ꙗ партѣ дѣ-
сѣпра ꙗ крѣпѣтѣрей сѣе кѣчѣла май сѣе нѣ-
митѣ, динафарѣ се вѣде кѣт О боасѣ де
стрѣгѣре, ꙗрѣ кѣте одѣтѣ атѣта крѣще, де
се асеменѣхѣ мѣдѣларюлѣй кѣрѣхѣтеск, ꙗсѣ фѣ-
рѣ пишѣтоаре. Атрѣнѣсѣл дѣскилиним прѣкѣм ꙗ
мѣдѣларюла кѣрѣхѣтеск доаѣ трѣпѣрѣ гѣбноасѣ,
ши гинѣа, — Трѣпѣриле гѣбноасѣ ашиждѣрѣ ꙗ-
чѣп ла одѣле шѣхѣтѣлѣй, ши бин дѣспѣрѣците
пѣнѣ афарѣ, ачи се унеск, ши фак линдикѣ дин
афарѣ, гинѣа ꙗ ачѣста нѣ есте гѣвритѣ, чи е-
сте ши ꙗ кѣ нище умеѣалѣ пѣтѣроасѣ мѣн-

житъ, тоате ачестѣ се акомпър къ пѣлкѣ. Артерій, нервй, вжнй, фолосѣл лѣй есте венина сѣнцелѣ атржисѣл асе скѣла, ши а траѣе мѣбрилѣ спре пофта вѣнерій.

§. 146.

Де пѣрцилѣ нащерій се цин акъ цицелѣ, (mammas) каре прекѣм а мѣерй, аша ши а вѣркаци се афлз, асѣ нѣмай а мѣерй сѣнт сторкзтоаре гжлчй, їарз а вѣркаци нѣ аѣ ничй ун фолос, макър къ де мѣате орй ши а вѣркаци сторк лапте. — Докѣла ши нѣмърѣла ла тоци сѣнт кѣносѣте. Мъримѣ лор есте килинъ а фечоаре де мижлок, а чѣле греоанѣ, ши лѣптоасѣ май марй, а прѣнкѣце саѣ фечоаре наинтѣ флочирей саѣ нѣ се афлз, саѣ фоарте мичй; а кѣе їарзш сѣнт мичй, фленѣроасѣ. Фѣгѣра цицелор є рзтѣндз, а мижлокѣл лор есте зѣжркѣл (papilla) рошѣ, акърѣл сѣвѣшанциѣ есте гжѣноасѣ, пентрѣ ачѣа се поате рѣдика, карѣ рѣдикарѣ саѣ гжѣзларѣ сѣв лѣптире есте де липсѣ, ачѣста зѣжрк арѣ нервй, ши касѣ, арѣ 7, 8. пѣнъ ла 10. гѣбрй, прин карѣ се сѣѣ лаптѣлѣ, а прѣжѣрѣл зѣжркѣлѣй есте о ротицѣ, а фечоаре рошѣе, а мѣерй тинъре кам нѣгрз, їарз а кѣе вжнзтѣ, фолосѣл зѣжркѣлѣй есте спре лѣптире, фѣрз карѣ нѣ подѣфи.

фи. — Свѣщанціа цицелор есте планихъ де васе ши де нерви, баселе сторк лаптеле, каре а цице се фаче дин сѣнце. Ячаста а лор свѣщанціе свѣ аргеоаре се фаче перфектѣ, ши аѣпѣ нащере аре пѣтѣре а стоарче лаптеле. — Цицеле се цин де пѣрциле нащерій, аша бедем кѣ кѣнд ачеп фѣтеле а се кѣрѣци, ши а ле крѣще флочій, а тѣнча ши цицеле ачеп а крѣще, ши сторк лаптеле атѣта тимп, кѣт подте мѣерѣ зѣмисли. — Фолосѣл цицелор, есте 1. Я стоарче лаптеле дин сѣнце, ал дирѣце, ал цинѣ, ши ла тимп де трегвинцѣ, ал аѣрѣци прин зѣѣрк прѣнкѣцѣлѣй. 2. а мѣри а мѣерѣ май вѣртоѣ а фечоаре фрѣмсѣца. 3. а аѣца пофта вѣнерій прѣкѣм а вѣрѣаѣй аша а мѣерѣ. а вѣрѣаѣй кѣнд вѣд фрѣмоаселе цице, іарѣ а мѣерѣ кѣнд ле анипѣе вѣрѣаѣй.

Ясѣ нѣми цицеле фрѣмоасе ачестѣ ле есте де липсѣ 1. мѣримѣ де мѣжлок, 2. апроапе сѣ фѣе уна де алта. 3. пѣлѣ свѣцире ши алѣѣ. 4. Свѣщанціа вѣртоасѣ, нѣ моале саѣ флендероасѣ. 5. зѣѣркѣл де мѣжлок ши рѣмѣн.

§. 147.

Деспре асемѣнарѣ пѣрцилор нащерій.

Фѣтѣл оменеск пѣнѣ ла а шаса сѣпѣтѣмѣнѣ аѣпѣ а тѣрѣпаре нѣ аре пѣрциле нащерій.
Ре-

ВЕНИНА ДАРЪ АЧЕСТ ТИМП, АЧЕП АСЕ АРЪТА, АСЪ
АСЪМЕНЪ ТИП УРМЪХЪ ШИ ЧЕЛЕ БЪРЪХЪЩІЙ, ШИ
ЧЕЛЕ МЪРЕЩІЙ, АЧЕСТА ТИП АЛ НЪМИМ ЯН ДРО-
ГІН, САЪ НИЧІЙ БЪРЪХЪЩЕСК, НИЧІЙ МЪРЕСК, МАЙ
ТЪРЪХІЪ ДЪПЪ АЧЕА СЕ ДЕСВЪЛЪЕ АЧЕСТА ТИП, ШИ
Є МАЙ МЪЛТ МЪРЕСК, ДЕКЪТ БЪРЪХЪЩЕСК. МАЙ
ТЪРЪХІЪ СЕ ДЕСВЪЛЪЕ МАЙ БИНЕ, ШИ КЪ КЪТ А-
ЧЕСТА ТИП Є МАЙ НЕ АСЪМЕНЪ, КЪ АТЪТА, ШИ
СЕКЪ МАЙ БИНЕ СЕ КЪНОАЩЕ. АЧЕСТЪ ПЪРЦІЙ АША
СЕ АРАТЪ: МАЙ АТЪЮ, ПРЕКЪМ АМ ХИС, СЕ АРАТЪ
УН ОРГАН АСЕМЕНЪ ПРЕКЪМ А ФЕЧОРІ, АША ШИ А
ФЪТЕ, ДИН АЧЕСТА ОРГАН А ФЪТЕ РЪХЪР ОБАРІИЛЕ,
ІАРЪ А ФЕЧОРІ БОАШЕЛЕ, КАРЕ НЪ СЕ НАСК А КОДЕ,
ЧИ А ФОАЛЕ, ШИ НЪМАЙ А ШАСА ЛЪНЪ ДЪПЪ А-
ТРЪПАРЕ СЕ СЛОВОД А КОДЕ, АСЪ ЛА УНІЙ ДЪПЪ
НАЩЕРЕ, ЛА АЛЦІЙ МАЙ ТЪРЪХІЪ, ЛА АЛЦІЙ НЪМАЙ
УНЪЛ, ІАРЪ ЛА АЛЦІЙ НИЧІЙ УНЪЛ А ТОАТЪ ВІАЦА,
ЧІ РЪМЪН А ФОАЛЕ ПРЕКЪМ ОБАРІИЛЕ А МЪЕРІ,
АСЪ ПЕНТРЪ АЧЕА АША ОАМЕНІ НЪ АЪ НИЧІЙ О АПЕ-
ДЕКАРЕ А ПЪМЪДИРЕ. ПРЕ УРМЪ ІАРЪШ СЕ НАЩЕ
АСЪМЕНЕ ОРГАН, КАРЕ А ФЪТЕ СЕ ДЕСВЪЛЪЕ А ЦЕВИ-
ЛЕ ЛЪЙ ФАЛОПІЕ, ІАРЪ А ФЕЧОРІ А ВАСЕЛЕ ПЪРТА-
ТОАРЕ. ДЪПЪ АЧЕА ІАРЪШІ СЕ НАЩЕ АСЪМЕНЪ ОР-
ГАН, КАРЕ А ФЪТЕ А ПЪНТЕЧЕ, ІАРЪ А ФЕЧОРІ А
ГЪЛАКА СЪМЪНЦІЙ, ШИ А БЕШИКЪЦЕЛЕ СЪМЪНЦІЙ СЕ
ДЕХЪЛЪЩЕ. ДЪПЪ АЧЕА ІАРЪШІ АСЪМЕНЪ ОРГАН

СЕ НАЩЕ, КАРЕ ↑ ФЪТЕ ↑ НІМФЕ, ВЪГЪНЪ, ШИ
 ↑ ЛИНДІК, ІАРЪ ↑ ФЕЧОРІ ↑ МЪДЪЛАРЮ СЕ ДЕЗ-
 ВЪЛЪЕ. ДЪПЪ АЧЕА ІАРЪШІ СЕ НАЩЕ АСКМЕНЪ
 ОРГАН, КАРЕ ↑ ФЪТЕ ↑ ВЪЗЕЛЕ РЪШИНЕЙ, ІАРЪ
 ↑ ФЕЧОРІ ↑ КОДЕ, СЕ ДЕЗВЪЛЪЩЕ. ЯША ДАРЪ ВЕ-
 ДЕМ КЪМ О ПАРТЕ ВЪРЪХТЪКЪХ РЪСПЪНДЕ АЛТЕЙ
 ФЪМЪЕЩІЙ.

К Я П Ъ Л П.

Деспре фѣнкѣиле Пѣрцилор Нащеріи

§. 148.

а:) БЪРЪХТЪЩІЙ

БЕНИНА ТИМЪЛА ФЛОЧИРЕЙ (pubertas) ЖЪНЕЛЕ
 ПРЕКЪМ КЪ ФИРЪ ТРЪПЪКЪХ, АША ШИ КЪ ЧЪ СЪ-
 ФЛЕЦЪКЪХ СЕ СКИМЪХ. АЧЕПЕ СЪМЪНЦА ↑ КОАШЕ
 А СЕ СТОАРЧЕ, ШИ А АВЪ АЛТА СИМЦИРЕ. ТИМЪЛА
 ФЛОЧИРЕЙ Є ДЕСКИЛИНИТ АТРЪ ДЕСКИЛИНИРЪ КЛІ-
 МЕЙ, КРЪЩЕРІЙ, ВЕЦЪИРЕЙ Ш. А. АША ↑ КЛІМА
 КЪЛАДЪРОАСЪ МАЙ ЮТЕ, ↑ ЧЪ ФРИГЪРОАСЪ МАЙ
 ТЪР-

тѣрзїѣ вине, ꙗ прѣнчїй крескѣцї ꙗ четзцї, ун-
де вѣдѣ ачестѣ фапте, май юте, декжт ꙗ чей
дин сате. Ге поате флочирѣ май юте ацица
ши прин четирѣ кѣрцилор ꙗ флзкѣрзтоаре, прин
ведерѣ кипѣрилор гоале, прин соѣа кѣ оамени
рѣзѣ мораци, прин мѣлта боркире, сѣз жѣкаре
кѣ фѣтеле, прин вѣтѣрї тарї, ши мѣнкѣрї
ѣзне, прин сомн, ши прин алтеле. Ге черюл
нострѣ ꙗтрѣ тот есте анѣл 14—16. спре фло-
чире, ши стоарчерѣ сѣмѣнцїй дѣдат.

Сѣмѣнцѣ (semen) 'омѣлѣй есте о уме-
залѣ гроасѣ, ꙗтѣнекатѣ, плинѣ де фире, аре
ун килин мирос, кѣрѣ ꙗ ꙗчем пѣрчї, ши е-
сте плинѣ де вермї, карїй се нѣмекс бермїй
сѣмѣнцїй (semen seminis) ачестѣ вермї
нѣмай ꙗ сѣмѣнцѣ родиторе се афлз, ши сѣнт
сѣмнѣл вїецїй сѣмѣнцїй. Сѣмѣнцѣ сторкѣн-
дѣсѣ се мѣстекѣ кѣ умежала гѣлчей сѣмѣнцїй
(вѣзї май сѣс §. 144.) пентрѣ ачѣ ꙗ сѣ-
мѣнцѣ ведем о парте сѣпцире, лѣптоасѣ, ши
алтѣ гроасѣ, ꙗтегатѣ.

Ка сѣ се поатѣ стоарче сѣмѣнцѣ, де липсѣ
есте рѣдикарѣ мѣдѣларюлѣй, карѣ ꙗтрѣ ачест
кип се фаче: ациѣнѣдѣсѣ вѣркатѣ, се наѣе
ꙗтрѣнсѣл о гѣзѣларе плѣкѣтѣ, карѣ гѣзѣларе
мѣнѣ сѣнцѣле ꙗ май маре унѣз кѣтрѣ мѣдѣ-
ларю,

ларю, ши лпзрциндвсз прин трѣпзрилѣ гзѣноасе
ле лтзрѣще, ашиждерѣ ши линдикѣ се рздикѣ.

Озмѣнца л коаше фзкѣтз, прин баселе пзр-
тзтоаре се поартз л вешикѣцелѣ сзмѣнциѣ, (сѣк
лпреѣнаре ши л пишзтоаре) аича стз, ши се
дирѣще, ши прин лѣнга рзѣдаре сав се соаре
їарзши л сѣнѣ, каре не аратз ексемплѣ оме-
нилор челор че фоарте смерит вѣѣбеск, карїѣ
ничї де кят, сав фоарте рар аѣ полѣциѣ, ши
миросѣл пзрчї л карнѣ де взрѣзтѣши п. ѣ. л ки-
кз; сав сѣк лпреѣнаре се барсе. Нѣ де пѣцине Орї
се барсе ши ноаптѣ прин сомн пзкѣт, карѣ
взрѣаре О нѣмим полѣциѣ. Озмѣнца дин
вешикѣцелѣ сзмѣнциѣ се мѣнз л пишзтоаре прин
мѣшкїѣ, карїѣ апасе вешикѣцелѣ спре стоарчере.

Нѣ пот аича сз нѣ поменеск урзта а мѣл-
тор фаптз, карѣ нѣ пѣцин домнѣще л цара
ноастрз, май вѣртѣс л четзциѣ. Ожнт мѣлциѣ
динтрз жѣнї, ба унїѣ лкз прѣнчї фїинд,
каре прин фрекарѣ мѣдѣларюлѣ л мѣнз лш
сторк сзмѣнца, ачаства фаптз се нѣмѣще О-
нанїа, дела жидовѣл Онас, каре се зиче л-
тѣю а фи фзкѣт ачаства нерѣшинатз фаптз.
Кят поате фи де примеждїоасз ачаства нерѣ-
шинатз, ши спѣркатз фаптз сѣфлетѣлѣ ши
трѣпѣлѣ лас тѣтѣрор а жѣдека! чине вѣѣ сз
циѣ

цїе че урмзрї се траг дин ачаста, чет'кскз
 пре Тїсот ꙗ лимба немцаскз von der Dnanie.
 БѸ аича вой сз адѸк ун ексемплѸ, кзрѸа їам
 вѸзѸт сфжршитѸл. Ун фечор пѸт'крник ла стат
 ши фрѸмос ла фацз аѸ фост кѸ мине ꙗ кост
 ши ꙗ квартїр ꙗ Пеща, кжнд ам венит, сз ꙗвзцї
 Докторїа, каре ꙗвзца Фусїка. Ячеста фоарте слѸ-
 ж'к лѸй Ѡнас, ꙗсз ной нѸ цїам, чи бед'км кз
 слзв'кше, ши фоарте кѸ грѸ ꙗвацз, нѸ мѸлат
 дѸпз ачел ꙗл лоби невоа маре, дин кар'к ѿ-
 шинд, не спѸсз жалника са фаптз. ДѸпз о лѸнз
 кзхѸ ꙗ лѸнгоаре, ꙗ кар'к їарзшї ꙗл лоби невоа,
 ши аша стрїгжнд, кѸ чел май маре кин, че
 пана нѸл подте скрїа, прекѸм лаѸ вѸзѸт окїй,
 ши лаѸ аѸзит урекиле, се сфзрши ꙗ вѸрста
 май фрѸмоасз де 18. анї. Їатз дарз юките че-
 титорїѸ! че урмзрї адѸче ачаста р'к фаптз. Пен-
 трѸ ачел рог пре фїешекаре, кзрора есте ꙗкрежѸ-
 тз кр'кшер'к прѸнчилор, се гриж'кскз де джн-
 шїй, ши де вѸд чева, се каѸте сзї десв'кцз,
 сз нѸ апѸче рѸдзчинз, кз атѸнча ва фи тѸрзїѸ.
 НѸ нѸмай фечорїй, чи ши ф'ктеле кѸгжнд д'к-
 цетѸл ꙗ вѸгѸзнз ꙗтрѸвїнц'кзе ачаста фаптз.

§. 149.

Б:) М Ѹ е р е щ и

Флочир'к ꙗ ф'кте прекѸм ꙗ фечорїй нѸмай
 дѸпз деплина а органїсмѸлѸй десвзлїре ꙗ-

ЧЕПЕ. КАЪХЕЛЕ, КАРЕ О ПОТ АТЪРХІА, САЪ МАЙ
ЮТЕ АЦИЦА, СЪНТ АЧЕЛЪ, КАРЕ А ФЕЧОРІ. ОЪК ЧЕ-
РЮА НОСТРЪ ФЛОЧИРЪ А ФЪТЕ АЧЕПЕ А АНЪА 12.
— 15, КЪНД ЦИЦЕЛЕ АЧЕП А КРЪЩЕ, ІАРЪ ЧЕЛ
МАЙ ДЕ КЪПЕТЕНІЕ СЪМН А ФЛОЧІРЕЙ ЕСТЕ ФЛО-
РИЛЕ, САЪ КЪРЪЦІА ДЕ ЛЪНЪ (catamenia)
АЧЕСТЪ ФЛОРИ АТЪА ОАРЪ НЪ СЪНТ РЕГЪЛАРЕ,
НИЧІ ФЪРЪ НИЩЕ СЪМЦИРИ НЕПЪЗКЪТЕ, КАРЕ СЕ
ПОТ АСЕМЪНА КЪ СИМЦИРИЛЕ ШЪІЛОР, АЧЕСТЪ СЪМ-
ЦИРИ ПАРТЕ А ЛОКЪА ПЪРЦИЛОР НАЩЕРІЙ, ПАРТЕ
А ТОТ ТРЪПЪА СЕ АПЪРЦЕСК. АЪПЪ АЧЕА АЪЦЪАН-
АЪСЕ ОРГАНИСМЪ, УШОР А ТОАТЪ ЛЪНА ВИН, А-
ЧЕПЪТЪА ЛОР ЕСТЕ МАЙ МЪЛТ ПРИН КЪРЪЦЕРЪ МЪ-
КЪЛЪЙ, САЪ ХЕРЪЛЪЙ, АЪПЪ АЧЕА КЪРЪЦЕ СЪНЦЕЛЕ,
ІАРЪ КЪТЪРЪ СЪХЪРШИТ ІАРЪШІ КЪРЪЦЕ НИЩЕ ХЕР
КЪРЪНТ. ЦЪНЪЕРЪ АЧЕСТОРА ФЛОРИ ЕСТЕ КИЛИНЪ,
АТРО МЪЕРЕ ДОАЪ, АТРАЛТА ТРЕЙ, ШИ АША ПЪ-
НЪА ОПТ ХІЛЕ ПОАТЕ ЦИНЪ. МЪЛЦИМЪ СЪН-
ЦЕЛЪЙ СТОРЕ ІАРЪШІ Е КИЛИНЪ ДЕЛА 4 — 12.
ЛОЦІ. АЧЕСТА СЪНЦЕ КЪРЪЦЕ ДИН АРТЕРІІЛЕ ПЪН-
ТЕЧЕЛЪЙ. ПЕНТЪРЪ ЧЕ АЧАСТА КЪРЪЦЕРЕ ДЕ СЪНЦЕ А
ТОАТЪ ЛЪНА ВИНЕ, НЪ Е БИНЕ КЪНОСКЪТ, МЪЛЦИ
ФЪСІОЛОГИ ДЕЛА ЛЪНЪ АДЪК АЧАСТА ПЪТЪРЕ, КА-
РЪ КЪ МАРЕ АДЕВЪР СЕ ВЪДЕ А ФИ. АЧАСТА КЪ-
РЪЦИРЕ ЦИНЕ КЪТЕ 30. БА ШИ МАЙ МЪЛЦИ АНИ
ДЕЛА 12 — 48. А КАРЕ ТИМП МЪЕРЪ ПОАТЕ ХЕМИ-
СЛИ.

сли. СѸѢ АГРЕОНАРЕ, ШИ ЛАПТИРЕ НѸ СЕ АРАТЪ
ФЛОРИЛЕ АЧЕСТЪ.

Маре АТРЕКАРЕ, ШИ МѢЛТЪ ДІСПѢТАЦІЕ АД
ФОСТ АТРЕ АВЪЦАЦІ ДЕСПРЕ КАДЪА АЧЕСТОР ФЛОРИ,
САД ПЕНТРѢ ЧЕ КѢРЦЕ АЧЕСТ СЪНЦЕ? АДЪВЪРАТА А-
ЛЪИ АРЪТАРЕ СЕ ВЪДЕ А ФИ АЧЪСТА: ОРГАНИСМѢ
МЪЕРЕСК КѢ МѢЛТ МАИ МѢЛТ АДЪЧЕ СПРЕ ФОРМА-
ЦІА УНЪИ НОѢ ІНДІВІДЪѢ, ДЕКАТ ЧЕЛ БЪРЪХЪТЕСК,
ШИ ПЕНТРѢ АЧЕІА СФЪРШИТЪЛ ОРГАНИСМѢЛЪИ ФЪ-
МЕЕСК ЕСТЕ ПЛЪМЪДИРЪК, ЛА КАРЕ СФЪРШИТ ТОТ
ОРГАНИСМѢ ФЪМЕЕСК, КЪМ БИНЕ ЛА ПЕРФЕКЦІА СА,
ТРАЦЕ, ПЕНТРѢ АЧЕА А ПЪНТЕЧЕ ФОАРТЕ МЪЛТЕ
ВАСЕ СЕ НАСК СПРЕ ПЛЪМЪДИРЪК, ШИ НЪТРИРЪК
ФЪТЪЛЪИ ДЕ ЛИПСЪ; АСЪ ФІИНА КЪ, КАСЪ ПОАТЪ
МЪЕРЪК ПЛЪМЪДИ САД КѢПРИНДЕ, АИ ЕСТЕ ДЕ ЛИП-
СЪ КѢ БЪРКАТЪЛ АПРЕДНАРЪК, КАРЪК НЕПѢТЪНА
ФИ, СЪНЦЕЛЕ СПРЕ АЧЕСТА СФЪРШИТ АДЪС, АШИ
ПЪРДЕ СКОПЪЛ СЪѢ, ШИ КА УН ПЕРДЪТ СЕ ЦИПЪ
ПРИН БЪГЪНЪЗ АФАРЪ. ВЕСТЕ ДАРЪ КѢРЦЕРЪК СЪН-
ЦЕЛЪИ ДЕ ЛЪНЪЗ НЕТРЕБНИКА ВРЪРЕ А ОРГАНИСМѢ-
ЛЪИ МЪЕРЕСК, А СЪ АГРОША ПРЕ СИНЕ АСЪЦИ. ДЕ
АИЧА СЕ ВЪДЕ ПЕНТРѢ ЧЕ СѸѢ АГРЕОНАРЕ, ШИ ЛАП-
ТИРЕ НѸ КѢРЦЕ АЧЕСТ СЪНЦЕ. НѸ СѸѢ АГРЕОНАРЕ,
ПЕНТРѢ КЕ АТЪНЧА СПРЕ НЪТРИРЪК ФЪТЪЛЪИ СЕ
АТРЕБДИНЦЪКЪЗ. НѸ СѸѢ ЛАПТИРЕ, ПЕНТРѢ КЪ А-
ТЪНЧА СПРЕ ФАЧЕРЪК ЛАПТЕЛЪИ СЕ АТРЕБДИНЦЪКЪЗ.

К Я-

И А П Ъ Л Ш.

Деспре ззмислире, ши фачерт фзгвладн.

§. 150.

Унде требде сз ажвнгз сзмжнца вкратвладн,
ка сз урмкзз ззмислирѣ, нѣ есте вине кѣно-
екѣт. (Мѣлци динтрѣ лѣхцацѣ зик, кѣ требде
сз ажвнгз ꙗ пжнтече, ши дѣккѣ се унѣше кѣ
чѣк мѣерѣскѣ, сѣв кѣ овл, атѣнча урмкзз зм-
ислирѣ, ши фѣнна кѣ ачестѣ доаз сзмжнце
се пѣн ла лѣпте, ꙗ кѣрѣѣ ва лѣвинце, ачела ва
спори, сѣв де ва лѣвинце сзмжнца вкратвладн
пре чѣк мѣерѣскѣ, атѣнча ва фи фечор, ши ꙗ
контрѣ де ва лѣвинце чѣк мѣерѣскѣ пре чѣк вкр-
етѣскѣ, атѣнча ва фи фатѣ). ꙗ пжнтече ꙗ пѣ-
тѣ сзмжнца вкратвладн ажвнѣ, ши кѣм кѣ
кѣ адеврѣат ажвнѣ де май мѣлте Орий, нѣ
есте ꙗдоѣлаз; ꙗсѣ де мѣлте Орий ꙗв урмат
ззмислирѣ, макѣр кѣ сзмжнца нѣ ꙗв ажвнѣ
ꙗ пжнтече, аша есте ззмислирѣ цевилор, ши

афарз де пѣнтече аголичѣнѣ фоалелѣи, каре тот
аѣвна сѣнт фоарте примеждѣоасе сѣе нащере,
ши нѣ се сфѣршеск фарз де кѣцит.

СЕНТЕНЦІА АТРЕ ПАРЕНТЕЗІС АДЪСЪ, ДЕСТЪЛ
ДЕ БИНЕ СЕ ВѣДЕ А ТѢЛКЪИ ЗЪМИСЛИРѣ, МАКАР
КЪ ШИ АЧАСТА КЪ МЪЛТЕ ГРЕОТЪЦІИ СЕ АКАЧѣЩЕ,
ШИ СЕ ВѣДЕ А ФИ ДЕ ЛИПСЪ Сѣе ТОАТЪ ЗЪМИСЛИ-
Рѣ АПРЕВНАРѣ СЪМЪНЦИЛОР ЛА ОЛАЛТ. КЪМ КЪ
Сѣе ЗЪМИСЛИРѣ АФАРЗ ДЕ ПѢНТЕЧЕ СЪМЪНЦА
ЕЗРЕВТѣСКЪ Нѣ СЕ ПОАТЕ НЕМИЖЛОЧИТ УНИ КЪ
Чѣ МЪЕРѣСКЪ АДЪВЪРАТ ЕСТЕ, АСЪ АИЧА СЕ УНѣ-
ЩЕ МИЖЛОЧИТ ПРИН АЕВРѣ СЪМЪНЦІИ ЕЗРЕВТЕЦІИ
КЪ ОЪЛ МЪЕРЕСК, КАРЕ АЕВРЕ АРЕ ПЪТѣРЕ А РО-
ДИ СЪМЪНЦА МЪЕРѣСКЪ. АКА СЕ МАИ АТЪРѣЩЕ
АЧАСТА СЕНТЕНЦІЕ ДИН ПРИЧИННИЛЕ МЪЕРИЛОР СТѣР-
ПЕ, ПЕНТРЪ КЪ АИЧА АТРЕ АЛТЕ ПРИЧИННИ АДЪЧЕМ
ШИ АЧАСТА: АТРЕ ЕЗРЕВТ ШИ АТРЕ МЪЕРЕ Сѣе
АПРЕВНАРЕ ТРЕКЪЕ СЪ ФІЕ АСѣМЕНѣ ПЪТѣРЕ, САЪ
ОДАТЪ СЪ СЕ СФѣРШѣСКЪ АПРЕВНАРѣ А АМЪНДОИ,
КА СЪ ПОАТЪ УРМА ЗЪМИСЛИРѣ, АЧАСТА ДЕ ВА ЛИП-
СИ, ЗЪМИСЛИРѣ Нѣ УРМѣЗЪ, АША СѣНТ МЪЛЦІИ
ОАМЕНИ, КАРІИ ЛА ТИНЪРѣЩЕ Нѣ АЪ АБЪТ КОПІИ
ФІИНД УНЪЛ (ЕЗРЕВТЪЛ, САЪ МЪЕРѣ) МАИ А ФО-
КАТ ДЕКАТ АЛЪЛ, ШИ СФѣРШИНД МАИ ЮТЕ А-
ПРЕВНАРѣ, Нѣ УРМЕЗЪ ЗЪМИСЛИРѣ, ІАРЪ АДЪПЪ
ЧЕ ЛА АСѣМЕНѣ СЪМЪНЦАРЕ АЖЪНГ АМЪНДОИ, А-
ТЪН-

тѣмъ капѣтъ копій. Яшиждерѣ алта пхрѣке
 де оамени атре сине нѣ пот фаче копій, ма-
 кѣр кѣ амѣндой сѣнт пѣтинчой сѣ факѣ,
 фѣинѣ кѣ дѣкѣ сѣ апрѣсна кѣ алцій, сѣ фак,
 чи нѣмай пентрѣ не асемѣнарѣ пѣтерилор. Я-
 честѣ тоате не двѣцѣ, кѣ требѣ сѣ сѣ лѣпте сѣ-
 мѣнцѣла ла оалѣтѣ, кѣ сѣ урѣкѣзѣ атрѣнарѣ.

§. 151.

Ла апрѣснаре сѣбѣ фокѣл винерій чѣл май
 марѣ прекѣм дин бѣрѣат прѣшнѣще сѣмѣнѣца,
 аша ши дин мѣере прин мѣшкѣтѣрили дѣаво-
 лѣлѣй, карѣ атѣмъ сѣ фкоарѣзѣ, ши лѣдѣпле-
 кѣндѣсе пре лѣнгѣ оварій, сторѣ сѣмѣнѣца мѣ-
 ерѣкѣзѣ, сѣбѣ колѣлѣ фѣинѣторѣлѣй оргѣнѣсмѣ прин-
 цѣвилѣ лѣй Фѣлопѣе лѣ пѣнтѣче. Я сѣ цинѣ аче-
 ста колѣй (germen) лѣ оварій нѣ еѣте лѣдоалѣзѣ,
 лѣзѣ стоарѣеѣ дин оварій нѣмай умѣзѣла,
 карѣ сѣ цинѣ лѣ оѣ, сѣбѣ оѣл атрѣгѣ винѣ лѣ пѣн-
 тѣче сѣбѣ зѣмѣслирѣ, нѣ еѣте лѣкѣ хотѣрѣятѣ, де-
 еѣтѣлѣ еѣте, кѣ дѣпѣ зѣмѣслирѣ сѣ наѣе лѣ пѣн-
 тѣче о бѣшикѣ, карѣ сѣ нѣмѣѣще оѣл, (ovum)
 ачѣста оѣ еѣте алѣкѣтѣбит дин трѣй мемѣране,
 карѣ факѣ кѣмѣша фѣтѣлѣлѣй, спрѣжонѣѣще
 лѣ сине фѣтѣлѣ кѣ умѣзѣлилѣ спрѣ цинѣрѣѣ аче-
 еѣтѣлѣ дѣ липѣзѣ. Прин ачѣста оѣ фѣтѣлѣ сѣ лѣ-
 гѣ кѣ майѣка са, ши сѣ пѣзѣѣще. — лѣ оѣл аче-

ста се афлз О умежала тѣрѣроасз, сѣратз,
карѣ кѣ кят є фзтѣа де атрѣпаре май апроа-
пе, кѣ атята є май мѣлатз, ши се нѣмѣше
умежала фрѣктѣлѣй. Фолосѣа єй єсте сѣе
агреонаре а нѣтри фзтѣа, май вѣртос ла аче-
пѣт, ал ахзлзи, ши ал адрѣпта атрѣ миш-
каре, іарз сѣе нащере а унфла оѣа, ши а де-
фаче пзрциле нащеріѣй, прекѣм ши але умежи
фїнна кѣ ачѣста тот аѣѣна май наинтѣ де
єширѣ фзтѣлѣй кѣрѣ. Ка сѣ поатз фзтѣа а
пѣнтѣеле майчїѣ трѣї, де липсз аї єсте
пѣзчинта.

Пѣзчинта (placenta) саѣ локшорѣ
(соартѣ а алте добитоаче) єсте ун орган
кѣрнос а форма уней роате, саѣ пѣзчинте,
прин каре вѣсе нѣнѣмзрате се апзрѣск, сѣе-
щанцїа єй єсте гѣѣноасз, моале, нѣмзрѣа рѣз-
пѣнде нѣмзрѣлѣй фѣѣск. Фолосѣа пѣзчинтѣѣ
єсте а нѣтри фзтѣа, а цинѣ черкѣирѣ сѣнѣ-
лѣй а фзт, ши рѣсѣфларѣ, ши а лега фзтѣа
кѣ майка са прин фѣнѣ вѣрикѣлѣй.

Фѣнѣ вѣрикѣлѣй (funiculus umbi-
linalis) саѣ каерѣа вѣрикѣлѣй єсе дин
пѣзчинтз, ши се сѣѣрѣше а вѣрикѣа фзтѣ-
лѣй. Ёсте компѣсз дин доаз артерїѣй, ши дин
О вѣнз, ачѣстѣ се аѣзлѣск атро пѣлкѣцз сѣп-

цире, сѣ карѣ се гзсеціе нице матеріе ꙗ фор-
ма котороуцей. Вѣна бѣрикѣлѣй есе дин кѣлѣ-
церѣ тѣтѣрор вѣнелор пѣлчинтѣй, ши мѣрце
пѣнѣ ла бѣрикѣл фѣтѣлѣй, ачи се рѣдикѣ,
ши ꙗтрѣнд фикатѣл, се унѣще кѣ вѣна порціи
Артеріиле бѣрикѣлѣй рѣсер дин Лортѣ, ши а-
жѣнгѣнд ла бѣрик, се унѣск кѣ вѣна бѣри-
кѣлѣй, ши се сфѣршеск ꙗ пѣлчинтѣ. Фолосѣл
ачестора есте спре черкѣирѣ сѣнѣелѣй ꙗ фѣт,
деспре карѣ ꙗ капѣл урмѣторѣ се ва ворен.
Кѣм крѣще фѣтѣл ꙗ пѣнтече май ꙗжос се ва
вѣдѣ ла вѣрета фѣцаскѣ. Лѣнѣимѣ фѣнѣй бѣ-
рикѣлѣй есте де 18 — 20. де поликарѣ.

К Я П Ъ Л IV.

Деспре вѣаца фѣтѣлѣй.

§. 152.

Май тоатѣ вѣаца фѣтѣлѣй есте вегетатѣвѣ,
ꙗсѣ ꙗсѣшѣй фѣнкѣїиле вегетатѣве алтѣ натѣ-
рѣ аратѣ, фѣнкѣїиле, кѣ каре фѣтѣл се дески-
линѣще де чѣй нѣскѣїї, сѣнт:

1. Нѣ-

1. Нѣтрирѣ. Ачаства О капхтѣ дела май-
ка са. Да ачепѣт се вѣде фѣтѣл а се нѣтри кѣ
умежала, че се афлѣ а бешика бѣрикѣлѣй, дѣпѣ
ачеѣ кѣ лаптѣле, чѣл стоарче пѣлчинта, ши кѣ
умежала фрѣктѣлѣй, каре парте прин пѣле се
сорѣ, парте прин гѣрѣ атрѣ а фѣт.

2. Черкѣирѣ сѣнцѣлѣй. Ка се ацѣлѣ-
цѣм ачаства а фѣт, трѣвѣ цѣѣт, кѣм кѣ а фѣт
1. пѣрѣтеле инимей атре уреки есте гѣрѣит
(§. 52.) ши ачаства гѣрѣ се нѣмѣще гѣрѣ а
Овалѣ (foramen ovale) 2. Дорта кѣ артерѣа
пѣлмоналѣ (§. 54.) есте унитѣ, прин ун ка-
нал, каре костищ мѣрѣ дин Дортѣ а артерѣа
пѣлмоналѣ, ши се нѣмѣще дѣктѣл аѣи
Боталлѣ. (ductus Botalli) 3. Вѣна порцѣй (§.
55.) кѣ вѣна гоалѣ есте унитѣ ѣарѣши прин
ун канал, каре се нѣмѣще дѣктѣл вѣнос;
(ductus venosus) ачѣстѣ ацѣлѣгѣндѣле черкѣи-
рѣ сѣнцѣлѣй аша есте: сѣнцѣле дела мама фѣ-
тѣлѣй вине а пѣлчинтѣ, ачи се примѣще
прин вѣна бѣрикѣлѣй, ши се поартѣ а фика-
тѣл фѣтѣлѣй, унде се варѣ а вѣна Порцѣй.
Дин вѣна порцѣй мѣрѣ а вѣна гоалѣ прин
дѣктѣл вѣнос. Дин вѣна гоалѣ мѣрѣ а урѣ-
кѣ инимей дирѣптѣ, (ка ши а чѣй нѣскѣцѣй)
дин урѣкѣ дирѣптѣ нѣ мѣрѣ ка ши ачѣй кре-
скѣцѣй

скъщй ꙗ фолкъщѣла дирепт, чи прин гаѡра О-
валъ мѣрце ꙗ урѣкѣ стингъ, дин урѣкѣ стин-
гъ ꙗ фолкъщѣла стинг, дин ачеста ꙗ аортъ,
дин аортъ О партѣ микъ дѣ сѡнцѣ мѣрце прин
дѡктѣла лѡй Боталѣ ꙗ артерѣа пѡлмоналъ, ка-
рѣ дѡче сѡнцѣле ачеста ꙗ плазмѡнй, ши ꙗ фол-
къщѣла инимей дирепт спре нѡтрирѣ ачесто-
ра, ꙗаръ партѣ чѣ май маре се поартъ ꙗ тот
трѡбѣла, ши ꙗ артерѣиле бѡриклѡбй, дин арте-
рѣиле бѡриклѡбй се поартъ ꙗ плазчинтъ, дин
плазчинтъ ꙗ бѡнеле майчѣй. Ведѣм даръ къ
фѡтѣла къ тот алтъ черкѡдирѣ арѣ. Гаѡра Овалъ
ла мѡлцй ши дѡпъ нащѣре рѡзмѡне дескисъ, ши
ачестѣ Оамѣнй пот ста май мѡлт ꙗ апъ къ-
фѡндацй. Сѡнцѣле фѡтѣлѡбй се дирѣцѣ ꙗ пла-
чинтъ, прекѡм ꙗ чѣй крескъщй ꙗ плазмѡнй.

3. Рѡсѡфларѣ. Фѡтѣла нѡ рѡсѡфлѡ прин
плазмѡнй, чи прин плазчинтъ; пентрѡ ачѣа сѡн-
цѣле нѡ мѣрце ꙗ фѡт ꙗ плазмѡнй, ка сѡ се мѡ-
тѣ, ка ши ꙗ чѣй нѡскѡщй, чи ꙗ плазчинтъ, ши а-
коло се мѡтъ прин дѣрѡла, карѣ винѣ къ сѡн-
цѣле майкѡса. Дѡпъ чѣ се нащѣ фѡтѣла, дѣрѡла ꙗ-
тръ прин гѡръ, ши пѡнѣ плазмѡниле ꙗ мишка-
рѣ, ши аша мишкѡнѡдѣсе плазмѡниле, се мѡтъ
тоатъ черкѡдирѣ сѡнцѣлѡбй, прекѡм май сѡс ам
арѡтат (§. 60.) гаѡра Овалъ крѣцѣ, ши се
атѡн-

дѣтѣ. Яжѣтъ ꙗкѣ рѣсѣларѣ фѣтѣлѣи гѣл-
ка пепѣлѣи, дѣ карѣ (§. 64.)

Фѣнкѣилѣ анімалѣ нѣ аѣ лок ꙗ фѣтѣ,
Мишкарѣ дѣ вое прѣла а 5. лѣнѣ саѣ май на-
интѣ се арѣтѣ.

К А П И Т У Л V.

Дѣспрѣ агрѣонарѣ, ши нащѣрѣ.

§. 153.

А г р е о н а р ѣ

Агрѣонарѣ (graviditas) цинѣ 9. лѣнѣ
саѣ 275 — 280. дѣ зилѣ, карѣ трѣкѣндѣ се га-
тѣ прин нащѣрѣ. дѣ мѣлѣ орѣи нащѣрѣ естѣ
май тѣрѣжѣи, ши се нѣмѣкѣтѣ тѣрѣжѣи, (seroti-
nus partus) саѣ май ютѣ, ши се нѣмѣкѣтѣ стѣр-
питѣрѣ (abortus) карѣ дѣ вѣ фи наинтѣ дѣ
а 7. лѣнѣ моарѣ прѣнкѣ.

Дѣпѣ хѣзмислѣрѣ се ꙗналѣ ꙗ пѣнтѣчѣ тоатѣ
вѣгѣтацѣи, пѣнтѣчѣлѣ ꙗ лонѣтрѣ се мѣтѣ ꙗтро сѣ-
шан-

ре аѢ фост легат, се слокоаде; ка сѢ трѣѣаскѣ
вѣацѣ пропрѣе. КаѢса, карѣ фѣтѣла дин пѣнтече
ѣла мѣнѣ, есте ачаста: дѣпѣ че пѣнтечеле пѣнѣ
ла чѣ май маре пѣтѣре се ѣтинѣе, ѣчѣпе а
привегѣ спре ѣтоарѣерѣ ѣдерѣпт, кѣтрѣ ачаста
ѣкѣ дѣѣк деплина а фѣтѣлѣй перфекѣе, ши
кѣтрѣнѣцеле легѣтѣрилор, кѣ каре де трѣпѣла
майчей сале аѢ фост легат, ши аша фѣтѣла ѣ
чѣпе ка ун стрени ѣ пѣнтече а лѣкра, ши пен-
трѣ ачаа се скоате афарѣ.

§. 156.

Фѣтѣла сѢ мѣнѣ дин пѣнтечеле майчѣй 1.
прин стринѣерѣ пѣнтечелѣй, карѣ есте кѣ дѣ-
рерѣ легатѣ. 2. прин мѣшкѣй фоалелѣй, ши
прин пѣлѣ фоалелѣй, карѣй дѣѣк скрѣмерѣ.
ѣпѣрѣим тоатѣ наѣерѣ ѣ чинѣй перѣодѣрѣй:

1. Наѣерѣ се кѣшинѣ (мѣнѣиле ѣшин-
цѣтоаре)

2. Се дескиѣе гѣра пѣнтечелѣй (мѣнѣиле
каре наѣерѣ ѣтокмек)

3. Се рѣп легѣтѣриле, ши фѣтѣла ѣчепе а
ѣши (мѣнѣиле ла наѣере)

4. Фѣтѣла де тот се мѣнѣ афарѣ (мѣнѣи-
ле тремѣрѣтоаре)

5. Докшорѣ, кѣмѣша, ши чѣлелалте се ци-
пѣ афарѣ (мѣнѣиле дѣпѣ наѣере)

Прѣн.

Прѣнкѣла ꙗтрѣ ачест кип се наще: Капѣла,
каре май ꙗтрѣ есе пре гѣра пѣнтечелѣй, аша се
ꙗдирѣптѣ, ка фаца се бинѣ ꙗ партѣ де напой
кѣтрѣ мацѣла кѣрѣлѣй, ꙗтрѣ чафа ꙗ партѣ де на-
инте кѣтрѣ оаселе рѣшиней, акѣма прѣнкѣла кѣ
чафа се сприжадне ꙗ оаселе рѣшиней, пѣнѣ че
се наще фаца, дѣпѣ че саѣ нѣскѣт фаца, се
наще тот капѣла, ши се ꙗтоарче прѣнкѣла кѣ
фаца май мѣлат кѣтрѣ цимпѣла стинг пѣнѣ че
се наск умерѣй, ꙗтрѣ ачест кип, се наск ши
коастеле, ши пичоареле.

Дѣпѣ че саѣ нѣскѣт фѣтѣла, пѣнтечеле се
стрѣнѣ, се опрѣше сѣнѣеле. Преурѣмѣ се стоар-
че неше матерѣе хѣроасѣ, крѣнтѣ ла ꙗчепѣт,
дѣпѣ ачел мѣкоасѣ, ши цинѣ май трей сѣп-
тѣмѣнѣ ачаста кѣрѣценѣе, ꙗтрѣ де нѣ ба да
мама прѣнкѣлѣй пептѣла цинѣ май мѣлат. —
О мѣере поате наще унѣла, дой, трей, пѣнѣ
ла чинѣй прѣнѣй одатѣ, че се спѣне де май
мѣлѣй, сѣ цинѣ де факѣлѣй.

К А П И Т У Л VI.

Деспре Лзптире

§. 157.

Лзптирѣ (Lactatio) саѡ доичитѡ есте адогарѣ аргреонзрїй, пентрѡ кз прекѡм сѡе аргреонаре, аша ши дѡпз нащере прѡнкѡцѡл се нѡтрѣще кѡ сѡкѡриле майчїй сале. Ожнцеле че сѡе аргреонаре саѡ аѡѡе а пжнтече, дѡпз нащерѣ се аѡѡче а цице, акѡма цицеле се мѡтз а гжлчї сторкзтоаре, ши сторк лаптеле дин сжнце. — **Л**аптеле (lact) оменеск есте лимпѡе, сѡецире, май дѡлче декжт а вачїй, се асеменѣжз кѡ лаптеле елѡфантѡлѡй. Шїе лзсат лаптеле, се мѡтз а жмжнтжнз, ши а лапте сѡецире, жмжнтжна а унт. Пзрциле лаптелѡй сжнт: унтѡрз, о матерїе ержнжосз, жзхар, ши мѡлте фѣлѡрї де саре. — Лаптеле май атжѡ сторѡ, есте май сѡецире, май пѡцин грас, мацеле прѡнкѡцѡлѡй ушор кѡрзцз, ши се нѡмѣще кѡ растз (colostrum).

§. 158.

§. 158.

Я лѣпти прѣнкѣл, прѣкѣм Циганей, аша ши
 Доамней чей май мари, есте даторинца. Пен-
 трѣ кѣ прѣнкѣл ꙗ пѣнтече ꙗкѣ фїида, се ꙗба-
 цѣ кѣ сѣкѣл майчїй сале, ши пентрѣ ачеа ши
 дѣпѣ нащере се кѣвине а се нѣтри дела майка
 са. ꙗсѣ де ва фи майка непѣтинчодсе, ши
 слабѣ, каѣте ꙗкѣ кѣ о сѣптѣмѣжнѣ сѣд кѣ
 доаѣ о нѣтрече, (доикѣ) карѣ се фїе вѣрѣдни-
 кѣ спре ачеста лѣкрѣ. дѣптирѣ се кѣвине а-
 тѣта де лѣнг а цинѣ, кѣт цине ꙗгреонарѣ.

К А П И Т У Л VII.

Д е с п р е в ж р с т е л е о м ѣ л ѣ и .

§. 159.

Дѣпѣ ꙗтрѣпарѣ ꙗчепе а се фаче фѣтѣл, каре
 вїида ꙗ лѣме, пѣнѣ че аѣжнѣ ла перфекцїа са,
 мѣлѣ перїодѣрїй пѣтрѣче, ачестѣк перїодѣрїй ле
 нѣмим в ж р с т е л е о м ѣ л ѣ и . (aetates) Ѣконѣл

вїе-

бієцій оменіцій атраколо траце; ка організмъ се винъ ла перфекція са, пре карѣ ажѣнгѣндо мерѣ, мерѣ іарзшій о дѣзбракѣ, ши се атодр-че де унде аѣ венит. — Дескилиним атрѣ ача-ста біацѣ доаѣ вѣрсте марі, акѣрора уна цине дела атрѣпаре пѣнѣ ла перфекція організмѣ-лѣй, (дѣзвѣлирѣ організмѣлѣй) іарѣ алта дела перфекція організмѣлѣй пѣнѣ ла стрикарѣ лѣй цине, (стрикарѣ організмѣлѣй) чѣ дин тѣю се а парте а патрѣ шадѣрї, іарѣ чѣ де пре ур-мѣ а доаѣ, ши сѣнт:

§. 160.

1. Фѣціа (foetalis aetas) ачаѣ ачепе ла атрѣпаре, ши цине 9. лѣнї, се сфѣрїшеце прин нащере. Фѣтѣл атѣю нѣмай ка ун вѣрме се аратѣ, а каре капѣл, ши коада се дескилинѣ-ше, дин капѣл ачестѣй вѣрме се дѣсвѣлѣше ка-пѣл, іарѣ дин коадаѣ есе трѣнкѣл фѣтѣлѣй. Я доа лѣнѣ вѣлѣїй окилор дой ка нише пѣнкѣтрї нѣгре се аратѣ, насѣ о цирѣ се рѣдикѣ, гѣра се дѣшкидѣ, урекиле се аратѣ нѣмай прин гропиле, каре есе ла локѣл сѣѣ, мѣниле ши пичоареле канише нодѣрї се ара-тѣ, ши пѣнѣ ла сфѣршитѣл ачестїй лѣнї се дѣсвѣлѣск, атрѣ ачѣѣ тимп ачепе а кеюцѣ о-сирѣ. Пѣрциле нащерїй се дѣсвѣлѣск. Я 3. лѣнѣ

СЕНСЪРИЛЕ ДИНАФАРЪ АЖЪНГ ЛА АША ПЕРФЕКЦІЕ,
 КЪТ СЕ ПОТ ДЕСКИЛИНИ, КАПЪЛ КЪ МЪЛТ Е МАЙ
 МАРЕ ДЕКЪТ ТРЪНКУ, ФАЦА ФОАРТЕ Е МАРЕ, ГРЪ-
 МАХЪЛ СКЪРТ, АНАИНТЕ АПЛЕКАТ, А ПИЧОАРЕ ШИ
 МЪННІ СЕ АРАТЪ ДЪЦЕТЕЛЕ, КАРЕ СЪНТ ФОАРТЕ
 ЛЪНЦІ, СПИНАРЪ ЕСТЕ АКОВІАТЪ, КРЪЧИЛЕ РЪДИ-
 КАТЕ, ЕВЧИЛЕ КЪРЪЛЪЙ ФОАРТЕ МИЧІ, МЪДЪЛА-
 РЮЛ ФОАРТЕ МАРЕ, ФОАЛЕЛЕ ДЕСТЪЛ ДЕ МАРЕ, ПЪ-
 ЛЪ АША Е ДЕ СЪКЦИРЕ, КЪТ СЕ ВЪД МАЦЕЛЕ. Я 4.
 ЛЪНЪ ФІИНА НАИНТЕ ФЪТЪЛ НЪМАЙ ДЕ ФЪНЪ ЕВ-
 РИКЪЛЪЙ СПЪНЪЗЪРАТ, ШИ АНОТЪНА СЛОГОД А У-
 МЕХАЛА РОДЪЛЪЙ, АКЪМА КЪ КАПЪЛ СЕ РЪСТОАР-
 НЪ НАИНТЕ. Я 5. ЛЪНЪ АТИНЦЕ МЕМЕРАНЕЛЕ КЪМЕ-
 ШІЙ, ШИ АЧЕПЕ А СЕ МИШКА. Я 6. ЛЪНЪ УНГІЛЕ ЛА
 ДЪЦЕТЕ КРЕСК, АШИЖДЕРЪ ПЪРЪЛ ПРЕ КАП, ШИ ПРЕ
 ТОТ ТРЪПЪЛ КРЪЦІЕ. Я 7. ШИ А 8. ЛЪНЪ АВЪНА ТОА-
 ТЕ ОРГАНЕЛЕ КРЪЦІЕ, ШИ СТЪ А ПЪНТЕЧЕ ПРЕКЪМ
 АМ АРЪТАТ. (§. 154.) Я 9. ЛЪНЪ СЕ МЪТЪ, ШИ
 ЛА СФЪРШИТЪЛ ЕЙ ВИНЕ ЛА ЛЪМЕ.

§. 161.

2. ПРЪНЧІА. (Infantia) ДЪПЪ ЧЕ САЪ НЪ-
 СКЪТ ФЪТЪЛ АЧЕПЕ ВІАЦА ПРЪНЧАСКЪ, ШИ ФЪТЪЛ
 СЕ НЪМЪЩЕ ПРЪНК, ЦИНЕ АЧАСТА ВІАЦЪ ДЕЛА
 НАЩЕРЕ ПЪНЪ ЛА 7. АН. — НЪСКЪНДЪСЪ ФЪТЪЛ
 МЪЛТЕ МЪТЪРІ СЕ ФАК АТРЪНЪСЪЛ, ВИНЕ ДИН ЛОК
 МАЙ КАЛА (ПЪНТЕЧЕ) А ЛОК МАЙ РЪЧЕ, ШИ ПЕН-

циле трѣпѣльнѣ креск, черкѣирѣ сѣнцелѣнѣ май
таре кѣтрѣ кап траѣ, ши пентрѣ ачаѣ лчеп
фѣнкѣїїле чѣле анїмале, май вѣртос минтѣ,
а се арѣта. Се сфѣршеѣе прин жѣнїе.

§. 163.

4. Жѣнїа (Iuventus) лчѣпе ла тимпѣл
флочирїї, ши цине пѣнѣ ла перфекѣїа Органїс-
мѣлѣнѣ, саѣ дела 14 — 32 де анї. Сеѣ ачаѣта
вѣрѣтѣ кѣ тот се мѣтѣ чѣл че се нѣмѣк на-
инѣте фѣчор, лчеп а крѣѣѣе флочїї, вѣрка, мѣсте-
цѣле, лчепе а се стоарѣе сѣмѣнѣца, л фѣте креск
цицѣле, лчеп а се арѣта флориле. Черкѣирѣ сѣн-
целѣнѣ май таре траѣ кѣтрѣ пѣрѣїїле наѣерїї,
ши пентрѣ ачаѣ пѣрѣїїле ачѣстѣ фїїнд лѣтѣю май
непѣтїнѣоаѣе, акѣма лчеп а се лѣтѣрїї, ши а
лѣїа, лчѣпе л жѣне алѣа симѣїре, каѣтѣ дѣ-
пѣ фѣте, ш. а. Трѣпѣл крѣѣѣе л лѣнѣг, оаѣеле
се лѣтѣреск, фѣнкѣїїле анїмале се лѣналѣѣ, гла-
сѣл, ши вѣрка се мѣтѣ. Сеѣнцѣле кѣ маре пѣ-
тѣре се аѣѣѣе л пѣлѣмѣнїї, ши пентрѣ ачаѣ
май ушор каѣ жѣнїї л хѣктїкѣ, се сфѣрше-
ѣе прин вѣрѣѣїїе.

§. 164.

5. Вѣрѣѣїа (aetas virilis) ачаѣта вѣрѣтѣ
се нѣмѣѣѣе амѣѣѣѣ, саѣ вѣра омѣлѣнѣ, лчѣпе
дела анѣ 32. — 45. — 50. Лѣтрѣ ачаѣта вѣрѣтѣ
кѣм

кѡмпѡзна атре тоате фѡнкціиле е асѣменѣ,
 ши тоате фѡнкціиле ажѡнг ла перфекціа са.
 Пентрѡ ачеа бетешѡгѡриле атрѡ ачаста вѡрѣтѡ
 сѡнт май раре, ши есте май ѡнѡз пентрѡ сфѡ-
 тѡире, черкѡирѣ сѡнѡелѡй таре траѡе кѡтрѡ
 фѡале, ши пентрѡ ачеа ачестѣ наѡ апетит, ши
 пѡтимеск де шѡѡѡри, ачеп а се агрѡша, асѡ-
 ширеле сѡфлетѡлѡй аича май мѡлт стѡпѡнеск,
 се сфѡрѡеше прин ѡзтрѡнѣѡз.

§. 165.

6. Бѡтрѡнѣѡа (aetas senilis) ачѣпе дела
 50. де ани ши цине пѡнѡ ла сфѡрѡитѡл вѡе-
 цѡй, саѡ пѡнѡ ла 70. — 80. де ани. Атрѡ ача-
 ста вѡрѣтѡ тоате фѡнкціиле траг аѡѡрѡпт,
 асѡ аша, ка чѣле че саѡ арѡтат май атѡѡ,
 сѡ се сфѡрѡѣескѡ май преѡрмѡ, ши чѣле май
 пре ѡрмѡ, май атѡѡ, се гатѡ атѡѡ фѡнкціи-
 ле пѡрѡилѡр наѡѡрѡй, ачестѣ сѡѡесек, ши мор,
 ачеп а кѡѡѣ динѡй, а кѡрѡнѡи пѡрѡл, ши а
 кѡѡѣ, ачеп фѡнкціиле аниѡале а се гѡѡа, ѡа-
 рѡ чѣле вегетатѡѡе фѡина фѡндаментѡл тѡтѡ-
 рѡр, аѡѡ май цин, пѡнѡ че мерѡѡ, мерѡѡ се га-
 тѡ ши ачестѣ, ши траг ла мета са, ачеп
 пѡѡѡриле а пѡри, трѡпѡл а се рѡчи, черкѡирѣ
 сѡнѡелѡй а ста, рѡѡфларѣ а се аѡѡѡина, пѡ-
 нѡ че май пре ѡрмѡ кѡ о рѡѡфларѡ не гатѡм,
 ши

ши мѣрим! Ячаста є моартѣ натѣралъ а омѣ-
лѣи, асѣ о! дѣрѣре! кѣцѣй динтрѣ мѣритори
а часта моартѣ ажѣнг, май вѣртос ꙗ тимпѣл
нострѣ?

Кѣт єстѣ дѣ марѣ кѣрсѣл вѣцѣй омѣлѣи
нѣ пѣтем хотѣрѣ. дѣ вом зичѣ, прѣкѣм ꙗ алтѣ
анѣмалѣ, кѣм кѣ дѣ опт ори сѣ кѣвине омѣлѣи
а трѣи тимпѣл ачѣла, ꙗ карѣ аѣ крескѣт, фѣинѣ
ачѣла тимп дѣ 20. дѣ анѣ, ар трѣѣи омѣл
сѣ трѣѣаскѣ 160. дѣ анѣ, асѣ кѣцѣй сѣнт дѣ
ачѣстѣ? ун ѣнглѣ аѣ трѣит 169. дѣ анѣ. ѣарѣ
чѣ май мѣлт нѣ атерѣсѣхѣ, ꙗ Грѣзелѣн афлѣм
скрѣс, кѣм кѣ сѣѣ аѣхѣрѣцѣа лѣи Карл а 6. Та-
та Марѣей Ѣерѣсѣй, Генѣралѣ Мерѣй дин Тими-
шоарѣ аѣ кемат ла сине прѣ ун Ромѣн дѣ 172
дѣ анѣ, кѣ нѣмѣлѣ ѣанкѣ Ковин кѣ мѣрѣ са
Гара дѣ 160. дѣ анѣ дѣ вѣтрѣнѣ дин сатѣл
Саѣова ꙗ Дѣстрѣктѣл Карансѣѣшѣлѣи, ши ѣаѣ
дѣт ла моалѣр, сѣѣ молѣрѣсѣкѣ, прѣ карѣй аѣпѣ
аѣѣа ѣаѣ тримис ла аѣхѣратѣл, ши аѣ цине а-
трѣ контрафилѣ салѣ. Ячаста ѣкоанѣ а ачѣсто-
ра Ромѣнѣи сѣ капѣтѣ дѣ винѣѣт ꙗ Пѣѣа, ун-
дѣ єстѣ ши фѣѣорѣл ачѣстор вѣтрѣнѣ кѣ єй мо-
лѣрит дѣ 145. дѣ анѣ дѣ вѣтрѣнѣ. ꙗ ан 1724
аѣ мѣрит ꙗ Кѣверѣш (ун сат апропѣ дѣ Ти-
мишоарѣ) Пѣтрѣѣ Царкѣ дѣ 185. дѣ анѣ дѣ
вѣтрѣнѣ.

ДѢПЪ МОДРЕ ТРѢПЪЛЪ ЛѢКПЕ А ПѢТРЕХЪ ТРѢ-
 ТАНДЪ КЪТРЕ РЪСНПРѢ СЪ, ПЪРЦИЛЕ ЧѢЛЕ ЗРѢ-
 РЪТОДРЕ СЕ ЛПАРТ ПРН ДЕР, ШН СЕ ЛТРЕХЪНН-
 ЦѢХЕ СПРЕ АЛТЕ ЛНПСЕ АЛ НАТѢРЕЙ, ІАРЕ ЧѢЛЕ
 ТАРЕЙ, КАРЕ НѢМАЙ ПЪНЪ ДА 6. П. СЪНТ, МЕРГ Л
 ПЪМЪНТ, АШАДАРЪ НИЧІ О ПЪРТИЧІКЪ ДН
 ТРѢПЪЛЪ НОСТРѢ НѢ ПѢРЕ, ЧН СЕ ЛТОДРЕ Л СЪНДЪ
 НАТѢРЕЙ ДЕ УНДЕ АѢ БЕНИТ. ДЕ ЗНЧЕМ ДАРЪ КЪ
 НИМІКЪ КѢ АДЪВЪРАТ ДН ТРѢПЪ НѢ ПѢРЕ, ФІИДЪ
 ТРѢПЪЛЪ МАТЕРІЕ, КѢ КЪТ ДАРЪ МАЙ АДЪВЪРАТ
 БОМ ЗНЧЕ ДЕ СЪФЛЕТ, КЪ НѢ ЄСТЕ КѢ ПѢТИНЦЪ
 СЪ ПѢРЕ, ФІИДЪ АЧЕСТА ДѢХ! ЧН ДЕСПЪРЦИНДЪСЕ
 ДЕ ТРѢПЪ ТРЪІАЩЕ АЛТЪ ВІАЦЪ. — ШН АЧЕСТѢ
 СЪНТ ЧЕ АМ ПѢТѢТ ДЕ ТРѢПЪ А АРЪТА.

И П Е Н Д І Ч Е

Д Е С П Р Е С Ѣ Ф Л Е Т.

МАЙ НАИНТЕ ДЕ А АРЪТА ЧЕВА ДЕСПРЕ СЪФЛЕТ,
 СЕ БЕДЕМ ЧЕ ЄСТЪ ВІАЦА? Я РЪСПЪНДЕ АЧЕСТІЙ Л-
 ТРЕХЪРІ ЛЪХЦАЦІЙ ФЪРЪ СОКОТИНЦЪ САѢ ОСТЕ-
 НИТ, ЛЪХ ПЪНЪ Л ЗІОА ДЕ АСТЪХІ НѢ САѢ ПѢ-
 ТѢТ ДЕСЪХІ АЧЕСТА ЛТРЕВАРЕ, НИЧІ УШОР ВРЕ-
 ОДАТЪ СЕ БА ДЕСЪХІ, ПЕНТРЕ КЪ НОЙ НѢ КЪНОД-
 ЩЕМ ВІАЦА ЧЕ ЄСТЕ ЛСИНЕ, ЧН НѢМАЙ КЪ Є-

СТЕ.

сте. — Дин кѣтрѣнѣце, ши ла тоате Гинтеле аѣ фост кѣноскѣтѣ дѣскилинирѣ аѣтре трѣпѣриле вѣй, саѣ органиче; ши аѣтре чѣле моаѣте саѣ неорганиче, аѣсѣ аѣче се кѣпринде ачаства дѣскилинире, нѣсе ва ушор аѣрѣта, ничѣй саѣ аѣрѣтат. Дѣстѣла есте кѣ тоатѣ вѣаца се кѣпринде аѣ тимп прин цинѣре, ши аѣ лок прин матеріе.

Минтѣ оменѣскѣ а кѣноаѣе прѣнципѣѣ, саѣ каѣса чѣ май аѣналтѣ а вѣеѣѣй, тот дѣкѣна аѣ аѣсѣдат, ши не нѣмѣрате хѣпотесе (пѣрерѣ) аѣ скорнит, ка сѣ поатѣ аѣрѣта ачаства каѣхѣ. Аша унѣй аѣ тѣлмѣчит вѣаца аѣпѣ леѣиле ме ханиче, аѣѣѣй аѣпѣ челе хемѣче; аѣѣѣй аѣ пѣс о пѣтѣре дѣ сине фѣина; аѣѣѣй аѣ нѣмито сѣфлетѣла аѣмѣй. Аѣѣѣй аѣ зис аѣ фи аѣ фолкѣѣѣй ун аѣрак, пре каре аѣаѣ нѣмито аѣ рѣхѣѣ, каре аѣрѣѣе вѣаца, ши кѣна се мѣнѣе ачаства, аѣѣнча се наск вѣтешѣгѣриле. Ной фѣе ачаства каѣхѣ че ва фи, о нѣмим сѣфлетѣ, каре вине дѣла сѣфларе, фѣина кѣ омѣла пѣнѣ кѣна е ла вѣаца, сѣфлаѣ.

Аѣем аѣрѣ ной сѣфлет? Аѣем. Пентрѣ кѣ 1. омѣла кѣѣетѣ, аѣсѣ аѣ кѣѣета се кѣвинне нѣмай сѣфлетѣлаѣй, аша аѣрѣ аѣем сѣфлет. 2. Тот омѣла симѣѣѣе аѣ сине о пѣтѣре, карѣ ничѣй аѣ-

ДЪПЪ ЛЕЦІЛЕ МЕХАНІЧЕ, НИЧІЙ ХЕМІЧЕ, НИЧІЙ АЛ-
ТЕ ЛЕЦІЙ СЕ ПОДТЕ ТЪЛМЪЧИ, ПРЕКЪМ ВЕДЕМ А
ОАМЕНІЙ АПРОАПЕ ДЕ МОАРТЕ, А КАРЕ МАЙ ТОТ
ТРЪПЪЛ ЕСТЕ МОРТ, ШИ СТРИКАТ, ШИ ТОТЪШІЙ
АЧЕСТЪК ОАМЕНІЙ ДЕ МЪЛТЕ ОРІЙ АША СЪНТ ШІЕ
ДЕ КОНШИНЦІЙ, КЪТ ПОТ ДА ФРЪМОАСЕ АБЪЦЪТЪРІЙ
ПРЪНЧИЛОР, ШИ АЛТОРА, СЕ РОАГЪ ЛЪЙ ДЪМНЕХЪ
ПЪНЪ А КЛИПЪЛА ДЕ ПРЕ УРМЪ, АЧАСТА ПЪТЪРЕ
ФІЕ ЧЕВА ФИ О НЪМИМ СЪФЛЕТ, АШАДАРЪ АВЕМ
СЪФЛЕТ. ДЕ УНДЕ УРМЪХЪ А ФИ А НОЙ НЪМАЙ
УН СЪФЛЕТ.

ВСТЕ СЪФЛЕТЪЛ ДЕ ТРЪП ДЕСКИЛИНИТ ? ЕСТЕ.
ПЕНТРЪ КЪ 1. СЪФЛЕТЪЛ ЕСТЕ ДЪХ, ІАРЪ ТРЪПЪЛ
МАТЕРІЕ, АСЪ ДЪХЪЛ ЕСТЕ ДЕСКИЛИНИТ ДЕ МАТЕ-
РІЕ, АШАДАРЪ ШИ СЪФЛЕТЪЛ ДЕ ТРЪП. 2. МАКАР
КЪ СЪФЛЕТЪЛ, ШИ ТРЪПЪЛ СЪНТ А МАРЕ ЛЕГЪ-
ТЪНИЦА, АША КЪТ НЪМАЙ АТЪНЧА ПЪТЕМ ПРЕ
ОМ АЛ НЪМИ ОМ, КЪНД АЧЕСТЪК (СЪФЛЕТЪЛ, ШИ
ТРЪПЪЛ) ЛА ОЛАЛЪ СЪНТ, ШИ МАКЪР КЪ НА-
ИНТЪ ТРЪПЪЛЪЙ НОЙ ДЕ СЪФЛЕТ НИМИК НЪ ШІМ,
МАКЪР КЪ СЪФЛЕТЪЛ ДЕ МЪЛТЕ ОРІЙ ПЪТИМЪЩЕ
КЪ ТРЪПЪЛ, МАКЪР КЪ ПЕРФЕКЦІА СЪФЛЕТЪЛЪЙ,
ШИ ПЕРФЕКЦІА ТРЪПЪЛЪЙ КЪ УН ПАШІЙ ПЪШЕСК;
ТОТЪШІЙ СЪМЦИМ А НОЙ АША ПЪТЕРІЙ, АША
ФЪНКЦІЙ, КАРЕ НИЧІЙ ОДАТЪ НЪ ЛЕ ПЪТЕМ ДЕДЪ-
ЧЕ ДЕЛА МАТЕРІЕ, АША ФЪНКЦІЙ СЪНТ ЖЪДЕКАРЪ,
АКИ-

ѣкипѣирѣ, минтѣ, ш. а. май сѣс архтате, ашадарѣ сѣфлетѣла де трѣп есте дескилнит. Де аича урмѣзе, кѣ сѣфлетѣла нѣ є матеріе, чи дѣх. Пентрѣ кѣ сѣфлетѣла кѣцѣтѣ, асѣ а кѣцѣта матеріа нѣ поате, аша дарѣ сѣфлетѣла нѣй матеріе, ши фїинѣ кѣ матеріей се опѣне дѣхѣла, де нѣ есте матеріе, урмѣзѣ кѣ есте дѣх. Фїинѣ дарѣ сѣфлетѣла дѣх, урмѣзѣ а фи ши симплѣ, пентрѣ кѣ тот дѣхѣла есте симплѣ. Де унде їарѣши урмѣзѣ а фи сѣфлетѣла слокод, ши пѣрѣрѣ статорник.

Всте сѣфлетѣла слокод? Всте. Пентрѣ кѣ 1. Сѣфлетѣла лѣкрѣ дѣпѣ лециле воинцїй, нѣ дѣпѣ лециле липсей ка ши трѣпѣла, асѣ а лѣкра дѣпѣ лециле воинцїй есте слокозѣнїа, ашадарѣ сѣфлетѣла есте слокод. 2. Я се хиче сѣфлетѣла нострѣ слокод есте де липсѣ, ка сѣфлетѣла нѣмай дин ѣкипѣирѣ са фѣрѣ ничї О липсѣ сѣ се хотѣраскѣ а лѣкра, саѣ а нѣ лѣкра, а вѣрѣ, саѣ а нѣ вѣрѣ, асѣ ачестѣ аре сѣфлетѣла нострѣ; ашадарѣ є слокод. Я авѣ сѣфлетѣла нострѣ ачаства пѣтѣре не ѣбацѣ а) Генсѣла дин лонтрѣ, каре мѣртѣрисѣще, кѣм кѣ воа, ши лѣкрарѣ сѣфлетѣлаїй нострѣ нѣ а-тѣрнѣ дела врео пѣтѣре динафарѣ, прекѣм мишкарѣ а час; ничї дела врео ацицаре трѣ-
пѣ-

п'кскз, прѣкм фоамѣ, рзсѣфларѣ, ржжнирѣ,
 чи нѣмай дѣла їа лсаши прин лкинѣирѣ, ши
 жѣдекарѣ лѣкрѣрилор, прин каре се хотѣрѣѣ
 а врѣ, саѣ а нѣ врѣ. в) Пѣтем чева ане про-
 пѣне лнаинте, ши дѣспре ачестѣ а кѣѣета. в)
 лвем пѣтѣре а алѣѣе че не плаче; лсѣ ачестѣ
 нѣ вин дѣла ничи о пѣтѣре динафарѣ; аша
 дарѣ сѣфлетѣлѣи се кѣвине пѣтѣрѣ май сѣс-
 зисѣ. 3. Дѣ нѣ ар авѣ сѣфлетѣл нострѣ слоко-
 зѣнїе, ар фи тоатѣ леѣиле фѣрѣ фолос, нѣ ар
 ста пача, ши рѣмѣшагѣрилѣ, нѣ ар авѣ лок
 дарѣл, ши пѣдѣпѣа, нѣ рѣгѣчѣнїлѣ, сѣатѣ-
 рилѣ ш. а. пѣнтрѣ кѣ ачестѣ тоатѣ ар вени дѣ-
 ла врео липсѣ динафарѣ, їарѣ нѣ дѣла воа
 нострѣ, лсѣ ачаѣта нѣ пѣтем зичѣ; аша да-
 рѣ сѣфлетѣл нострѣ ѣѣте слокода. 4. Дѣмнѣхѣ
 фѣкѣторѣл омѣлѣи аѣ дѣскилинит прѣ ом дѣ
 алтѣ доѣнитоачѣ, ши їаѣ дат фирѣ, кѣ карѣ
 чѣлѣ спре фолосѣл сѣѣ фѣкѣтѣ сѣ лтрѣѣѣнїѣ-
 хѣ, їарѣ чѣлѣ спре стрикѣчѣнїѣ са фѣкѣтѣ сѣ
 фѣгѣ, лсѣ ачаѣта нѣ ар фи фѣѣт дѣ липсѣ сѣ
 факѣ дѣмнѣхѣ, дѣ ар трѣѣѣи омѣл сѣ лѣкрѣ
 дѣпѣ леѣиле липсѣи; ши нѣ сар пѣтѣ лпѣта
 омѣлѣи фапѣта ѣѣнѣ, саѣ фапѣта рѣ, фїинѣ
 кѣ ам зичѣ, кѣ дѣмнѣхѣ аѣ врѣт сѣ фїѣ а-
 ша, а дѣѣѣрат кѣ дѣмнѣхѣ кѣрмѣѣѣе прѣ ом,
 лсѣ

Асз Атрѣ слокозеніе прин фире: ашадарз сѣ-
флетѣл нострѣ есте слокод. — Май маре е-
сте Атрекарѣ деспре немѣрирѣ сѣфлетѣлѣи,
карѣ май наинте де че се ба арзта, сѣ ведем
че есте немѣрирѣ? Немѣрирѣ есте пѣрѣрѣ фѣин-
ца сѣфлетѣлѣи дѣпѣ рѣсипирѣ трѣпѣлѣи А
статѣ вѣеціи, ши а коншинцей. Немѣрирѣ сѣ-
флетѣлѣи есте май грѣѣ, ши май маре аргѣ-
мент пентрѣ лѣке, ши кѣ чел май маре вѣн
а омѣлѣи легатѣ.

Всте дарз сѣфлетѣл немѣриторѣ? Всте.
Пентрѣ кѣ 1. Сѣфлетѣл нострѣ есте дескили-
нит де трѣп, ши макѣр кѣ се деспарте де
трѣп, тотѣши есте немѣриторѣ пентрѣ перфек-
цінле сале. 2. Сѣфлетѣл нѣмай прин мѣтарѣ
А нимик поате пери, пентрѣ кѣ сѣфлетѣл е-
сте симплѣ, ши дѣх, каре нѣ аре пѣрѣи, Асз
а мѣта сѣфлетѣл А нимика тоатѣ натѣра нѣ
поате, тарѣ дѣмнезѣ де ши поате, нѣ вѣрѣ,
ашадарз сѣфлетѣл е немѣриторѣ. А нѣ пѣтѣ
тоатѣ натѣра сѣ мѣте сѣфлетѣл нострѣ А ни-
мик, се вѣде де аколо, пентрѣ кѣ а пѣтѣ мѣ-
та чева А нимик, се чѣре пѣтѣре несфѣршитѣ,
Асз ачаста пѣтѣре нѣ О аре тоатѣ натѣра, а-
шадарз нѣ поате фаче сѣфлетѣл нимика. —
дѣмнезѣ нѣ вѣрѣ сѣ факѣ сѣфлетѣл нимик,

пентрѸ кѸ дѸмнехѸ аѸ дат омѸлѸй перфек-
 цїиле сале, ꙗꙗ а лѸа ачестѣ перфекцїй дѸм-
 нехѸ дела сѸфлет, є ꙗконтрѸ кѸ дѸмнехѸїа-
 ска ꙗцелепѸне, бѸнѸтате, ши дрептате. а)
 всте ꙗконтрѸ кѸ дѸмнехѸїаска ꙗцелепѸне.
 ведем кѸ атѸта кѸприндере де перфекцїй аре
 сѸфлетѸл нострѸ, кѸт ꙗтрѸ ачаста лѸме ничї
 одатѸ нѸ ле пѸтем ажѸнѸе, аша ведем, кѸ ꙗ-
 тоатѸ зилеле май мѸлт, ши май мѸлт ꙗцелѣ-
 Ѹем, ши щим; ꙗꙗ де нѸ ар фи вѸрт сѸ цинѸ
 дѸмнехѸ сѸфлетѸл немѸриторѸ, пентрѸ че нѣр
 фи дат ачаста кѸприндере? нѸ ам пѸтѣ дара
 алта зиче де дѸмнехѸ, декѸт кѸ лѸкрѸ, ка
 ши ун ꙗрхїтекѸ, каре зидѣше темѸрѸй пѸтѣр-
 ниче, ши ничї одатѸ нѸ вѣрѣ селе адѸкѸ ла
 сѸфршитѸл сѸѸ, ꙗꙗ ачаста є ꙗконтрѸ кѸ дѸм-
 нехѸїаска ꙗцелепѸне, ашадара сѸфлетѸл є
 немѸриторѸ. б) всте ꙗконтрѸ кѸ дѸмнехѸїа-
 ска бѸнѸтате. вимцим ꙗ ной кѸ сѸнтем нѸ-
 скѸцїй спре адѸвѸрата феричире, ши фїнна кѸ
 ной ачаста феричире ꙗтрѸ ачаста лѸме нѸ о
 пѸтем ничї одатѸ ажѸнѸе, де липсѸ єсте, ка
 ꙗтраат лок се о пѸтем ажѸнѸе, кѸвѸнтѸна
 кѸ цїцѸро „вїаца феричитѸ де поате пери,
 ничї кѸна нѸ се поате зиче феричитѸ.“ ꙗꙗ
 де нѸ ар вѣрѣ дѸмнехѸ се цинѸ сѸфлетѸл адѸ-

пѣ моартѣ трѣпѣлѣи, пентрѣ че нѣр фи дат
 дѣмнехѣ ачаста нѣскѣтѣ ꙗ ной ши ащептатѣ
 феричирѣ, адеврѣат нѣ пентрѣ алта, чи нѣмай
 пентрѣ скѣрѣа, ши рѣнирѣ иоастрѣ, ши ар лѣ-
 кра кѣ ной дѣмнехѣ, ка ши ун ом, каре кѣнд
 май тарѣ ꙗсѣтошѣм, нѣр арѣта нѣворѣл, ꙗрѣ
 ничѣ оаѣтѣ нѣ нѣр лѣса, сѣ бѣм дин трѣнѣл;
 ꙗсѣ ачаста ꙗ контрѣ кѣ дѣмнехѣꙗсѣка бѣнѣ-
 татѣ, ашаѣарѣ сѣфлетѣл ꙗ немѣриторѣ в) в-
 стѣ контрѣ кѣ дѣмнехѣꙗсѣка арѣптатѣ, ка-
 рѣ пофѣтѣще, ка чѣй бѣни сѣ се дѣрѣꙗсѣкѣ, ꙗрѣ
 чѣй рѣи сѣ се пѣдѣпсѣскѣ; ꙗсѣ ной ꙗ лѣмѣ а-
 часта бѣѣм, кѣ май мѣлѣт чѣй рѣи сѣнт норо-
 кошѣ, ꙗрѣ чѣй бѣни пѣдѣпсиѣи, ашаѣарѣ дѣ
 нѣ ар фи сѣфлетѣл немѣриторѣ, дѣмнехѣ нѣ
 ар фи арѣпт, карѣ пентрѣ кѣ дѣ дѣмнехѣ а
 гѣнди нѣ пѣтем, сѣфлетѣл трѣбѣ сѣ фѣе не
 мѣриторѣ. 5. Дѣ нѣ ар фи сѣфлетѣл нострѣ
 немѣриторѣ, ной оаменѣи ам фи май рѣи дѣ-
 кѣт доѣитоачѣлѣ, пентрѣ кѣ ачѣстѣ аѣбѣнг ꙗ
 лѣмѣ ачаста сѣѣрѣшитѣл, спре карѣ сѣнт хо-
 тѣрѣжѣтѣ, ꙗрѣ ной ничѣ кѣнд; аша бѣѣм кѣѣи
 мор ꙗ флоарѣ вѣрѣстѣи; дѣ нѣ аѣ вѣрѣт дѣрѣ
 дѣмнехѣ сѣфлетѣл ачѣстѣора ал фѣчѣ немѣри-
 торѣ, пентрѣ че ꙗѣ фѣкѣт? ар лѣкра аша дѣм-
 нехѣ ка ши ун грѣдинѣрѣ, карѣ сѣдѣще помѣи;

ній зик, кз ла дчепѣтѣл лѣмѣй, кжнд лѣ фз-
кѣт тоате фзптѣриле. Алцій зик, кз атѣнча
кжнд хзмислѣще мѣерѣ. Іарз алцій зик, кз
дѣпз че трѣпѣл есте чеба Органисат, ши брѣд-
ник, ка сз поатз лѣкра сѣфлетѣл атрѣнсѣл.
Ачаста Вентенціе ши ной О цинем, пентрѣ кз
Інстрѣментѣл, кѣ каре лѣкрз сѣфлетѣл, сжнт крее-
рій, лсз ачестѣ май тѣрзїѣ се аратз, ашадарз.

Деспре легзтѣинца сѣфлетѣлѣй кѣ трѣпѣл,
ши деспре фѣнкціиле сѣфлетѣлѣй май сѣ ам
арзтат. Ши ачестѣ сжнт, кѣ каре де вой фи
фзкѣт ащептзрій ювѣтѣлѣй мѣѣ Нѣм дѣстѣл,
фоарте нзрокоѣ мз вой цинѣ.

Оминтеле, каре прин тїпзире аѢ атрат, ши
афарз де мѢлте їнтерпѢнкцій, ши легзтѢин-
целе кѢвинтелор рѢле сѢнт:

Фол.	РѢнд.	Оминта	АдрептарѢ
1	—	18 — кзѢтз — — —	кзѢта
7	—	25 — о кїи — — —	окїй
50	—	24 — §. 48 — — —	§. 38
62	—	15 — ашѢна — — —	ажѢна
67	—	4 — панкреатїкѢ — — —	панкреатїкѢ
68	—	21 — доїспезѢкѢдецете	доїспрезѢкѢдеце
70	—	1 — §. 10 — — —	§. 45
71	—	20 — артерїй — — —	артерїй
80	—	21 — §. 151 — — —	§. 152
85	—	15 — ди жок — — —	дин жок
103	—	19 — Preura — — —	Pleura
111	—	22 — anchelitus — — —	anhelitus
121	—	3 — §. 30 — — —	§. 72
122	—	6 — §. 145 — — —	§. 144
122	—	11 — §. 79 — — —	§. 80
122	—	16 — §. 79 — — —	§. 80
143	—	7 — енглезїй — — —	енглезїй
169	—	12 — 24 — — —	14
181	—	27 — лїнїей — — —	лїнїе
208	—	24 — корѢе — — —	корѢе
220	—	11 — ноате — — —	ноапте
240	—	12 — карї — — —	каре
256	—	21 — лѢвцїй — — —	лѢвшїй.
258	—	8 — олаат — — —	олаатѢ
258	—	9 — зѢмїелїрѢ } — — —	зѢмїелїре
259	—	4 — лпреѢна — — —	лпреѢнѢ

НѢМЕЛЕ ДД. ПренѢмеранцѣ

Яша ꙗ рѣнд ашезате, прекѢм сѣнт три-
мисе дела ДД. КѢлегѣторѣ.

Я Б Р Ж Д

Рев. Д. Константин Молнар Парохъ, ши Протопресвѣтер Г. К. ꙗ Тѣш. — Д. Николае Попович кѢраторѣл Бисеричѣй Г. н. у. ꙗ Яерѣд 2. — Спеку. Д. Александрѣ Ялмѣшан КѢрат. Бисеричѣй Г. н. у. ꙗ Яерѣд 2. — Спекут. Д. Іоанн Молнар де Яака - Каролина Пос. ꙗ Росїа. — Спеку. Д. Николае Винклер Пос. ꙗ Росїа. — Д. Іоанн Молнар Бѣлгер ꙗ Росїа Яерѣдѣлѣй, ши немес посесор ꙗ Тѣш. — Д. Іоанн Винклер Бѣлгер ꙗ Росїа Яерѣдѣлѣй. — Д. Іоанн Маїер.

СѢм: 10.

Я Р Я Д

Іллустрисимѣл Домн НѢстор Іоаннович
Епископѣл Яраѣлѣй 2. — Реверендисимѣл Д. Георгїе Кирилович Протопресвѣтерѣл Вїлагосѣлѣй
пре-

прекѣм а чинс. Консистеріѣм, аша ши а І. І. Ком. Ярад, Бикиш, ши Чанад а Так. де жѣдеци Ясесор. — Реверендисимѣл Д. Протич Захаріа Протопресвѣтерѣл Тот - Варадіей, ши а май мѣлатор І. І. Комитат. прекѣм ши а Консистер. Ярадѣлѣи Ясесор. — Ядмодѣм Реверендѣл Домн Григоріе де Явканич Катихета Препаранд. Намесник, Консистеріалник Ясесор, ши Пар. — Спектакилѣл ши Перилѣстрѣл Д. Іаков де Галкек а май мѣлатор І. І. Ком. а Такѣлїи де жѣдеци Ясесор, ши а І. Доминіѣм Петриш пропріетарѣ — Спектакилѣл ши Перилѣстрѣл Д. Константиної Димитріе Професорѣл Препарандилор, ши Веніор. 2. — Спектак. ши Пер. Домн Константин Діаконович Яога Професорѣл Препар. — Гавра Ялександрѣ Професорѣл Препарандіей 25. — Спект. ши Пер. Д. Феодор Серк Ядвок. а Ярад. — Спект. ши Пер. Д. Іоани Яркош Ядвокат а Ярад. — Ядм. Ревер. Д. Гавріил Жѣланиї Проф. Феол. Косис. Ясесор ши Парох а Кѣртич. — Оноратѣл Жѣпани Іосиф Пестишан Серарѣ а Ярад. — Спек. ши Пер. Д. Ванк - Vankuly де Tövis J. Cottus Ярад. Vice Judlium. — Пер. Д. Димитріе Нига ла Інк. Префекторат Кизмзреск Практикант. — Спектакилѣл ши Пер. Д. Григоріе Киш І. Ком. ши а Доминіѣмѣлѣи

Петриш Фишкар. — Ядм. Реверендѣл Д. Попович Бѣтиміе Парохѣл Жѣлицій ши а май мѣлтор Сколи Націонале Локалник Директор. — Перил. Д. Димитріе Гива Локалник Директор а Панкота бѣке. — Оноратѣл Жѣпѣн Брадіан Димитріе Лѣзцѣторѣ а Панкота бѣке. — Пер. Домн Яданаіе Мишин Ярендатор. — Ревер. Пѣринте Попович Іосиф Парох а Петриш. — Зелосѣл Тинѣр Мани Сѣмеон Лѣзцѣчел а Сколла норм. а Класа ал II. — Зел. Тин. Софроніе Хацег а Сколла нац. а Класа ал II. — Ревер. Пѣр. Захаріе Нейкѣлескѣ Парох а Ток. — Ядм. Рев. Пѣр. Дамаскин Димитріебич Парох а Милова. — Оноратѣл Жѣпѣн Янтоніе Цапѣ Сѣст. Лѣзцѣторѣ а Зорленц - Марѣ. — Зелосѣл Тинѣри. Михѣилович Іоанн — Михѣил Георгіе — Милош Даніел — Молдобан Грѣіа — Опріан Ніколаѣ — Пилка Василіе — Попович Димитріе — Радин Феодор — Рѣбенувич Феодор — Рѣсѣ Манасіе — Ракицан Іосиф. Препарандіѣй а Кѣресѣ а Ілк. — Медіастинѣл Препарандіѣй Фомич Георгіе — Зелосѣл Тинѣр Іоанн Берарѣ а Сколл. Клер. Смерит Яѣзѣторѣ. — Реверендѣл Пѣринте Іоанн Павич Діакон ши а Чинстѣлѣй Консист. а Ярадѣлѣй Канцелистѣ. — Ревер. Пѣринте Георгіе Попескѣ Парох Кѣбинѣлѣй ши Клерик а Кѣр-

сѣла а III. лѣ. — РЕВЕР. ПѢР. ГЕОРГІЕ БОЙТОР ДІА-
 кон ши КЛЕРИК ꙗ КЪРСѢЛ а III. лѣ — ЗЕЛОСѢЛ
 ТИНЪР МИХѢЦІ ЯБРААМ КЛЕРИК ꙗ КЪРСѢЛ а III. лѣ
 — ЗЕЛОУ. ТИНЪРІ. ПОПЕСКЪ ВАСИЛІЕ — ПОПЕСКЪ
 ІЕРЕМІА — ПОПЕСКЪ ФЕОДОР. КЛЕРИЧІ ꙗ КЪРСѢЛ а
 III. лѣ. — ЗЕЛОУ. ТИН. БРАШОВАН ГЕОРГІЕ — ГРЪЧИ
 ЗАМФИР — ПОПЕСКЪ ІОАНН: КЛЕРИЧІ ꙗ КЪРСѢЛ а
 2 лѣ. — ЗЕЛОУ. ТИН. ГРЪЕСКЪ ПАР. ОЕНІЕ — ЛЪП-
 ША СЪМЕОН — ПОПОВИЧ ДИМИТРІЕ — ПОПОВИЧ
 ВЪТІМІЕ — ПОПОВИЧ ІВАНТІЕ — ЗАКОШАН МИ-
 ХАИЛ — ЦАРАН ІОАНН. КЛЕРИЧІ ꙗ КЪРСѢЛ 1 лѣ.
 — ЗЕЛОУ. ТИН. АДАМ НИКИТА — БАЛАНЕСКЪ ЯН-
 ДРЕЙ — БОТ. РЪСАЛИ — БЪРКЪ ПАВЕЛ — ГАШПАР
 МОЙСЕ — ГЕОРГІЕВИЧ ДІОНУСІЕ — ГЕРГА ГЕОРГІЕ —
 ГИВОИН ПЕТРЪ — ЗАКОШАН ПАВЕЛ — МАРТИНО-
 ВИЧ НИКОЛАЕ — МАРТИНОВИЧ ПАВЕЛ — МИРКОВИЧ
 МАЗА — НИКОЛЕСКЪ ГЕОРГІЕ — ПОПЕСКЪ ІОАНН —
 ПЪШКАН КОНСТАНТИН — РАКИЦАН НИКОЛАЕ —
 СЕКЕЛ ІОАНН — СЕЛЕЦІА ІОАН — ТРИПОН НИКО-
 ЛАЕ — УНГЪР ПАР. ОЕНІЕ — УНГЪРКІ ДИМИТРІЕ
 — ІМЪРЕ ІОАНН. ПРЕПАРАНЪІ ꙗ КЪР. а 2 лѣ. —
 ЗЕЛОУ. ТИН. ЯЦЕГАН ІОАНН — БЕЛЧЪ ГЕОРГІЕ —
 БЕЛЧА БЛАГОЕ — ГЕОРГІЕВИЧ ІОСИФ — КОВАЧ ІОСИФ
 — ЛЪПЪ ПЕТРЪ — МАРКЪ ГЕОРГІЕ — МАРКОВИЧ
 ІОАНН — МІАТ НИКОЛАЕ. ПРЕПАРАНЪІ ꙗ КЪР-
 сѣл ꙗ 1 лѣ.

Б Р Я Ш О В.

Прѣчин. Д. Ігнатіе Каракец 1 лѣ Протопрес-
витер. — Прѣчин. Д. Євмеон Попович ал 2 лѣ.
Протопресвитер. — Чин. П. Война Питиш Парох.
— Чин. Д. Барѣ Чепескѣ. — Д. Георгіе Оргі-
дан. — Д. Димитріе Мзрин. — Чин. Д. Іоан
Христѣ Жѣделе прѣблѣгатеѣ комѣнитѣцѣ Грѣ-
чешѣ 2. — Д. Іоан Радѣ Лека. — Д. Іоанн ши
Георгіе Юга. 2. — Д. Николае Чепескѣ. — Д. Рѣ-
долф Оргідан. — Д. Георгіе Каркалекі.

Сѣм; 14.

Б У Д Я.

Д. Захаріе Каркалекі изводиторѣл Бібліо-
течій Ромѣнешѣ пентрѣ юбиторій де літера-
турѣ Ромѣнѣскѣ дин Принципатѣл Цзрій Ро-
мѣнешѣ, ши ал Молдавїей 500. де єкс. — Д.
Константин Лека Моалер. — Димитріе За-
харевич.

Сѣм: 302.

В Б Р Ш Б Ц.

Аналт Прѣосфинцитѣл Д. МЯЉИМ МЯ-
НЦІЛОВИЧ Єпископѣл Рѣршешѣлѣ. — Прѣчин.
Домн Арсеніе Іоаннович де Шакабент а прѣс-

нз лѣкѣиторей мѣнѣстири ал Месичѣлѣй Архі-
мандрит, прѣкѣм ши а Чинститѣлѣй Консѣсто-
рѣм ши а мѣритѣлѣй Комѣтат ал Крашовей
Тавли де Жѣдец Ясесор. — Прѣчин. Д. Констан-
тин Алѣзѣй Протопрѣсвѣтерѣл Вершецѣлѣй ши
ал Чин. Конс. Ясесор. — Прѣчин. Д. Софроніе
Івачкович Протопрѣсвѣтерѣл Варадѣей ши ал Чин.
Конс. Ясесор. — Чинс. Д. Димитріе Петрович
Парох ши Намесник Логожѣлѣй ал Чин. Конс.
Ясесор. ши а Школадѣлор Клеричѣй Професор. —
Прѣчин. Д. Пахоміе Іоанович Іеромонах. Проф.
Феолоргіей, ши Ясесор Чинст. Конс. Вѣршецѣлѣй.
— Прѣкѣвѣіосѣл Пѣринте Даніил Іанкович ал а-
прѣнѣ лѣкѣитоарей мѣнѣстири Месич Іеромонах.
— Прѣкѣв. Пѣринте Гедеон Живанович. Іером. —
Чинститѣл Д. Николае Грѣвич Парох Вершецѣ-
лѣй, ши ал Чинс. Конс. вице-нотареш. — Чин-
ститѣл Д. Іоргович Павел Парох а Васѣова Мон-
танѣ. — Чинс. Д. Крѣца Іоанн Парох а Варадѣа
— Чинс. Д. Керѣ Матѣей Парох а Коморищѣ.
— Чинс. Д. Ботош Іоанн Парох а Коморищѣ.
— Чинс. Д. Попович Іліе Парох а Воеводинѣ.
— Чинс. Д. Грѣвич Феодор Парох а Воеводинѣ.
— Чинс. Д. Яндрей Попович Парохѣл Сент. Іа-
ношѣлѣй. — Чинс. Д. Стоан Китилѣ Дѣакон
а Воеводинѣ. — Д. Чакани Франциск Камерал-

никѣл Фервалтер — Д. Георгіе Феодор Домнѣл
 Измѣнителъ де Пещере. — Д. Бикерли Іоанн Ке-
 саро Врхеск Оверлайтнант. — Д. Ойкели Іосиф
 Адвокат. — Д. Нешичй Георгіе ал Чинс. Конс.
 Фишкад. — Д. Мещерович Павел Адвокат. —
 Д. Алезійчй Николае Адвокат. — Д. Нокіліс Але-
 зіевич Петръ — Д. Петрович Тімофей Префек-
 тѣл Уркаріѣмѣлѣй. — Д. Грекер Карол Касирѣл
 Орашѣлѣй. — Д. Маноилевич Якім Контроло-
 рѣл кассей пѣпиларе. — Д. Паѣнкович Павел
 Канцелист. — Д. Спасоіевич Арсеніе скріеторѣй.
 — Д. Драгодан Іоанн скріеторѣй. — Д. Меще-
 рович Григоріе Полицай адѣйкт. — Дѣмнѣлор.
 Іанкович Аѣзентіе Молер. — Балой Димитріе
 Шпекѣлант. — Мещерович Николае Негѣцѣторѣй
 — Кѣишор Константин Негѣц. — Шеріа Попо-
 вич Негѣц. — Іоргович Сѣмѣон Негѣц. — Дра-
 годан Риста Кѣмѣт, ши Шпекѣлант дин Вой-
 кодинц. — Дѣмнѣк; Воста Александрович Не-
 гѣцѣторѣй. — Дѣмнѣк. Іоанн Стефанович Негѣц.
 — Домнишоара Анна Іоанович. — Зелоз. Ти-
 нѣзрй. Авраам Адонф — Андреевич Георгіе —
 Зѣзда Трандафир — Магѣц Ананіа — Михаи-
 левич Іоанн — Негич Павел — Ніка Георгіе —
 Попескѣ Васіліе — Попескѣ Константин — По-
 пович Вениамин — Попович Павел — Попович

— 0 —

Николає — Попович Іосиф — Попович Павел —
Попович Трифон — Попович Феодор — Попович
Ієремїа — Екзмпїа Александръ — Етойка Іосиф
— Чивищѣн Павел — Чока Іоанн Клеричий. —
Дѣмнѣлѣй Георгіе Хаѣи Педестрѣшескѣ, Ровѣл
Мѣзелор, ши ал Поєзіей дин Валахіа микѣ.

Сѣм: 64.

В І В Н Я

А Конвіктѣл Кесаро - Крзеск.
Рев. Д. Николає Рѣлкан Феолог абсолѣт,
дин Дієцеса Орадїей Марї Г. к. — Рев. ДД.
Грегорїе Молдавай. — Александръ Молнар ꙗ ꙗ
4 лѣ ан а Феологіей Яѣзиторю дин Дієцеса О-
радїей Марї Г. к. — Рев. ДД. Тома Марціан
— Іоанн Рѣс ꙗ ꙗ 3 лѣ ан а Феологіей Яѣзи-
торї дин Дієцеса Фѣгѣрашѣлѣй Г. к. — Рев.
ДД. Петрѣ Мога — Ясолон Попович ꙗ ꙗ 2 лѣ
ан а Феологіей Яѣзиторю дин Дієцеса Ярдѣ-
лѣлѣй Г. н. у. — Рев. Д. Іоанн Богдан ꙗ 1 лѣ
ан ал Феологіей Яѣзиторю дин Дієцеса Ора-
дїей Марї Г. к. — Д. Іоанн Каракеѣ Канца-
ліста Черновїцѣлѣй.

Сѣм: 9.

Г Ю А Я

Чинс. Д. Николає Сѣчѣ Парох. — Чинс. Д.
Яданаїе Георгїевич Парох ши Ясесор Консісто-

ріалник. — Чинс. Д. Феодор Іллович Капелан
— Оноратѣл Д. Я.анасіе Плюфа локалник Ді-
ректор. — Онор. Д. Николае Засло Лвзццторю
— Ж. Никорѣ Петрѣ Економ. — Ж. Іоанн Пѣ-
мѣц. Майстор. — Ж. Іоанн Морошан. Майстор
— Ж. Іоанн Бервекѣц. Майстор — Ж. Петрѣ
Морошан Економ — Ж. Давид Никорѣ Економ. 2.
— Ж. Флорѣ Іевѣццѣ Майстор — Ж. Георгіе
Коман Майстор — Ж. Іосиф Янтимосекс. Майс.
— Ж. Георгіе Богар Економ — Ж. Стефан Бзи-
кан Майстор — Ж. Никорѣ Іліе Економ — Ж.
Димитріе Винтила Майстор — Оноратѣл Д.
Павел Винтила Лвзццторю — Іоанн Іанкович
Калфѣ де Негѣццторю — Димитріе Гѣѣ Калфѣ
де Тимарю — Петрѣ Гѣѣ Лвзцццел.

Гѣм: 25.

К Я Р Я Н О Б Ъ В Ш.

Прѣчинститѣл Домн Іоанн Фомич Прото-
прескутерѣл Карансесѣшѣлѣй, ши а Чинс. Кон-
сїсторїѣм Вершецѣлѣй Ясесор 6. — Чинс. Пѣр.
Я.анасіе Смаа Парох Зорленцѣлѣй Мик. —
Чинс. Пѣр. Георгіе Грозовичѣ Парох Окрѣжїѣй —
Чин. Пѣр. Сумеон Захарїевич Парох Кярпей
— Чинс. Пѣр. Георгіе Бѣмкачила Парох Рѣскеѣ
— Чинс. Пѣр. Петрѣ Бѣмкачила Пар. Тереговей
Чин. Пѣр.

— Чинс. Пър. Іоанн БѸмбачилъ Пар. Тереговей
 — Чинс. Пър. Іоанн Недич Парохъ ЖѸпей —
 Чин. Пър. Іоанн Попович Парохъ Валиденій —
 Чин. Пър. Іоанн Іановел Парохъ Тинковей —
 Чин. Пър. Соломон ЖѸра Парохъ РѸцѸлѸй —
 Чин. Пър. ЛѸка Шапоане Парохъ ГочанѸлѸй —
 Чин. Пър. МихѸил Стефоній Пар. БѸзеришѸлѸй
 — Чин. Пър. Николае МѸрарю Пар. ЗагѸженѸлѸй
 — Чин. Пър. Николае ПакѸрар Парохіалникъ
 Ядмин. ал Япадіей — Чин. Пър. Константин
 Попович Парохіалникъ Ядмин. ал Присакей —
 Чин. Пър. Димитріе Іоаннович Парохіалникъ Ядм.
 ал ВаликовѸлѸй — Чин. Пър. Георгіе ШанчѸлов
 Парохіалникъ Ядм. ал Поіаней — Д. Георгіе Ан-
 дреевич ЛѸццѸторю ТинѸримей КарансекешѸлѸй.

СѸм: 24.

К О М Л О Ш.

Чинс. Пър. Іоанн Дрегич Парохъ. — Nobi-
 lul D. Jon Muntyan de Felsö-Lapugy. — Зе-
 лоуѸл ТинѸр ПетрѸ ГротескѸ Клерик — Ж. Ми-
 хаил РѸссѸ НегѸциторю — Ж. Іанко Белович Нег.
 — Ж. Іоанн Лазарини ЧетѸцѸнѸл Тимншоарей
 — Ж. Іоанн Конда НегѸциторю. — Сф. БесѸ-
 рика КомлошѸлѸй.

СѸм: 8.

Л И П О В А.

Прѣчинститѣл Д. Василіе Карачоній Прото-
пресвѣтерѣл Липовей ши ал Венеракѣлѣи Консіст.
а Темишоарей Асесор. 2. — РЕВЕРЕНДѣл Д. Ма-
зим Карачоній Парох † Печка, ши ал Венера-
кѣлѣи Консісторіѣм ал Ярадѣлѣи Асесор. — РЕВ.
Д. Парѣеніе Екележіа Парох † Липова — РЕВ.
Д. Ахзар Михайлович Парох † Липова — РЕВ.
Д. Авраам Іоаннович Парох † Ялѣш — РЕВ.
Д. Феодор Кодрѣнѣ Парох † Ялѣш — РЕВ.
Д. Живан Попович Пар. † Киздѣа — РЕВ. Д. Ге-
оргіе Стоіанович Парох † Кесинц — РЕВ. Д.
Парѣеніе Іосифович Парох † Пиркиш — РЕВ. Д.
Спиридон Іоргович Парох † Лешинц — Чинст.
Д. Іоанн Попович Парох † Каполнаш — РЕВ. Д.
Алѣзіе Феодорович Ядм. Парох. Фискѣт — РЕВ.
Д. Замфѣр Попович Ядм. Парох. Брѣзник —
РЕВ. Д. Парѣеніе Стефанескѣ Ядм. Парох. Бата
— РЕВ. Д. Петрѣ Фомич Ядм. Парох. Охака
Серѣкскѣ — РЕВ. Д. Василіе Петрович Ядм.
Парох. Брестовац — РЕВ. Д. Трифон Мѣнтѣнѣ
Парох † Гечан — РЕВ. Д. Авраам Екележіа Пар.
† Добреци — РЕВ. Д. Ахзар Попович Капелан †
Гечан — РЕВ. Д. Павел Ахзарескѣ Іеродѣакон
ши Геніор Авѣццторѣ 2. — Михаил Дакич Іеро-
дѣакон ши Авѣццторѣ Клас. 1. — СПЕКТ. Д.
Ма-

Мазим Паскѣ Жврат ал Каѣселор Адвокат, ши
а май мѣлте мѣїле Фамілій Фишкал — Зело-
сѣл Націоналіст Василіе Лвнгѣ фогѣл Лвзцз-
торю — Зелосѣл Націоналіст Моуси Бота фо-
гѣл Лвзцзторю — Оморатѣл Домн Назар Ро-
шѣ Локалник Діректор — Бинеѣцелептѣл Д. Іо-
анн Фомич Лвзцзторю ꝛ Шистаровец — Бине-
ѣцелептѣл Д. Павел Попескѣ Лвзцзторю ꝛ Ка-
полнаш — Бинеѣцел. Д. Петрѣ Кодрѣнѣ Лвз-
цзторю ꝛ Ялесш — Оморатѣл Д. Феодор Кон-
тилѣ аліас Надислаѣс Магістрѣ Ферестр. ши а
май мѣлтор Цехѣрий Нотаріѣ З. — Оморатѣл
Д. Николае Рошѣ К. Гѣѣшитѣірт Мхжарю де
сарѣ — Де Нова. цен нхскѣт Д. Ігнатіе Фаѣр
Магістрѣ Пзлзріарю — Оморатѣл Д. Георгіе
Гтойка а Комѣнітзцій Сенатор — Омор. Д.
Феодор Хажій а Комѣнітзцій Сенатор ши а
кхрѣѣшилор дин Ярдѣл Конверсатор. — Омо-
рацій ДД. Георгіе Жврий Магістер Кожок. ши
Бпвтроп — Василіе Дрост Негѣциторю ши Бпв-
троп — Христофор Іоанович Магіст. Кожок:
ши Ярендатор — Грегор Мххзескѣ Магістер.
Симиціѣ. — Стефан Гтойка — Марія Гтойка
юкитоарѣ де шинцз Вергѣрѣ — Омората Доамнѣ
Софіа Рошѣ — Омор. Доамнѣ Анна Рошѣ —
Сепфора Лажій юкитоарѣ де шинцз Вергѣрѣ —
Оно-

Оноратъ А. Михаил Калифаров дин Бѣсѣдѣи
ши ковер. Негѣцитор. де Лайкциг. — Оноратій
ДД. Флорѣ Фогорошій Магістер Кѣреларю —
Опиридон Фогорошій Калфѣ де Тимарю — Пе-
трѣ Рошѣ Негѣциторю — Викентіе Рошѣ Ма-
гістер Чизмаш — Петрѣ Оумеон Магістер Чиз.
— Анастасіе Іоанович Магістер Чиз. — Георгіе
Оумон Маг. Оларю — Іоанн Дража Магістер Ко-
жокарю — Викентіе Секешан Магістер Кожокарю
— Михаил Бок Магістер Ферестарю — Николае
Попович Магистер Кожокарю — Николае Татар-
цій Негѣциторю — Николае Радѣ Негѣциторю
— Мовси Костич Магістер Охпѣнарю — Ди-
на Хайнерих — Іошка Борка Кзм. Хѣтарю —
Константин Урош Магістер Кожокарю. — Іоанн
Мзріан Магістер Тѣкзкарю — Николае Капитан
Баркїерю — Анастасіе Отѣнилѣ Магістер Оларю
— Іосиф Отѣнилѣ Маг. Оларю — Филип Мовсію-
вич Маг. Симіціѣ — Петрѣ Яржок Маг. Чизм.
— Бѣтїмїе Попович Маг. Кожокарю — Парте-
ніе Гилїй Маг. Оларю — Георгіе Балинт Маг.
Оларю — Азар Ристїй Маг. Кожокарю — Ни-
ка Дѣка Негѣциторю — Николае Сележіа Маг.
Кожокарю — Анастасіе Іанкович Негѣциторю —
Георгіе Чимпоерю Орзш. Пандѣр — Іоанн Грекѣ
Орзш. Пандѣр — Авраам Офицїрескѣ Орзш.

Пан-

Пандър — Димитріє Окекежѣа Магістер. Кож.
— Іліє Мѣнтѣн Магістер Опинкарь — Григо-
ріє Отаній Магістер Опинкарь — Сѣмеон Мѣн-
тѣнѣ Магістер Опинкарь — Мазім Іоанович
Магістер Кожокарь — Феодор Іоанович Магіс-
Кожокарь — Феодор Фирондій Месарош — Іо-
анн Фирондій Магістер Въргарь — Мазім Іо-
анович Моалер — Павел Радивой Магістер Кож.
— Ісаіє Ялѣѣ дин Сечан Впѣтроп — Николае
Іонескѣ Магістер Кожокарь.

Сѣм : 92.

Д О Г О Ж.

Прѣчинститѣл Домн Стефан Нокел де Я.о.а.
насієвич Протопресвѣтерѣл Догожѣлѣи ал Чинс.
Консіст. дин Вершец ши а мѣритѣлѣи Коміт.
де Крашов Ясесор. — Чинст. Пър. Димитріє Іо-
аннович Парох ↑ Догож — Чинс. Пър. Георгіє
Петрашко Парох ↑ Догож — Чинс. Пър. Іоанн
Пападаг Парох ↑ Догож — Чинс. Пър. Діонусіє
Митроній Парох ↑ Догож — Чинс. Пър. Констан-
тин Попович Капелан ↑ Догож — Чинс. Пър.
Іоанн Церан Діакон ↑ Догож — Чинс. Пър. Сте-
фан Берчан Діакон ↑ Догож. — Чинс. Пър. Ни-
колае Мартинович Парох ↑ Кошею маре — Чинс.
Пър. Гавріил Іанкович Пар. ↑ Хармадіа — Чинс.
Пър.

Пър. Григоріе Попа Парох ↑ Жидовар — Чин.
 Пър. Константин Гръч Парох ↑ Келинц —
 Чин. Пър. Дамаскин Крачѣн Парох ↑ Болдѣр
 — Чин. Пър. Николае Борлобан Парох ↑ Жи-
 довар — Чин. Пър. Еманѣил Белча Пар. ↑ Зор-
 ленцѣ маре — Чин. Пър. Іоанн Белча Парох ↑
 Зорленцѣ маре — Чин. Пър. Николае Балаш Пар.
 ↑ Зорленцѣ маре — Чин. Пър. Георгіе Цапѣ Пар.
 ↑ Зорленцѣ маре — Чин. Пър. Іоанн Белча Пар.
 ↑ Фѣрлог — Чин. Пър. Петръ Згрика Парох ↑
 Сакѣл — Чин. Пър. Іоанн Блударю Парох ↑
 Габождѣа — Чин. Пър. Серафин Бот Парох ↑
 ↑ Олашаг — Чин. Пър. Іоанн Хорра Пар. ↑ Са-
 тѣл мик — Чин. Пър. Петръ Барѣлескѣ Пар.
 ↑ Херендеши — Чин. Пър. Іспас Паланѣ Парох
 ↑ Херендеши — Чин. Пър. Дамаскин Бадескѣ
 Парох ↑ Океѣш — Чин. Пър. Іспас Блажован
 Парох ↑ Ходош — Чин. Пър. Дамаскин Іонескѣ
 Парох ↑ Оилѣа — Чин. Пър. Викентіе Мана
 Парох ↑ Оилѣа — Чин. Пър. Іоанн Барконі
 Парох ↑ Невринча — Чин. Пър. Сѹмеон Барконі
 Парох ↑ Хежериш — Чин. Пър. Іоанн Опра Пар.
 ↑ Тапѣа — Чин. Пър. Николае Немешоні Парох
 ↑ Кричова — Чин. Пър. Петръ Пѣшконі Парох ↑
 Чирешѣ Темеш — Чин. Пър. Николае Дрилла Парох
 ↑ Пѣгожѣли — Чин. Пър. Константин Базака Ка-

пелан ↑ Дехещи — Чин. Пър. Николае Крачън Ка-
пел. ↑ Болдър — Чин. Пър. Викентіе Міѡк Капел.
↑ Охака Форгач — Николае Манойлѣ Капелан
↑ Кошечуларе — Домнѣла Опра Константин ла
Орашѣлѣи вице - нотареш — Дом. Папп Петръ
ла Мъритѣла Комитат дѣърніст — Дом. Нокіл.
Фаор Георгіе де Теѣш — Дом. Нокіл. Фаор Ди-
митріе де Теѣш — Дом. Попович Феодор Манѣ
Сенатор — Дом. Урсѣ Георгіе Сенатор — Чин.
Д. Марко Николае Атжол Нормал. Авѣццаторю
— Ч. Д. Міескѣ Іліе 2 лѣ Сѣтем. Авѣццаторю
2. — Ч. Д. Вентіла Георгіе 3 лѣ Сѣтем. Авѣ-
ццаторю — Зел. Тин. Манѣ Павел аксолѣтѣс
Клерикѣс — Зел. Тин. Драгичи дѣонісіе аксолѣ-
тѣс Клерикѣс — Зел. Тин. Ванча Константин
аксол. Клер. — Дѣмнѣлаор Георгіе Іліе Негѣци-
торю — Іоанн Я. Ванча Негѣц. — Іоанн Попо-
вич Нейка Негѣц. — Іоанн Пачѣра Негѣц. —
Авѣгентіе Самарѣіа Негѣц. — Димитріе Пещи-
шан Негѣц. — Іосиф Панаіот Негѣц. — Іоанн
Декрин Негѣц. — Андрей Стоіа Негѣц. — Іоанн
Феодор Негѣц. — Іова Попович Негѣц. — Геор-
гіе Халас Негѣц. — Внакіе Ванча Негѣц. — Іо-
анн Миланкович Негѣц. — Коста Ніка пѣне
маре Негѣц. — Феодор Неделко Майстор —
Феодор Захарін Майстор — Стефан Попович
Май-

Майстор — Дѣмѣтрій Влѣна нѣскѣтъ Попович
Манѣ Негѣциторичъ — Дѣмн. Феодора Бѣрнахъ
— Дѣмн. Феодора Георгіевич.

Сѣм: 74.

О Р Я Д Ї Я М Я Р В

Ілѣстрисімба Домн Сѣмѣн Вѣлкян Впѣ-
скопѣ Орадїей Марї. — Реверендїссімба Домн
Іоанн Корнелї Канонїкѣ Лектор де л. Г. у. —
Прѣчинститѣл Домн Яннѣасїе Коцко а Чинс.
Консїс. Варад-Веленце Пресес — Реверендїссімба
Домн Стефан Цинг де л. Г. у. † Семїнарїѣл
Мик Ректор — Прѣчинститѣл Домн Захарїе
Давидович Ядм. Протопопїатѣлѣй Попмехѣѣ
— Прѣчинститѣл Домн Іосиф Попович Ядм.
Протопопїатѣлѣй Пещешѣлѣй ши Парохѣл Ора-
дїей Марї — Ядм. Ревер. Д. Іоанн Алексї Ар-
хїбарїю Впѣскопѣлѣй де л. Г. у. — Д. Іоанн
Пюшпюкѣ К. Дїстрїктѣлник Дїректор де л. Г.
не у. — Д. Іоанн Ямерѣш а Домїніѣлѣй Херце-
гѣлѣй Іоанн Фримонд Інспектор — Д. Флорїан
Пап а Чинс. Консїс. Варад-Веленце Нотарїѣ —
Д. Стефан Борош Жѣрат ал Каѣжелор Ядвокат
— Д. Димитріе Коста ла Фналта Такла Крѣїа-
скѣ Ж. Нотарїѣ — Нокїлѣл Д. Іоанн Ямерѣш а
Нокїлїлор дин Орадїа марѣ Кзпїтан — Д. Га-
бриел

врил Гавра а Чинс. Комѣнитатей Бирѣ — Д.
 Димитріе Мерче Сустематическ Лвѣцѣторю —
 Р. Д. Василіе Куканѣ а ал 4 лѣ ан ал Фѣологіей
 Яѣхиторю — Р. Д. Іосиф Влаш а 1 лѣ ан ал
 Фѣологіей Яѣхиторю — Д. Стефан Георгіевич
 де Япадѣа а ал 2 лѣ ан Іѣрѣст. — Новѣлѣ Д.
 Іоанн Ванк де Тѣвиш а ал 1 лѣ ан а леѣилор
 Яѣх. — Д. Георгіе Шеркан а ал 1 лѣ ан Фѣло-
 софіей — Д. Іоанн Бѣтѣ а ал 1 лѣ ан а Фѣло-
 софіей — Д. Петрѣ Маній а 1 лѣ ан ал Фѣлосо-
 фіей Яѣхиторю — Д. Стефан Кирилович а 1 лѣ
 ан ал Фѣлософіей Яѣхиторю — Дѣмѣкаѣ Іо-
 анн Рад Негѣцѣторю — Дѣмѣ. Николае Жига
 Негѣцѣ. — Новѣлѣ Д. Димитріе Мага — Дѣмѣ.
 Ома Бандич Майстор — Дѣмѣ. Георгіе Меѣеи
 Ногарѣѣ Цѣѣлѣѣ Хѣнтѣшеск — Дѣмѣ. Фѣодор
 Пап Цѣѣмѣѣѣѣ Цѣѣлѣѣ Хѣнтѣшеск — Зел. Тин.
 Іоанн Поѣман Поѣтѣ — Зел. Тин. Георгіе Влаш
 Рѣтор — Зел. Тин. Фѣодор Вѣтан Рѣтор — Зел.
 Тин. Іоанн Корѣанѣ Сѣнтаѣѣстѣ.

Оѣм: 32.

О Р Ш О В Я.

Чинс. Пѣринте Василіе Попович Пароѣ ши
 Катиѣѣт — Чин. Пѣр. Іоанн Попович Пароѣѣ
 Вѣелѣниѣѣѣ — Д. Давид Окѣтарѣ Лвѣцѣѣторѣѣ
 Ти-

Тинзримей — Д. лазар Іованович Негѣциторю
— Д. Павел Трзилѣцѣ Питарю — Д. Іоанн Гре-
ческѣ Полковник ꙗ Чернец.

ОѢм: 6.

О Т Л Я Н Я.

Чинс. Пър. лазар Попович Парох — Чин.
Пър. Іоанн Попович Парох — Д. Георгіе Попо-
вич Нотаріѣ — Д. Николае Биетран Лѣзциторю
— Т. Сѹмеон Попович — Т. Василіе Унгѣрѣн
— Т. Гаврил Рѣс — Т. Аѣанасіе Моалер Лѣзц.

ОѢм: 8.

П Я Р І О.

Де мѣрит нѣм нѣскѣт Д. Николае де Бѣ-
лѣнѣ 2. — Де мѣрит нѣм нѣскѣцѣ ДД. Фрацѣ
де Лѣнѣ 3. — Де мѣрит нѣм нѣскѣт Д. де
Раковичѣ — Де мѣрит нѣм нѣскѣт Д. де Го-
лескѣ — Прѣчин. Д. Поенар. Лѣзиторѣ ꙗ Лѣзцѣ-
тѣрилор май Лѣалте ꙗ Унѣверсѣтатѣ Парѣсѣлѣнѣ.

ОѢм: 8.

П В Ш Я

Прѣч. Д. Іоанн Феодорович Парохѣл Ромѣ-
нскѣ, Консѣсторіалник Ясѣсор. ши К. Рѣвѣсор. дѣ

Кзрицлор Ромѣнецій — Спек. Д. Еманѣил Гож-
дѣ ал май мѣлтор Фамілій Фишкал. — Д.
Константин Врани Домн де пѣмѣнт 2. — Д.
Павел Недоклаѣнски ла мѣрита Депѣтаціе на-
ціоналникѣ касѣ перцептор — Д. Дамаскин Бо-
жѣнкѣ Ядвокат 2. — ДД. Грегориѣ Попович —
Міѣхѣил Кирилович — Антоніѣ Ярнот ла Такла
Крѣіаскѣ жѣраций нотарій. — Д. Лідѣман Грос-
хендлер — Д. Стефан Ніагой Лѣвѣцѣторѣл ро-
мѣнск 2. — Д. Іосиф Клаін — Д. Николаѣ Флоре-
скѣ Патваристѣ — Д. Алексіѣ Попович — Д. Ге-
оргіѣ Уркан Канцалістѣ ꙗ Домініѣ лѣй Гроф.
Драшкович. — Д. Анастасіѣ Шагѣна Феолог ꙗ
Вѣршец. — Д. Мойси Сѣчѣ Канцалістѣ ла лѣм.
Варм. ꙗ Бикишѣлѣй. — Тинѣрѣл Іоан Іонѣцаш
Калѣ де Морарѣ — Т. Димитріѣ Попович Кан.

ДД. Шимон Іоанн ꙗ ꙗ 3 лѣ ан — Фо-
дор Феодор ꙗ 1 лѣ ан ал Феологіѣй Яѣзѣторѣй.
— ДД. Мѣргѣ Бѣтїмїѣ — Петрила Павел —
Спиридон Паціаці — Томич Міѣхѣил ꙗ ꙗ 3 лѣ
ан — ДД. Данїѣл Антонїѣ — Моалер Петрѣ —
Мерче Петрѣ — Манно Стефан ꙗ ꙗ 2 лѣ ан —
ДД. Іоанеско Димитріѣ — Іоанович Димитріѣ
— Феїр Николаѣ — Паѣс Вілѣхѣлмѣс де Оѣака
лѣнгѣ 2. ꙗ 1 лѣ ан ал Децилор Яѣзѣторѣй — ДД.
Сѣбенї Іоанн — Ігрец Феодор ꙗ ꙗ 5. ан — Д.

Лінденмаєр Вмерікс а 4 лѣ ан — ДД. Іоан
Колчар — Іоанн Паўлини а 3 лѣ ан — Д.
Витез Трифон а 2 лѣ ан — ДД. Крецъ Ди-
митріє — Стефанович Тома — Чокрлѣн Васіліє
а 1 лѣ ан ал Медіціней Аґзиторй — ДД. Аґ-
гѣстинѣ Беницки де Вадем Єт Мичине — Іа-
нікович Беніамїнѣ — Бакич Георгіє — Докран
Іоан — Пѣлїо Константин — Вѣкович Савва —
Роман Іосиф — Опран Іоанн — Іанча Ігнатіє
а 2 лѣ ан — ДД. Дрегич Мелетіє — Неделко
Николає — Богич Петрѣ — Феодор Пап — Іо-
анн Мѣтовски а 1 лѣ ан ал Філософійей Аґзи-
торй — Зел. Тин. Георгіє Граковски де Ападіа
Сунтаксієтз.

См: 60.

О Н Б І Й.

Аналт Прѣосфинцитѣ Д. ВАСІЛІВ МОГЯ
Впіскопѣ Архієпископ — Ядм. Рев. Д. Іоанн
Панович Конс. Асесор, ши Архієпископ де Н. Г.
н. у. а Цієцихаз — Д. Димитріє Влі — Д. Пе-
трѣ Баїілаа — Ядм. Р. Д. Феодор Негѣц. Асе-
сор Конс. ши Парох а С. Вршекет. — Ядм. Р.
Д. Николає Ядамович Архієпископ де Н. Г. н.
у. а Орѣціа — Ядм. Рев. Д. Міхаил Орконош
де Ваїда Хвнїа Архієпископ де Н. Г. н. у. а

Ілен. — Спек. ДД. Іаков Феїр де Кіш - Керїкой
— Николае Мога а Врїїєскѣлѣй ФесаВрарїарїю
Канцелїсте — Ген. Д. Макеї Синаї а Скоала
нормалѣ Коажѣтатор — Ген. Д. Давид Попо-
вич де Каца Скрїєторїю Впїєскопѣлѣй — Спек.
Д. Міхана Орконош де Ваїда Хѣнїада а К. Та-
вѣларїю Канцелїстѣ а Марош-Вашархелїю — Клар.
Д. Грегорїє Плевшан Проф. а Селешѣш — Спек.
Д. Феодор Шерїні Нотарїѣ Впїєскопѣлѣй а Блаж.
— Чин. Д. Ценовіє Х. К. Поп. 2. — Чин. Д.
Стан Поп Жѣделе прївілегїатей Компанїї Гр. 2.

Сѣм: 18.

Т И М И Ш О Я Р Я.

Аналт прїосфинцитѣл Домн ІОСИФ ПѢТ-
НИК Впїєскопѣл Темишоарей — РЕВЕРЕНДїСїМѣл
Д. Авраам Добра Парох ши В. Архїдїаконѣл Те-
мишоарей де А. Г. ҃. — АДМ. РЕВЕР. Д. Георгїє
Попович алїас Гросеско Капелан — Чин. Пѣр.
Павел Новак АДМїністратор Маєрилор Бѣтржне
— Чин. Пѣр. Міхана Фришкан АДМїн. Паро-
хїей Торакѣлѣй Маре — Чин. Пѣр. Феодор Цѣ-
кич Капелан Торакѣлѣй Маре — Чин. Пѣр. Мовси
Трайлович Дїакон а Сент Міхай — Д. Міхана
Фомич Камералник Актѣарїѣс — Д. Павел Іо-
анович ал Магїстратѣлѣй Орд. Фишкал — Д.
Па-

Павел Павлович Адвокат, ши ХонораріѸс Фиш-
кал а Кзмарій — Д. Трифон Среткович ЖѸрат
а МагістратѸлѸй КанцелистѸ — Д. Іоанн КоуѸ-
лович Вкспедітор — Д. Стефан Николаевич Ді-
ѸрнистѸ Камералник — Д. Димитріє П. Тірол
ОкрієторѸ Сжреск — Д. Іоанн Періан ал Інклі-
тѸлѸй ДомініѸм С. Гурцій Іспан — Д. Кон-
стантин ПопескѸ Практикант Камералник —
Д. Панталеон Лахарини ДіѸрниста Магістра-
тѸлѸй — Д. ПетрѸ Чермена ЖѸрат Практикант
а МагістратѸлѸй — НокілѸл Д. Георгіє Кон-
стантин Георгевиц де Ападіа — Д. Михаел
ГрѸвич АвццторѸл Маерилор БхтрѸне — Ж.
Георгіє Іаков ЧетѸцѸнѸл Тимишоарей — Ж. В-
манѸил РадѸлович л. л. ши К. КзмарѸ Плац-
майстор — Ж. Петар Савич МаѸер — Ж. Іоанн
Іанош Майстор Чизмаш — Ж. Күрил РадѸло-
вич ѲѸтор — Ж. Күрил Вициган КзрѸш —
Ж. Іоанн Микшан ѲѸтор — Ж. Іоанн Драго-
мир — Ж. ТрѸилѸ КовасалѸ — Ж. Павел МѸр-
гѸлович Моалер — Ж. Мал.ей Михаилович Кз-
рѸш — Ж. Димитріє Іллич Майстор КожокарѸ
— Зел. Тин. Іоанн Петрович — Георгіє Савло-
вич ѲеолоѸй аксолѸций — Зел. Т. Іоан ШѸшѸ-
рѸн — Зел. Василіє Среткович ШѸдент — Зел.
Стефан Среткович Авццчел.

Ф А Ц В Т.

Прѣчинститѣл Домн Петръ де Я.анасіевич
 Протопресвѣтерѣл Фаретѣлѣи ши ла Чинс. Впар-
 хіа а Тимишор. Консісторіалник Ясесор — Чин.
 Пзринцій Григоріе Попович Парох ↑ Кличова —
 Павел Галич Парох ↑ Овсан — Георгіе Іоано-
 вич Парох ↑ Жѣпан — Я.анасіе Вманѣл
 Парох ↑ Овдріаш — Іоанн Барѣлѣск Ад-
 міністратор Парох Божѣр — Николае Попович
 Парох ↑ Саразан — Петръ Попович Парох ↑
 Оврдѣк — Іоанн Попович Парох ↑ Фврдѣк —
 Николае Павлович Капелѣн ↑ Гладна — Іоанн
 Попович Парох ↑ Фаѣт — Іоанн Попович Пар.
 ↑ Батѣш — Күрил Краѣнѣск Парох ↑ Бразова
 — Мартін Мартинович Парох ↑ Рѣмѣнѣш —
 Оумѣон Попович Парох ↑ Шинтеш — Димитріе
 Попович Парох ↑ Кошѣш — Георгіе Попович Ад-
 міністратор ↑ Повержин — Іоанн Бешлѣ Пар.
 ↑ Золт — Петръ Балинтон Парох ↑ Бранѣш
 — Іосиф Радѣ Парох ↑ Бикич — Дамаскин
 Ікляѣзан Парох ↑ Басѣш. — Василіе Маѣш Ад-
 міністратор ↑ Маржине — Георгіе Попович
 Адмністратор ↑ Поен — Михѣил Іанош Пар.
 ↑ Темерѣш — Іліа Мартинович Адмністратор
 Пар. ↑ Мѣтник — Д. Пахоміе Милош Крѣ. Ка-
 мералник Шпан ↑ Кошова — Д. Я.анасіе По-
 по-

пович Крз. Камералник Шпан ꙗ Фацет — Д.
Георгіе вѣл ал лѣминатей Вармедій Крашов.
Процесбалник Комес. — Дѣмнѣлор Іожа Коузе-
скѣ Впитропѣ Бесѣричи Фацетѣлѣй — Петрѣ
Мѣстец Сѣстематическ Лѣзццторѣ ꙗ Фацет.

Сѣм: 50.

Ш Н К Л Ъ Ъ.

Ч. П. Іоанн Морнзилѣ Парохѣл Шикалѣлѣй
— Д. Іліе Бзйкан Лѣзццторѣ.

Сѣм: 2.

Ш Н М Я Н Д.

Д. Димитріе Пѣшкаш Лѣзццторѣ — Мерче
Они Вконом.

Сѣм: 2.

С В М Я К.

Чинс. Пѣр. Іоанеско Феодор Парох — Чин.
Пѣр. Ядамович Лазар. Парох ши Ясесор Конс.
— Д. Косма Малѣй Сѣс: Лѣзццторѣ — Д.
Іоанеско Петрѣ Сѣс: Лѣзццторѣ ꙗ Кѣртичй —
Дѣмн. Комич Петрѣ дѣ Лепенѣ — Д. Дима
Стефан Сѣс. Лѣзццторѣ ꙗ Нздалк.

Сѣм: 6.

Кхтрз АД. де ТітѸла са вртѸдничй

Д. — ТітѸла ПренѸмеранцй!

Фйінд кз КартѸ, картѸ во пѸи апаинте, де
доаз Орий май маре, пентрѸ мѸлте лѸкрѸрий,
каре нѸ лѸм пѸтѸт лѸса афарз фѸрз чонтарѸ
цйінцей ачестйа, аѸ єшит, декят че ꙗ ꙗцйінца-
ре ам сѸмнат; силит сѸнт а рѸдика прецѸл,
каре атѸнча лам рѸндѸит де 24 кр. арѸ. ла
40. де кр. арѸ. БиневоаскѸ дрепт ачеа фйеѸека-
ре, а жѸдека деспре ачаста карте, апой де О
ва афла де фолос, нѸ гѸндеск, кз сар вѸтѸ-
ма прин ачаста; йарз де сар афла кареа вѸтѸ-
мат, (карѸ ничй одатз нѸ гѸндеск) ачелѸа
єсте словодз воа а О кѸмпзра, саѸ а нѸ О
кѸмпзра. вѸ мѸ вѸкрѸр, ши мѸ цин феричит
кз пот, сѸ ꙗфрѸмсєѸй ачаста Карте кѸ атѸтѸ
прецѸите нѸме а БѸнилор НацйоналиѸе, каре
ла сфѸршит се вѸд.

Се афлз де винѸѸт ꙗ ВѸрѸеѸей ла Д. Проф.
Петрович. ꙗ Тимишодарз ла Д. Балан Ком-
пакторѸ, ши ꙗ ПєѸа ла мине. ПрецѸл єсте а-
фарз де ПренѸмеранцй 2. фл. банкѸ.

Л Б У Д Л

КЪ Тіпарка К. Університетцй

Дни Печіа.

